

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת תולדות

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 250

פנינים לפרשת תולדות

סיפר לי מרן ה"חזון איש" זצ"ל, שהגיעה משלחת מפרנקפורט שבגרמניה אל רבן של ישראל, הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, שימליץ להם על רב לעדתם, אבל הוסיפו שעל הרב להשתלם גם בלימודים כלליים, ולשאת תואר 'דוקטור' בצמוד לתואר הרבנות. אמר להם רבי חיים עוזר: "כשהדוקטור עומד ליד הרב, סימן שהרב חולה"...

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי: לדעת להבדיל בין קודש לחול

"ויתרצו הפנים בקרבה" (בראשית כ"ה, כ"ב)

רבקה אמנו סבלה. הבנים התרוצצו בקרבה. כשהייתה עוברת על פתח בית מדרש היה יעקב מפרסם לצאת, על פתח בית עבודה זרה פרכס עשו. אמרה: "אם כן, למה זה אנכי", הלכה לבית מדרשו של שם. מה בקשה? ברכה. שהייוסורים יפסקו. ומה הייתה תשובתו: "שני גויים בבטנך", הם מתגוששים והצער ימשך, ומה הועילה בפנייתה?

הועילה, ונרגעה! שבתחילה נבהלה ונבעתה: מה זה, איזו אישיות זו, שמפרכסת לצאת לבית כנסת מחד, ולבית עבודה זרה במקביל, איזה יצור כלאיים יולד כאן? מששמעה שאלו שניים, זה לכאן וזה לשם - נרגעה. ובלבד שלא יהיה פשרן!

אחאב העביד לעבודה זרה, ואליהו קינא לשם ה'. גזר שלוש שנות בצורת, ולבסוף כינס את כל העם במורדות הכרמל. לפני מבחן האש שירדה מן השמים, נשא דבריו: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים. אם ה' הוא האלוקים, לכו אחריו. ואם הבעל, לכו אחריו!" (מלכים א' יח, כא) -

רק אל תחיו חיי פשרה!

בתלמוד הירושלמי (ברכות פ"ה ה"ב) אמרו, שקבעו ההבדלה בתפילה בברכת "אתה חונן לאדם דעת", כי "אם אין דעת, הבדלה מנין?". וקשה, מילא הבדלה בין קודש לחול, צריכה דעת. בין ישראל

לעמים, מחייבת דעת, אבל בין אור לחושך, איזו דעת נצרכת. כל חרק מבדיל בין אור לחושך!

נו, אימרו אתם. מה התשובה, מה הפשט?

התשובה, שיש כאן טעות יסודית בהבנת ההבדלות -

הדעת אינה נצרכת כדי להבין מה אור ומה חושך, מה קודש ומה חול, מי ישראל ומי העמים. לא לכך הכוונה -

הכוונה היא שיש צורך בדעת כדי לבצע את ההפרדה בפועל. שלא לערב בין הקודש לחול, שלא לערב בין האור לחושך, לשמור

המשך בעמוד 31

הבאלעבוסטע שמעה מה קורה ונתקפה בבהלה: "לא אסכים! מהבית שלי לא יזרקו יהודי! אם הוא כבר כאן, לא יזרקו אותו בשום אופן!". מה יעשה בעל הבית? יש לו גדר שאינו מכניס מי שלא לומד, והבאלעבוסטע שלו לא נותנת לסלק אותו - - - נהיה בלאגן

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: איך עובדים 'לשם שמים' אמיתי

"וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וְנִזְיד עֲדָשִׁים" (בראשית כ"ה, ל"ד)

שמעתי ווארט נפלא הרבי מלעלוב זצ"ל:

יעקב ועשו, כל אחד מהם רצה לצאת ראשון, כדי להיות בכור. לבסוף יצא עשו ראשון והוא זכה בבכורה. אם כן, לשם מה עדיין יעקב אווזו בעקבו של עשו, מה זה מועיל לו?

אלא זו דרכם של צדיקים. גם לאחר שהצדיק נוכח לדעת שלא עלה בידו להשיג את מבוקשו, הוא לא אומר לעצמו: 'טוב, אני את שלי עשיתי, ניסיתי, לא הצלחתי' - והולך לדרכו. לא! לא כך נוהג הצדיק. גם לאחר שלא עלתה בידו, הוא לא מסוגל להשלים עם הכישלון. הדבר ממשיך להסעיר את רוחו והוא אינו נותן מנוח לנפשו.

יעקב רואה את עשו יוצא ראשון, ובכך הוא זוכה לבכורה, עם כל המעלות הרוחניות הגדולות הנלוות לה. יעקב אינו משלים עם הדבר. הוא כל כך משתוקק לבכורה, נפשו יוצאת להשיגה, וכשלא עלה בידו - הוא ממשיך לסעור בקרבו. אחיזתו בעקב עשו, היא פעולה טבעית של מי שאינו מסוגל להשלים עם הדבר. ידו מושטת באופן אינסטינקטיבי אל עקבו של עשו לעצור אותו, למרות שהוא יודע היטב שאינו יכול לשנות את המציאות, ולמנוע מעשו לצאת ראשון.

להט הזה, הבוזע בליבו של הצדיק, לא הולך ריקם. אמנם עשו יצא ראשון וזכה בבכורה, אבל זה רק זמני. בסופו של דבר, בזכות השתוקקותו האדירה של יעקב לזכות בבכורה - הוא אכן זכה לה.

הרבי רבי זושא זי"ע, הגיע לעיר פלוניא לשבות את שבתו. לא ידעו מי האיש ובודאי לא שמעו עדיין את שמעו. חשבו כי הוא אורח שהגיע לעיירה - ככל עוברי דרך שבאמצע הדרך שובתים בעיר יהודית, ותושבי העיירה מקיימים בהם בשמחה מצוות הכנסת אורחים.

מנהג העיר היה, שאחרי מעריב בליל שבת, הגבאי הממונה מסדר לכל אורח את מקומו לפי ראות עיניו - מי יכול להתאים למי, ומי יקרא לשולחן של מי.

רבי זושא האריך בתפילה בדביקות רבה בצדי בית הכנסת, ולא שמו לב אליו. הגבאי סיים לחלק את האורחים והם התלוו לבעלי הבתים להתארח על שולחנם. אז סיים רבי זושא את תפילתו, ניגש מיד

לגבאי ושאל: "היכן אני?"

אמר לו הגבאי בכאב: "גוט שבת, עכשיו באים? ... לא לקחתי אותך בחשבון, עכשיו נזכרת?!"

כיון שמתפקידו של הגבאי לקיים את המצווה בשלימות, התאמץ, חשב ואז אמר: "אתה יודע מה, ראש הקהל שלנו - אצלו הבית פתוח. יושבים אורחים לרוב, השולחן מלא עניים, לשם אפשר ללכת. אבל אגיד לך, יש לי בעיה קטנה. כי יש לו תנאי קודם למעשה: הוא מעוניין שעל שולחנו יסבו רק לומדים תלמידי חכמים, מסתמא אתה תלמיד חכם - - -".

אמר רבי זושא: "לא, אינני תלמיד חכם, אינני יודע ללמוד!"

- "אם כן יש בעיה, ראש הקהל לא ייקח סתם אנשים".

הגבאי הציץ שוב על פניו של רבי זושא ואמר: "אתה ודאי אומר כך מענווה. משנה בדיבורך..."

"מה פתאום, וכי אשקר? אני לא יודע ללמוד, אף פעם לא למדתי כדבעי!"

"אם כן יש לנו בעיה, מה אני עושה איתך? טוב, אתה יודע מה? אני אביא אותך לראש הקהל, תעשה קידוש בשקט, תאכל בצד, לא ישימו לב אליך, ותלך".

הוא הוביל את רבי זושא לבית ראש הקהל, הביא לו יין והושיב אותו בצד, שלא ישימו לב, והכין אותו לעשות קידוש. רבי זושא

נעמד לעשות קידוש, וכי אפשר לא לשים לב? הקירות רעדו בעת שהצדיק קידש על היין בקול רם ונישא: מי זה הצדיק הזה? הסתיים הקידוש, בעל הבית קם לקראתו והושיט יד לשלום עליכם: "מסתמא אתה תלמיד חכם!"

"אני 'עם הארץ' גדול!"

"לא יכול להיות!"

"לא קריתי ולא שנית, הנני כלי ריק."

"אם כן למה אתה כאן? האם לא אמרו לך, כי אצלי בבית אוכלים רק 'לומדים'?"

שקט השתרר. רבי זושא השפיל את עיניו בדממה.

"שמע, קשה לי להאמין עד כדי כך" - אמר לו בעל הבית - "יש לי הצעה, גם אם אינך תלמיד חכם: די לי אם תגיד איזה חידוש, ומה שתגיד טוב לי."

"אני לא יודע, ואיך אתה יכול לבקש דבר שאיני יכול? מה אתה רוצה ממני?"

"בכל זאת תאמר משהו!"

"לא יודע כלום."

"במשך השנים בוודאי שמעת משהו דברי תורה, תאמר בשם אחרים."

"תן לי לחיות..."

נהיתה במקום מהומה.

בעל הבית הציע באדיבות נוספת: "אז תגיד משהו מהחומש".

והוא השיב: "אבל אני לא יודע כלום!"

בעל הבית שמע את הדברים והבין כי אינו יודע מאומה: "אם ככה - אין לי ברירה. קח את הרגליים ו'גיי' געזנטערהייט' - לך לחיים ולשלום..."

הבאלעבוסטע שמעה מה קורה ונתקפה בבהלה: "לא אסכים לזרוק מהבית! מהבית שלי לא יזרקו יהודי! אם הגבאי לא היה מביא אותו - נחא, אבל הוא כבר כאן, לא יזרקו אותו בשום אופן!" - הכריזה הגברת.

מה יעשה בעל הבית? יש לו גדר שאינו מכניס מי שלא לומד, והבאלעבוסטע שלו לא נותנת לסלק אותו - - - נהיה בלאגן.

ניגש אחד האורחים אל רבי זושא ואמר לו: "אתה עושה כאן עגמת נפש גדולה. אל תהיה שוטה! תפתח חומש תגיד משהו וגמרנו."

"מה אתם רוצים מהחיים שלי? נעבעך, אני לא יודע כלום! לא מילה, לא פסוק, כלום, רק להתפלל אני יודע ולומר תהילים!"

"טוב תגיד משהו על תהילים. כי אם אתה לא אומר - אתה מקלקל לנו את כל סעודת השבת!"

מכריז רבי זושא: "אתם יודעים מה? אני אגיד משהו על תהילים!"

נהיה שקט: הוא הולך להגיד חידוש על תהילים. בואו נשמע מה ה'עם הארץ' הזה הולך להגיד...

פתח רבי זושא: "יש לי סתירה מההגדה של פסח על תהילים..."

דבר כזה לא שמעו מעולם... היטו אזנם כאפרכסת:

"בהגדה של פסח אומרים 'זכר למקדש כהלל', אם כן זו ראייה מפורשת שהלל היה צדיק. אני לא יודע מי היה הלל, אבל אם לא

היה צדיק לא היו עושים לו זכר... מסתמא היה צדיק".

"בסדר, היה צדיק, אם כן מה אתה רוצה?" - שאל אחד האורחים.

"יש לי סתירה - בתהלים כתוב מפורש 'כי הלל רשע' (תהילים י). אם כן מה באמת הוא היה, צדיק או רשע?"

כולם פרצו בצחוק מתגלגל, כזו שאלה גויית לא שמעו מימיהם. ורבי זושא ישב על מקומו ברצינות, עם השאלה שלו.

בעל הבית צחק יותר מכולם. דבר כזה לא שמע מעולם...

לאחר שסיימו לצחוק שאל אחד הנוכחים בקול: "אולי ל'תלמיד חכם' הגדול, יש תירוץ על הקושיה?"

"נו... יש לך תירוץ על הקושיה החזקה הזאת?" - שאלו היושבים את ר' זושא.

"כן!"

ששש... משתיקים את כולם, הקשיבו.

"התירוץ: הלל מה'הגדה' הוא ודאי צדיק - והראיה, שאמר קודם לכן 'כל דכפין ייתי וייכול', הוא הכניס לביתו כל אחד, לא רק הללו שלומדים, אם כן הוא באמת צדיק. כוונתו לשם הכנסת אורחים - לשמה."

"אבל הלל שבתהילים, הוא רשע מרושע. מדוע? 'כי הלל רשע על תאוות נפשו' - מה שעשה, נעשה רק בשביל הכבוד, בשביל גאוותו. ואם הוא רואה שהאורח לא תלמיד חכם ולא מתאים לכבודו, הוא זורק אותו מהבית..."

כל הצחוק התהפך. בעל הבית הבין מה שכולם לא הבינו [ובעיקר, כי לבעל הבית קראו, בשמו הנוסף: הלל]. מיד הביא לאורח בשר ודגים וכל מטעמים, סעודת שבת כראוי.

בעל הבית כבר הבין כי אין מדובר כאן באיש פשוט. לאחר ברכת המזון הלך אחריז בשקט לבית המדרש, התחיל לבכות לו שישלח לו על מה שעשה, והתנצל כי לא ידע שהוא איש קדוש.

"אבל יש לי שאלה אליך: איך ידעת שקוראים לי 'הלל'? כולם קוראים לי בשמי האחר. האם יש לך רוח הקודש?"

קרא ר' זושא בתמיהה: "וכי לזושא יש רוח הקודש? זושא, ווי זושא! הרי עשית את העבירה הזו ביום הזה, את העבירה הזו ביום פלוני..."

החל לפרט כמה עבירות למיניהן, כאילו על עצמו, אך היו אלו עבירות שבעל הבית עשה - - -

ראה בעל הבית, שהוא יודע בדיוק אלו עבירות הוא עבר. הבין שבאמת יש לו רוח הקודש. בבכי גדול שאל אותו: "רבי, מאי תקנתא?" - אני רוצה תיקון.

"תיקון - זה לא אני. בשביל תיקון תיסע לרבי - למגיד הגדול ממעזריטש, הוא יתן לך את התיקון!"

למדנו מכך, שיכול להיות שאדם עושה מעשי חסד ומצוות, אבל הם ל'תאוות נפשו', וזה לא לשמה כלל.

אם מעוניינים ליזכות להשראת השכינה, בתוך האדם, יש צורך ב'לשם שמים', כי גם אם חובה לקיים מצוות אף שלא לשמה, כי מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל כדי ליזכות להשראת השכינה, זה כבר משהו אחר - לכך יש צורך בעשיה לשם שמים.

(מתוך הגדה של פסח - יחי ראובן)

כאשר נדיב גדול שאלו: "מדוע ראש הישיבה צריך כל הזמן להרחיב ולהגדיל את מוסדותיו? אולי כדאי היה שיישאר עם המוסדות הקיימים, ואיתם יתמודד ביתר קלות?". רבינו ענה לו: "ומדוע אתה צריך כל כך הרבה כסף, מדוע לא די לך במה שיש לך עכשיו? הרי בכסף שבבעלותך תוכל להתקיים בכבוד כל ימי חיך"

אהבת התורה של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

"וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֶהְלִים" (בראשית כ"ה, כ"ז)

האווירה החזקה, ורבים וטובים שיחרו לפתחה. היתה זו המסגרת הראשונה שהוקמה ע"י רבינו, שהוקם עבורה בניין מיוחד. בנין ראשון בשרשרת הקמת קריית הישיבה הענקית. זו היתה היוזמה בשרשרת יוזמות אותן יזם, פיתח והעצים לממדים אדירים. אחריה נפתחו בכלל מסגרות רבות, כאשר מלבד הכולל ללימוד העיון שנלמד בישיבה, נפתחו חבורות ללימוד ש"ס, דף יומי, עמוד יומי, קדשים, זרעים, טהרות, עירובין, ריבית. אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר, חבורת קצות החושן ועוד. מלבד זאת נפתחו גם חבורות מיוחדות לאברכים ובחורים יוצאי ארה"ב, אירופה, צרפת, ברזיל ודרום אמריקה. לאחר מכן נפתחה ביוזמתו של רבינו הקבוצה החסידית, למעלה משישים חבורות וקבוצות נפתחו במשך השנים, כל זה בהנהגתו והכוונתו הישירה על כל צעד ושעל.

מחיל אל חיל

כך הלך רבינו מחיל אל חיל, לא ידע שובע מהו ולא הסתפק במועט, עוד בטרם גמר לבנות "חבורה" אחת ובניין אחד, היתה נפשו יוצאת להתחיל בשלב הבא. זה עתה היתה חנוכת הבית של בית מדרש זה, והנה הוא כבר מניח את יסודותיו של אחר, והפלא הגדול, שכל המקומות שהקים או שיכלל ללימוד התורה- התמלאו מיד עד אפס מקום. הוא עומד ויוצק תורה- והצלוחית מתמלאת.

שאיפה גדולה היתה כמוסה בליבו של רבינו: להקים מסגרת חדשה של ישיבה לבני ארץ ישראל, במתכונת הרגילה של הישיבות. בין כתלי הישיבה קיים מאז מעולם "קיבוץ" חשוב וגדול של בחורים, ששומעים שיעורים ביידיש כמסורת הישיבה מדורי דורות. אולם רבינו שאף להקים ישיבה במתכונת ישיבת 'מיר' המפוארת בפולין, שהיתה אם הישיבות בדור דעה שלפני המלחמה. ישיבה שבה יתחילו בחורים צעירים עמלי תורה משיעור א', ויימסרו בה שיעורים יומיים וכלליים בלשון הקודש, כך שתתאים לצעירי עמלי תורה בארץ ישראל.

רבינו נמנע מלהוציא שאיפתו אל הפועל, משום שראה שאין דעתו של מרן הגאון רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל נוחה מכך. אולי משום שישיבת 'מיר' הינה ברובה כולל של אלפי אברכים, ואינה דומה אווירת כולל של אברכים מבוגרים, לאווירת ישיבה של בחורים צעירים, לכן החליט שראוי לכל הפחות לייחד בית מדרש מיוחד, ששם יתאחדו כל בני הקיבוץ, ושם יהיו רמ"ם ומשגיחים בנפרד, שימסרו שיעורים ושיחות בלשון הקודש.

לצורך הקמת מסגרת זו, החליט רבינו להקים בית מדרש גדול וראוי. הוא ניגש לעניין כדרכו בכל המרץ, ותוך שבועות ספורים החלה הקמת הבניין לקרום עור וגידים. הבניין המפואר שנבנה מול בנין הישיבה הוותיק, נקרא בשם "פרידמן", על שמו של הנדיב שתרום הון רב לבנייתו - רבי הערשי פרידמן ומשפחתו שיחיו.

עצם הקמת בית מדרש זה, היה מהפכה של ממש בישיבה. לראשונה התרכזו מאות בחורים ל"קיבוץ" גדול וחשוב. הם שמעו שיעורים מפי רמ"ם וראשי חבורות חשובים, שרבינו העמיד בשפתם, לשון הקודש. גם רבינו עצמו מסר בפניהם שיעורים ושיחות. דבר הקמת המסגרת המיוחדת התפרסם בעולם הישיבות, ורבים מבחירי עולם הישיבות, שהיו מעוניינים במסגרת חזקה עם אווירה רצינית, הגיעו ללמוד בה. אחד מסגולותיו של קיבוץ זה היה, שבעוד שבישיבות אחרות, המציאות היא שכאשר חלק מבני השיעור מתארכים - נחלשת קצת באופן טבעי האווירה, כאשר הקבוצה הולכת ומצטמצמת, ואילו כאן התרכז קיבוץ גדול ואיכותי, בו נשמרת

כיצא בזה התבטא פעם הגאון רבי חיים ברים זצ"ל בהתפעלות: "השמעתם מימיכם על ישיבה כה גדולה, שאוטובוסים ומכוניות חוצים בין היכלותיה העצומים, ואלפי אלפי עמלי תורה הוגים בה בכל מקצועות התורה?"

לכל פעולה של הגדלת תורה והאדרתה, והיה שש ושמוח על כל ריבוי עמל התורה בעולם, הן על ידו והן על ידי אחרים. גם לאחר ששיבת מיר ומוסדותיה מנו אלפים רבים של תלמידים, לא ידע רבינו שבעה, וכשבאו לספר לו שבמקום מסויים חסרה ישיבה, או שהישיבות הקיימות אינן ברמה מספקת, הייתה ננסכת בו רוח חיים, והיה מקבל כוחות חדשים על טבעיים. כך הקים עוד ועוד מקומות תורה חדשים, על אף שידע שהקמת הדבר כרוכה בהשקעת זמן יקר ועול כספי כבד, שכרוך בנסיעות קשות והתדפקויות על פתחי נדיבים. כשסיפרו לו שלבוגרי הישיבה שחוזרים לחו"ל, חסרה ישיבה ראויה ברוח הישיבה, או על יישובים ברחבי הארץ שחסרים בהם ישיבות או כוללים, היה מעוניין תמיד לשמוע על כל הצעה שיש בה ריבוי תורה, בישיבה או מחוצה לה. כך עד שנותיו האחרונות ממש.

כאשר הופיע פעם בישיבת בין הזמנים שהתקיימה בצפון הארץ, הקדיש יום שלם להכיר קהילה חדשה בעיר צפונית, כדי לבדוק האם ניתן יהיה למלא את מבוקשם לפתוח במקום סניף לישיבה. רבים תמהו, להיכן רבינו חותר להגיע? מה דוחף אותו לפתוח בלי הרף עוד ועוד ישיבות וכוללים, עוד ועוד חבורות ומסגרות שונות? רבו הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל נשאל על כך פעם, ואף נשאל למה לא יורה לרבינו לעצור מעט את העשייה? הלא הוא יכול חלילה להיכנס למעורבות חובות וקשיים! רבי חיים השיב: "את אהבת התורה שלו אי אפשר לעצור".

והסביר על פי דברי הגמרא (ב"ב עה): "אמר רבי חנינא בר פפא: ביקש הקב"ה לתת את ירושלים במידה שנאמר: 'ואומר אנה אתה הולך' ויאמר אלי למוד את ירושלים, לראות כמה ארכה וכמה רחבה. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע! הרבה כרכים בראת בעולם של אומות העולם, ולא נתת מידת ארכן ורוחבן. ירושלים

תקופה קצרה לאחר בניית בניין 'פרידמן', רכשה הישיבה בניין ישן נוסף. היתה זו חורבה חשובה מחורבות ירושלים, בה התגורר בעבר האדמו"ר רבי מוטל מסלונים זצ"ל, שהיה ידיד ישיבת מיר. בעזרת משפחות פוגל-קלטר, שיפצה הישיבה את הבניין ובנתה בו את "בית שלום", בנין לתפארת, שתורה יוצאת מבין כתליו. בבית שלום עצמו נבנתה עזרת נשים, גם היא מלאה וגדושה לומדים. בית מדרש נוסף שנבנה הוא "שלמי שמחה", שנתרם לעילוי נשמת הג"ר שמחה עלברג, עורך הירחון התורני 'הפרדס' בארה"ב.

כשרבו הספסלים בכל בתי מדרש אלו עד אפס מקום, נבנה הבניין הגדול והמרהיב של "בית ישעיה". מספר אחיו של רבינו, הג"ר גדליה, ששנה אחת במוצאי ראש השנה, אמר לו רבינו שהיום כשהסתיימה התפילה והיה בדרכו לצאת מבית המדרש, הציץ באקראי בחלון שמעל מקום מושבו וראה מולו מגרש, עליו עומד בנין נמוך ששימש בעבר כבית מלאכה לשיש, על אתר שאל את עצמו: הלא חסר לי כל כך הרבה מקום בישיבה, מה יותר ראוי ממבנה זה, הסמוך ונראה לבניין הישיבה, לשמש כבניין לבני הישיבה?

עוד באותו יום, במוצאי ר"ה, התעניין רבינו מי הם בעלי הבניין, ומה המחיר עבור המקום. הוא לא נח ולא שקט עד שהצליח לרכוש את המבנה לטובת הישיבה. כבר תקופה קצרה לאחר מכן החלו להישמע במקום הלמות פטישים, ולאחר כשנה וחצי הושלמה המלאכה, והבניין עמד על תילו בנדבת משפחת שטרן. הוא לא הבניין העצום "בית ישעיה", המונה כשמונה מאות לומדים.

כך הלכה הישיבה וגדלה והגיעה לממדים אדירים, כאשר בבנייני הישיבה ב'בית ישראל' בלבד - מספר הלומדים עומד על שבעת אלפים כ"י. רבינו קיבל לידיו בהיכנסו כאלף ושלוש מאות תלמידים, והפך את המקום למטרופולין גדול, שכולו בנייני ישיבות וכוללים. בישיבה התהלך סיפור, שבחור חדש בא לישיבה וב'כיכר השבת' פגש את אחד מראשי הישיבות שליט"א, ושאלו איך מגיעים לשיבת מיר. ענה לו אותו ראש ישיבה: "או שתלך דרך רחוב זה וזה, או שתישאר על עמך ותיכף הישיבה תגיע אליך..."

כיצא בזה התבטא פעם הגאון רבי חיים ברים זצ"ל בהתפעלות: "השמעתם מימיכם על ישיבה כה גדולה, שאוטובוסים ומכוניות חוצים בין היכלותיה העצומים, ואלפי אלפי עמלי תורה הוגים בה בכל מקצועות התורה?"

"להרבות תורה כחול הים והלכות כעפרות תבל"

חז"ל מביאים (פרקי היכלות רבתי פרק כט אות ה'): "אני יודע מה אתם מבקשים, ולבי הכיר מה אתם מתאווים, תורה מרובה אתם מבקשים והמון למודים ורוב שמועות, לשאול הלכה אתם מצפים ולהמון רזי אתם מחמדין, להרבות תורה להעלות תושייה גבעות גבעות, להפליא תלמוד בחוצות ופלפול ברחובות, להרבות תורה כחול הים והלכות כעפרות תבל".

נראה שדברים אלו מתאימים לדרגת אהבת התורה הכבירה, שבערה בפנימיותו של רבינו. שאיפתו היתה שתרבה תורה בעולם, לאו דווקא על ידו, ככל שיכול היה, שיעבד את כל כולו לתת יד וכתף

אני מכיר בני זוג, שלבעל קוראים דוד, ולאשתו אסתר. האשה קוראת לבעלה 'דוד המלך', ואלו הבעל קורא לאשתו 'אסתר המלכה'. שפה מלכותית היא שפה שכל מילה שלה - מתחשבת באדם שממול, בהתייחסות פרטנית לכל מילה העלולה לפגוע בו

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על 'רוממות' הבית היהודי

"וְנָחָה לָהּ מִשָּׁם אִשָּׁה" (בראשית כ"ה, ב')

את 10 האצבעות לרווחה, וספק את שתי הידיים זו על זו - 2 פעמים. מזה הבינה הרבנית שכוונתו היא להכפיל 2 פעמים את 10 האצבעות, וממילא יש לתת לעני סך של 20 לירות. כך נראית שפה מלכותית בין בני זוג.

דברנו על השפה המלכותית שצריכה להיות בבית. הנה דוגמה הפוכה, מן הקצה אל הקצה. וגם מכך ניתן ללמוד... כי כשאדם רואה את הדרך הנלווה והתיעוב, המשתקפים משפה מאוסה, הוא עצמו מואס בדרך זו...

יש והאדם אוטם את עיניו ואוזניו, ומסרב לראות את האותות הברורים המשוגרים אליו מן השמים. ולפעמים, הוא-הוא הניסיון שמנסים את האדם, לראות אם יקלוט את הדברים לאשורם ויבין מה דורשים ממנו.

העולם הזה, כפי שכותב ה'מסילת ישרים', בפרק ג', דומה ללילה: "כי הנה חושך הלילה, שני מיני טעויות אפשר לו שיגרום לעין האדם; או שיכסה את העין עד שלא יראה מה שלפניו כלל, או שיטעה אותו, עד שיראה לו עמוד כאילו הוא אדם, ואדם כאילו הוא עמוד.

"כן חומריות וגשמיות העולם הזה, הנה הוא חושך הלילה לעין השכל וגורם לו שתי טעויות: אינו מניח לו שיראה המכשולות בדרכי העולם, ונמצאים הפתאים הולכים לבטח, ונופלים ואובדים וכו'.

רוממות בבית. אה! איזה מושג מקודש, המטפס עד לשיאי השיאים של השלמת הבריאה! כשאנחנו מביאים אתנו את הרוממות אל תוך הבית, הבאנו במו ידינו את השלמות הראויה.

מאידך, יש אנשים השומעים את המילה 'רוממות', ונבהלים... בחושבם שמדובר בהנהגות שמימיות, המצויות מעל ומעבר למושגים שלנו, והם כמובן טועים.

רוממות לא צריכה להבהיל אף אחד. לא מדובר במידה קשה במיוחד. אלא שזאת צריך לדעת: הבית יכול להוביל אותנו לרוממות, וגם להיפך.

רוממות מתבטאת, בין היתר, ביצירת שפה מלכותית בין הבעל והאשה. שפה כזו המתאימה לבני מלכים, בני אברהם יצחק ויעקב, שפה המתובלת בסממנים שיש בהם יראת שמים ואהבת חסד, שפה המתאימה לבית היהודי.

חמותי ע"ה, אשתו של מרן הגרי"ש אלישיב, סיפרה לי לפני שנים רבות מעשה מופלא, שראתה אצל כ"ק מרן האדמו"ר מוויז'ניץ זצ"ל, בעל ה'אמרי חיים', ואשתו הרבנית.

היה זה כאשר מו"ח ואשתו הצדקת, שהו באותו מקום שבו היו גם הרבי מוויז'ניץ ואשתו. בין הבאים היה יהודי עני אחד, שהיה בעבר אדם מכובד, ובעל יחוס, ועתה פשט את ידו, כדי שיתנו לו צדקה.

היה ברור מאליו שכיון שמדובר בעני מכובד ומיוחס, אי אפשר להיפטר ממנו בסכום כסף רגיל שנותנים לכל עני.

חמותי ע"ה סיפרה לי, שהכסף היה אצל הרבנית מוויז'ניץ, אבל היא לא ידעה מה הסכום שבעלה הרבי מעונין למסור לעני. מאידך, כיון שהחסידים עמדו במקום, נבצר ממנה לשאול את הרבי בגלוי, כדי לא לבייש את העני.

כיצד התנהל בכל זאת הדו-שיח? הרבנית רמזה בידיה לרבי כמי שרוצה לדעת כמה כסף להוציא מהארנק. הרבי סימן לה בסימן משלון, והיא הוציאה שטר של עשרים לירות, סכום גדול מאוד בימים ההם, ומסרתו לעני.

ומה היה הסימן?

חמותי ספרה לי שה'אמרי חיים' נטל את שתי ידיו הקדושות, פתח

מצטרפים ומסיימים פסחים עד פסח הזדמנות מיוחדת

לומדי 'הדף היומי' מתחילים בימים אלה את
מסכת פסחים ומסיימים אי"ה עד פסח.
הצטרף גם אתה ותזכה לחורף מיוחד ושמה

גם לומדי 'הדף היומי בהלכה' מסיימים עכשיו
את חלק ה' 'במשנה ברורה' ומתחילים חלק ו'.
הצטרף עכשיו ותזכה לחורף בהתעלות רוחנית

לפרטים ולהצטרפות 02-5609000

האשה קוראת לבעלה 'דוד המלך' והוא קורא לה 'אסתר המלכה'

בל נחשוב שהשפה הזו שייכת רק לבני זוג 'מלכותיים' שכאלו, כמו כ"ק ה'אמרי חיים' וזוגתו הרבנית. שפה שכזו, יכולה היא שתשרה בכל בית ובכל משפחה.

צריך רק להתרגל לחיות כך, ולדעת שכאשר מדברים בסגנון מצוחצח ושובה לב, שעדינות הלב בוקעת ממנו, משפיעים הדברים בכפלי כפליים, יותר מאשר צעקות רמות וביטויים משפילים, שאין בינם ובין בית יהודי - מאומה.

שפה מלכותית אינה ההיפך מכעס, או צעקות. כבר לא מדברים כאן על עליבות ושפלות רוח שכזו, שאינה מתאימה ליהודי.

שפה מלכותית היא שפה שבה הילדים יסתכלו על הוריהם כ'מלכים', וממילא הם, הילדים, יצמחו ל'בני מלכים'.

אני מכיר בני זוג, שלבעל קוראים דוד, ולאשתו אסתר. האשה קוראת לבעלה 'דוד המלך', ואלו הבעל קורא לאשתו 'אסתר המלכה'.

שפה מלכותית היא שפה שכל מילה שלה - מתחשבת באדם שממול, בהתייחסות פרטנית לכל מילה העלולה לפגוע בו.

בית שיש בו שפה כזו, הוא בית אחר. כל הנכנס בשעריו, מרגיש באופן מידי את הרוח הטהורה הנושבת מארבע כנפות הבית, ונדבק בה, כי היא סוחפת את הכל, היא שובה את הכל בטהרתה, בנקיונה ובמלכותה.

הלכה שלקח הת"ח מבנין השגרירות

על הפסוק (במדבר, פרק א' פסוק מ"ט) "אך את מטה לוי לא תפקד", אומר רש"י בשם המדרש (תנחומא ט"ו) - "כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו".

לגיונו של מלך אנחנו, וככאלה נועדו לנו תפקידים חשובים ומכובדים. כמי שנמנים על צבא המלך, המטלה שצריכה לעמוד תמיד נגד עינינו היא להראות כחיילים נאמנים ומסורים, החרדים לקיים כל ציווי היוצא מפי המלך, ולדאוג תמיד לכבודו.

אחד האישים התורניים המובהקים של בני ברק, השוקד מזה עשרות-עשרות שנים על התורה ועל העבודה בשיבת פוניבז', בהתמדה נוראה, סיפר לשומעי לקחו על ביקור שערך פעם בשגרירות שוודיה בארץ ישראל, השוכנת ברחוב הירקון בתל אביב. אם לכל אחד מאתנו לא מזדמן לבקר במקום זה מידי יום ביומו, וגם לא מידי שנה בשנה, הרי שלת"ח הגדול ההוא בוודאי נחשב הדבר כאירוע נדיר ויוצא דופן במיוחד. וכיון שאחד החובות המוטלים על כל בן תורה, היא ללמוד לקח ומוסר מכל דבר שהקב"ה מזמן לו בחייו, הפעיל הת"ח את כל מחשבותיו על מנת להפיק מהביקור את הלקח הנכון. והוא אכן יצא משם עמוס וגדוש בלקחים מוסריים, שהבולט שבהם מובא להלן:

"מהרגע הראשון שנכנסתי לבנין השגרירות ה'מטפס' לכמה קומות"

"והטעות השני קשה מן הראשון, והוא, שמטעה ראיתם עד שרואים הרע כאילו הוא ממש טוב, והטוב כאילו הוא רע, ומתוך כך מתחזקים ומחזיקים מעשיהם הרעים וכו'".

מן המעשה שלפנינו, אפשר ללמוד עד כמה מנסה היצר הרע לאטום את חושי של האדם, כדי שלא יראה וישמע את הרמזים הניתנים לו מן שמיא.

מעשה שהיה באב"ד חשוב, שהיתה לו בת חסודה וצנועה שהגיעה לפרקה, והציעו לה בחור בן תורה מופלג, משכמו ומעלה, גדול בתורה וביראת שמים ומצוין במידות טובות. רבותיו וחבריו הפליגו מאוד בשבחיו, והמליצו עליו בכל פה ובכל לשון.

חסרון אחד היה לו, לאותו בחור, והוא, שאחת מרגליו היתה פגועה מעט, כתוצאה מתאונה שעבר בהיותו ילד. האב"ד היה מוכן לוותר בנושא זה, ולא התייחס למום, אבל אשתו הרבנית סירבה בכל בכל תוקף לקחת את הבחור כחתן לבתה, וטענה שבת מושלמת שכזו כמו שיש להם - ראויה לבחור מושלם בנפשו ובגופו.

והנה, בערך באותה תקופה נחלש האב"ד, ונזקק לשנות מידי בוקר כוס תה לפני התפילה, דבר שמותר לפי ההלכה, כמובא ב'שולחן ערוך' (או"ח, סימן פ"ט סעיף ג').

גם בנושא זה התערבה הרבנית, והביעה דעתה שבעלה צריך להחמיר על עצמו, ולא לשנות קודם התפילה. הרב עמד על דעתו, והסביר שוב ושוב שהוא עושה זאת בשל החולשה שפקדתו, ולבסוף נאלצה האשה להסכים ולעשות רצון בעלה, ואף הגישה לו מידי בוקר את כוס התה.

והנה, בבוקר אחד ניגשת הרבנית כמנהגה להגיש את התה לבעלה, ובדרך היא נופלת ארצה, ושוברת את רגל.

מה היה כל אחד מאתנו אומר על מקרה שכזה? - שילם לה הקב"ה, לאותה רבנית על סירובה לקחת את החתן ההוא, נכה הרגל, לבתה. אפשר היה לראות בחוש, את הרמז שרמזו לה במה היא צריכה לשפר מעשיה ולתקן דרכיה.

אבל אותה אשה, לא רק שלא שתה ליבה אל הרמז, אלא החלה לגעור בבעלה, ואמרה לו: "אתה רואה, הכל בגללך! משום שבקשת ממני להגיש תה לפני התפילה, שברתי את רגלי!..."

ואמר על זה הגר"ח שמואלביץ: ראו איזה חושך, איזה עיוות! במקום שתראה האשה בכך גמול שמימי, על שסירבה להשיא את בתה לבחור הת"ח, בשל הפגיעה ברגלו, היא מבכרת לראות בכך, 'עונש' על גמילות חסד אמיתית שעשתה עם בעלה הרב.

אבל במקרה זה החושך הוא בכפליים, וכמו שכותב ה'מסילת ישרים'. משום שאם בדרך כלל, אדם אינו מקשר כלל בין מה שאירע לו ובין מה שטעון שיפור בדרכיו, הרי שבמקרה שלנו - האשה הזו הבינה שיש קשר בין שבירת הרגל למעשיה, אלא שבמקום לראות את ה'אור', ולחפש במקום הנכון, היא הולכת היישר אל החושך, ותולה את שאירע בסיבות אחרות.

וזו אינה רוממות של בית.

המבצע הגדול

חוזר לתקופה מוגבלת

לרגל תחילת מסכת פסחים 'בדף היומי',
ותחילת הלימוד בחלק ו' 'בדף היומי בהלכה',
'דרשו' ו'אחינו' חוזרים עם המבצע הגדול של הספרים לתקופה
מוגבלת. תורמים לארגון 'אחינו' לקירוב קרובים ורחוקים,
וזוכים בספרים שכבשו את העולם היהודי

תרום 28 ש"ח לחודש
למשך 15 חודשים
סך כל התרומה 420 ש"ח

וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
סט 'לקראת שבת'
סט 'דרש דוד'
חמשה חומשי תורה

* משלכ-6 ספרים לקראת שבת - 5 ספרים
'דרש דוד' - על התורה 3 ספרים / חמשה
חמש תורה בסך ארבע מאות 'דרש'

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 15 חודשים
סך כל התרומה 360 ש"ח

וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
סט 'לקראת שבת'
וספר 'דרש דוד'

* משלכ-6 ספרים לקראת שבת - 5 ספרים
'דרש דוד' - על הגמרא / מסכת אבות

תרום 22 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 264 ש"ח

וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
של 'דרשו'
6 ספרים

וספר 'דרש דוד'
על המעשים או על מסכת אבות

תרום 18 ש"ח לחודש
למשך 10 חודשים
סך כל התרומה 180 ש"ח

וקבל מיידית
סט 'לקראת שבת'

סט הספרים שנקרא בשקיקה בכל
העולם היהודי, 5 ספרים עם אלפי
סיפורים מרתקים ומעוררים לפרשת
השבוע מלוקטים מהמבחר של עלוני
'לקראת שבת' של 'דרשו'.

המבצע לזמן מוגבל 02-5609000

"אני קצת התפלאתי, כי זו לא הייתה דרכו של הסבא לעשות סיום על כל מסכתא. אבל חשבתי שבגלל שהתייגענו כל כך במסכת 'נזיר', ואולי בגלל היא"צ של האר"י הק', רוצה הסבא לעשות הפעם סיום קצת יותר מכובד"

סיפורי קודש מכ"ק מרן אדמו"ר מ'שומרי אמונים', בעל ה'חוקי חיים' זיע"א, מפי נכדו ראש ישיבת 'שומרי אמונים', הגה"צ רבי אהרן געלדצעהלער שליט"א

יעקב א. לוסטיגמן

"וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֶהְלִים" (בראשית כ"ה, כ"ז)

"בלילה כשנכנסתי ללמוד זבחים, שואל אותי הרבי אם כבר סיימתי את מסכת 'נזיר' ביום ההילולא של רבינו האר"י הקדוש כמו שסיכמנו. אמרתי לו שלא, כי חיכיתי לסבא שיקרא לי לעשות ביחד את הסיום ואפי' הכנתי עוגה ולחיים.

"הוא הביט בי במבט משתומם, ואמר לי 'איפה שמענו כדבר הזה? אנחנו יודעים שאביי היה עושה יומא טבא לרבנן כש'צורבא מרבנן' היה מסיים מסכת. תלמיד חכם צעיר שהיה צריך לחזק אותו. אבל מי שכבר הורגל בלימוד ועוסק בתורה כסדר, אינו צריך לעשות חגיגה של סיום על כל מסכתא ומסכתא!".

"בדברים אלו נזף בי הסבא, ובעצם העמיד לי רף גבוה יותר ויותר ללימוד ולעבודת ה'", מבאר ראש הישיבה. "הוא לא הסתפק במה שהשגתי, ורצה להביא אותי למצב שבו סיום מסכת לא יהיה אירוע חריג עבורי, אלא עניין יומיומי. זה מה שהוא ציפה מתלמידיו ומנכדיו... "מצד שני, כמה שנים אחר כך (כמדומני בשנת תשס"ח) הייתה שנה מעוברת, ובפורים קטן הוא עמד לסיים את מסכת 'קידושין'. היה זה יום ההולדת שלו, ב'פורים קטן', ומאחר ובפורים קטן יש עניין להרבות בסעודה, וביום הולדת היו צדיקים שהיו עושים סעודה, וגם סיים את מסכת קידושין, החליט לכרוך את כל העניינים האלו יחד, ולעשות סעודת סיום שגם תהיה 'טיש' לפורים קטן, בהשתתפות בחורי הישיבה.

"כשהוא עמד לצאת מהבית, ניגש סבא להחליף את בגדיו לבגדי שבת, לבש את הקפט'ן החגיגי וחבש שטריימל לראשו. כשראה את תהיית לשמחה מה זו עושה, כי הרי סיום מסכת הוא עושה אחת

"כחמש עשרה שנים זכיתי ללמוד בחברותא, עם אדוני אבי זקני מורי ורבי, כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'חוקי חיים' זיע"א, והסדר היה שהיינו לומדים בלילה, מחצות הלילה לערך ועד שהאיר הבוקר.

"היה לנו סדר של שש שעות לימוד בכל לילה, והסדר היה כך, שבחצי השעה הראשונה למדנו מוסר, כל תקופה בספר אחר, אם זה בספרי המוסר הנפוצים כמו 'מסילות ישרים' ו'שערי תשובה' וכדו', ואם ספרים כמו השל"ה הקדוש, 'ראשית חכמה' ועוד. לאחר מכן היינו לומדים גמרא במשך חמש שעות רצופות בעיון יסודי, והחצי שעה האחרונה הוקדשה ללימוד חסידות בספר ה'תניא' הקדוש.

"זכורני שפעם למדנו את מסכת 'נזיר', שהגם שהיא לא ארוכה במיוחד, עסקנו בה במשך חודשים בלימוד מעמיק, עם כל הגרסאות השונות, וכידוע שמסכת נזיר נכתבה בלשון קלילא כמו התלמוד הירושלמי, ואכן התייגענו זמן רב, כשהסבא מסביר לי דבר דבור על אופניו, בבהירות גדולה ונפלאה ובבקיאות עצומה. אשרי עין ראתה אלה.

"באותה עת שהה סביב בביתו שבמושב 'תפרח', בו היה מתגורר תקופות במשך השנה, כדי לשקוד על התורה והעבודה באין מפריע, ואני זכיתי לצקת מים על ידיו גם באותן התקופות.

"והנה הגענו לסיימה של מסכת נזיר. היה זה ביום חמישי בשבוע, והתאריך היה ב' אב תשס"ג. כשהגענו ממש לקטע האחרון, הורה לי הסבא להביא את מסכת זבחים (שנלמדה באותה תקופה בדף היומי) ואמר שאת הסיום של מסכת 'נזיר' נשאיר ליום ראשון, ה' אב, יומא ההילולא של רבינו האר"י הקדוש.

"אני קצת התפלאתי, כי זו לא הייתה דרכו של הסבא לעשות סיום על כל מסכתא. אבל חשבתי שבגלל שהתייגענו כל כך במסכת 'נזיר', ואולי בגלל היא"צ של האר"י הק', רוצה הסבא לעשות הפעם סיום קצת יותר מכובד.

"התקשרתי לבני ברק. היו שולחים בכל יום שישי אוכל לשבת ולימות השבוע לסבא ולי, וביקשתי שהפעם יוסיפו גם בקבוק 'לחיים' ועוגת טורט לסיום של מסכת 'נזיר' שנעשה ביום ראשון.

"ביום ראשון הכנתי מגש עם עוגה, סידרתי כוסות והעמדתי בקבוק ללחיים, וציפיתי בהתרגשות להכנס לקו"פ לסבא, כדי שנוכל לסיים את המסכת בצוותא חדא ובשתיית 'לחיים', אך לבסוף לא נקראתי לקו"פ.

לכמה שבועות בביתו לעצמו, המתיק לי הסבא בלשון קדשו: 'אנחנו עושים עכשיו סיום בנוכחות בחורי הישיבה', אמר לי, 'הבחורים צריכים לראות כמה גדולה מעלת וחביבות לימוד התורה, ואיזו שמחה גדולה יש כשמסיימים מסכת'.

"אנו רואים כאן את מסירותו למען חינוך התלמידים, שכאשר זה היה נוגע לחינוך בחורי ישראל - שינה ממנהגו לערוך סיום ברוב עם".

יש מחיר לשכחה

"ואם בלימוד מסכת נזיר עסקינן, לא אוכל שלא לספר את ההמשך של אותו מעשה: היה זה כעבור כמה שבועות, כשלמדנו את מסכת זבחים, ובאחת הסוגיות שם התעוררה נקודה שכבר למדנו אותה במסכת נזיר, כמה חודשים קודם לכן.

"הסבא הזכיר את הגמרא ההיא כלאחר יד, והוסיף את דברי תוס' שם ואני הנהנתי בראשי, והסבא שאל אותי האם אני זוכר את לשון תוס' שם 'הרי כבר למדנו היטב את מסכת נזיר נכון?'.

"אבל אני הנהנתי בראשי במבוכה, כי לא זכרתי את אותו תוס' על בוריו, והסבא הרגיש בזה, ואני כמובן בושתי ונכלמתי ולא ידעתי מה להשיב. "אני רואה שאתה לא זוכר את הסוגיא בנזיר", אמר לי הסבא בהבנה. 'גש לארון תביא בבקשה שתי גמרות נזיר...!'

"עשיתי כדבריו, ניגשתי לארון, הבאתי שתי גמרות, אחת שמתי לפני ואחת פתחתי לפני, והתחלתי לדפדף לאותו דף שבו כתוב הנושא שבו עסקנו, בעודי משאיר את מסכת זבחים פתוחה לפני, כדי שנוכל מיד לחזור ולעסוק בה אחרי שנבין את הנושא בנזיר, שלשמו הבאתי את הגמרות.

"להפתעתי הגדולה, סבא סגר את מסכת זבחים, שם בצד, פתח את הגמרא בנזיר דף ב', והתחיל ללמוד את המסכת מההתחלה. אני השתוממתי, אבל סבא הביט בי כלא מביין: 'אני רואה שאתה לא זוכר היטב את נזיר, נכון? זה אומר שצריך ללמוד את המסכת הזאת שוב. לא כך?'.

"ובגלל אותה סוגיא שלא זכרתי באותו הרגע, חזרנו ועסקנו במסכת נזיר במשך כמה חודשים תמימים, בלימוד יסודי, ולא רק כחזרה מלמעלה. כאילו זאת הפעם הראשונה שבה אנחנו לומדים את המסכת הזאת.

"הדרישות שלו היו גבוהות מאוד", מוסיף ראש הישיבה שליט"א, "זה לא היה קל לעמוד בציפיות שלו. למעשה זה היה בלתי אפשרי, כי הוא היה תמיד תובע יותר, גם מאחרים ובעיקר מעצמו".

איפה הגמרא שלך?

"אצל הסבא זי"ע לכל דבר הייתה הכנה. הוא לא היה עושה שום דבר 'ככה', כי כולם עושים או כי הוא התרגל לעשות אותו כבר לפני שנים. כל דבר היה מגיע לאחר מחשבה, התבוננות והכנה נפשית עמוקה.

"היו שנים שהיה נוסע למקומות הקדושים בט"ו אלול, כהכנה לראש השנה ולימים הנוראים. באחת השנים ואני נער צעיר בן ט"ו, הציע לי הסבא לילה לפני הנסיעה אם אני רוצה להצטרף אליו לנסיעה מחר, אך אמר לי שזאת בתנאי שעלי לעשות הכנה של שש שעות לימוד

רצופות.

"חשבתי לעצמי מה מתאים יותר ללמוד לפני הימים הנוראים, אם לא את ה'מטה אפרים', כשאני מוכן ויודע את כל ההלכות ואת מה שצריך לדעת לקראת ראש השנה ויום הכיפורים.

"נכנסתי להיכל הישיבה, פתחתי את ה'מטה אפרים', והתחלתי ללמוד סעיף אחרי סעיף, סימן אחרי סימן, כבר למדתי כשלושת רבעי מהספר ופתאום, באמצע הלילה, הסבא נכנס להיכל לחפש איזה ספר והוא מבחין שאני לא מחזיק גמרא ביד: 'מה זה בידך?', הוא שאל אותי. הראיתי לו שאני לומד 'מטה אפרים', ומיד קיבלתי 'פסק': 'אזוי מאכט מען אן הכנה?', כך מתכוננים? אתה יכול ללמוד חצי שעה מטה אפרים, אבל הכנה עושים על ידי לימוד גמרא. איפה הגמרא שלך?!

"שנים לאחר מכן, היה מעשה פעם אחרת שנסענו עם הישיבה למירון לפני ל"ג בעומר. ביום ל"ג בעומר עצמו לא הסכים הסבא שבחורי הישיבה ייסעו למירון, בגלל החשש לפגיעה ברוחניות שלהם מכל מה שהולך שם מסביב. אבל הבחורים מאוד הצטערו על כך שלא מרשים להם לנסוע למירון, ולכן הסבא אמר שאפשר לנסוע יומיים לפני ל"ג בעומר, ודווקא בלילה, שלא לפגוע בסדרי הישיבה.

"אני הייתי אמור להגיע לבני ברק ולנסוע יחד עם הסבא למירון, אבל התאחרתי מעט, וכשראיתי שעוד מעט כבר אמור הסבא לצאת לדרכו, התקשרתי לבני ברק ואמרתי שאני עוד בירושלים, ולכן אני אסע ישירות למירון ושהסבא יסע בלעדי. לא חסרו משמשים ואחרים שמאוד ישמחו להצטרף אליו לנסיעה שלמה.

"אבל סבא התעקש שאני אבוא לבני ברק, ולמרות שבגלל זה יצא באיחור של יותר משעה הוא לא וויתר לי.

"כשיצאנו לדרך הוא הסביר לי, שדרכו הייתה שתמיד כשהוא נוסע למירון הוא לומד 'תיקוני זוהר', כהכנה לקראת העלייה על ציון הרשב"י הק', אבל מאחר והפעם הוא נוסע בשעות הלילה, ואינו יכול לקרוא בחשיכה, לכן הוא רצה שאני אבוא להמשיך את הקביעות שלנו בלימוד החברותא, וכך יוכל לדבר עימי בלימוד, ואכן לכל אורך הנסיעה לא פסק פומיה מגרסא, ולמד עימי כל הדרך בהלוח ובחזור ללא הפסק כלל.

"ברצוני להוסיף ולהבהיר, שאומנם גם הסבא עצמו ידע שלא קל לי לעמוד בדרישות כאלו, אבל שיטתו בקודש הייתה תמיד, להעמיד רף גבוה אפילו קצת מעל הכוחות, ע"מ להרים כל אחד למקסימום שאליו הוא יכול להגיע.

"וכשאנו מדברים על חינוך צעירי הצאן, כל בחור צריך לדעת לקבל בכל פעם קבלות הגיוניות, לא לטפס מהר מדי, ובכוונה איני נוקט בלשון 'גבוה מדי', כי אין דבר כזה גבוה מדי. כל בחור יכול להגיע לפסגות הגבוהות ביותר, זה רק עניין של זמן והשקעה, ובעיקר שמירה על הקצב הנכון, להתעלות בכל פעם עוד קצת, בדילוגים קטנים ובטוחים, ובלא להעפיל אל ראש ההר במהירות ובחיפזון, כי עלייה שאינה נעשית בדרך הנכונה, חזקה עליה שלא תחזיק מעמד חלילה. אבל להתעלות במעלות התורה בשום שכל, ובהכוונה של אנשי חינוך המכירים אותו, ויודעים מה כוחותיו ולמה הוא מסוגל, זו היא הדרך להצלחה וסייעתא דשמיא".

בעל המכולת התלונן כי בעיה רצינית מעיקה עליו: "אני עומד לפשוט את הרגל! כל לילה גונבים לי מהמכולת שישים ביצים, ואם המצב יימשך - איאלץ לסגור את החנות מרוב הפסדים!". אמר לו הרב: "הלילה, לפני שאתה יוצא מן החנות, בשל שישים ביצים והנח אותן בראש ערימת תבניות הביצים"

הרה"ג רבי שלמה לווינשטיין שליט"א, על השאלות של ה'חכם' ועל מי שאינם יודעים לשאול

"פי ציד בפיו" (בראשית כ"ה, כ"ח)

"לצוד ולרמות את אביו בפיו ושואלו 'אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן?' (רש"י)

אמי ע"ה, היתה מספרת על אותו כפרי שהזדמן לעיר ופגש את הרב. שאלו הרב: "איך אתה מסתדר לבד בכפר, כאשר יש שאלות בהלכה?"

- "כבוד הרב, מה הבעיה? בשאלות קשות - אני מחמיר, ובשאלות קלות - אני פוסק לבד..."

- "מה בעיניך נקראת שאלה 'קלה'?", שאל הרב.

- "למשל", ענה הכפרי, "פעם אחת אירע שהכניסה המשרתת הגויה כף חלבית לתוך סיר החמין הבשרי".

- "נו", שאלו הרב, "ומה באמת פסקת?"

- "זו שאלה קלה: כולם יודעים שטעות עכו"ם מותרת..."

- "ומה נחשבת בעיניך שאלה 'חמורה'?", הוסיף הרב ושאל.

- "בתשעת הימים נקבעו לי המכנסיים, וכידוע בימים אלו אסור לאכול בשר. אלא שלצערי החוט היחיד שהיה באמתחת אשתי, הוא החוט אשר נועד לצורך קשירת המעיים (קישקע) בחמין של שבת. ואם כן נוצרה כאן שאלה הלכתית מסובכת: להשתמש בחוט בשרי בתשעת הימים... ועל כן החמרת והלכתי עם מכנסיים קרועות במשך כל תשעת הימים..."

עוד מסופר על כפרי פשוט שהגיע בבהלה נוראה אל הרב.

- "מה קרה?", שאלו הרב.

- "המשרתת הכניסה בטעות לתוך החמין, חתיכת 'דבר אחר' - ה' ירחם..."

- "כמה ילדים יש לך?", התעניין הרב.

- "חמישה עשר ילדים, בלי עין הרע".

- "מה גודל סיר החמין שאתה מכין עבור בני הבית?"

- "כבוד הרב, לכבוד שבת קודש, מהדר אני להכין חבית מלאה חמין..."

- "איזו כמות של 'דבר אחר' הכניסה המשרתת?", הוסיף הרב ושאל.

- "שטיקלע" - חתיכה קטנה.

- "אם כן, זה 'בטל בשישים', אין בעיה אפשר לאכול את החמין", פסק הרב, "אכלו ענווים וישבעו..."

הכפרי שנתקיים בו "לך אכול בשמחה לחמך" שב לביתו. לימים

ראה הכפרי שנית את הרב, וברכו בחום: "תבורך מפי עליון, כבוד הרב! אתה לא יודע איזה עונג שבת גרמת לי! מאז שגילית לי את הסוד, הריני מקפיד כל ערב שבת אחר גמור הכנת הסיר, להכניס 'חתיכת בטל בשישים'... והחמין משתבח בטעמו..."

חכמתו הגדולה של רבי שמואל סלנט, רבה של ירושלים, היתה מן המפורסמות, ורבים מבני עירו נושעו בזכות עצותיו המחכימות. פעם בא לפניו יהודי, בעל מכולת בירושלים, והתלונן כי בעיה רצינית מעיקה עליו:

"אני עומד לפשוט את הרגל! כל לילה גונבים לי מהמכולת שישים ביצים. אין לי מושג מי עושה זאת, ואם המצב יימשך - איאלץ לסגור את החנות מרוב הפסדים!"

אמר לו הרב: "הלילה, לפני שאתה יוצא מן החנות, בשל שישים ביצים והנח אותן בראש ערימת תבניות הביצים.

עשה האיש כעצת הרב, ולמחרת בבוקר כשנכנס לחנות ראה לתדהמתו נחש ענק מת. מה קרה? התברר שהוא זה שהיה אוכל כל לילה את שישים הביצים, והלילה אכל את הביצים המבושלות ונחנק.

ותהום כל העיר: איך הרב ידע?! אין זה אלא מופת, רוח הקודש! כששמע רבי שמואל שמייחסים לעצתו רוח הקודש, חיך ואמר: "איך בכך שום מופת. פשוט חשבתי לעצמי מי יכול להיות הגנב? או שזה בעל חיים הבא לאכול את הביצים, ואז כשהן מבושלות

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

מה נכבד היום, לספר
שבחם וטוב חלקם ולהודיע
חין ערכם, של מפליאי
חכמה דורשי הלכה

**מסיימי
חלק ה'
ב'משנה ברורה'
ב'דף היומי
בהלכה'**

מה מאד גדולה ורבה זכותכם ומעלתכם, בהיותכם מדורשי
לימוד ההלכה דבר יום ביומו במסגרת תכנית 'הדף היומי'
בהלכה' של 'דרשו', יחד עם אלפי ישראל אשר קיבלו על עצמם
את נועם עול דעת המעשה אשר יעשה האדם וחי בהם.

וכתב מרנא 'החפץ חיים' בהקדמה לחלק א' של 'המשנה ברורה'
"שעיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה".
שהרי מה יעשה האדם ולא יחטא אף בשוגג אם חסרו ידיעותיו
קהלכות שבכל יום ויום, דיני 'אורח חיים' שסביבם חיי היהודי.

וברכות יעטו מאת שלום כנהר נוטה, המוסיפים מעלה בלימודם
בשינון ובחזרה במבחי דרשו בדף היומי בהלכה, שיתחזק לבם
ויתאמץ כוחם בלימוד התורה הקדושה, לקנות בה עוד קנינים
הרבה, ויזכר הבורא יתברך להמשיך בלימודם ובקביעת עיתים
בשלוה ובמנוחה לאורך ימים.

הנהלת 'דרשו' העולמית

אנשר יכנס

המסיימים

**סיום חלק ה' ב'משנה ברורה'
ב'דף היומי בהלכה'**

לאות הוקרה והערכה ולשמחת הסיום, יחולקו במוקדי המבחן הקרוב בקבוקי 'לחיים'
לאלפי מסיימי חלק ה' ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה'.

בבית הכנסת 'כרם אל' אירע פעם, שיהודי ניגש לעמוד כאשר לרגליו סנדלים בלי גרביים. לאחר התפילה ניגשתי ושאלתיו, האם נראה לו שראוי לעמוד כך לפני הקב"ה. אמר לי בלא להניד עפעף: "כן, ודאי! ככה אני רגיל ללכת". שבת ושאלתי: "האם גם בחתונה היית הולך כך? האם בבר מצוה של בנך תלך כך? אמר לי..."

רבה של כרמיאל, הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א, על הבגדים המיוחדים לכיבוד אב

"ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמוד" (בראשית כ"ז, ט"ו)

הפסוק אומר: "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות" [בראשית כז טו]. מה הם אותם בגדי חמודות? אומר המדרש, שאלו הבגדים המיוחדים בהם שימש עשו את אביו.

כך כותב המדרש [בראשית רבה]: "החמודות" - מה שחמד מנמרוד והרגו ונטלן, הדא הוא דכתיב [משל] 'חמד רשע מצוד רעים'. אשר אתה בבית - שבהן היה משמש את אביו. אמר רבן שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבא, ולא שימשתי אותו אחד ממאה ששימש עשו את אביו. אני, בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים מלוכלכין, ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים. אבל עשו - בשעה שהיה משמש את אביו, לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות. אמר, אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות."

דהיינו, לעשו היה סט בגדים מהודר ומיוחד שהיה מופקד אצל אמו, וכל פעם שהלך לשמש את אביו, ראשית היה מתהדר באותם בגדי חמודות, ורק כך היה עומד לפני אביו לשרתו. רבן שמעון בן גמליאל מתאונן ואומר: כל ימי הייתי משמש את אבא, אך אין זה נחשב אפילו אחד ממאה ממה ששימש עשו את אביו יצחק. וכל כך למה, כי עשו לבש בגדי מלכות בבואו לכבד את אביו, ואילו אני שימשתי לפניו בבגדים מלוכלכים.

קודם שנמשיך, נציין שבספרים הקדושים מבואר שאנו סובלים עד היום ממצוות כיבוד אב שכיבד עשו את אביו וכפי שכתב רש"י (על הפסוק) [זכריה ב' יב]: "ומדרש אגדה, אחר כבוד, אחר שאשלם לעשו כבוד שכיבד את אביו". כלומר, כל הטוב שנאמר באותה נבואה - "פרזות תשב ירושלים מרוב אדם", "ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה", ועוד ועוד דברי נחמה, ישועה וגאולה נפלאים - הכל מתעכב עד שישולם ויושלם לעשו שכר כיבוד אב שלו.

והשאלה עולה מאליה: אם רבן שמעון בן גמליאל, יודע עד כמה חשוב שכיבוד אב ייעשה בבגדים מיוחדים ונאים, עד כדי שהמצווה נחשבת פי מאה ויותר, מדוע לא נהג כך בעצמו?

אגב, מכאן נוכל ללמוד בקל וחומר בן בנו של קל וחומר: אם כשבאים

לכבד אב ואם חשוב כל כך להתנאות בבגדים נקיים ונאים, על אחת כמה וכמה כשבאים לעמוד לפני מלך מלכי המלכים - ודאי שצריכים לעשות זאת בבגדים נכבדים. ואכן הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים' [פרק ט], מסתמך על מדרש זה וכותב, שהעומד לפני מלך מלכי המלכים - ראוי שילבש בגדי כבוד וישב לפניו כמו שיושב לפני מלך גדול.

בבית הכנסת 'כרם אל' אירע פעם, שיהודי ניגש לעמוד כאשר לרגליו סנדלים בלי גרביים. לאחר התפילה ניגשתי ושאלתיו, האם נראה לו שראוי לעמוד כך לפני הקב"ה. אמר לי בלא להניד עפעף: "כן, ודאי! ככה אני רגיל ללכת". שבת ושאלתי: "האם גם בחתונה היית הולך כך? האם בבר מצווה של בנך תלך כך?". אמר לי בביטחון מלא: "כן. בהחלט! המראה החיצוני אינו חשוב! איך אומרים יהודים טובים, 'העיקר הלב'..."

לימים קיבלתי ממנו הזמנה לבר מצווה שעתידיה להיערך לבנו. זכר אותו מעשה חקוק היה עדיין בראשי. הלכתי לאותו אירוע רק כדי להיווכח האומנם כנים דבריו? האם באמת גם ביום שמחתו הוא הולך 'איך שבא לו'? ומה סבורים אתם? לא מניח ולא מקצתה. ראיתיו וכולו אומר כבוד והדר. לבוש מחלצות. לא סנדלים היו לרגליו אלא נעלים שחורות בוהקות, עם גרביים כמובן. לבש חליפה הדורה, ואולי אפילו עניבה...

כשניגשתי לאחל לו 'מזל טוב', לא התאפקתי ואמרתי לו: "רואה

אתה? כאשר אתה חש שהמעמד מכובד אתה מתלבש כדבעי, וכי לפני העמוד, לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, המעמד אינו חשוב לפחות כמו בר המצווה של בנך?"...

מקור לכך שראוי לאדם להקפיד על ניקיון ויופי בגדיו בתפילה, מצאנו כבר בגמרא [ברכות ל ב]: "רב יהודה מציין נפשיה והדר מצלי". וכתב שם רש"י: "מציין נפשיה - מקשט עצמו בבגדיו".

וכך כתב ה'שולחן ערוך' [אורח חיים צח ד], "**וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפילה**, כגון בגדי כהונה". כלומר, כשם שהכהנים היו עובדים בבית המקדש בבגדים מיוחדים לכך, כך ראוי לאדם לעמוד בתפילה, שהרי תפילות כנגד תמידים תקנום. גם הרמב"ם כתב שיש לאדם לתקן מלבושיו כשעומד בתפילה. שכן כתב [הלכות תפילה פרק ה הלכה א]. "שמונה דברים צריך המתפלל להזהר בהן ולעשותן... ותקון המלבושים וכו'".

כך כתב **האבן עזרא** על הפסוק "והטהרו והחליפו שמלותיכם" [בראשית לה ב], "והטהרו - שירחצו הגוף. והחליפו שמלותיכם. מהמקום הזה נלמד, **שחייב כל ישראל כאשר ילך להתפלל למקום קבוע, להיות גופו נקי ומלבושיו נקיים**".

בילקוט מעם לועז [פרשת מקץ], מאריך בגנות אותם הבאים לתפילה בבגדים פשוטים. וכך כתב: "ובאיזה פנים מופיעים בפניו יתברך, ומבקשים ממנו לרחם ולעשות צדקה עמו, בשעה שהם עומדים בלתי לבושים, כמו בשעה שעומד ומדבר עם חברו הקטן, שאין מתבייש לשוחח עמו כך. ואם תתבוננו יפה, תראו שהדבר דומה לעבודה זרה ח"ו, שזה מראה יחס זלזול כלפי שמיא, שאינו מתירא מאדון העולם, שבודאי אין אדם מעז להופיע בלי בגדים בפני אדם גדול. ולכן טרח הכתוב וכתב, שיוסף החליף שמלותיו כשהופיע בפני פרעה, שלכאורה מה בא הכתוב להודיענו? אלא ללמוד מכאן ללבוש כהוגן בשעה שמתפללים".

ממשיך ה'שולחן ערוך' ואומר: "אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה. ומכל מקום טוב הוא שיהיו לו מכנסיים מיוחדים לתפילה משום נקיות". כלומר, צריך שיהיה לאדם בגד מיוחד לתפילה, אלא שלא כל אחד יכול להרשות לעצמו להוציא על כך ממון.

דברים אלו היו נכונים לזמננו. אך בימינו, כאשר לכל אחד יש 'גרדרובה' שלימה של בגדים, חליפת בוקר וחליפת ערב, בגד ספורטיבי ובגד אלגנטי, לבוש של לפני הצהריים ולבוש של אחרי הצהריים, בגד לשבת ובגדי למוצאי שבת ועוד ועוד, כי הדמיון הטובה, מה יקרה אם אדם יחד גם חליפה אחת מיוחדת לתפילה, לא תהא כוהנת כפונדקית?

פעם נכנסתי לשיבה, ראיתי שליד חדר האוכל תלוי משהו, שבימים הטובים שלו היה מכונה 'כובע'. דהוי, חבוט ומסמורטט. כל צבעי הקשת היו בו, וגם מעט שחור... שאלתי את הבחורים, למה הכובע הזה תלוי כאן לראווה? מדוע אינו מוצא דרכו הישר לפח האשפה? אמרו לי: "הלא כתוב בהלכה, שכאשר מברכים ברכת המזון צריך לחבוש את הכובע העליון, הבחורים משתמשים בדבר הזה כדי לקיים את ההלכה ככתבה וכלשונה"...

אמרת: "נכון שהמשנה ברורה כותב כך, אבל הוא כותב בפרוש

'כובע'... הדבר הזה אינו ראוי לכינוי זה, ואין ספק שעדיף לברך בלי כיסוי עליון, מאשר לברך ולהודות לקב"ה, כאשר סמרטוט כזה חבוש על הראש".

אם כן, זו אחת ההלכות שיש בה חילוק בין עני עשיר. עני שאין בידו לרכוש בגד מיוחד לתפילה, לא תהיה עליו תביעה. אבל עשיר, שמלתחתו עמוסה בבגדים מבגדים שונים, ראוי על פי ההלכה שיהיה לו בגד נאה ומיוחד לתפילה.

נחזור לשאלתנו: מדוע רבן גמליאל לא לבש בגדים מיוחדים כשעסק בכבוד אב, כפי שעשה עשו הרשע? הלא כיבוד אב בבגדים מיוחדים ערכו פי מאה ויותר! ואגב, ההגדרה של 'פי מאה' הינה בעלת משמעות דרמטית מאוד! לא עוד עשרים או שלושים אחוז, פי מאה! ומדוע? משום שכך אתה מוכיח עד כמה המעשה חשוב לך. כשמקיימים מצווה רק כדי לצאת ידי חובה - לא מתאמצים יותר מדי, ובוודאי שאין לובשים בגדים מיוחדים. עושים את המינימום - וזהו. אבל כאשר מקיימים מצווה מתוך רצון פנימי עמוק, מתוך הכרה בחשיבותה העצומה, עזי עושים הכל כדי שהמצווה תיעשה באופן המושלם ביותר. אם כן, הלבוש המיוחד אינו סתם סממן חיצוני, זו הוכחה ברורה לחשיבותה של המצווה אצל האדם המקיימה.

מעשה שהיה: פעם הגעתי לחתונה, ופגשתי חבר משותף שלי ושל החתן, שלא התגלח כבר יומיים. זיפי זקנו ניכרו היטב. אמר לי החתן בעלבון: "ראה איך הוא מזלזל בי. לא יכול היה להקדיש כמה דקות ולהופיע בחתונתי בצורה מכובדת?".

בחתונה אחרת ראיתי שאחד האורחים הגיע הישר מהעבודה, כאשר בגדי העבודה הפשוטים עליו. כאן החתן לא אמר דבר, אבל שמתי לב עד כמה הוא נפגע. ובאמת, כל אדם היה נפגע מכך. וכי כל כך קשה להתאמץ קצת, ולהופיע בשמחתו של חברך כראוי? אין זאת אלא שאינך מחשיב אותו ביותר, ואין לך עלבון גדול מזה.

שוב, השאלה על הנהגתו של רבן שמעון בן גמליאל מתחדדת, מדוע לא התאמץ ללבוש בגדים נאים, ועוד יותר, כתוב במדרש שלבש בגדים מלוכלכים. הכיצד?

בשם **הרבי מפשיסחא** אומרים: רבן שמעון בן גמליאל לא רצה להיות 'נאך מאכען', לא רצה להיות חיקוי. הדבר צריך לבוא באופן טבעי ורצוני, ולא בגלל שראה אחר שעשה כך. בדרגתו הרוחנית הגבוהה סבר שאין ראוי לנהוג דבר שאינו יש אומרים מעין אותם דברים. אך לא רק שאין ראוי לחקות, אלא יותר מזה, גם אין בכך כל תועלת. הרי כפי שכתבנו, אין מדובר בסממן חיצוני גרידא, אלא בביטוי של הרצון הפנימי לעשות את המצווה בשלמות. סבר רשב"ג: אם לא הגעתי לדרגה שאעשה זאת כדבר המובן מאליי, מעומק ההכרה וההבנה של חשיבות מצוות כיבוד אב - אין טעם לעשות זאת סתם כפעולה חיצונית, שהרי לא תהיה בכך כל תועלת.

אבל העניין קשה להבנה: וכי זו אכן הדרך הראויה? אם אינך חש שאתה עושה את המצווה מהכרתך, לשם שמים, אל תעשה כלל! אם אדם אינו חש עדיין את מתיקות התורה, אינו מעריך די את חשיבותה, אך הוא רואה שכולם לומדים ומבין שיש לכך ערך עליון,

כאשר הגיע הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל, ראש ישיבת 'מיר' בארה"ב, לביקור בארץ הקודש, נעתר לבקשת תלמידיו למסור שיעור תורני מעמיק בפני מאות בני תורה. בני, רבי מרדכי דוב שליט"א, שנכח בשיעור, סיפר לי דבר נפלא שאירע בעיצומו של השיעור והרשים את הנוכחים

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וַיַּעֲקֹב אִישׁ אִישׁ יָשָׁב אוֹהֲלִים" (בראשית כ"ה, כ"ז)

כשהתורה חפצה להגדיר את מהותם של יעקב ועשיו, ההגדרה היא: "ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים" (כה, כז).

מה היא הוספת הלשון 'איש'? 'איש' פירושו שכל האישיות שלו היא כזאת!

יעקב אבינו במהותו, היה "איש תם יושב אוהלים". כל ימיו שקד באוהלה של תורה, והיה קשור ואדוק בכל נפשו ומאודו לבית המדרש ולרוח האופפת אותו. את עיקר אחיזתו הוא קבע בו, ושם מצא את שאהבה נפשו. אמנם גם הוא נזקק להשתמש בענייני עולם הזה, אולם היה זה כמידת הצורך בבחינת 'יחזור לתלמודו', גם אז נותר דבוק ואחוז בכל יישותו בתורה, ולא הרפה מלהגות בה בכל עת, לכן זכה שתורתו השתמרה בידו, ותוארו נשאר סתום וחתום בתורה כ"איש תם יושב אוהלים", זה היה מהותו ומציאותו.

את המציאות הזאת, להתחבר עם התורה הקדושה בקשר בל ינתק, את היכולת לשים את עיקר המגמה בחיים לשקידת התורה בכל מצב ובכל רפיון, למדנו מיעקב אבינו!

ה"כי הם חיינו" במחיצת רבי שמואל בירנבוים

כאשר הגיע הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל, ראש ישיבת 'מיר' בארה"ב, לביקור בארץ הקודש, נעתר לבקשת תלמידיו, למסור שיעור תורני מעמיק בפני מאות בני תורה, אברכים ובחורי ישיבות. בני, רבי מרדכי דוב שליט"א, שנכח בשיעור, סיפר לי דבר נפלא שאירע בעיצומו של השיעור והרשים את הנוכחים:

רבי שמואל החל את השיעור עם שאלה עצומה שהטיל לחלל האוויר. השאלה עוררה התעניינות רבה והתדיינות ציבורית רחבה, והרוחות החלו להתלהט. אחד הבחורים קם על רגליו והשמיע תשובה על השאלה. אולם רבי שמואל לא קיבל את תשובתו, והסביר מדוע התשובה אינה מספקת אותו.

תוך כדי הדברים הוא פנה לציבור ואמר: "רבותי! אני באתי מאמריקה לארץ ישראל בשביל ללמוד תורה של ארץ ישראל. אווירה של ארץ ישראל מחכים. אני מצפה שיענו לי כאן אמריקנ'ער תירדון!...

[תשובה ברוח אמריקאית]. התשובה שנאמרה כעת היא אמנם טובה, היא בשביל חוץ לארץ, אך בשביל ארץ ישראל אני מצפה לתשובה טובה יותר..."

הבחור קיבל את הדברים, התאמץ מעט, ואכן הבזיק במוחו תירדון טוב מקודמו. נעמד שוב והשמיע זאת בקולו באוזני רבי שמואל. התשובה אכן היתה טובה ומספקת, ורבי שמואל התקשה להסתייר את התרגשותו העצומה. נהרה נשפכה על פניו, עיניו ברקו מאושר. ואז, לתדהמת כולם, הוא ביקש מהבחור להתקרב אליו, ולפני כל עם ועדה חיבקו בשתי ידי, ונשקו על מצחו בחזקה...

המראה המופלא הזה העניק למשתתפים שיעור באהבת תורה! סיפור נפלא נוסף סיפר לי אחד התלמידים, שלמד אצל רבי שמואל בירנבוים בישיבת 'מיר' בארה"ב:

"פעם אחת הייתי בהיכל הישיבה, ולחשתי באוזנו של חברי דבר מה, וזה העלה חיוך על שפתי. לפתע רואה אני את ראש הישיבה רבי שמואל, העומד בקצהו השני של בית המדרש, מאיץ את צעדיו לכיווני. הוא ניגש אלי וביקש ממני שאחזור לפניו על החידוש שהשמעתי כעת לחברי..."

"רבי שמואל היה בטוח ברצינות תהומית, שלא יתכן שבחור יעלה חיוך על שפתי אלאמלא שהתחדש לו כעת איזה דבר חידוש מבריק בסוגיא".

בזמן שבו כדאי שתתמלא בקשתו...
"עַרְאִיז גֶּעוֹנֶען פֿאַשקֶעט אױף תורה!..." [הוא היה נדמה כשיכור
אחר התורה] - הגדיר זאת הישיש בלשונו.

הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, ראש ישיבת 'באר יעקב',
מספר בספרו 'זהב משבא' (עמוד מא), שכאשר עלה לארץ הקודש
אביו הגאון רבי אריה שפירא זצ"ל, אב"ד ביאליסטוק, הגיע לבקרו
ידיד נעוריו הגאון רבי אליהו אהרן מיליקובסקי זצ"ל, משרידי
תלמידי וואלז'ין ולימים ראב"ד תל-אביב, מלווה בחתנו הגאון רבי
יעקב רוזנטל זצ"ל, ממשיכו בראשות בית הדין בתל-אביב.

לאחר הביקור אמר הרב מיליקובסקי לחתנו הרב רוזנטל, שעל אף
שבמהלך השיחה שתק רבי אריה שפירא ברובה, למרות כן ידוע לי
שהוא גאון גדול, משום שבעת שלמדנו יחדיו בישיבת וואלז'ין, היה
זה דבר שגרתי לראות את רבי אריה, עומד מידי פעם לאחר תפילת
מעריב על יד ארון הספרים, פותח ספר ומעיין בו, ולמחרת בבוקר
כשבאו לתפילה עדיין היה עומד באותו מקום שעמד אתמול, ומעיין
בספר מבלי יכולת להתנתק ממנו... אדם שנשבה קסם בדברי
התורה, בכזו סקרנות והתעניינות, אין לי ספק שהוא גאון גדול!..."

הסופר התורני רבי דוד זריצקי זצ"ל, סיפר פעם עובדה מפעימה:
בזמן שהתגורר מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל בשכונת 'כרם'
בירושלים, במשך תקופה ארוכה היה נראה הרב שך תשוש ומוטרד
במיוחד, ואף הלך עם אותם בגדים מבלי להחליפם. רבי דוד סבר
לתומו שמא הרבנית הצדקנית ע"ה אינה חשה בטוב, ולכן איננה
מסוגלת לתחזק את הבית כראוי.

בהיותו גר בשכונת עם הרב שך, נכנס באחד הימים לביתו, והתעניין
אצל הרבנית בעדיניות אם זקוקה היא לעזרה כל שהיא בניהול הבית,
כשהוא מתבטא תוך כדי השיחה שהרב שך אינו נראה במיטבו
לאחרונה.

כשהבינה הרבנית למה מכוונים דבריו, השיבה בחיוך: "דוד'ל זי"ט
מיר געזונט!... [דוד! שתהיה לי בריא...], וכי הינך חושב שהוא נראה
כך משום שאינני חשה בטוב?! ברוך ה' אני בריאה ושלומה!..."

"אגלה לך מדוע הוא נראה כך", המשיכה הרבנית לומר, "ישנו שטיקל
רמב"ם בהלכות ערכין שהוא מתקשה בהבנתו, ולכן הוא איננו יושן
טוב כבר שלוש שבועות. לא מעניין אותו דבר מלבד הקושי. מה
יכולה אני לעשות נגד זה?... אדרבה, אולי תוכלו למצוא עבורו תירוץ
על הרמב"ם וכך ישוב לשגרה!..."

פלאי פלאים!
הנה כי כן, כח המשיכה של תלמידי חכמים לתורה היא כה עזה
ועצומה, כאבן שואבת ממש, עד שאינם יכולים להתנתק ממנה
בנקל. הם נשארים דבוקים ואחוזים בה ללא הרף, וממנה הם שואבים
את חיותם!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

"עד היום", סיפר לי בזמנו הבחור בחיך מבוייש, "סבור רבי שמואל
שאמרתי אז לחברי חידוש בגמרא!..."

רבי שמואל דאג להראות בכל הזדמנות, ששמחת התורה היא היא
השמחה האמיתית, ולא ניתן לשאוב חיות ממקור אחר זולתה!
הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א, ראש ישיבת 'עטרת שלמה',
סיפר סיפור מדהים אודות רבי שמואל בירנבוים:

כאשר הוא נסע פעם יחד עם קבוצת בחורים מישיבת 'מיר', וירדו
מהאוניה על אדמת ארצות הברית, הם עברו סמוך למבנה עתיק
והיסטורי, שמשך אליו תיירים רבים מכל רחבי העולם, ובספרי
ההיסטוריה ישנה התייחסות לעבר המרתק שלו, הזדרזו הבחורים
לגשת ולראות את המבנה מקרוב.

רבי שמואל בירנבוים היה היחיד שלא הרים את ראשו מהגמרא,
ולמרות הרעש וההמולה, ההתרגשות והסערה, הוא נותר שקוע
עמוקות בהוויות דאביו ורבא, כאילו ישוב הוא במקומו בהיכל
הישיבה.

כשאחד הבחורים ניגש אליו, וניסה לדבר על ליבו שיש כאן הזדמנות
של פעם בחיים לראות את הבניין ההיסטורי, השיב לו רבי שמואל
בשנינות: "אדרבה, לדברייך שזו הזדמנות של פעם בחיים, כעת אם
אמשיך ללמוד - תהיה זו הזדמנות של פעם בחיים ללמוד במצב
נסיון שכזה!..."

דמותו של רבי שמואל היא דוגמא אוטנטית של 'יושב אוהלים',
שינק את כל חיותו ממקור התורה הקדושה. כל מחמדי תבל
התגמדו אצלו לעומת התורה!

התורה כאבן שואבת

לפני עשרות שנים פגשתי ישיש ורשאי, שזכה בצעירותו להכיר את
העילוי המפורסם הגאון הקדוש רבי מנחם זעמבא זצ"ל הי"ד, בעל
ה'תוצאות חיים'. דמות פלאית של שקידה, גאונות, חריפות, שנינות
ובקיאות כאחד. בסוף ימיו נשא רבות בצרכי הציבור של יהדות
פולין, וגדולי הדור העריצוהו בצורה נדירה.

הוא זוכר את התקופה, בה ניהל רבי מנחם את החנות שירש מחותנו
המנוח, רבי חיים ישעיהו צדרכובים זצ"ל, והכילה כלי ברזל ומיני
סדקית. רבי מנחם אמנם ניהל אותה בכשרון רב, כאחד הסוחרים
המובהקים, זאת כדי שלא יצטרך לבריות, ושלא תיעשה התורה
כקרדום לחפור בה, אך גם אז היה ניכר עליו בעליל היכן ראשו מונח,
ובמה עיקר מהוויו ומחשבותיו טרודים.

לדברי הישיש, כשהיו נכנסים לחנותו - ספק גדול אם היו יוצאים עם
המוצר שביקשו לרכוש... במקום להתמקד בבקשת הקונה, בדרך
כלל היה רבי מנחם משתפו בקושיא מבריקה, על דברי התוספות
במקום פלוני, או בתירוץ מוצלח של הראשונים בסוגיא אלמונית...

כך זה היה באופן שגרתי, בכניסתו של כל קונה וקונה מן השורה.
אולם, בשעה שנכנס לחנות תלמיד חכם בעל שיעור קומה או שקדן
נודע, אור היה ניצת בעיניו של רבי מנחם, שהמחיש את עוצמת
אהבת התורה שהפיחה בו רוח חיים. רבי מנחם היה שוכח מכל
הנעשה סביבו ושוקע בנבכי הסוגיות. הקונה היה מסוגל להמתין עד

"גם בבית הילדים יודעים שהשבוע יש לאבא מבחן, ואסור להפריע לו כשהוא חוזר על הגמרא, זה נהיה נושא משפחתי מדברים על זה, שואלים אחר כך איך היה המבחן, ועוקבים אחרי הלוח מתי המבחן הבא"

אחד מנבחני 'קניין ש"ס' לשעבר, שגם השלים מחזור לימודים ב'קניין הלכה' וכיום נבחן זו הפעם השניה בתוכנית 'דף היומי בהלכה', מספר על הקשר שלו עם 'דרשו' והתרומה האדירה ללימוד שלו

יעקב א. לוסטיגמן

הרב ד. הוא אחד מתלמידי החכמים באלעד. יהודי כבן 45, שזכה לסיים את הש"ס כבר מספר פעמים, ואף נבחן עליו פעמיים מתחילתו ועד סופו, במקביל העמיק בלימודי הלכה וזכה לסיים מחזור לימודים בתוכנית 'קניין הלכה', הכוללת לימוד טור וש"ע משורשי הסוגיות לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, וכיום אחרי שהשלים את התוכניות האמורות, הוא עדיין ממשיך ללמוד ולהיבחן בתוכנית 'דף היומי בהלכה' זו הפעם השניה.

"אני מבקש שלא תפרסמו את שמי", הוא אומר מיד בתחילת השיחה. "כך אוכל לדבר יותר בפתחות ובחופשיות כשאני יודע שהדברים לא יצוטטו בשמי."

נעתרנו לבקשתו, והרב ד. החל לספר: "ההיכרות שלי עם 'דרשו' החלה מהרגע הראשון ממש. כשהחלו המבחנים בתוכנית 'קניין תורה', על הדף היומי. התחלנו אז במסכת 'חולין', וזכיתי לעשות את המבחן הראשון של 'דרשו' יחד עם אלפי לומדי דף היומי אחרים."

"מאז המשכתי ונבחנתי מדי חודש בחודשו, וכאשר החל מחזור חדש של לימוד 'הדף היומי', לפני כ-16 שנה, נפתחה אז תוכנית הלימוד 'קניין ש"ס', והחלטתי לקפוץ למים ולנסות להימנות על הקבוצה המיוחדת הזאת."

"ואכן, עמדה לי זכות הרבים והצלחתי ב"ה להחזיק מעמד בלימודים לפי סדר התוכנית עד סיום הש"ס, ולאחר מכן אף למדתי פעם נוספת בתוכנית 'קניין ש"ס' עד לסיום הש"ס האחרון שנערך בשנה שעברה. בסך הכל מדובר ב-15 שנות לימוד אינטנסיבי שכללו גם מבחנים חודשיים על 30 דף בכל פעם, גם מבחנים מסכמים אחת לארבעה חודשים, וגם מבחנים חצי שנתיים של 'קניין ש"ס' כשבכל פעם נבחנתי מתחילת הש"ס ועד המקום שבו החזיקו באותה התקופה ב'דף היומי', ובסיום הש"ס נבחננו על הש"ס כולו מתחילתו ועד סופו במבחן אחד מרוכז."

במקביל, חלק מאותה התקופה, למדתי גם בתוכנית 'קניין הלכה'. זאת תוכנית שהציבור הרחב לא יודע עד כמה היא חשובה ומיוחדת. מדובר בלימוד יסודי של ההלכות העיקריות באורח חיים וביורה דעה, הלכות שבת, נדה, ריבית, בשר וחלב, תערובת, איסור והיתר ועוד ועוד. ממש גופי תורה בלימוד עיוני ומעמיק, עם מבחנים חצי שנתיים, בקצב לימוד מוקפד מאוד עם חוברות 'מראי מקומות' שמגיעות מדי חודש בצורה מסודרת

ונותנות לכל לומד כיוון ודרך כיצד ללמוד ולהצליח בסייעתא דשמיא.

"התוכנית הזאת תרמה לי תרומה אדירה, יחד עם לימוד 'קניין ש"ס'. למדתי איך להשקיע, לטפח את יכולת הסיכום, הזיכרון, שיטות חזרה מהירות, ובסייעתא דשמיא לקנות עוד ועוד ידע ועומק בחלקים נוספים בתורה הקדושה."

אבל תלמידי חכמים תמיד היו, גם לפני 'דרשו', אתה באמת חושב שבלי 'דרשו' היית נראה אחרת, היית פחות תלמיד חכם ממה שאתה היום?

"בלי שום ספק", משיב הרב ד. "אני לא אומר שאם לא 'דרשו' הייתי עוזב את הכולל והולך לעבוד. כנראה שהייתי נשאר אברך גם בלי 'דרשו', אבל לא הייתי לומד איך לנצל את הזמן בצורה כל כך מושלמת."

"יתירה מזאת, 'דרשו' לימד אותי ללמוד. אני מתכוון לומר שכשאתה לומד מתוך ידיעה ברורה שאחר כך אתה צריך להיבחן על הלימוד, אז לא רק שאתה חוזר על זה אחר כך שלא תשכח, אלא גם בזמן הלימוד עצמו אתה משקיע יותר, אתה חייב לצאת ברור עם עצמך מה מותר מה אסור, מה היתה השאלה ואיך בדיוק התשובה של הגמרא עונה עליה, כמה שיטות יש לגבי מקרה כזה וכמה שיטות

באוקימתא אחרת. אתה יודע ששאלות כאלו יופיעו במבחן ואתה חייב להיות ערוך לכל שאלה. הלימוד עצמו משתבח, וגם העול של החזרה והשינון חזק הרבה יותר.

"כמובן שהמבחנים גם תוחמים את הזמן. כשאתה לומד בקצב חופשי, אז לא קרה כלום אם יום אחד התעסקת עם דברי פחות חשובים ונטית לצדי דרכים בלימוד ובעיסוק בסוגיות שהן לא חשובות להבנת הלימוד העיקרי שלך וההתקדמות בו. כך אתה מאבד מכאן ומשם ובסוף יוצא עם יבול דל מאוד ביחס למה שהיית יכול להספיק באותו הזמן. הידיעה שיש לך מבחן מחייבת אותך לשמור על קצב. 'דף היומי' זה לא רק המלצה של ללמוד דף ליום כדי לסיים ש"ס פעם בשבע וחצי שנים, אלא זאת ממש חובה לעמוד בקצב של 30 דף לחודש, כי אחרת לא תדע כלום במבחן של 'דרשו'..."

"והכי חשוב, שהלימוד כולו הפך להיות בסגנון הזה. לא רק כשאני לומד את הלימודים של 'דרשו'. גם היום כשאני כבר לא נבחן בקניין ש"ס ולא בקניין הלכה, אני לומד גמרא כמו 'דרשו איד'. אני חייב להבין עד הסוף, תוך כדי הלימוד אני כבר מסכם לעצמי בראש כדי לצאת עם ידיעה ברורה, ולאחר מכן אני חוזר ומשנן בשיטות שפיתחתי במן שלמדתי ב'קנין ש"ס', במהירות ובקצב של לעבור על כל דף בתוך כמה דקות, עם התוס', כמובן אחרי שלמדתי אותו בצורה יסודית ורצינית ובמשך זמן רב יותר".

נראה שבאמת זכית לקבל הרבה תועלת מהלימוד בתוכניות האלו...
"אין ספק. אני יודע בוודאות שאם לא 'דרשו', הייתי נראה היום אחרת לגמרי. הייתי פחות מתמיד, פחות מסכם, פחות יודע, פחות תלמיד חכם. בלי שום ספק.

"אחד הדברים החשובים שלמדתי ב'דרשו', הן ב'קנין ש"ס' והן ב'קנין הלכה', זה שבין הזמנים זה לא זמן לנוח מהלימוד אלא להיפך, זה זמן להתעלות בלי המגבלות של סדרי הלימוד בכולל. כל המבחנים החצי שנתיים של 'דרשו' נערכים תמיד אחרי בין הזמנים, והנבחנים פשוט מתרגלים לנצל את ימי בין הזמנים לחזרה בלתי פוסקת כדי לעמוד בכור המבחן בעזרת ה'. אני חושב שזה הקניין הכי גדול שקניתי ב'דרשו' מכל הקניינים הרבים האחרים."

אילו תכונות צריך אדם כדי להיות 'דרשו איד' ברמה הזאת, לדעת ש"ס ולשלוט בסימנים רבים בטור ושו"ע בצורה יסודית כל כך?

"צריך פשוט לשבת וללמוד עם מסגרת ועם 'מחייב' נכון. אני לא יודע אם התוכנית 'קנין ש"ס' מתאימה לכל אחד, ואם 'קנין הלכה' מתאימה לכל אחד. לכל אדם יש את תכונות הנפש שלו, אבל בסופו של דבר כולנו לומדים גמרא והלכה, וכל אחד יכול למצוא את המקום שלו ב'דרשו' עם שלל התוכניות של הארגון. מי שקשה לו ללמוד בצורה בקיאותית ולעמוד בקצב של דף ליום, יכול ללמוד בתוכנית 'דרשו בכולל' בקצב של 20 דף לחודש, חמישה דפים לשבוע. אי אפשר לשבת כל כך הרבה שנים בכולל בלי תוכנית מסודרת והספק מכובד של לימוד.

"אחד ההבדלים בין 'דרשו איד' לבין תלמיד חכם שאינו 'דרשו איד', זה מה הוא עושה כשיש לו חמש דקות. קח יהודי תלמיד חכם שמגיע לבית כנסת ומחכה למישהו כמה דקות. הוא יודע שאין לו יותר משלוש או חמש דקות, מה הוא יעשה? יפתח גמרא ויתחיל ללמוד? עד שהוא ילמד את השאלה של הגמרא כבר יגיע החבר.

"אז פותחים ספר קליל על פרשת השבוע או משהו כזה, כדי שלא לבטל את הזמן. 'דרשו איד' לעומת זאת, יכול בשלוש דקות האלו להספיק לחזור על דף גמרא ואפילו על שני דפים. אני לא אומר שהוא לא ילמד גם ווארטים על פרשת השבוע, זה גם טוב, אבל הוא יעשה את זה מבחירה בזמן שימצא לנכון ולא בגלל שיש לו רק שלוש דקות..."

לנוכח הדברים ששמענו ממך אפשר לקבוע בהירות הנדרשת שאתה לא תהסס להמליץ לחברים ולמכרים להצטרף ל'דרשו' אם הם לא עשו את זה עד עכשיו?

"נו בוודאי, אין בכלל מקום לספק. קודם כל זה עניין של העסק שעושים מזה בבית. 'דרשו' זה לא סתם לימוד אלא לימוד בחבורה ענקית ובפרסום גדול. כולם יודעים מתי יש את המבחן של 'דרשו' ויודעים שאתה נבחן ב'דרשו'. מדברים איתך על זה, זה נושא דיבור עם החברים בכולל ובכל מקום. השבוע יש לך מבחן, ובשבוע הבא אתה מתחיל לחזור לקראת המבחן המסכם וכו' וכו'.

"גם בבית הילדים יודעים שהשבוע יש לאבא מבחן, ואסור להפריע לו כשהוא חוזר על הגמרא, זה נהיה נושא משפחתי מדברים על זה, שואלי אחר כך איך היה המבחן, ועוקבים אחרי הלוח מתי המבחן הבא.

"אני לא מדבר על התקופה של הסיום, זאת בכלל חגיגה גדולה, ממש שמחה ענקית. כל המשפחה המורחבת יודעת שאתה מסיים את הש"ס ושאתה מוזמן אחר כבוד לסיום הגדול של 'דרשו' שכידוע כולם רוצים להשתתף בו, ומתקשרים אליך ומפעילים עליך לחץ אדיר ש"תסדר להם כרטיס", כאילו שיש לך יכולת לעשות זאת.

"ויש גם את השאלות של 'איפה מופיעה הגמרא הזאת ואיפה מופיעה המימרא ההיא', שכל הזמנים שואלים אותך כי אתה חתן 'קנין ש"ס' לשעבר, ואפילו חברים מהישיבה שלא ראו אותך כבר כמה שנים טובות, יודעים להתקשר אליך מפעם לפעם כדי שתעזור להם למצוא את הגמרא שהם מחפשים, וכשאכן הצלחת לענות על השאלה, זה מאוד מאוד נעים להיות הידען של הסביבה וכו'.

"אבל זה החלק הפחות חשוב, כי זאת לא באמת המטרה. החלק החשוב זה הסיפוק העצום והידע שאתה קונה ממש ידיעה ברורה ויסודית בחלקים גדולים מהתורה, וכמובן שה אף פעם לא מספיק ואפילו לא כמעט מספיק, כי התורה רחבה מיני ים ועדיין לא נגענו באפס קצה, אבל עם כל זאת יש סיפוק גדול ורק בשביל ההרגשה הנפלאה הזאת שמרגיש יהודי שמסיים ש"ס, היה שווה להשקיע את כל ההשקעה האדירה הזאת."

רבבות יסיימו בשבוע הבא את חלק ה' במשנה ברורה על פי סדר הדף היומי בהלכה

סיום חלק ה' במשנה ברורה יתקיים במקביל לסיום לימוד מסכת עירובין • הנהלת דרשו הודיעה על חלוקת בקבוקי יין לרגל שמחת הסיום לרבבות מסיימי חלק ה' במשנה ברורה במוקדי המבחן • הזדמנות מיוחדת להתחיל לימוד חלק ו' במשנה ברורה בדף היומי בהלכה • אלפי כרכי חלק ו' של המשנה ברורה יופצו לשיעורי הדף היומי בהלכה

לחיות כיהודי על פי התורה הקדושה, לרכוש ולקנות לעצמו קנין של ידיעה בהלכות אורח חיים שהם חיוניות לידיעת המעשה אשר יעשה האדם וכפי שכתב מרנא החפץ חיים בהקדמתו לחלק א' של המשנה ברורה שעיקר לימודו של האדם יהיה בלימוד המביא לידי מעשה.

לרגל המעמד המרגש של סיום חלק ה' במשנה ברורה החליטה הנהלת דרשו העולמית על חלוקת בקבוקי יין 'לחיים' לרבבות המסיימים במוקדי המבחן הקרוב. לכתחילה - אומרים בהנהלת דרשו - היה מאורע זה אמור להתקיים במעמד סיום גדול ומפואר ללומדים אשר עמלו עד כה במסירות יוצאת דופן לשמר את קביעות העיתים בלימוד ההלכה, אולם מתוקף הנסיבות, נבצר מאיתנו לחגוג ברוב עם את המאורע החשוב ועל כן נציינו באופן אישי בחלוקת 'לחיים' למסיימים.

כמו כן מפרסם דרשו את רשימת מאות השיעורים הנמסרים בכל רחבי הארץ בדף היומי בהלכה ואת מוקד

היערכות רבתי בדרשו לרגל סיום לימוד חלק ה' במשנה ברורה במסגרת המחזור השני של הדף היומי בהלכה בשבוע הבא. הלימוד אשר נתקבע בכל תפוצות ישראל כלימוד יומי קבוע במשנה ברורה, לידע את המעשה אשר יעשה האדם וחי בהם.

תקנת לימוד הדף היומי בהלכה מיסודו של דרשו, פשטה בקרב תפוצות ישראל בכל רחבי תבל ורבבות לומדים מדי יום את המשנה ברורה על פי סדר הלימוד של הדף היומי בהלכה. רבים מהם גם נבחנים מדי חודש בחודשו במסגרת תכנית המבחנים של דרשו המתקיימת במוקדי המבחנים הפרוסים בכל רחבי הארץ והעולם.

גדולי ישראל מכל העדות והחוגים שיבחו ועודדו את הרחבתו ופריסתו של לימוד הדף היומי בהלכה ולאורך השנים גדולי התורה הביעו את ברכתם ועידודם להצטרפות ללימוד זה אשר מעלתו גדולה ורבה עד מאד.

הלימוד היומי במשנה ברורה, מלמד את האדם דעת,

שיעורי דרשו שבו ניתן להאזין לשיעורי הדף היומי בהלכה
דבר יום ביומו.

סניפי דרשו ברחבי העולם

גם סניפי דרשו ברחבי העולם יצינו את סיום לימוד חלק
ה' במשנה ברורה במסגרת הדף היומי בהלכה, ובמוקדי
המבחן הקרוב תינתן ההוקרה וההערכה ללומדים אשר
מתקרבים לביום המחזור השני של לימוד חשוב וחיוני זה.
בימים אלו, סניפי דרשו באירופה מתמודדים עם
הסגרים של הגל השני של מגיפת הקורונה ל"ע, אך פעילות
השיעורים בכל דרך אפשרית לשמירת הקביעות, וקיום
המבחנים החודשיים עומדים בליבת הפעילות היומיומית
של מנהלי הסניפים העושים כל טצדקי שבעולם על מנת
לשמר את הלומדים והנבחנים במערכת הקביעות החשובה
לקנין הידיעה.

סניפי דרשו ברחבי יבשת צפון אמריקה, מחדשים
בכוחות רעננים את פעילותם בתקופה זו ועתידיים לצאת
בקריאה של חיבה להצטרפות המונים ללימוד המשנה
ברורה בדף היומי בהלכה, תוך חידוש והוספת מקומות
מבחן, להגדיל תורה ולהאדירה.

הפצת כרכי משנ"ב חלק ו'

לקראת תחילת לימוד חלק ו' במשנה ברורה במחזור
השני של הדף היומי בהלכה, מפיץ דרשו בימים אלו, אלפי
כרכים של המשנה ברורה למאות השיעורים הנמסרים מדי
יום בכל רחבי הארץ והעולם.

שיעורים רבים שחזרו להתקיים על פי הנחיות השמירה
על הבריאות, פנו למשתתפי השיעורים הוותיקים לשוב

בס"ד

כסלו תשפ"א

כאשר זוכים עתה לומדי 'הדף היומי בבלי' לסיים מסכת עירובין, ולומדי ההלכה
לסיים חלק ה' במשנה ברורה שנלמד דבר יום ביומו על סדר 'הדף היומי
בהלכה' שע"י ארגון 'דרשו', הננו לברכם שיוכו לסייעתא דשמיא, ללמוד על
מנת לקיים דבר ה' - זו הלכה, אור הברכה ישורר במעונם, ויוכו הם ובני ביתם
לנחת, אושר ובריאות ואורך ימים ושנים, וכל השונה הלכות בכל יום מובטח לו
שהוא בן עולם הבא.

חיים
קניבסקי

י. גרשון
אדלשטיין

שלום
כהן

ישראל
בה"צ מוהרמ"י זצלה"ה
אדמו"ר מוויזניץ

הק"צ צבי אלימלך
הלברשטאם
אדמו"ר מנצאנו

שמעון
בעדני

ולפקוד את מקומות השיעור, להגדיל תורה ולהאדירה,
ולשוב לרכוש את קנין הידיעה בהלכות אורח חיים.

לאור ההקלות באפשרות לקיום השיעורים, ניכרת
מגמת התעוררות לפתיחת שיעורים חדשים - כאשר
חלקם אף נעשים במקומות פתוחים ובמסגרת מניינים
שנקבעו בתקופה האחרונה בשמירה על ההנחיות.

ארגון דרשו יוצא בקריאה לפתיחת שיעורים חדשים
של הדף היומי בהלכה, להתחיל ללמוד חלק ו' ולהיות חלק
מאלפי רבבות מסיימי המחזור השני של הדף היומי בהלכה
בשנה הבאה. השיעורים החדשים יזכו לקבל אף הם כרכי
משנה ברורה ופרסום על השיעור המתקיים.

המעוניינים מזמנים לפנות למשרדי דרשו לקבלת
פרטים אודות פתיחת השיעורים כמו כן אפשר לקבל את
לוח הלימוד של הדף היומי בהלכה מזמנים לפנות למשרדי
דרשו.

בנוסף, ניתן להאזין לשיעורי הדף היומי בהלכה בקו
השיעורים והתוכן של דרשו *4992.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

פרשת תולדות | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה | 02-560-9000 | info@dirshu.co.il

21

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

83 שמות חולים הזכיר רבי אהרן קוטלר בעל פה במי שברך. מדוע התפלל רבי אהרן קוטלר שהגבירים לא יפתחו את הדלת. ועל מה התפלל כששכב על הרצפה מאימת הטיילים

הרב ישראל ליוש

"וַיַּעֲשֶׂה לִי מִטְעָמִים... בְּעֶבְרַתְךָ נִפְשִׁי" (בראשית כ"ז, ד')

'מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא', מכאן למד הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, שכמו שמצינו במלכותא דארעא אצל יצחק אבינו, שטרם שבירך את עשיו ביקש ממנו שיעשה לו מטעמים, משום שהשפעת הברכה באה ע"י התקרבות וקבלת טובה מהמתברך, שבכך יש לו שייכות וחיבור עם המברך, ובידו להשפיע לו טובה וברכה. כמו"כ במלכותא דרקיעא - בתפילה. כי התפילה עניינה הוא רציו והתקרבות לקודשא בריך הוא, ועי"ז משפיע שפע למתפלל. והמתפלל צריך שיראה עצמו כעומד לפני המלך, ואין לו אלא רצונו של מלך בלבד, והוא עומד ומשבח ומבקש צרכיו, משום שכך הוא רצונו של בוראו, כעבד שכל מהותו הוא לעשות רצון המלך וצרכיו, ועי"י התפילה נקבעת בנפשו קירבה יתירה לבורא, הבאה מתוך ביטול כל הכוחות לה', ומתוך הכנעה מוחלטת ואהבת ה' ויראתו. עפי"ז מבאר רבי אהרן את המעשה המובא בגמ': (ברכות לד ב) "מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז, אמר לו: 'חנינא בני, בקש עליו רחמים ויחיה', הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים, ויחיה. אמר רבי יוחנן בן זכאי: 'אלמלי הטיח בן זכאי ראשו בין ברכיו כל היום כולו, לא היו משגיחים עליו', אמרה לו אשתו: 'וכי חנינא גדול ממך?!', אמר לה: 'לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך'."

ביום ב' בכסליו חל יום היא"צ של הגאון הגדול רבי אהרן קוטלר זצ"ל, ראש ישיבת 'בית מדרש גבוה - לייקווד'.

רבי אהרן נולד בשנת תרנ"ב, לאביו הגאון רבי שניאור זלמן פינס קוטלר זצ"ל רבה של סוויסלון.

נתייתם מהוריו בגיל צעיר, ונשלח ללמוד ב'קרניק', ב'מינסק' ובישיבת 'כנסת ישראל' ב'סלבודקא'.

על אף גילו הצעיר, בזכות כישרונותיו העצומים עלה משיעור לשיעור.

גדולי עולם שהכירוהו עוד מצעירותו, התבטאו עליו בביטויים נדירים. הסבא מסלבודקא אמר: "כדאי להחזיק את כל התלמידים בישיבה, ולו כדי ליצור את הסביבה בשביל 'אהר'לה סוויסלוצ'ר".

רבי חיים סולובייצק אמר אחר שנפגש עמו: "מזה ארבעים שנה לא נזדמן לי לפגוש עילוי כמותו", ולימים הוסיף: "הוא נראה כאחד מאלה שהעולם יעמוד עליהם", ורבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק התבטא: "זה הקטן גדול יהיה, כרבי עקיבא איגר בדורו".

בשנת תרע"א עבר ללמוד ב'סלוצק', ובשנת תרע"ד נשא לאשה את בתו של ראש הישיבה ורב העיר, הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, והחל למסור שיעורים בישיבה.

בשנת תרפ"ה עלה חותנו לארץ ישראל, והוא נתמנה תחתיו כראש הישיבה.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, גלה עם ישיבתו ל'וילנא' ול'אנובה', ובשנת תש"א כשהיא נאלצה להיסגר, יצא לארצות הברית, ועסק רבות בהפרכת רוח התורה שם, ובהקמת עולה של תורה ברחבי ארצות הברית.

בשנת תש"ד הקים את ישיבת 'בית מדרש גבוה' בלייקווד, ומשם זרח אור התורה לאמריקה כולה, ותהי הישיבה מגדלור לתורה ויראה עד היום הזה.

פעילותו של רבי אהרן לא היתה באמריקה בלבד, פעל והפעיל למען עולם התורה ברחבי תבל, הן במסגרת 'חינוך עצמאי', 'ועד הישיבות' ועוד.

תורותיו, שיעוריו ושיחותיו הלא הם כתובים בספרי 'משנת רבי אהרן' על הש"ס, על התורה, הלכה ואגדה.

השר - מבאר רבי אהרן - הוא גדול מן העבד במעלה ובחשיבות, שהרי הוא משתתף בהנהגת המלוכה וסודותיה גלויים לפניו, לעומת העבד העוסק בצרכי המלך דבר יום ביומו, ומתוך שהוא מצוי אצלו תמיד ומספק לו צרכיו הרי הוא קרוב אליו יותר, ויכול לבקש ממנו מה שיעלה על ליבו, ובקשותיו נענות מיד.

רבן יוחנן בן זכאי היה כ'שר' כי היה מלמד תורה לציבור, אבל רבי חנינא היה רגיל לעמוד תמיד בבית ה' ולהתפלל על המאורעות, והרי הוא כעבד המרצה את אדוניו ומספק לו צרכיו, ולכן תפילותיו נענות מיד.

בזאת יובן מאמר חז"ל: "גדולה תפילה יותר ממעשים טובים", כי בתפילה הרי הוא כעבד העומד ומרצה לפני מלכו, יותר מהשר שעושה מעשים טובים, אך אין קרבתו למלך מצויה בכל שעה. "וכשתמצו לומר" - מסיים רבי אהרן - "הרי התורה היא חיות הנפש ומציאותה, לעומת התפילה שהיא המזון המאפשר את קיומה".

הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, מפורסם מאוד בגאונותו האדירה, בשקיעותו העצומה ובאהבתו הרבה לתורה ועמלה, אך בל נמעיט מתפילותיו שהיו מרעידות כל לב. תלמידיו שהיו יושבים בסמוך אליו בשעת התפילות, מספרים שגויילי פניו האדימו מרוב כוונה והתרגשות.

בחרדת קודש, בהכנעה ובמורא גדול, הפציר בתחנונים וברתת מידי בוקר בברכות השחר: "שתרגילני בתורתך... ואל תביאני לא לידי חטא ולא לידי עבירה... וכוף את יצרנו להשתעבד לך...", וזעזע לבבות השומעים...

אורח בא מארץ ישראל להתפלל בליקווד בראש השנה, וכבדוהו לשבת בכותל המזרח, סמוך ונראה לרבי אהרן, ואלו רשמו: "סבור הייתי שמוחו העילויי אינו מסוגל להתרכז בתפילה כפשוטה, ומחשבתו משוטטת בש"ס וברמב"ם, אך לגודל פליאתי גול לעיני מחזה שונה לחלוטין, תפילותיו פלאיות ממש, בכוונה עצומה ובהתרגשות, כבן המתחטא אצל אביו..."

ראש חודש תמוז שנת תשי"ד, בימים אלו מתקיימת בירושלים הכנסייה הגדולה. הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל והגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, מגיעים לחתונה באולמי 'בנות ירושלים', גם הגאון רבי שלום שברדון זצ"ל השתתף בחתונה זו וכך הוא מתאר, כפי שמובא בספר 'קול חוצב':

"לפתע, ללא כל התרעה, החלה הרעשה. שריקות פגזים נשמעו היטב מכיוון העיר העתיקה, הבנו שהירדנים החלו להפגיז את האזור כולו. "ההמולה היתה רבה, האורחים השתטחו לארץ, ועוברים ושבים נכנסו מהרחוב לתפוס מחסה באולם, האורות כובו, השולחנות התהפכו על כליהם, רעש ומהומה מבית ומבחוץ..."

"היהודים ששכבו על הרצפה רעדו מפחד, אחד מהם שאל אותי: 'ר' שלום מה עושים עכשיו?', עניתי לו: 'אומרים וידו'... הלחץ היה נורא,

אחד תר אחר אביו, השני זעק שאינו מוצא את אשתו, והפאניקה היתה רבה. איש לא ידע מה יהיה בדקות הבאות, ההפתעה היתה כה גדולה, עד שלא היו באזור חיילים שירגיעו או ידווחו על המתרחש. "רבי אהרן קוטלר שכב גם הוא על הארץ" - סיפר רבי שלום - "ומה אמר רבי אהרן קוטלר? מה חשב גאון הדור באותה שעה של מהומת מוות...?"

"רבי אהרן" - תיאר ר' שלום בהתרגשות - "התחנן על נפשו לפני האלוקים להשאירו בחיים, וכך הוא זעק: 'רבנו של עולם, איך וויל לערנען דיין הייליגע תורה...' [רבש"ע, אני רוצה ללמוד את תורתך הקדושה!]"

תלמידו, הגאון רבי עזרא נוביק זצ"ל, עמד על ידו ממש באותם רגעים, ואף תמך בו להגביהו מהקרקע, והוא הוסיף לתאר: "לאחר רגע הפוגה ארוך, התכופתי לעברו של ראש הישיבה רבי אהרן כדי להעמידו, שמעתי אותו אומר: 'טאטע... איך וויל דיר נאך באדינען...' [אבא, אני רוצה עוד לשרת ולעבוד אותך], שמעתי גם חלקי משפטים שעיקרם היה, שיש לו עוד מה לפעול בעולם, 'אויף צוטאן' - כלשונו".

הנה לנו דוגמא חיה, המתארת בעוז את המשפט המסכם של רבי אהרן במאמר הנ"ל: "התורה היא חיות הנפש ומציאותה, והתפילה היא המזון המאפשר את קיומה". והנה כי כן, כשחייו מוטלים על כף מאזניים, נוטל רבי אהרן את המזון - התפילה, ומבקש על חיות הנפש - התורה.

לא על עצמו בלבד היה רבי אהרן מתפלל, כי אם על כלל ישראל שנזקקו לישועה.

תלמיד מספר: "בכל שבת קודש, כשקראו בתורה בהיכל הישיבה, נקרא רבי אהרן לעליית 'שלישי', ואחר ברכות התורה, היה אומר בעצמו 'מי שברך' עבור עשרות חולים מאחינו בני ישראל, אשר קרוביהם הזכירו לפניו את שמותיהם במשך השבוע.

"פעם אחת התקרבותי אל הבימה ועקבתי בערנות אחר מוצא פיו, ונוכחתי לדעת שהזכיר ב'מי שברך' בעל פה מן הזיכרון לא פחות מ-83! חולים, כל חולה בשמו ובשם אמו, והעתיר בעדם מתוך התרגשות רבה שהקב"ה ישלח להם רפואה שלמה במהרה..."

"וַיְבָרֵךְ עֲשׂוֹ אֶת הַבְּכֹרֶה" (בראשית כ"ה, ל"ד)

אי' בגמ' (ב"ב טז ב) "אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום... והרג את הנפש וכפר בעיקר... ושט את הבכורה. מזה שאת כל העבירות כתבה התורה ברמז, ורק את ביזוי הבכורה כתבה מפורש, למד הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, שעבירה זו חמורה יותר משאר העבירות שעבר. ולא עוד, אלא שפגם זה הוא השורש של שאר העבירות שעבר באותו יום, כי מי שאינו יודע להבחין בין עיקר לטפל, עלול להתדרדר לעבירות חמורות כהריגת הנפש

והבן, איך יתכן שאדם שגדל בביתו של יצחק, ועד שנתו ה"ג ראה את אברהם וחי בקרבתו, יבוא לידי כפירה בעיקר? איך לא למד מאברהם שכל האומות הכירו בו כנשיא אלוקים?

אלא, עשוי במחשבתו ובידיעתו היה שייך למציאות של האבות הקדושים, ולכן ראשו נקבר עמהם במערת המכפלה, אלא שלא היה חיבור ויחס בין המעשה להשגה, משום שאין ההשגה נחשבת אצלו לעומת תאוותו ורצונו, וע"י שזלזל בידיעותיו והשגותיו, עשה מעשים שהם סתירה מוחלטת להם.

וכל זה נרמז בגמ', שהרי הא שעשיו כפר בעיקר, למדו מהפסוק "למה זה לי בכורה", נאמר כאן 'זה', ונאמר בשירת הים "זה ק-לי ואנוהו", ללמד שכפר במי שנקרא 'זה'. ובכל מקום משמעות הכתוב 'זה' - הוא דבר הנראה ומוחש באופן גלוי, עד שניתן להצביע עליו באצבע, והיינו שעשיו ראה את הקב"ה גלוי לפניו, ומ"מ כפר בחלק המעשה, כי ידיעותיו לא היו חשובות אצלו לעומת תאוותו ורצונו העדשים.

מגוריו באמריקה, ארץ הגשמיות הבלתי מוגבלת, לא השפיעה עליו בכח זה, הוא שלט היטב בהשגותיו וידע לבכרם על פני התאוות. כל ימיו חי בצמצום ובדחקות, ועל כך יעידו רהיטי ביתו שהיו עלובים ומיושנים, הכסאות והשולחן היו רעועים, ונראו כמו אוסף של שברי רהיטים, כסא אחד לא היה דומה למשנהו, וכשהיו מתאספים בביתו ראשי ישיבות או אישי ציבור, היו משאילים כסאות מהשכנים כדי להושיב עליהם את האורחים.

פעם אירע שאחד מילדי הגאון רבי מנחם מנדל זאקס זצ"ל (חתנו של החפץ חיים זי"ע), שהיה שכנו בבניין, נכנס במרוצה לבית רבי אהרן, ובמשובתו, כדרכם של ילדים, נשכב בתנופה על מיטתו של רבי אהרן, והיא שהיתה רעועה, ונתמכה בקרשים ובחבלים התפרקה וקרסה. הילד נבהל ממעשיו, אך הרבנית הרגיעה אותו: "אל דאגה, ילדי, לראש ישיבה קורה הדבר פעמים רבות כאשר הוא נשכב על המיטה..."

כשהחליף פעם את דירת מגוריו, אחד ממעריציו הפתיע אותו וריחט את ביתו החדש ברהיטים חדשים ויפים. לא נחה דעתו של רבי אהרן מכל זאת, ולא עבר להתגורר בבית החדש עד שהוציאו את הרהיטים החדשים והביאו תחתיהם את הרהיטים הישנים מהבית הקודם. מקורביו שאלוהו: "רבינו! עד היכן מגעת צניעותך? וכי זה כבוד התורה לגור כך, במעין 'הקדש'?"

לתשובתו יש שתי גרסאות, ושתיהן מורות על אותה שיטה, לפי שמועה אחת הוא ענה: "איני יכול להרשות לעצמי לוקסוס כזה, בזמן שאנשים מאחינו בית ישראל רעבים לחם...", ולפי שמועה נוספת ענה כך: "אני רוצה לגור כך עברו נכדיי, שיראו וילמדו כיצד היא דרכה של תורה..."

בדומה לזה היתה תגובתו לעשיר שהודעזע ממצב הרהיטים בביתו,

והציע לתת מכספו חמשת אלפים דולר לרכישת ריהוט חדש: "הריהוט אינו נחוץ לי, אבל תן לי את הסכום שרצית לתרום למטרה זו, ה'חינוך עצמאי' בארץ ישראל שרוי במצב קשה, והכסף הזה יועיל מעט להקל את המצוקה..."

העשיר עשה כן, ונתן מיד את הכסף לרבי אהרן, והוא שלחו על אתר לארץ ישראל.

אף כשהפצירה בו הרבנית שיקנה מגבעת חדשה, אחר שהנוכחית היתה מרופטת ואינה ראויה לשימוש, הוא עשה כך בליט ברירה ובלב כואב. בדרך אמר למלווהו: "הלא במחיר הכובע, אפשר לתמוך באברך מהכולל!..."

ולא נחה דעתו עד שהסביר לו שכוונת הרבנית לשם שמיים, שלא יתחלל כבוד התורה כשיראו אותו חובש כובע מרופט...

מסכת מיוחדת ראויה להיכתב על משכורתו הדלה משיבת לייקווד, בה שירת בקודש בנאמנות. לעולם לא הסכים שיוסיפו על משכורתו, אדרבה, אחרי נישואי ביתו, ביקש שיקטינו את משכורתו, כי מעתה יש לו פחות הוצאות בביתו.

וכאשר השיא את בנו הג"ר שניאור זצ"ל, והחתונה התקיימה בישיבה, מלבד ששילם את כל הוצאות החתונה עד הפרט האחרון, וקנה כלים חדשים והשאירם לאחר מכן לשימוש הישיבה, עוד מסר תשלום נוסף למנהל הישיבה, ונימק את הסיבות לכך: 'עלי לשלם על השימוש בחשמל שהיה רב בזמן החתונה. כמו"כ, לא ימלט שבנוכחות ציבור כה גדול, לא ישרו או ינזקו כמה מחפצי הישיבה, ועלי לשלם עבור תיקונם. ובכלל, איני חפץ ליהנות כלל מכספי הישיבה...'.

מן הדין לסיים במעשה מופלא, המעיד כי גם כאשר עסק בכספי הישיבה, שלט בעוז בהשגותיו הנעלות, ולא נתן אף לכספי הקדש אלו להעבירם על דעתו...

באחת מנסיעותיו לשיקאגו לאסוף כספים לישיבה, ביקש מהרב קורמאל להצטרף לנסיעה, והסביר לו ש'צדקה נגבית בשניים', ומה עוד, שנוכחותו בוודאי תועיל כאשר יבקרו אצל העשירים.

כשעלו במעלית בבניין משרדים, הבחין הרב קורמאל שרבי אהרן ממלמל משהו, ושאל אותו מה הוא ממלמל? "ביקשתי מרבש"ע שיעזור לנו ולא נפגוש את הגברים במשרדיהם..." ענה לו רבי אהרן "אם כך" - נסער הרב קורמאל - "לשם מה הטרחתם אותי מדרך רחוקה כל כך, למשימה שאין לכם חפץ שתצלח...?!".

הרגיעו רבי אהרן: "אנחנו מציידנו עשינו כמיטב יכולתנו, עשינו את כל ההשתדלות הנצרכת, חוששני שהגברים יסרבו לבקשתנו ולא יפתחו את ידיהם, ועלול להיגרם מכך חילול ה'... לכן התפללתי לרבש"ע שלא אפגוש אותם, וכך לא נחשוש מחילול ה' ומבזיון התורה.... לה' הישועה... אחר שהשתדלנו, היא בוודאי בוא תבוא..."

מצטרפים ומסיימים פסחים עד פסח הזדמנות מיוחדת

לומדי 'הדף היומי' מתחילים בימים אלה את
מסכת פסחים ומסיימים אי"ה עד פסח.
הצטרף גם אתה ותזכה לחורף מיוחד ושמה

גם לומדי 'הדף היומי בהלכה' מסיימים עכשיו
את חלק ה' 'במשנה ברורה' ומתחילים חלק ו'.
הצטרף עכשיו ותזכה לחורף בהתעלות רוחנית

לפרטים ולהצטרפות 02-5609000

"הילדים שלכם רואים אתכם קרובים יותר לקופים, הילדים שלנו רואים אותנו קרובים יותר למעמד הר סיני! זה ההבדל..."

השיחה של רבי יעקב קמינצקי עם מזכ"ל ההסתדרות

הרב בנימין בירנצוויג

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" (בראשית כ"ד, ס"ה)

מספר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: ערב אחד צלצל הטלפון בביתי, ועל הקו היה יהודי חשוב שנודע כאחד ממעמדי התורה בדורנו, שרצה דחוף לדבר איתי.

כשהגיע לביתי סיפר, שהיה אמש בבית מרן הגר"ש אלישיב, ואחר שהוצג בפניו כאחד מגדולי התורמים, ביקש ברכה על צאצאיו שיגדלו לבני תורה, והרב אלישיב אכן ברכם בחמימות.

מספר האיש, שהוא לא הסתפק בברכה, ובקש מהרב אלישיב שיברך את ילדיו שתהיה להם חשקת התורה, הרב אלישיב שמע את הדברים ואמר: "דבר זה כבר אינו תלוי בי, זה תלוי בך ורק בך!"

התורם מספר לי שהוא נבהל, ורצה לשמוע ממני הסבר מה כוונת הרב אלישיב, ולמה סרב לברך את בניו בחשק לתורה?

הרגעתי אותו הסברתי לו שכוונת הרב אלישיב היתה, שהדרך היחידה להנחיל חשקת התורה, היא רק על ידי נתינת דוגמא אישית, אם האבא מנצל זמנו ללימוד במתיקות ואהבה, ולא מבזבז את זמנו לריק, אז בניו אחריו ילמדו וכן יעשו, כי יבינו שהתורה היא עיקר חשקת החיים, וכשיבואו ללמוד את התורה ילמדוה כדבר המתוק ביותר שיש.

וממשיך הרב זילברשטיין לספר, שהוא הביא לגביר הזה דוגמא מגדול הממחישים את חשקת התורה בדור האחרון, מרן הגאון ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל, וכיצד ר' שמואל הגיע לדרגה כזו?

"סיפרתי לגביר, שאביו של ר' שמואל, הגאון ר' מיכל דוד זצ"ל, רצה לגדל את בנו בתורה ככל שאפשר, והצמיד לו בשכר את אחד מבכירי בני הישיבות בזמנו, עילוי מופלג, שבגיל 18 כבר כיהן כדיין בבית דינו של נשיא ישראל, הגאון ר' חיים עוזר זצ"ל בוילנא, הלא הוא הגאון

כפילות זו מה בא ללמדנו? - הקשה רש"י בפסוק זה, אחר שכתב "אלה תולדות יצחק בן אברהם", מה בא לכפול "אברהם הוליד את יצחק"? וביאר רש"י הדברים.

והנה יש לתמוהה בלשון הפסוק, למה נקטה התורה לשון 'תולדות יצחק' ולא לשון 'בני יצחק' או 'זרעו של יצחק' כלשון שמופיעה פעמים רבות בתורה? עוד יש לבאר, מדוע נקטה התורה "אברהם הוליד את יצחק" לשון התפעל, היה ראוי יותר, לכאורה, לנקוט "יצחק בן אברהם", שזה עיקר העניין לומר שהוא בנו?

והנראה, שלשון 'תולדה' מתבאר כדבר הנולד מחברו שהוא תוצאה ממנו, אבל בחז"ל מצינו שלשון תולדה לא מחייב דווקא שהוא תוצאה ותולדה מדבר אחר, אלא כמו שמצאנו במלאכות שבת, שתולדה היא כל דבר הדומה במהותו ואופיו לאב, אף שלא קשור בכלל במציאות לאב שלו, תולדה - דמיון למקור!

מעתה אפשר שכוונת התורה לבוא לספר את המשך הדורות מאברהם, כיצד ימשיכו הדורות בדרך האבות, ולזה כתבה התורה: "אלה תולדות יצחק בן אברהם" - לא באו סתם לומר מי היו בניו אחריו, אלא מי אלו שממשיכים בדרכו וכדמותו, עיקר המשך הדורות זה במה שבניו יהיו דומים לו, בהנהגתו ובדמותו, וימשיכו את מסורת אבות, זה הכוונה: "אלה תולדות יצחק בן אברהם" - אלו בניו הממשיכים בדרכו.

מעתה מובן למה הכפילה התורה "אברהם הוליד את יצחק" - ועוד כתבה בלשון 'הוליד' ולא בלשון 'יצחק בן אברהם' - כי באה לומר לנו, כיצד שייך לגרום שהדורות אחריו יהיו התולדות שלנו, הדומים לנו וממשיכים בדרכנו? זה רק באופן שהאבא מוליד את בניו, הוא נותן בהם את החינוך להיות 'תולדה' שלו, להיות דומים לו וממשיכים בדרך האבות.

זו ההדגשה "אלה תולדות יצחק בן אברהם" - אלו התולדות הממשיכות ודומות לדרכו של יצחק שממשיך ודומה לדרך אביו אברהם, "אברהם הוליד את יצחק" - וזה רק באופן שהאבא משקיע בחינוכם להיות 'תולדה' שלו כדרכו והנהגתו בהמשך הדורות.

והאופן המושכל לחנך את הדורות הבאים אחריו, כבר כתבו בספרים הקדושים, זה בעיקר על ידי דוגמא אישית של ההורים, היא המשפיע ביותר על הבנים והבנות ללכת בדרכי אבות, לראות דוגמא אישית חיובית היא המצמיחה 'תולדות' מופארים.

ימים ספורים לאחר היום העשירי, זה קרה. לאחר כמעט עשור של ציפיה, לאחר כל כך הרבה תפילות וסגולות - כנראה מה שניצח זה ה'עשר כפול עשר' שלי. הנה כי כן, אחותי עומדת בשעה טובה להקים בית, קריאות ה'מזל טוב' נשמעות מכל עבר, הבנתי שעשיתי משהו בכוחותיי הדלים!

כיצד עשר כפול עשר = מזל טוב ניסי?

מנדי הכסמן/90ש"ס

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"ישיב אהלים..." (בראשית כ"ה, כ"ז)

משוש חיינו וחמדת לבו של כל יהודי, היא התורה הקדושה. התורה היא חיינו ואורך ימינו, מתוכה נלמד אורחות חיים ונשאב תעצומות נפש, היא הכתר לראשנו והיא המביאה שלוה בארמונותינו. מקור החמצן של עם ישראל הוא התורה הקדושה, שכל יהודי שואף להתחבר אליה, להגות בה, לשקוע בסוגיותיה, לדלות את פנייה וליטול הימנה מלוא חופניים חיזוק ועוצמה.

הרגע בו ניתנה התורה, היה הרגע המכונן שלנו כעם וכאומה, אז קיבלנו את היקרה שבמתנות, את מה שהופך אותנו לטובים ומושלמים יותר מכל ברואי תבל. מאז ועד היום, נפשו של כל יהודי נכספת לזכות לחיבור אמיתי עם התורה, להבנה איכותית בלימודה, לקשר נפשי עמוק עם אותיותיה, לתחושה הנפלאה של להיות כרוך עם התורה ודבק בה באמת.

אולם, לא תמיד זה קל, יותר נכון לומר - כמעט תמיד זה לא קל. רבים כל כך חשים קושי בחיבור עם התורה, מרגישים שהם לא מצליחים לממש את שאיפותיהם בקשר עימה. מבוגרים עם נערים, ילדי תשב"ר לצד קשישים, אברכי כולל כקובעי עתים, שבים לעיתים ואומרים 'זה קשה לי, אני חש כי אינני מרגיש מספיק טעם בלימוד התורה...'.

וזה לא שהם לא צודקים. אכן, התורה לא נקנית בקלות, והתחושות הללו אותנטיות ואמיתיות. פעמים רבות, לומדי התורה חשים שהם מתקשים להבין או לקלוט, המבנה מורכב עבורם, השפה לא ברורה, העניינים לא קרובים לליבם. בנוסף, התורה דורשת התמדה וריכוז - לעתים לאורך שעות ארוכות, וגם זו משימה לא קלה. קשיים אלו ואחרים העומדים בדרכו של הלומד, יוצרים את התחושות ש'זה לא בשבילי', 'אני לא מסוגל', 'אינני חש טעם בלימוד', ודומותיהן...

זו טעות, כי ההיפך הוא הנכון: הדרך לקניין התורה עוברת דרך הקושי. כי הקושי שחוזה הלומד, המחסומים שבפניו, העיקולים שבדרכו, המהמורות עליהן הוא מדלג - הם שמקנים לו את החיבור, את הקשר, את האהבה לתורה, את הבנתה ואת קניינה. לא ניתן להגיע לקשר אמיתי עם התורה, אלא אך ורק דרך הקשיים הללו, דרך המאמץ האיתן והבלתי מתפשר להתגבר עליהם!

כך מגלה הנשר הגדול - הרמב"ם, בפירוש המשניות למסכת אבות פ"ה כ"ג, בלשונו הזהב: 'שלא תתקיים החכמה אלא במה שתלמד בטורה, בעמל וביראה. אבל קריאת התענוג והמנוחה - אין לה קיום ולא תועלת!' פשוט, ברוך, חד, נוקב: הדרך לחיבור אמיתי, נצחי, קבוע, עוצמתי עם התורה, היא בלימוד שדורש עמל, דורש טרחה, דורש מאמץ. לימוד בקלות ובמנוחה - הוא הרבה יותר קל, אבל לא יוצר את הקשר עם התורה. מי שרוצה להתחבר ולהתקשר עם התורה - הדרך לכך היא בעמל, ביגיעה, בטרחה מרובה, במאמץ איתנים. זו הדרך ואין בלתה!

כלומר, אין הכרח שמי שלימודו בא לו בקלות, מי שלא חש בקשיים הללו, מי שהיצר אינו מפריע לו - הוא זה שיוזם להתחבר עם התורה באמת. דווקא הקושי, האתגר, ההתמודדות - הוא הוא ההוכחה שהלומד צועד בדרך הנכונה, אל קשר תמידי, קרוב ונצחי עם התורה!

פרשת השבוע פותחת בתיאור על יעקב אבינו, אשר התורה מגדירה אותו במילים: 'ישוב אוהלים'. לא שהיה מוכשר, מהיר תפיסה או גאון, רק 'ישוב אוהלים'. הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל ה'שבט הלוי', עומד על כך ומגלה:

ללמדך, שהתנאי היחיד והבלעדי להצלחה בתורה הוא הנכונות לשבת באוהל, להתמיד בתורה. קשר עם התורה אינו תלוי בכישורים או ביכולות, הוא תלוי אך ורק ברצון לשבת בהיכל בית המדרש, להתרכז להיות שקוע בתורה.

מקור ההצלחה של יהודי בתורה הוא זה ורק זה. וככל שקשה יותר, ככל

ראוי שתשקיע את כוחותיך במי שעתיד תורני לפניו, ואני אהיה חייט או סוחר, ואולי אקבע עתים לעתים...'

רבי יענק'לה נאלם ונדחם. הוא לא ציפה לתגובה כזו, ובתגובה - הליט את ראשו בין ידיו, והרהר שעה ארוכה. לבסוף, הרים עיניים טובות אל הנער שלפניו, והשיב לו בפשטות: 'חלילה, חלילה לי מלשמוע לך. אני אוסיף ואתאמץ, אנסה בכל כוחי, לאין שיעור ובלי גבול. אעשה הכל כדי ללמודך, ובסופו של דבר - אין לי ספק שתצליח!'

'האומנם?' - השיב הנער בקול שקט, 'וכי יש לי סיכוי להצליח, לדעת ללמוד כמון?'

'זה תלוי רק בך!' - השיב רבי יענק'לה מיד בקול רוטט והלם על השולחן, 'אם תשקיע את הכוחות שאני השקעתי, אם תרצה כפי שאני רציתי, אם תתאמץ כפי שאני התאמצתי - תוכל לדעת ללמוד הרבה יותר טוב ממני! זה תלוי בך, רק בך!' - השיב רבי יענק'לה ושב ושקע אל תוך הגמרא, מנסה להסביר שוב את השורה הראשונה בפעם האלף...

הנער חש כי הוא עומד ברגעים נעלים, רגעים של הכרזה על מאבק, קרב נטול פשרות, בדרך להשגת התורה, לקניינה ולידיעתה. הוא החליט להיכנס למלחמה הזו חדור תחושת שליחות, מעודד ונתמך בידי החברותא שלו רבי יענק'לה, לנסות שוב ושוב להבין, להתעקש כדי לקלוט, להחליט שהוא לא מוותר!

ומאותו רגע, פיסה אחר פיסה, טיפה ועוד טיפה, החל ראשו להיפתח. הוא החל להבין את הגמרא, בהמשך הבין את דברי רש"י, ולא היה קץ לאושרו ביום בו למד את דברי התוספות, וגם הבינם וסיכמם יפה יפה! לימים, עלה ר' שאול ארצה, הקים בית ומשפחה, ועד ערוב ימיו היה אות ומופת של אהבת התורה באמת. גם בשנותיו המבוגרות ביותר, היה מוסר שיעורים בכוללים אותם הקים, כאשר עיניו זורחות ופניו מאירות מכל קושיא, תירוץ, חקירה או ראייה. היה מקדים לבוא לתפילה כדי לשמוע חלק מהשיעור המסתיים לפניו, כדי לתפוס עוד כמה דקות של תורה!

מי היה מאמין, שאותו יהודי מבוגר, אשר נראה בשכונת 'שערי חסד' שבירושלים מתענג על דברי ה'קצות' וקושיית רבי עקיבא איגר, הוא אותו נער צעיר שלא הבין אף אות, שבמשך שעות ארוכות לא קלט ולו מילה אחת. מי היה מאמין שאותו אדם אשר התורה מחיה אותו ומחזיקה אותו, אשר בשעה שלא היה חש בטוב - היה מסתער על הגמרא וחוזר לעצמו ולכוחותיו, היה בחור שמוחו אטום וסתום להבנת דברי תורה.

אולם היגיעה, העמל, המאמץ הבלתי מתפשר, הרצון שבער בלב והתשוקה שאין לה סוף - אלה הביאו את הנער לכך שהתחבר באמת עם התורה, שחפץ בכל אות ותג ממנה, שקנה אותה בנפשו והיא הפכה לחלק ממנו!

ואין כמו סיפור זה, אשר פורסם בגיליון 'איש לרעהו' מפי מקורבו של הרב בעער ז"ל, כדי לקרוא לכל מי שמרגיש קושי בלימוד, חש ש'לא הולך לו', מעלה בדעתו שההתמודדות שלו הן ההוכחה ש'הלימוד לא בשבילי'... - - -

ראו נא את ר' שאול בעער, שהחל להבין את דברי התורה לראשונה לאחר גיל 13, ובמשך שעות ארוכות היה מוחו אטום וסתום, אולם הודות

שמורכב יותר, ככל שהשיבה על הכסא, הריכוז, ההתמדה - דורשים מאמץ גדול יותר, זו ההוכחה שהוא בדרך הנכונה. רק להמשיך בכל הכח ובכל העוצמה, לא לוותר ולא להירתע, מתוך אמונה ברורה בדרך וידיעה בהירה שרק כך מגיעים אל היעד. רק בהתגברות על הקשיים הללו ובריכוז מאמץ להוסיף ולשבת, להשקיע ולשקוע בתורה - רק כך זוכים בקשר נצחי עם התורה!

ילד, בחור, אברך צעיר, יהודי בוגר, לומד בשיעור או שוקד על דלתי התורה! נקוט כלל זה בידך, הגדילה בתורה משולה לנסיעה באופניים במעלה ההר, ככל שקשה יותר - זוהי ההוכחה שאתה בעליה תלולה יותר, נוגע בפסגה. ככל שנדרש יותר מאמץ, ככל שהמלאכה אינה קלה, ככל שמקדישים יותר תעצומות נפש - כך זוכים להתחבר ולהתקשר באמת עם התורה, ולחוש את מתיקותה בכל לב ונפש!

רגע מכריע לחיים!

עולל צעיר לימים, כבן 3 בלבד, היה ר' שאול בעער ז"ל, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה. משפחתו ברח להימלט לקפואה, ואת מיטב שנות ילדותו העביר בנסיגות לחמם את גופו הקטן מפני הקור המצמיח. עם שוך הקרבות - שבו בני המשפחה לפולין, ובהמשך נדדו לפריז שבצרפת. שם, נכנס הנער שאול בעול תורה ומצוות, בלי שהספיק ללמוד ולהתעלות בתורה כראוי בשנות ילדותו, בשל הרדיפות, הבריחות והנדודים הרבים.

באותה עת, שהה בפריז גם האדמו"ר מפשווארסק, הרה"ק רבי איציק'ל זי"ע, טרם ייסד את חצרו באנטווערפן שבבלגיה. הרבי הבחין בנער המשוטט חסר מעש, וליבו המה בכאב. הילד אינו אשם, לאורך שנות ילדותו לא היתה כל אפשרות לגדלו ולחנכו ללימוד התורה, ובכל זאת, וכי בשל כך נגזר עליו שלא יזכה לעולם להאיר את נפשו באור התורה?! הרבי פנה לחתנו, שלימים כיהן כממשיך דרכו, הרה"ק רבי יענק'לה זי"ע, וביקש ממנו לשים עין ולב על הנער, לקרבו לתורה ולקרבו את התורה ללבו. רבי יענק'לה נענה לאתגר הלא פשוט, קרא לנער וביקש ללמוד עמו. הנער נענה בחיוב, הן גם שאיפתו שלו היא לעסוק בתורה, אלא שעד אז - לא היתה בידיו היכולת לכך...

הם התיישבו ללמוד, אולם ראשו של הנער חסום וחתום, אטום ממש, לא מבין כלום. לא קושיא, לא תירוץ, לא מהלך ולא סברא. רבי יענק'לה מנסה להסביר, לצייר, להמשיך, לפשט - אולם כל מאמציו עולים בתוהו, הנער אינו מבין דבר וחצי דבר.

במשך למעלה משעתיים ניסה רבי יענק'לה כל דרך אפשרית. ישב ועמד, קפץ והתכופף, צעק וגם לחש. באמת אמרו שאף השכנות כבר הבינו את מה שהסביר כמתק לשון, אולם הנער שלפניו - כאילו הדברים נכנסים מאוזן אחת ויוצאים מהאוזן השנייה כלעומת שבאו, בלי להותיר כל חותם של הבנה במוח החתום...

התחושה היתה קשה, החידלון עצום. כמעט שלוש שעות של מאמץ, כל ההסברים נתקלים בחומה בצורה, אינם מצליחים לפלס דרכם למוחו של הנער, ולו במשהו. הנער חש כאב עולה בלבו, תסכול מפעפע בנפשו, ומעומק יגונו על כך שאינו מצליח להבין כלום, אמר לחברותא המסור - לרבי יענק'לה: 'ראה נא, זה לא הולך, אין סיכוי. זה כבר אבוד אצלי,

למאמץ, לעקשנות, לרצון בוער - הצליח גם הצליח להתחבר לתורה, לשקוד על דלתותיה ולהתענג על הבנתה. הנה כי כן, כל אחד יכול - גם אתה. אין הדבר תלוי אלא בך!

עשר שעות גורליות...

הוא היה הצעיר מביניהם, וכבר היה לחוץ, ובצדק. גדולה ממנו אחותו, בת 27, מייחלת למצוא את זיווגה כבר כמעט עשור. וגם הוא כבר בתור, וכבר אינו צעיר, כבן 22. רוב חבריו כבר הקימו בתים בישראל, חלקם כבר עורכים חאלאקע'ס לבניהם, והוא עדיין באותו סטטוס, מצפה לישועה. את ימיו ולילותיו הוא מעביר בין כותלי הישיבה, מנסה ללמוד משהו, אולם לא קל לו. לשוב הביתה זה לא נעים בעליל, מה יש שם חוץ מעוד כמה זוגות עיניים כבויות, כאובות, מצפות, מייחלות, דומעות...

ביום מן הימים, כשחש כי יגונה גדש את הסאה, נשבר לבו בקרבו. הוא פנה אל מורו ורבו שליט"א, אחד מגדולי האדמו"רים בדורנו, נכנס לחדרו ופשוט החל לבכות בכי תמרורים. הרבי ידע היטב על מצוקת המשפחה, היטיב להבין את הסיבה לבכי, ובאופן נדיר ומפתיע - עצם לרגע את עיניו, ואחר כך פנה אל הבחור ואמר לו: 'תכן והכל תלוי בך, בידך הדבר!'

'מה?' - קפץ הבחור, 'תלוי בי?!?! - מה אני יכול לעשות? הרי כבר עשיתי הכל, הכל. כל סגולה, כל תפילה, כל מה שהייתי יכול לעשות - עשיתי. מה עוד יכול אני לעשות?!' - שאל הבחור, תמיהה רבתי שואגת מירכתי לבו...

'לימוד התורה!' - השיב הרבי, 'פשוט לעסוק בתורה. זה התפקיד שלך, זה מרחב הפעולה שלך. התורה היא מפתח לכל ברכה אלוקית והשפעה שמיימית. אם תשקע אל תוך לימוד התורה, אם תתאמץ להתמיד בה, אם תתמקד בקשר עם התורה - יפתחו שערי שמים בפניך בעזרת השם!' - אמר הרבי, ונפרד מהבחור בברכה חמה.

הבחור שב לישיבה, וכל הדרך גואים בו ההרהורים. 'אני? ללמוד? והרי אני לא מסוגל... עוד מנעורי אני מצליח לשבת במקום אחד חצי שעה רצופה, ועל אחת כמה וכמה היום, כשאני אחד הבחורים המבוגרים בישיבה, אין לי חברותא, אני חי כזאב בודד וכערער בערבה. שאני אשקיע בלימוד התורה? איך אני יכול? אני מסוגל בכלל?!'

הוא מגיע לישיבה, ואת פניו מקדם ידיד ותיק. הוא מספר לידידו את אשר אמר לו הרבי, והלה אומר לו: 'ראה נא, בקהילתנו יש מנהג לערוך לעתים לימוד 10 שעות רצופות. זה בוודאי לא קל, בטח לא עבורך, אבל אולי זו הדרך שתוביל לישועה...' - אמר הידיד, והותיר את הבחור שקוע בהרהורים, במלחמה בעומק הלב, בקרב איתנים בין יצרו...

ואז הוא החליט. הוא יערוך סדר לימוד עשר שעות רצופות, לא פעם אחת - כי אם עשר פעמים. הוא לא מסוגל לעשות זאת מדי יום, אז הוא יעשה זאת בהפסקות - יום כן ויום לא, יום לימוד עשר שעות ויום מנוחה. ובורא עולם, נותן התורה, בוודאי יראה בעוניו...

ביום הראשון, הוא מתיישב ליד הגמרא בשקיקה, בעיניים בוערות ובמבט נחוש. השעה הראשונה עוברת עליו כבתוך חלום, בשעה השנייה הוא צריך להתאמץ, בשעה השלישית הוא כמעט נשבר, אולם בשעה הרביעית - לפתע חש התרוממות הרוח פושטת בנשמתו, פתאום

הרגיש תחושה עילאית נפלאה, אותה לא חווה שנים ארוכות. התחושה הזו הולכת ומתחזקת, לבו מתמלא אושר וסיפוק עם כל דקה שעוברת, עד שעשר השעות מסתיימות להן - והוא כלל לא שם לב...

אושר מציף את לבו, תענוג רוחני עילאי. הוא חש כמו מנצח השב עטור תהילה מהקרב המסובך בעולם, וזאת למרות שאיש לא טפח על שכמו. עוד באותו ערב קיבל 'זריקת עידוד' מבורא עולם, כאשר אמו בישרה לו על הצעת שידוך חדשה לאחותו. זה לא מובן מאליו, בגיל 27 יש לעתים חודשים ארוכים של יובש מוחלט, כנראה הלימוד שלו הזיז משהו... הוא המשיך במתכונת שקבע לעצמו, ימי ראשון שלישי וחמישי יוחדו ללימוד עשר שעות רצופות, ימי שני רביעי ושישי למנוחה.

ואז, הנס הגדול התחולל, כפי שאותו בחור סיפר לנו בעצמו: 'ימים ספורים לאחר היום העשירי, זה קרה. לאחר כמעט עשור של ציפה, לאחר כל כך הרבה תפילות וסגולות - כנראה מה שניצח זה העשר כפול עשר' שלי. הנה כי כן, אחותי עומדת בשעה טובה להקים בית, קריאות ה'מזל טוב' נשמעות מכל עבר, הבנתי שעשיתי משהו בכוחותיי הדלים!' כשוך הדי השמחה, קיווה כי הכלל 'אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים' יפסח עליו, והחל ללמוד סדרי לימוד שעות רצופות לזכות עצמו, לישועתו שלו. וגם הפעם הישועה לא איחרה לבוא, בחלוף תקופה גם הוא בא בברית האירוסין, וכעבור מספר חודשים הקים בית נאמן בישראל!

'ואם נראה לכם שהרווח הגדול הוא הישועות הנפלאות אותן זכיתי לראות - טעות בידכם!' - מספר לנו גיבור המעשה בימים אלה. 'בוודאי שאין מאושר ממני, על הזכות לקרב את הישועות של אחותי ושלי. אולם הרווח הגדול הוא משהו אחר - - -

הרווח הגדול הוא, שלפתי קיבלתי טעם חדש בלימוד התורה. שערי התורה נפתחו בפניי, התחלתי לחשוך בלימוד התורה, לרצות ללמוד, להבין היטב, לקנות את התורה. בעבר נחשבתי לטיפוס רחפן ודברן, שלא מסוגל ללמוד שעה רצופה, לא מתחבר לזה. והנה, פתאום, בגיל 22 פלוס, אני פשוט אוהב את התורה, חושק בה בכל לבי, מסתער עליה בכל הזדמנות, שואף לגדול ולצמוח בה. זה הרווח הגדול עוד יותר, רווח אשר לא יסולא בפז!'

עד כאן הסיפור אותו שמענו מגיבורו, מכלי ראשון ממש. וללמדנו בא: האמת היא, שכל אחד יכול. גם מי שנראה לו שלימוד התורה 'גדול עליו', משימה כבידה מדי, הוא לא יכול להתרכז - התורה היא גם שלו, ואדרבה - ככל שקשה יותר, ככל שהלימוד לא בא בקלות, ככל שהוא דורש יותר מאמץ, כך הוא מקרב את היהודי לקשר עוצמתי וחיבור אמיץ עם התורה, פותח בפניו את השערים... והשאר, כוחה הסגולי של התורה, העובדה שנותן התורה משפיע ישועות למתמידים בה, זה כבר הבנוס! הבה נאמץ את התורה אל ליבנו, נהיה מוכנים להשקיע בה כל כח שנידרש. להוסיף ולהתמיד, להתעקש ולשקוד, לרצות ולהתאמץ. כך נוכל לראות ששערי התורה נפתחים בפנינו, ונוכל לישועות גדולות ונשגבות מידי של נותן התורה!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

24
שעות

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **חיים שמרלר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/11

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 2/6

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2/3-4

הר' **אברהם פוקס** הי"ו
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתקוות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1 3 1

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/5

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: 4992* או 077-2222-666

התקשר אלי מדען, אמר שרצונו להתווכח. שאלתיו: "באיזה שטח אתה מתמחה?" אמר לי: "במדע פלוני".
אמרת: "אם אביע רצוני להתווכח עמך בשטח זה, מה תאמר?"
אמר: "זה לא רציני".

"למה?"
"כי אתה חסר מושגים בסיסיים".
מחיתי: "למה אתה אומר כך? אמנה לך ברגע זה חמישה מושגים ממקצועך".

צחק: "זה לא מדע, זה דקלום. אינך יודע מה פשר המושגים הללו לאשורם, מה ההוכחות ומה ההשלכות. אינך בר ויכוח בשטח זה".
"אמת", אמרתי, "אני מסכים אתך! אבל תבין, שבאותה מידה אינך בר ויכוח ביהדות. זה השטח שלנו, ואתה תלוש בו!"
התקומם: "למה אתה אומר כך, יש לנו מושגים!"
אמרת: "חגים, לדוגמה?"
אמר: "חגים, לדוגמה!"

אמרת: "ומה מושגך, שבפורים מתחפשים, ובחנוכה אוכלים סופגניות? בפסח גונבים את האפיקומן ובשבת זורקים אבנים? תבין שזה לא רציני. שב ותלמד שנתיים שלוש, ונתווכח..."

רוממות זו, מה היא? סיפור מצינו, בספר: 'בן המלך והנזיר'. נזיר מצא את בן המלך מתמכר להנאות ירודות, פחותות, שאינן לפי כבודו ומעמדו. נשא באזניו את משלו -

מעשה בנשר, מלך העופות, שחש בולמוס רעב. גם המלך יצור חי, וזקוק למאכל. ראה מצבור אשפה ובו שיירי מזון למכביר. ירד, והחל לנקר בתאוותנות.

גם התרנגול רעב, וגם הוא הידס לערמת האשפה. פגש בה במלכו, וחלף בו הרהור: גם המלך כמוני, גם הוא רעב ומנקר. ומה ההבדל בינינו?

והאמת, לנשר לא היה נעים לנקר כך לעיני נתיניו. כיון שהשביע רעבונו הראשוני - פרש כנפיים ודאה לגג הבית הסמוך, להמתין שהתרנגול יסיים סעודתו ויעזוב את המקום, ואז ישוב ויאכל כאוות נפשו.

אבל התרנגול ראה שהמלך התמקם על שיפוע הגג, וכבר החשיב עצמו כמשנהו, אם לא כשותפו. פסק גם הוא מאכילתו ועלה אל הגג, התיישב לצדו.

לא לכך התכוון הנשר. מיד פרש כנפיו הענקיות ונסק למרום. גבוה, גבוה, גבוה -

והתרנגול פשט צווארו ואימץ ראייתו, עקב אחר הנשר שהעפיל לגבהים, והבין: "אכן, הוא המלך!"

וגם אם זקוק הוא לאוכל כמוני, לא משום כך שווי ערך אנו...

אנו אוכלים והגויים אוכלים, אנו ישנים והגויים ישנים -

אך מה השוואה? הם, מקומם באשפה ועיסוקם בניקורה -

ואנו, נוסקים לגבהים בתורה ובמצוות ובעבודת ה'!

על הגבולות שבין ישראל לעמים! שלא כאותם שבקשו לערב את התחומים ולטשטש את ההבדלים, להרכיב כלליים ולהנהיג בכלליים!

עליהם, נשא הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל את משלו -

מעשה ביהודי חם, יהודי טוב, איש תם וישר, ירא אלוקים וסר מרע, שלא הייתה לו אלא סכין אחת. מזלגות הרבה, כפות וכפיות, וסכין - אחת. מה יעשה, ונצרך הוא לסכין הן לבשר והן למוצרי חלב? לפרוס אומצה בסעודה בשרית, ולמרוח חמאה בחלבית... החליט להקצות צד זה של הסכין לבשר, וצד זה לחלב. כך בא הכל על מקומו בשלום, עד שלא הבין מדוע לא יאמצו הכל את הרעיון, מדוע יש צורך בסכינים נפרדים?

ולא הבין, שאם חצי בשר וחצי חלב, הרי זו טרפה גמורה...

כך, החושבים לערב בין קודש לחול, בין אור לחושך ובין ישראל לעמים. ולא לערב ממש, אלא לחנך לשני צדדים, כך וכך אחוזים קודש וכך וכך אחוזים חול, ויוצרים מאה אחוזי טריפה...

וסיפר לי מרן ה"חזון איש" זצ"ל, שהגיעה משלחת מפרנקפורט שבגרמניה אל רבן של ישראל, הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, שימליץ להם על רב לעדתם, אבל הוסיפו שעל הרב להשתלם גם בלימודים כלליים, ולשאת תואר 'דוקטור' בצמוד לתואר הרבנות.

אמר להם רבי חיים עוזר: "כשהדוקטור עומד ליד הרב, סימן שהרב חולה..."

(מתוך 'הגדה' - הגדה של פסח)

כדי לקדשנו במצוות, היה צורך לרוממנו מכל לשון. וכפי שנאמר: "אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים והייתם קדושים כי קדוש אני" (ויקרא יא, מה). ופירש רש"י, שכדי לקדשנו במצוות היה צורך להעלותינו ולרוממנו ביציאת מצרים. ומדוע -

הדבר יובן במשל: בגמרא (שבת קכח ע"א) מבואר, שבת היענה אוכלת זכויות, ובמדרש (בראשית רבה לא, יד) אמרו, שנח הכניס לתובה זכויות עבור בת היענה.

יראה אדם את בת היענה גורסת זכויות ובלעית ברוב הנאה, ויחשוב: אח, מי יודע איזה מעדן זה, ירצה לנסות -

מה אתם אומרים? שזה יקרע לו את בני המעיים?! הם לא יגיעו לשם... קודם ישובו את השיניים, ויפצע את הלשון והחך, ואחר כך ינקב את הושט. המעיים יישארו שלימות...

אבל היען אכל?!
שעל כן יען הוא, ואתה אדם!...

הגויים יאכלו מה שיאכלו, יסתאבו במה שיתאבו, ויתכן שלא יושפעו. אבל אנו, מרוממים. עדינים. נפשות אחרות, מידות אחרות. אנו, "מאכלנו" מצוות!

ומי שדבר בו הרי הוא בתוך החומה. סיים הגר"ח ואמר: "מצד השכל הישר הינכם צודקים, שאולי מוטל היה עלי 'לעצור' את מעשיו של רבי נתן, אבל כשאני רואה שמעשיו נובעים מאהבת תורה ויראה השי"ת טהורה, אני מבין שאי אפשר לעצור אותו".

רבינו עצמו ענה לשאלה זו בהזדמנות, כאשר נדיב גדול שאלו: "מדוע ראש הישיבה צריך כל הזמן להרחיב ולהגדיל את מוסדותיו, עד שקשה לו כל כך לשאת בעול קיומם, אולי כדאי היה שיישאר עם המוסדות הקיימים ואיתם יתמודד ביתר קלות?". רבינו ענה לו תשובה אופיינית: "ומדוע אתה צריך כל כך הרבה כסף? מדוע לא די לך במה שיש לך עכשיו, הרי בכסף שבבעלותך תוכל להתקיים בכבוד כל ימי חייך. אלא שאתה חפץ להצליח יותר ויותר, ואתה חש, שככל שכסף ירבה תוכל להגדיל את הצלחותיך. אני מרגיש שככל שהישיבות יגדלו בכמות ואיכות, תהיה זו הפצת תורה גדולה יותר!". (מתוך הספר 'בכל נפשך')

ששמך בתוכה, ומקדשך בתוכה, וצדיקים בתוכה - אתה נותן בה מידה?! מיד 'ויאמר אליו רוח דבר אל הנער הלז לאמור פרוצות תשב ירושלים'".

הקשה רבי חיים: מה עניינם של המלאכים, ומדוע יש להם דעה בעניינים אלו? ובכלל, מה ביאורו של משא ומתן זה, מה עולה במחשבה בתחילה ומה השתנה לאחר מכן?

אלא, ביאר, שכדי שקדושה תשפיע צריך שהיא תהיה מצומצמת ומרוכזת, מכיוון שכך יש יותר השפעה. לכן ביקש הקב"ה לתת את ירושלים במידה, אך מאידך מלאכי השרת אמרו לפני הקב"ה. מלאכי השרת אינם באים מטעם עצמם, הם באים מכח התעוררות שישנה למטה בעולם הזה, אם בעולם הזה ישנה התעוררות מרוכזת ודרישה לרוחניות בלי גבולות, אז אומר הקב"ה "פרצות תשב", היינו שדרישה כזו לא עוצרים. זהו המשך הפסוק שם: "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב". אין לה גבול, כי מה היא החומה - כבוד ה',

המשך מעמוד 8 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

אתנו'. "ביוצאי סוף סוף מבניין השגרירות", המשיך הת"ח לספר, חשבת לעצמי שהנה אני הולך עתה אל בית המדרש, וגם שם יש, להבדיל, הנהגות והליכות מיוחדות, המאפיינות את בית מקדש המעט, ומה גדולה, אפוא, החובה המוטלת עלינו לשמור במסירות רבה על כל תג ותג בהליכות אלו, לא פחות ממה שאנשי השגרירות השוודית ברחוב הירקון, מקפידים על קיום הליכותיהם.

"ומבית המדרש אני הולך לביתי, וגם שם, בבית היהודי, יש אינסוף הנהגות שצריכות לאפיין את אנשי הבית, ועליי ועל כל אנשי ביתי מוטלת החובה, לאמץ את ההנהגות הללו בחום, ולא לסור מהן כמלוא הנימה".

ליכור שאנחנו מתגוררים ב'בית יהודי', עם 'פה' משלו, עם הנימוסים משלו, והדבר צריך להיות מורגש בצורתנו, ובכל הליכותינו, שהכל יראו ויגידו ש'האיש הזה משתייך לבית היהודי'!

(מתוך הספר 'שמחה בבית' בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן)

- סיפר הת"ח לתלמידיו - "ראיתי ונתון אל ליבי שכל פינה בבניין משקפת ומסמלת את ארץ האם, הלא היא שוודיה. על הקירות היו תלויות תמונות נופ משוודיה, הריהוט היה מעוצב בסגנון שוודי, כמו גם סמלים אופייניים אחרים שהאזרחים השוודים מעריכים אותם. כל זאת למרות שהאנשים שאיישו את הלשכות והמשרדים בשגרירות לא היו, ברובם, יוצאי שוודיה.

"גם שפת הדיבור בכל פינות השגרירות היתה השפה השוודית, והעובדים הקפידו לשוחח רק בשפה זו; ההנהגות והנימוסים במקום נגזרו מהתרבות בארץ זו; הדיפלומטים הגיעו לעבודתם במכוניות שוודיות, וכך עוד ועוד תווים ותגיות, סמלים וסימונים, שכולם ביחד וכל אחד לחוד הזכירו את שוודיה.

"ההרגשה היתה", סיפר הת"ח, "שלמנהלי השגרירות יש ענין מיוחד בהחדרת אורח החיים וההווי השוודי אל תוך הבניין. לאמר: 'כאן מתנהגים כמו בשוודיה, ובשוודיה כמו בשוודיה יש כידוע הנהגות והליכות מיוחדות במינו. מי שחורג מההליכות הללו, אין מקומו

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א

לבאר, שאותם בגדים מלוכלכים של רשב"ג, היינו שהיו מלוכלכים בדם, שפיר ושליא, לטהר אישה לבעלה, כפי שאומרת הגמרא [ברכות ד א] על דוד המלך: "אמר דוד לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, לא חסיד אני? שכל מלכי מזרח ומערב יושבים אגודות אגודות בכבודם, ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי לטהר אשה לבעלה". ולכלוך זה, אדרבה, קדושה יש בו ומעלה וריח טוב, ריח בשמין דגן עדן. ובכוונה שימש את אביו בבגדים אלו, כדי ליהנותו. והאריך לבאר על דרך הדרוש והמוסר את דברי רשב"ג.

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

האם לא ילמד? נכון, עדיין אין לו את ההכרה הפנימית. אבל הרי מתוך שלא לשמה יבוא לשמה!

וביותר קשה, הכיצד יתכן שרבו שמעון בן גמליאל, נשיא ישראל, לא רק שלא לבש בגדים נאים לכבוד אביו, אלא שימש בבגדים מלוכלכים! ובכלל מהיכן התלכלכו בגדיו, וכי עובד בנין או צבאי היה? הלא ודאי היה יושב כל היום במקום מכובד, לפי גודל מעלתו, ועוסק בלימוד תורה ובענייני הציבור.

יש מבארים, שאין הכוונה לבגדים מלוכלכים כפי ההבנה הפשוטה, אלא למדרגה רוחנית.

אגב, בשו"ת אפרסקתא דעניא [חלק א סימן צד בהערה] כתב

בסוחר שנסע למקום רחוק, עם סכום כסף הגון באמתחתו. מחד גיסא חשש לשאת בחיקו סכום גבוה, ומאידך גיסא חשש להפקידו בידי אדם שאינו מכיר.

לבסוף חפר גומה בקרקע והטמין שם המטמון. למעשה, ראה אותו מי שגר בסמוך, ומיהר לשלוח ידו בכסף. לאחר פרק זמן, שב למקום, והנה שוד ושבר - הכסף אין!

הביט סביב וראה שבקיר הסמוך, קיים חור, דרכו ניתן לצפות עליו ועל שטח הקרקע שבה הטמין הכסף.

מיהר אל בעל הבית שדר בסמוך, ואמר לו: "אני חדש כאן, ואני מכיר כאן איש. ברשותי שני ארנקים של חמש מאות זהובים, והשני של אלף זהובים. את הארנק של החמש מאות טמנתי במקום מסוים, ועתה אני מסתפק מה לעשות בארנק השני, האם בטוח להטמינו אצל הראשון, או שמא להפקידו בידי אחד מתושבי המקום?".

"הטוב ביותר", יעץ בעל הבית, "להטמין את הארנק במקום שבו הטמנת את הארנק הראשון".

הבין בעל הבית, שאם הסוחר יגלה את מעשה הגנבה, הוא ודאי לא יטמין את הארנק השני אצל הראשון. ומיהר והחזיר למקומו את הארנק הראשון שנטל.

הלך הסוחר למקום הסתר, נטל את הארנק שהושב למקומו...

(לקט מתוך הגדה של פסח 'ומתוק האור')

הוא ייחנק, או לחילופין בן אדם. אבל אם כן מדוע הוא לקח שישים ביצים? בהכרח שלוקחן על מנת למכרן ולהרוויח את תמורתן. ואם למחרת ינסה למכור ביצים מבושלות - כל העיר כבר תדע מהמעשה והוא ייתפס..."

מסופר על רבי וחסידיים שנסעו ברכבת, והגבאי הכין עבורם 'הרינג' (דג מלוח). את ראשי הדג עטף בחתיכת נייר על מנת לזרקם. ראה אותו גוי ושאל אותו לפרש מעשיו: "מה אתה עושה עם ראשי הדג?" ענה הגבאי: "ודאי ידוע לך, שאנו היהודים חכמים גדולים. דע לך, שחכמתנו באה לנו כתוצאה מאכילת ראשי הדג..."

- "אם כן, אולי אתה מוכן למכור לי אותם?"

- "בבקשה, תן לי מאה דולר לכל ראש".

קנה הגוי את הראשים בכסף רב, ובעודו אוכל ראש של דג, פנה לגבאי ואמר לו: "איזה טיפש אני, במקום לקנות ממך ראש של דג במאה דולר, הלא יכולתי לקנות אצל הדיג דג שלם בדולר אחד?!" ענה הגבאי: "נו אתה רואה שזה כבר התחיל לעבוד..."

דוגמא נפלאה לשכל טוב ופקחות של יהודי, הוא המעשה הבא שמביא הרב מונק שליט"א, בספרו 'דרכי נועם' בשם חז"ל: מעשה

המשך מעמוד 26 | הרב בנימין בירנצווייג

לקראת סוף השיחה, אמר ירוחם משל לרבי יעקב זצ"ל: "רבי, מכל דברי החכמה ששמעתי מכם, עדיין לא השתכנעתי שדרככם היא הנכונה ושהדרך שלי מוטעית, בדבר אחד אני מוכרח להודות, אתם כנראה מטייבים יותר מאתנו לדעת כיצד מחנכים את הילדים! מילדי שלי איני מצפה אפילו בחלום, ליחס כזה כפי שנוכחתי לראות אצלכם. ברצוני לדעת מהו הסוד שלכם?".

בחיכוך הלבבי השיב ראש הישיבה: "אין כאן שום סוד, הדבר פשוט ביותר! על פי דעתכם התחילה ההתפתחות של האדם מהקוף, העולם והמין האנושי מתקדמים, כביכול, בצורה מתמדת, לתרבות גבוהה יותר וחשובה יותר מהדורות הקודמים, התוצאה היא, שהדור הצעיר מזלזל בדור הקודם, הדור הצעיר אינו מסוגל לכבד את הדור שלפניו כי הוא יותר קרוב לקוף....

"לעומת זאת, על פי השקפתנו, עם ישראל נולד במעמד הר סיני, מי שיותר קרוב למעד הר סיני הוא חשוב יותר ומשובח יותר, כך מתחנך הילד היהודי, ולכן הוא מכבד את הדור הקודם יותר".

סיים רבי יעקב: "הילדים שלכם רואים אתכם קרובים יותר לקופים, והילדים שלנו רואים אותנו קרובים יותר למעמד הר סיני! זה ההבדל!!!"

ר' ישראל גוסטמן, בעל ה'קונטרסי שיעורים', שנודע כאחד מגדולי ישראל, הוא אשר למד ולימד את ר' שמואל בצעירותו.

"לאחר מספר ימים הגיע הרב גוסטמן אל אביו של ר' שמואל, ואמר לו שהוא אינו מוכן לקבל יותר כסף עבור לימוד זה, כי התענוג בלימוד עם בנו שווה יותר מכל כסף שבעולם.

"לימודים המשיך עוד, והאבא ר' מיכל דוד, בראותו את עונג לימודים המתוק, חשקה נפשו וביקש להצטרף ללימוד איתם בחברותא, אף שהוא היה תלמיד חכם המבוגר מהם בשנים וגם אבא, הוא לא חס על כבודו והכל בשביל לזכות בעונג וחשקת הלימוד שהיתה להם".

סיים הרב זילברשטיין: "ומה ראה מזה הבן ר' שמואל? שחשקת התורה מעבירה מהבן אדם כל מיני מחשבות של כבוד, עד כדי כך שהאבא הגדול מבקש ללימוד עם הבן והחברותא שלו! כזו דוגמא אישית של אהבת התורה וחשקתה, הצמיחה את אחד מגדולי מרביצי התורה ומענגיה בדורות האחרונים".

בספר 'במחיצתם של גדולי ישראל', מסופר שבאחד הנסיעות של מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, התיישב לידו במטוס מזכ"ל ההסתדרות בזמנו, ירוחם משל, ובין השניים התפתחה שיחת ויכוח ער בענייני יהדות.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג,
כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- האם צריך לעשות עירוב תבשילין לצורך עשיית מלאכות דרבנן?
- מי שלא עשה עירוב תבשילין - מה מותר לו לבשל ולאפות לצורך השבת?
- באיזה אופן מקיימים ביום טוב את 'סעודה שלישית'?

מהלכות עשיית עירוב תבשילין

- 'עירוב תבשילין' נועד להתיר עשיית מלאכות ביום טוב לצורך השבת. ואף מי שמשער שלא יזדקק לעשות ביום טוב אלא מלאכות דרבנן לצורך השבת - עליו לעשות עירוב ולברך עליו.
- לדעת הרמ"א, אמירת 'בזה העירוב' בעת עשיית עירוב תבשילין, היא חלק מעשיית העירוב, ואם לא נאמרה, אין העירוב חל. ויש חולקים. ולמעשה, אם נזכר ביום טוב שלא אמר נוסח זה בעת עשיית העירוב, ואין באפשרותו להשיג את צורכי השבת באופן אחר - רשאי להקל ולהכניס.
- אשה בבית בעלה, וכן בנים הסמוכים על שולחן אביהם, ונמצאים בביתו, יוצאים ידי חובת 'עירוב תבשילין' בעירוב של בעל הבית, אף אם לא כלל אותם בעירוב על ידי זיכוי.

מהלכות מי שלא עשה עירוב תבשילין

- מי שלא עשה 'עירוב תבשילין' בערב יום טוב, אסור בעשיית מלאכה ביום טוב לצורך השבת, אף בחפציהם של אחרים, ואף בביתם; וכן, אסור אף לאחרים לעשות מלאכה בחפציו, ואף בביתם.
- מי שלא עשה עירוב תבשילין, ונזכר בכך לפני שבישל ואפה לצורך סעודת יום טוב - רשאי לבשל ולאפות כמה סוגים של תבשילים ומאפים לצורך השבת, באופן הבא: מכל סוג, יכין את כל הכמות הדרושה לו בבת אחת, בסיר אחד, או בתבנית אחת, וכדומה, ויטעם ביום טוב מעט מכל סוג.
- מי שלא עשה עירוב תבשילין, ובישל ביום טוב לצורך שבת שלאחריו, התבשיל מותר באכילה. ויש אומרים, שאם בישל במזיד, התבשיל מותר רק במקרה שאין תבשיל אחר לשבת. ואם הבישול נעשה בדרך 'הערמה', דהיינו, שבישל ביום טוב לצורך השבת באופן שנראה כאילו מבשל לצורך יום טוב

- התבשיל אסור באכילה למבשל ולבני ביתו עד למוצאי השבת.

מהלכות התבשיל והמאפה של עירוב תבשילין

- לקיום מצות 'עירוב תבשילין' מן המובחר, יש לבשל ולאפות את התבשיל והמאפה לצורך העירוב בערב יום טוב, לשם העירוב. ולכתחילה יש לעשות את העירוב בערב יום טוב, ובדיעבד, העירוב חל אף אם נעשה זמן רב לפני יום טוב.
- את התבשיל והמאפה של עירוב תבשילין, יש להותיר בשלמותם עד לאחר סיום ההכנות לשבת; ובדיעבד, אם העירוב נאכל, או אָבד, ניתן להסתמך עליו כל עוד נותר 'כזית' בתבשיל. אך אם לא נותר בתבשיל אפילו כזית - העירוב בטל, ואסור לעשות כל מלאכה ביום טוב לצורך השבת.

מהלכות יום טוב

- לדעת השולחן ערוך, לא תיקנו 'עירוב חצרות' ליום טוב; ולדעת הרמ"א, תיקנו עירוב חצרות אף ליום טוב, כדי להתיר טלטול חפצים שלא לצורך היום.
- חכמינו ז"ל דרשו מפסוקי התורה, שכל יום טוב הוא "חציו לה' וחציו לכם", כלומר, חצי היום יוקדש לה', לתורה ולתפילה, וחציו השני - להנאות הגוף, כגון אכילה ושתייה.
- ביום טוב, אין חובה לאכול סעודה שלישית, אך ראוי לאכול דבר מה במקום סעודה שלישית, ולפחות להוסיף כנגדה תבשיל בסעודת הבוקר. ויש שנהגו לאכול ביום טוב סעודה שלישית של פת.
- ההכנסות שיש לאדם לצורך הוצאותיו עבור פרנסת ימי החול - קצובות מראש השנה למשך כל השנה; חוץ מהוצאות שבת, יום טוב, ראש חודש, חול המועד, ולימוד התורה של הבנים.

גליח 440
שנה י' תשפ"אסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ק ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

רבי עקיבא, גם בשבתו בבית האסורים לא פסק פומיה מגירסא, כל רגע פנוי הקדיש ללימוד תורה. תלמידיו שנתרו ללא רב ומורה דרך, שמרו על קשר עמו על ידי תחבולות שונות. פעם נתעוררה שאלה אצל רבי יוחנן הסנדלר אודות חליצה שנעשתה בלי נוכחות עדים, הכשרה היא אם לאו? וחפץ לשאול את רבי עקיבא. מה עשה? לבש בגדי רוכל נטל עמו מיני סדקית והלך אל חצר בית הסוהר, שם הכריז בקול רם, מי מבקש מחטים, מי מבקש מזלגות? ותוך כדי כך הבליע "חלצה בינו לבינה מהו?" שמע רבי עקיבא את השאלה, התקרב אל החלון ושאל, יש לך כושין (פלכים לסריגה) יש לך כשר. וכך ענה לו על שאלתו בלא שהשומרים יבחינו כי שיח ושיג לו עם הרוכל.

(ירושלמי יבמות י"ב ה')

פרשת השבוע

ואלה תולדות יצחק בן אברהם
אברהם הוליד את יצחק (כ"ה י"ט)

מסופר על הגה"ק רבי אליהו מוילנא זיע"א, שכאשר היה ילד בן ארבע שנים היה כבר בקי בחמישה חומשי תורה. פעם אחת כשהיה בבית הכנסת בחג הסוכות יחד עם שאר הילדים שלמדו אתו בחדר, עמד אחד מזקני חכמי וילנא ופנה אל הילדים ואמר להם: הגידו נא לי ילדים אהובים, היכן אנו מוצאים בתורה הקדושה את שמו של אברהם כפול זה אחר זה "אברהם אברהם" מלבד פרשת העקדה שכתוב שם "ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם"? עוד טרם שהספיקו הפעוטים יחד עם הצעירים שמסביב להם להרהר בשאלה זו, קפץ אליהו הפעוט וענה והלא כך כתוב בפרשת תולדות "ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק".

ויקראו שמו עשו (כ"ה כ"ה)

מספרים על הרה"ק רבי משה חיים אפרים מסדליקוב זיע"א בעל "דגל מחנה אפרים" נכדו של הבעש"ט הקדוש זיע"א, שנזדמן פעם לפונדק אחד עם סופר משכיל, הקניטו הלה ואמר לו: כבודו הוא אמנם נכד הבעש"ט, אך דומני שלי יש יותר חסידים מאשר לכבודו. נענה הצדיק

ואמר: אין תימה בדבר, בפרשתנו כתוב "ויקראו שמו עשו" פירש רש"י הכל קראו לו כן, ואילו "ויקרא שמו יעקב" הקב"ה קראו כן. את עשו הכל מכירים, ואילו את יעקב מכיר רק הקב"ה.

גם ברוך יהיה (כ"ז - ל"ג)

הרה"ק רבי מנחם מענדל מפרעמישלאן זיע"א מתלמידי הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, נסע לראות כיצד מנהיג הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א את עדת החסידים. מסיבה כלשהי השמורה היתה עמו, החליט להסתיר את זהותו וביקש ממשרתו שיקרא לו ברוך. בבואם למעזריטש נכנסו לקבל ברכה מהמגיד הקדוש, כשראה המגיד את האורח אורו פניו, והוא קידם אותו בברכה "שלום עליכם רבי מנחם מענדל מפרעמישלאן". שמו של אדוני הוא "ברוך" הודרו לתקן המשרת. חיוך קל עלה על פני המגיד והוא השיב: כולם מכנים אותי המגיד הגדול, וכי עלה בדעתך שהמגיד הגדול לא ירגיש שרבי מנחם מענדל מפרעמישלאן מתכנן לבוא לבקרו? וסיים ואמר: אמרת שברוך שמו, א"כ אברך אותו ש"גם ברוך יהיה".

זמני השבת

פרשת תולדות

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:16 ת"א: 5:17 ר"ת: 5:51

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:02 ת"א: 4:16

כך נתקדש שמו יתברך ושם ישראל על ידי

רבי שלום שרעבי הקדוש זיע"א

סיפור זה קרא לפני כ-250 שנים. בעיר הקודש ירושלים תובב"א השמש שקעה לה מזמן, ועלטה גדולה ירדה על הארץ במבואות העיר הצרים שורר שקט החנויות סגורות ובעליהן כבר מזמן שקועים חכמי הקבלה שקמו עתה משנתם בזריזות לא מאבדים אף רגע אחד משעת רצון זו ופניהם לבית מדרש "בית א-ל" ואילו לגבי הישמעאלים יתרה מזו אלה הישנים על מטותיהם, מי זה ואיזה הוא אשר יעז להפריע את שנתם, הרי הוא מסכן את חייו, שאם יקצוף הישמעאלי על היהודי, מי ימנע בעדו מלהכותו מכת מוות? ובנוסף לכך יתבע אותו למשפט. כזה היה אז מצבם של יהודי ירושלים.

מעט קודם שעת חצות הלילה, שעה שהאפלה בתוקפה, מתעורר האדם ענק שבענקים המופרש מכל תענוגות חיי העולם הזה, איש המורם מעם אשר כל כולו שקוע בעולמות עליונים, קודש קודשים, ורק דאגה אתת מקננת בלבו, משיצא לאוויר העולם ועד יומו האחרון, מדוע משיח בן דוד עדיין לא בא? אנחה שוברת כל לב נאנח עתה רבינו הרה"ק רבי שלום שרעבי זיע"א, אוי אוי גלות השכינה אמא שלנו, השכינה בגלות, אוי אוי עוונותינו הטו אלה ופשעינו האריכו קצנו, אמא מושלכת בעפר ואין איש שם לב, אוי לי על צערו של משיח, אוי לי בכך שחרב מקדשנו ושמם היכלנו, אנחות אלו נשמעו מחדרו של רבינו בכל חצות לילה בשעה שקם ממטתו, כך נהגו חכמי הקבלה היודעים יותר מכל אדם אחר מהי השכינה הקדושה, מה ערכה ומה מצבה, ברגעים אלו קשה לתאר את גודל כאבם בהיכל הקודש "בית א-ל", בין כתלים אלו הספוגים קדושה עילאית, קדושי עליון אלו חולצים נעליהם, יושבים על הארץ לבושי שק ואפר, בוכים ומקוננים על גלות השכינה, בקול מר וכואב מתחילים את סדר תיקון חצות "על נהרות בבל" וכו' "אלוקים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך". רבינו הקדוש אין הוא רוצה לומר את תקון חצות בין כתלי בית המדרש "בית א-ל", הוא רוצה לומר את התיקון ליד בית המקדש הגדול, בכותל המערבי שריד המקדש, שמשם לא זזה השכינה מאז חורבנו של הבית, כן, שם ראוי לערוך קינה גדולה היוצאת מעומק הלב.

יודע רבינו שאמירת תיקון חצות כפי שהוא מתכוון לומר היא סכנת נפשות בעבורו, אוי מתי יבנה בית המקדש? ממלמל הרש"ש בהליכתו לעבר שריד בית מקדשנו, הסכנה האורבת

לו שם ממנו והלאה, אין הוא ירא משום אדם, בטחונו הוא שם בהקב"ה. כך בפשטות חמק מבית מדרשו והלך יחידי לכותל, דמותו כמלאך השרת בגלימה שיוורדת על פי מדותיו ברוב הדרה, חולף הוא על פני בתי הישמעאלים, הוא חולץ את נעליו, לובש שק ומתפלש בעפר, אוי לי, אוי לי, זעקות אלו שיצאו מקירות ליבו והבכיה הגדולה שבכה פילחו את חלל האויר. קולו זיעזע את קירות הבתים והיה בוקע ומרקיע שחקים, מבוהלים.

מבולבלים והמומים קמו הישמעאלים ממטותיהם להשקיף מבעד החלון, ולראות מיהו האיש המשמיע את הקול האיום והנורא הזה שמפריע את שנתם. הציצו וראו פני יהודי שמעולם לא ראוהו, יושב ומשתטח על הרצפה, ראשו צמוד לקרקע שופך דמעות כמים, ומדי פעם פורצת מלבו אנחה עמוקה השוברת כל לב. לא ידעו ערלים אלו כי ניצב מול הכותל אחד מן השרפים הקדושים אשר ה' מעיד עליו, "אש אוכלת הוא". "סתום את פיך יהודי", הופנו אליו קולות הרשעים מבעד לחלונות, "ואם לא, רע ומר יהיה סופך". רבינו הקדוש אינו כאן, כולו דבוק ושקוע בעניניו הקדושים, מרומם הוא מכל מחשבותיו נתונות מעלה מעלה, מנותק הוא כרגע מהעולם הזה, כל תיבה וכל אות יודע רבינו לאן היא רומזת בעולמות עליונים, ושם עתה אחוזים שרעפיו ונתונות מחשבותיו. אחר שגמר את עבודתו בקודש, חזר אל היכלו בישיבת "בית א-ל" והדממה שבה אל רחבת הכותל.

אך מנוחת הערלים הללו לא שבה אליהם, אין הם מבינים כיצד הופרעה שנתם, ובכלל, איך יכול יהודי להעיז פניו ולעשות כדבר הזה? בוודאי שאין לעבור על כך בשתיקה. כך החלה תסיסה בין הגויים נגד רבינו, ותאוצת נקם בערה בהם ואמרו שיש לחסלו מיד. על פי גזר דין זה התארגנו השכנים מבעוד יום, ושכרו קבוצת בריונים שכירי חרב חמושים בחרבות ובסכינים חדים לעשות נקמה ברבינו.

למחרת מעט קודם חצות מתעורר רבינו הרש"ש, טובל את גופו הטהור במקוה טהרה, מוסיף קדושה על קדושתו, ופניו מועדות לכותל המערבי שריד בית מקדשנו. קל לנחש את אשר זוממים בריונים אלו, הם כבר משקיעת החמה אורבים לו. אוי, רק שיעבור היהודי הזה ונחסל אותו כמתוכנן ונלך לבתינו לישון בנחת כמו בימים שעברו, חשבו הבריונים, כל אחד מהם רוצה להיות הראשון שיתקע את החרב בבטנו של יהודי זה. הרגע הגיע, הבריונים עצרו נשימתם, ועוד רגע יתנפלו עליו, ישפכו את דמו ויבתרו אותו לגזרים כפי המתוכנן.

משל ונמשל

רפואת הנפש

משל לרופא כשבא לחולה בעל דעה והשכל המקבל את מרירות התרופות בשמחה, אזי יתן לו סגולות ותרופות כמו שהם בלי תערובות דבש וכדומה, וזה הדרך היותר קרוב לרפואתו, וכשבא אצל חולה שאין דעתו שלימה ומסרב לסבול מרירות הסממנים, אזי יערב עמם סמים מתוקים ודבש וסוכר וכדומה, אעפ"י שאינו מענין הרפואה כלל, מ"מ צריך לעשות כן כדי שישתה משקה הרפואה ההיא, וזה תועלתו יותר רחוק מן הראשון, כי נתערבו ברפואתו דברים אחרים, אמנם יש חולה שלישי שדעתו קצרה, לא יאכל וישתה דבר כי אם הוא ערב לחיך ולא המועיל, ע"כ צריך לתת לו רוב דבש ומעט מן המעט מסממנים המרפאים, וזהו קרוב למיתה מן החיים, כי מעט הסם מתבטל במיעוטו ברוב הדבש ודברים המתוקים. אמנם אם הרופא הוא רופא באמת לשם שמים, אינו מצפה לשכר החולי, ורוצה הוא לקיים ואהבת לרעך ולא לעבור על לא תעמוד על רם רעך, אזי במקל יחבטנו ובשוטים ייסרנו, עד אשר יקבל הרפואות ויתרפא גם כן במרירותם כאשר המה ויתרפא גם כן.

כן הוא בחולי הנפש, לשעבר עמדו הנביאים רופאי הנפש ורפאו בסממנים בלי תערובת דבר אחר, רק אמרו "הוי הַשָּׁמַיִם אור לחושך וגו' חכמים הם להרע וגו'" ודברים כאלו להכלים פניהם בפרהסיא, והמה שמעו ונתרפאו ושב ורפא להם, אמנם אחר כך נתקלקלו הדורות ומיאנו לשמוע, ואילו היו אומרים כמו הנביאים הראשונים היו מתרחקים ולא יטו אזנם כלל, ע"כ התחכמו חכמי הדורות שהם רופאי הנפש לערב מעט דבש, דהיינו לומר פשטים נחמדים וכדומה, ולהבליע המוסר בנעימת הפשט, וגם זה הדרך קרובה אל הרפואה אך הוא רחוק מן הראשון. שוב נתקלקלו יותר, התחילו הרופאים לקחת רוב דבש להחניפם בדברים טובים, ולהמשיל משלים שיצחקו וישחקו עמי הארץ, ומתוך דבריהם יתלקטו אחת אחת דבבי מוסר מעט מזעיר, והוא רחוק מאוד מדרכי הרפואה.

(דרשות חתם סופר ח"א עט קצ"א)

הרש"ש הקדוש מתקרב אליהם, לא מביט ימינה ולא שמאלה, כולו אחוז מחשבות עילאיות, עובר ביניהם ומגיע אל הכותל כביום אתמול, חולץ מנעליו, יושב על הרצפה ומתחיל לקונן על גלות השכינה בצעקות נוראות ובבכיות כיום אתמול.

השכנים הזדעזעו מהרעש שעשה רבינו הרש"ש, והתפלאו, הרי הבריונים היו צריכים להרוג אותו, כיצד מעלו אלו בתפקידם. ישר עם בוקר רצו לחפש את הבריונים, כדי להענישם על שמעלו בתפקידם. ופתאום ראו את הבריונים עומדים בסמטה, כשידיהם מורמות למעלה, וכל אחד סבינו בידו, והם עומדים דוממים כאבן וחיוורים כסיד, ואינם יכולים לזוז ממקומם, או להוציא מילה מפייהם.

ידיעה זו התפשטה במהירות הבזק, ואנשי ירושלים מכל קצותיה, יהודים ולהבדיל ערבים התאספו לראות את המחזה המוזר הזה. רק בני משפחותיהם וקרובי רשעים אלו, התרוצצו אנה ואנה לחפש ולמצוא את איש האלוקים הנורא הזה, אשר בגללו באה אליהם כל הרעה הזאת. היכן הוא היהודי הזה, היכן נמצא אותו ונשק את כפות ידיו ורגליו, לבקש סליחתו למען ישוּבו הבנים לקדמותם, עתה ידענו מי האיש אשר התנכלנו לו להמיתו.

רבינו הרש"ש שהגיע לאוזניו השמועה על הבריונים, יצא אל מקום האירוע, ומיד נפלו קרובי הבריונים האלו, ונישקו את רגלי רבינו הרש"ש שישלח להם, הוא ניגש לבריונים ושאל באוזניהם: "האם אתם מבטיחים שמהיום והלאה לא תרעו לשום יהודי בעולם" ולמרבית הפלא לעיני ההמונים שעמדו שם, שבה אליהם רוחם והחלו מנענעים בראשם לאות הסכמה לדבריו. נגש רבינו אל הכותל המערבי וכך התפלל: "אנא ברחמיך הרבים, עשה למענך אם לא למעננו, עשה עמי אות לטובה והראה לערלים האלו, כי אתה יחיד ושליט בעולמך, וכי שמך אדיר בכל הארץ" רבינו הניח עליהם את ידו וברך אותם לרפואה שלמה, ומיד חזרו לאיתנם. כך נתקדש שמו יתברך ושם ישראל על ידי רבי שלום שרעבי הקדוש.

צ'ין אדם לחברו

לשמוע כשילד יהודי בוכה

מסופר על הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זיע"א (אדמו"ר האמצעי יומא דהילולא ט' כסלו), שישב פעם בחדר והיה שקוע ועוסק בלימודיו, ילדו התינוק נפל מתוך עריסתו באמצע השינה ופרץ בבכי בחדר סמוך, אך הוא לא שמע. בקומה העליונה התגורר אביו הרה"ק "בעל התניא" זיע"א שאף הוא התעמק שעה זו בתורתו, אך בכל זאת קלטו אוזניו את בכי התינוק, הפסיק מלימודו, ירד לקומת הקרקע והרים את התינוק שנחבט, הרגיעו, הרדימו והשיבו לעריסה. אחר כך העיר לבנו ואמר: אפילו אם מתעמקים מאד בתורה, אם מסוגלים לא לשמוע כשילד יהודי בוכה, לא זו הדרך.

זהירות מגרימת נזק לזולת.

מסופר: פעם נכנס הגה"ק רבי ישראל סלנטר זיע"א יחד עם עוד אדם, לבית כנסת קטן אחד באחת הסימטאות שבויילנא להתפלל תפילת מנחה, מלווהו של ר' ישראל נטל ידיו מתוך הכיור שבבית הכנסת בשפע ובהידור, ואילו ר' ישראל הרטיב מעט את ידו, וכמעט לא השתמש במים, הלה פנה לר' ישראל בתמיחה, האם אין כבודו נוהג ליטול ידיו לפני התפילה? כן,

השיב ר' ישראל גם אני רגיל להדר בזה, אבל כפי הנראה לי, יש בבית מדרש זה מתפללים קבועים, ולא שכיחים בו אורחים, השמש בודאי מכין מים לפי צורך המתפללים הקבועים, אם אנחנו נבזבז הרבה מים, עלול חסרונם להיות ניכר לאחד הגבאים, והלה יתרעם על השמש ויעכב את משכורתו, ונמצא שאנחנו גורמים לקיפוח פרנסתו.

ראיתי ילד עני עם בגדים

קרועים

הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א גדל בבית הוריו שהיו עניים מרודים, פעם אחת הצליח אביו להשיג כמה פרוטות בכדי לקנות לבנו מלבוש חם לחורף, אך כעבור כמה ימים שב רבנו הביתה ללא המעיל. שאלה אותו אמו היכן שכח את מעילו, ענה הילד: לא שכחתי, ראיתי איזה ילד עני עם בגדים קרועים ושיניו נוקשות מרוב קור ונתתי לו את מעילי. פנתה אליו אמו ואמרה לו כי ילך מיד חזרה ויביא את מעילו לפני שיבוא אביו ויפליא בו את מכותיו. לא עזרו כל האיומים, השכנועים והדיבורים, בקור רוח ענה הילד לאמו כי שווה היא מצווה כה גדולה לקבל מעט מכות בעדה.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ה' כסלו

רבי שמואל אליעזר ב"ר יהודה הלוי (המהרש"א - שצ"ב)
הרה"ק רבי אשר אנשיל הלוי אב"ד טשענגער (מנחת אשר) ב"ר שמואל (תרל"ד)
הגה"ק רבי ברוך בער ליבוביץ
ב"ר שמואל דוד (ת"ש)

יום ראשון ו' כסלו

הרה"ק רבי יחזקאל שרגא מסטראפקוב ב"ר ישכר דוב - תשנ"ה

יום שני ז' כסלו

הרה"ק רבי אהרן מקראקא ב"ר קלונימוס קלמן (בעל מאור ושמש) תרמ"ב

יום שלישי ח' כסלו

רבי משה ב"ר יצחק (חידושי מהרש"א מהדו"ב - תכ"ט)

הרה"ק רבי אהרן מטשערנאבל ב"ר מרדכי (תרל"ב)

הרה"ק רבי דוד מסוכטשוב ב"ר שמואל

יום רביעי ט' כסלו

הרה"ק רבי דובער ב"ר שניאור זלמן (האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש - תקפ"ח)

הרה"ק רבי משה מסלויטא ב"ר פינחס מקארין (תקצ"ח)

יום חמישי י' כסלו

הרה"ק רבי פינחס מנחם אלעזר מפליץ (שפתי צדיק) ב"ר בנימין אליעזר (תרפ"א)

הגה"צ רבי איסר זלמן מלצר ב"ר ברוך פרץ (תשי"ד)

יום שישי י"א כסלו

רבי שלמה ב"ר יחיאל (המהרש"ל - של"ד)

הרה"ק רבי אברהם דוב מאבריטש ב"ר דוד (בת עין - תר"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחמיה הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רפרום יוסף הדרס" על המצוות.

דיני עניית אמן (י"ג)

(א) העונה אמן לא יגביה קולו יותר מהמברך. (שו"ע או"ח סי' קכ"ד סעיף י"ב)

(ב) אם מגביה קולו יותר מהמברך כדי לזרו את העם שיענו גם הם, מותר. (משנה ברורה שם ס"ק מ"ז)

(ג) דווקא אמן של שבח אסור להגביה קולו יותר מהמברך, אבל באמן של בקשה, ויהא שמיה רבא מותר. (פמ"ג במשבצות זהב, או"ח סי' נ"ו ס"ק א')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-714471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

נדבת הר"ר משה הלפרט הי"ו

לע"נ אביו

הרה"ח שמואל הלפרט ז"ל ב"ר מרדכי

נלב"ע ט' כסלו תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכו"ח "עין חמד" - מקהלת ציון

פרשת תולדות - ברכה אמתית

"ויתן לה האלקים... ומשמי הארץ" (בראשית יח, ד)

על מצבו. היהודי השיב: "לא היה מזיק אילו היה מעט יותר טוב". הרב אמר לו: "מניין אתה יודע שזה לא היה מזיק? הרי ה' יתברך יודע יותר טוב ממך, ומכיוון שהוא רחום וחנון בוודאי הוא גם רוצה לתת לך יותר טוב ממה שנתן לך, ובאפשרותו לעשות זאת. מאחר ולא נתן לך, אם כן בוודאי שכן זה טוב".

בספר 'ילקוט סיפורים' מובא מספר המעשיות של רבינו ניסים גאון בשם המדרש: רבי יהושע בן לוי ביקש מהקב"ה שילמד ויבאר לו מדוע צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. יום אחד התגלה אליו אליהו הנביא. רבי יהושע ביקש ממנו ללכת איתו ולראות כיצד הוא מבצע את שליחותו של הקב"ה. אולי על ידי כך יזכה להבין את דרכי ה' והשגחתו בעולם.

אליהו הנביא הסכים למלא את בקשתו בתנאי אחד, וכך אמר לו: "הואיל ובלכתך איתי תראה דברים רבים שירגיזו אותך ולא תוכל לסבול אותם, עליך להתחייב מראש שלא תטרידי בשאלותיך. ביום שתשאל אותי על מעשי, ניפרד זה מזה". רבי יהושע הסכים לתנאי.

רבי יהושע ראה דברים תמוהים בעיניו ולבסוף שאל את אליהו הנביא. לאחר שביאר לו את פשרם אמר: **"עתה שים נא אל ליבך, שדרכי ה' נסתרות המה. לא כל מה שנראה לך טוב, הוא טוב באמת, ולא כל מה שנראה לך רע, הוא רע באמת"**.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שבת שלום

שבת	כנסת לבית	צאת לבית	יציאת חמץ
י"ח	16:03	17:14	17:47
י"ט	16:19	17:11	17:42
כ"א	16:19	17:11	17:42
כ"ב	16:23	17:14	17:46

כאשר אנחנו עורכים השוואה בין הברכות שהתברך יעקב לבין הברכות שניתנו לעשו אנחנו מוצאים שתי ברכות הדומות זו לזו.

יעקב התברך: **"ויתן לה האלקים מטל השמים ומשמי הארץ"** (בראשית כז, כח). גם לעשו נאמר: **"הנה משמי הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל"** (בראשית כז, לט). לכאורה הברכות האלו שוות בתוכן, אולם בכל זאת יש להבחין בשני הבדלים ביניהם: **ההבדל הראשון שאנחנו מוצאים הוא סדר הברכות: יצחק כשמברך את יעקב, הוא מקדים את טל השמים לשמי הארץ- ובברכה לעשו הסדר הוא הפוך.**

ה'חפץ חיים' מסביר, שמשמעות השינוי היא, שיעקב מעדיף את הרוחניות על הגשמיות לפיכך **"טל השמים"** קודם אצלו. ואילו אצל עשו, הגשמיות חשובה יותר, לכן **"משמי הארץ"** קודמים אצלו **לטל השמים**.

ההבדל השני מבואר ברש"י הקדוש (בראשית כז, כח): **"מהו האלוקים? בדיו, אם ראוי לך- יתן לך, ואם לאו- לא יתן לך. אבל לעשו אמר: "משמי הארץ יהיה מושבך"** (בראשית כז, לט)- בין צדיק בין רשע יתן לך".

"אנחנו לומדים מדברים אלו, אומר ה'חפץ חיים", **"שאסור לאדם להתלונן על ההשגחה. אם פוקדות אותו צרות או עוני, ימשיך לבטוח בהקב"ה, שאילו ידע הקב"ה שהעשירות תהיה לו לתועלת בוודאי היה נותן לו אותה. מכך שלא נתן לו, משמע כי דווקא העניות היא לטובתו ולהנאתו. כי יש עושר שמור לבעליו לרעתו, חלילה, ואשרי מי שלא ראה עשירות כזו"**.

מספרים כי פעם ה'חפץ חיים' שאל יהודי אחד

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ילה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ילה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחיהם אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן דנימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבירה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אביון בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעמה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת
משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה
לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוים - חלק ט'

מה הדין כאשר עירב דבר הנאכל חי עם דבר שאינו נאכל חי והגוי בישל?
להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א:

Ice ?

תשובה !

עירב דבר הנאכל כמות שהוא חי עם דבר, שאינו נאכל כמות שהוא חי - ובשולם הגוי, אם העיקר [שהוא רוב התבשיל] מדבר שיש בו בישולי עובד כוכבים - אסור, ואם לאו - מותר. **מקורות:** שו"ע (יו"ד סימן קיג ס"ב). ש"ך (שם ס"ק כא). ודווקא כשהתערבו לפני הבישול, שעדיין לא נאסרו, אבל עירב לאחר הבישול, דינו כדין תערובת איסור הצריך שישים. כל"כ התוספות בחולין (סד. ד"ה סימניו), וכן פסק בספר 'קהל יאודה- אשכנז' (סימן קיג ס"ב). וכתב הש"ך (שם ס"ק כג) דהוא הדין לדבר חשוב שבטל.

והיינו דווקא שכולו נעשה גוף אחד, ואין ניכר כל חלק בתערובת בפני עצמו.

וכן הדין אם עירב דבר שכבר התבשל על ידי ישראל עם דבר שיש בו איסור בישולי גוים, אם העיקר בתבשיל הוא ממה שבישל הישראל ולא ניכר האיסור, מותר. **מקורות:** ט"ז (סימן קיג סק"ב), ש"ך (שם ס"ק ה, יג), כף החיים (שם אות כט).

אם בישל הגוי חתיכות בשר יחד עם ירקות הנאכלים חיים, אף אם הירקות הם העיקר והרוב בתערובת, מכיוון שהבשר [שומן] נותן טעם במאכל, כל התערובת אסורה. **מקורות:** שו"ע (יו"ד סימן קיג ס"ג) מפני ששומן של בשר נבלע בהם. ועיין בשו"ת 'דברי דוד- טהרני' ח"ב (יו"ד סימן כ) לעניין ביטול בשישים.

הזקוק מחמת בריאותו לפת מסוימת, והיא נמכרת רק במאפיה של גוים, כגון: פת מקמח מלא, או מיני מאפה ללא סוכר או מלח, מותר לו לקנות מהם. **מקורות:** שו"ת 'שרגא המאיר' ח"ו (סימן קנה אות ו).

כל זה בתנאי שידוע לו בבירור, שאין בהם חששות של רכיבים אסורים. דין זה אמור אף בפת בעל הבית.

כן הדין לחולה צליאק, שרגיש לגלוטן, ואינו מוצא לחם כזה אלא אצל גוי. מותר לו לקנות ממנו אף שהפת עשויה מאחד מחמשת מיני דגן [בעיקר שיבולת שועל] גם אם האופה הוא בעל הבית, מכיוון שאכילת לחם רגיל - אסורה לו מבחינה רפואית. **מקורות:** 'בין ישראל לעמים' (פ"ב ס"ז).

עצמת התפלה

אין ביכולתנו לתאר ולשער, מהי כוחה של תפילה. לו היינו משכילים להבין את תועלתה, לבטח היינו מוצאים את עצמנו מנצלים את זמננו ומתפללים בכל רגע פנוי למי שאמר והיה העולם. להלן סיפור מופלא, שעובד מ'ווי העמודים' ויש בו כדי ללמדנו על כך: ברחוב צפניה פינת רחוב מלאכי בירושלים, מתנוסס לתפארה בית הכנסת 'הר צבי' על שם הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל. בית הכנסת שוקק חיים בכל ימות השבוע, כשבין המתפללים שוררת אהבה ואחוה.

אחד המתפללים חלה ל"ע במחלה קשה וחמורה. הוא שכב מחוסר הכרה, מורדם ומונשם במשך תקופה ארוכה. המתפללים בבית הכנסת קיימו כל העת תפילות נרגשות לרפואתו השלימה. באחת התפילות אף ערכו עבורו 'שינוי השם', והוסיפו לו את השם 'חזקיהו' הנודע כסגולה לרפואת החולים.

הרופאים הרימו ידיים. הם אמרו, שמבחינה רפואית אין שום דרך להעלות מזור למחלתו הקשה. הדבר היחיד, שהם יכלו לעשות זה לשמר את המצב ככל האפשר. החולה שכב מחוסר הכרה ומחובר אל המכשירים תקופה ארוכה.

בכל אותה העת המתפללים ובני המשפחה לא התייאשו. הם אירגנו מניינים בתדירות גבוהה ב'הר צבי' 'לקרוע את השמיים', לבטל את הגזירה הקשה ולהמציא תרופה ומזור לחולה האנוש. יום אחד החולה התעורר ופקח את עיניו. באופן פלאי חזרה אליו הכרתו במלואה, כשכל הרופאים משתאים, והגדירו זאת כ'נס רפואי'!

כשהיה מחובר עדיין למכונת ההנשמה, בטרם היה יכול לפצוח את פיו ולדבר, רמז לאשתו, שתגיש לו עט ונייר. האיש כתב על אותו פתק כך: "כבר נגזרה עלי גזירה, והגעתי לעולם האמת. אך שם שלחו אותי בחזרה לעולם הזה. הם אמרו שהגזירה התבטלה בזכות אותם תפילות נוראות, שהתפללו עבורי בבית הכנסת!". ויהי לפלא!!!

לאחר תקופה קצרה האיש חזר לאיתנו בחסדי שמיים, בבריאות שלימה בגוף ובנפש, לאורך ימים ושנים. את אותו פתק שכתב במחלקת 'טיפול נמרץ' שעות ספורות לאחר שהתעורר, הניחו בביתם במרכז המזון שבסלון, בתוך מסגרת הדורה. כל הנכנס לביתם, רואה את אותו הפתק שמלמד פרק חשוב בכוחה של תפילה, אפילו חרב חדה מונחת על צווארו- אל יתיימש מן הרחמים. לא רק הוא, אלא גם משפחתו, והסובבים אותו לא יתיימשו ומשיכו להתפלל. אפשר להפוך את המצב ולבטל את כל הגזירות על ידי התפילה!

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי
בטל' 052-6329144
(הנייד באישור ועדה רוחנית)

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'
נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084
כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל
PnineEH@gmail.com

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב חיים נפתלי הערץ זליבנסקי זצ"ל

הגאון הרב חיים נפתלי הערץ זליבנסקי זצ"ל - נולד בשמחת תורה ה'תרצ"ט (1938). כבר בילדותו ניתן היה לראות כי לגדולות נועד והוא חונן בכישרונות נדירים, מידות תרומיות ואצילות נפש. כשהיה בחור נכנס ללמוד בישיבת 'באר יעקב'. בישיבה זו עלה ונתעלה ונודע עד מהרה כארי שבחבורה, כאשר כל רואיו הפליאו את גדלותו בתורה ויראת ה'.

עשר שנים למד בישיבה, התעלה בתורה והתפרסם בחידושי תורה בהיקף ועומק הסוגיות כאחד הת"ח המובהקים שבדור. לאחר מכן נסע ללמוד שנה בישיבת בריסק בירושלים. לאחר נישואיו למד בכולל הרבנים בגייטסהד כשנה. לאחר מכן חזר ללמוד בכולל בריסק בירושלים.

בשנת ה'תשל"ב (1971) התחיל לשמש כראש ישיבת 'זוהר התורה' לצידו של ראש הישיבה הרב בצלאל טולדנו ובה הרביץ תורה. בשנת ה'תשל"ח (1977) הקים ויסד את הישיבה הקדושה 'מאור התלמוד' ברחובות, יחד עם האחים הגאון ר' שמחה קוק והגאון רבי אברהם יצחק קוק. שם העמיד תלמידים במשך למעלה מחמש עשרה שנים ברציפות. איש אמת, ענוותן. מסור לתלמידיו ולכל אדם באשר הוא בלב ונפש. החיה רוח שפלים ולב נדכאים, אשר ראו בו איש סודם ואמונם. בפניו פרקו את מצוקותם וליבם והוא בטוב ליבו הרחום, בחוכמה ובפיקחות עודדם וחזקם בכל עת מצוא ולא חס על זמנו היקר מתוך מטרה להיטיב עמם. נפטר ב-ז' כסליו ה'תשנ"ה (1994). חי כ-56 שנים. ציונו בבית-העלמין זכרון מאיר שבבני-ברק.

אביו: ר' מרדכי אלטר. **אימו:** מרת יוכבד (בת ר' אריה שפירא זצ"ל). **אשתו:** מרת מרים (בת המהנדס הדגול הרב אברהם דוב כהן, מייסד ומנהל הסמינר לבנות בגייטסהד). **מרביתיו:** הגאונים- סבו, ר' אריה שפירא, דודו, ר' משה שמואל שפירא, ר' שלמה וולבה, ר' יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק. **בניו:** ר' אריה (משמש כר"מ בישיבת 'מאור התלמוד'), ר' רפאל (ר"מ בישיבת 'באר יעקב'), ר' יעקב (ר"מ בישיבת 'באר יעקב'), ר' יהושע (ר"מ בישיבת 'אהלי חיים' בירושלים ובישיבת 'חוכמת התורה' בקרית ספר), ר' פינחס (ר"מ בישיבת 'ברכפלד').

בעת שרבינו היה עסוק בתורה הוא לא חש בשום דבר מהסובב. תלמידו הרה"ג ר"צ שליט"א סיפר, שעלה פעם לבית רבינו לקבל את ברכתו. בני הבית אמרו לו, שראש הישיבה עסוק עתה בהכנת השיעור. מכיוון שהעניין לא סבל דיחוי, נתנו לו להיכנס לחדר. באותה השעה רבינו ישב עם בנו והיו עוסקים בתורה. התלמיד התבונן על הבן ועל הרב במשך שעה ארוכה. אך רבינו לא חש בתלמיד, עד שהגיע הזמן ללכת למסור את השיעור, ורבינו עדיין לא שם לב, שהגיע הזמן. הבן החזיק ביד של רבינו. הם ירדו לרחוב. הצדיק היה עדיין שקוע בלימודו ולא הבחין בתלמיד, עד שבנו תפס בידו ועוררו משקדנותו ואמר שתלמידו עומד לפניו. מיד אמר רבינו: "שלום עליכם" בשמחה והמשיך בלימודו.

פ עם כשראה את בנו רוחץ כלים, עבר לידו וכבדך אגב אמר לו: "כלים רוחצים עם הידיים לא עם הראש". כלומר שהראש יכול להיות פנוי לחשוב, על מה שצריך לחשוב בלימוד, בלי קשר לכלים.

כ אשר היה צריך לעבור טיפולי שיניים היה מבקש מהרופא, שלא ירדים אותו מכיוון שבזמן הזה הוא יכול להיות מרוכז בסוגיה מבלי לחוש בכאבים. בתקופת מחלתו עבר טיפולים כירורגיים כואבים ללא הרדמה עקב חולשתו הרבה (שכן היה חשש לחייו, אם ירדמו אותו ולא יקום). למרבה הפלא, לאחר הטיפולים היה יוצא עליז ושמח ומתחיל לומר את החידושים, שהתחדשו לו זה עתה בטיפול...

ר בינו היה רתוק למיטתו בבית-הרפואה עקב מחלה קשה שתקפה אותו. הוא היה בחולשה גדולה, עד כדי כך שכל פסיעה היתה מעבר לכוחותיו. בדרך אגב התגלגלה לאוזנו השמועה, שמרן הגרא"מ שך זצ"ל עומד לבקר. מיד ביקש שיקחו אותו תיכף ומיד לביתו של מרן זצ"ל. כשביקשו להניא אותו מכר עקב מצבו החלוש לא הועיל, והוא עמד על שלו בתוקף שיקחו אותו למרן, ואמר: **"לא יתכן דבר כזה שהרב שך יבוא לבקר אותי"**. בלית ברירה לקחו אותו לבית מרן זצ"ל. רבינו התאמץ ללכת עד המקום שבו מרן ישב.

כשראה אותו מרן קם מלא קומתו, ואמר לו: "יש לי שתי טענות עליכם: א. מדוע אתה לא נותן לי לקיים מצוות ביקור חולים, שאבוא אליך? ב. מדוע אינך שומר על הבריאות והטרחת עצמך לבוא אלי במצב כזה?". רבינו שמע את הטענות ולא הגיב. לאחר מכן שוחחו וקיבל את ברכתו, כשרבינו יצא מבית מרן הביע את קורת רוחו על שבסופו של דבר התקיים רצונו "שהרב שך לא הגיע אלי אלא הספקתי להקדים אותו".

ק שה היה לו לראות שבחורים מזלזלים בממונם או בכספי הישיבה. כשראה פריט לבוש או נעל מושלכים בחצר הישיבה, הוא היה נכנס עם הפריט לחדר האוכל. ברגע שרבינו נכנס, השתרר שקט ואז רבינו הכריז: "השבת אבידה". למעשה רבינו ביקש להחזיר את המסר, שממה נפשך- אם החפץ בשימוש, איך הוא נזרק? ואם כבר אינו בשימוש, מדוע ללכלך את הישיבה במקום להשליך אותו לאשפה.

ה ערותיו לתלמידים היו בחוכמה מיוחדת. פעם יצא בחור מחדרו בשעה מאוחרת בבוקר ורבינו פגש אותו במסדרון. הצדיק פנה אליו וביקש ממנו מחילה על שלא העיר אותו באותו היום לתפילה. התלמיד הבין את הרמז מבלי לפגוע בו ולביישו חלילה...

א ירע פעם כשחדר זבוב טורדן לאוזן של רבינו והוא הצטרך לקבל טיפול רפואי כדי להוציא את הזבוב. כשהרופא הצליח להוציא את הזבוב מאוזנו, הוא היה עדיין חי אך לא יכל לעוף. באותו הרגע המלווה של הרב ביקש להרוג את הזבוב, רבינו עצר אותו מיד ואמר לו: "זוהי נקמה, שאנחנו שסבלנו מאותו הזבוב נהרוג אותו".

(הסיפורים מעובדים מתוך 'שחרית-העיתון הדיגיטלי היומי של הציבור החרדי')

כְּחָה שֶׁל תְּפִלָּה

והיזקו את רוחם, אך החלל החסר הורגש היטב באוויר. לפני שהאברך יצא, הוא הרגיש כי עליו להוסיף דבר מה, והוא התפלל בליבו לפני ה' שישים בפיו את המילים הנכונות.

כאשר לחץ את ידו של האב לאות פרידה, המילים נפלטו מפיו: "הורים יקרים! דוד המלך אומר בתהילים: 'יענך ה' ביום צרה...' ישלח עזרך מקדש... ימלא ה' כל משאלותיך'. דעו, כי דווקא בשעת צרה האדם קרוב אל בוראו יותר מתמיד.

אל תתיאשו, התחזקו עוד ועוד בתפילה ובתחנונים לפני ה'. אם את שרה אימנו הקב"ה פקד בגיל תשעים, האם הוא לא יכול לפקוד אתכם בגיל חמישים?..."

במשפטים נוקבים אלו האברך נפרד מההורים, כשהוא נוטע תקווה חדשה בליבם. עד עתה הם לא חלמו לבקש לזכות בילד נוסף, אולם עתה התחדשה תקוותם. מיום זה והלאה הם לא חדלו מלהתפלל בכל כוחם לזכות ברחמי שמיים.

פחות משנתיים, צלצל הטלפון בביתו של האברך. מעבר לקו נשמע קולו הנרגש של האב כשהוא מזמין אותו ל... ברית! ולא של ילד אחד, אלא של שני ילדים בריאים ושלמים. **בגיל 52, כנגד כל הסיכויים, זכו ההורים להתרומם מעפר יגונם ולהביא חיים חדשים לעולם. אושר כפול ומכופל היה מנת חלקם.**

הברית נערכה בישוב מרוחק בצפון. האברך הטריח את עצמו לנסוע מהמרכז, כדי לחזות בנס במו עיניו. **כשנכנס לאולם והבחין באב הטרי האוחז בידיו ילד אחד, ובאם האוחזת את הילד השני, לא היה יכול לעצור את דמעותיו.**

במהלך סעודת המצווה נשא האב את דבריו הנרגשים: "לפני תשע עשרה שנים נולד בננו הראשון. קשה לתאר את מנות הסבל והייסורים שעברנו בשלוש עשרה השנים, שציפינו לו. בשבע עשרה השנים הבאות עמלנו בכל כוחנו לגדלו לתורה. השקענו בו את כל מרצנו, וייחלנו להקים על ידו דור המשך.

והנה, לפני שנתיים, חרב עלינו העולם. הבן היחיד טבע במערבולת והותיר אותנו המומים וחסרי תקווה. בגיל 50 נגזר עלינו לשוב להיות עריריים. ושלא כבעבר, הפעם ללא סיכויים רבים. התחזקנו יחד, וקיבלנו את גזרת הבורא. זכינו ב-17 שנים של מתנת חינוך, ועתה עלה רצון מלפניו כי נשוב לערירותנו.

כחודש לאחר האסון הגיע לביתנו אברך בלתי מוכר ונטע בנו תקווה חדשה. פתאום הבנו, כי הקב"ה מתאוה שנתפלל אליו כנגד כל הסיכויים. בזכותו התחלנו להתפלל שנזכה שוב במתנה שאיבדנו. גם הפעם עברנו מנת ייסורים, הפעם תקופה קצרה יותר.

הנה עיניכם הרואות בישועת ה' הכפולה והמכופלת. **אין לי כל ספק, כי רק התחזקותנו בתפילה ובאמונה היא שעמדה לנו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, ולעמוד כאן מולכם ברגע מרגש שכזה."**

להלן סיפור המעובד מתוך 'להתעדן באהבתך'. יש בו כדי ללמדנו, מה כוחה של תפילה כאשר האדם מתפלל מעומק הלב, ואסור לו להתיימש בשום מצב. יום אחד קבוצה של בחורי ישיבה, יצאה לרחוץ בחוף ימה של חדרה. מערבולת פתאומית סחפה אותם אל מעמקי הים.

חמישה בחורים הצליחו לשוב לחוף, אך שניים נסחפו למרחקים. האחד נפלט אל החוף כעבור זמן קצר כשלכוחות ההצלה לא נותר אלא לקבוע את פטירתו, רחמנא ליצן. הבחור השני נעלם כאילו 'בלעה אותו האדמה'. חבריו מיהרו להזעיק עזרה, וצוות נרחב נשלח כדי לאתר. בני המשפחה והחברים קיוו לטוב, אך למרבה הצער, כעבור יממה אותרה גופתו תחת סלע, ששכן במעמקי הים.

עם היוודע דבר היעלמו מיהרו חבריו לעדכן את הוריו. אלו הגיעו למקום תוך שעה קלה, כשהם אחוזי אימה. במשך עשרים-וארבע השעות הבאות עמדו על החוף כשליבם נקרע מפחד ומדאגה, ואיש לא הצליח להרגיע את רוחם הסוערת.

מסתבר, כי הנער הנעדר היה בנם היחיד שנולד להם לפני כשבע עשרה שנים. הוא נולד לאחר כשלוש עשרה שנות ציפייה רוויות בתפילות ובניסיונות קשים ומרים. עתה הם עמדו על החוף, כשליבם נאחז בשביב קלוש של תקווה. אולם כששבו הצוללנים ובפיהם הבשורה הקשה, כמעט ופרחה נשמתם.

ההלוויה היתה קורעת לב. זעקות האם התערבלו בזעקותיו המרות של האב, וקולותיהם עלו יחד למרומים והרעישו עליונים ותחתונים. "ריבונו של עולם!", זעקה האם, שזה עתה איבדה את הנער שעליו התפללה במשך שנים רבות, "הן אתה כל יכול, עשה שיחיה בני! אינני מסוגלת לעמוד בצער!".

אלא שנסתרות הן דרכי הצור תמים פועלו. היתה זו כנראה גזרה מלפניו, והנס המיוחל לא התרחש. המיטה המשיכה בדרכה לבית העלמין, כשסביבה מאות רבות של מלווים. פניהם היו ספוגות בדמעות, והן העידו על האבל הנורא.

ימי השבעה חלפו על ההורים השבורים בבכי ויגון. הם השתדלו להצדיק עליהם את הדין. איש היה לא יכול למלא בעבורם את החלל הנורא, שנפער בחייהם. הם קיוו להוביל את בנם לחופתו בעוד שנים ספורות. במקום זאת היה עליהם ללוותו לבית עולמו.

בתום ימי השבעה, התחילו ההורים לחזור אל השגרה העצובה. האב שב לעבודתו כמנהל בכיר. האם שבה לעבודת ההוראה שבה עסקה במשך שלושה עשורים ברציפות. כאבם היה גדול ובלתי ניתן להכלה. השכנים, הקרובים והידידים השתדלו להקל עליהם ככל שכלו.

ההורים שאבו מעט נחמה מהסיפורים הרבים שזרמו ללא הרף לפתחם. הם העידו על גדלות הנפש של בנם, מידותיו הטובות ודברי התורה שהותיר אחריו.

תקופת מה לאחר סיום ה'שלושים' אברך נשוא פנים נקש על דלת ביתם וביקש לעודד את רוחם. דברי הנחמה חדרו אל ליבם

לע"נ תנצב"ה	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירן ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה מישא אסתר בת זהרה ע"ה אברהם בן טובה ז"ל	הרב שבתי בן אסטריא אטון זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל נעמי בת כותן ע"ה מזל בת שמעון ע"ה יוסף בן מרים נוסרת ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה לטיף בן פרחת ז"ל דניאל רפאל בן חגית ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעמה בת גורג'יה ע"ה חי זיזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעמה ע"ה דוד יצחק בן פרחת ז"ל גורג'יה בת נעמה ע"ה	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דוד יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל דוד בר חסיבה ז"ל חוה בת יעקב צבי ע"ה יצחק יצקן בן רחל ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל
---	--	--	--	--

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תולדות

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת תולדות

א	הקרה ה' אלוקיך - פרנסה מן השמים בלא שום שייכות ל'השתדלות'.....
ב	ויעתק - להעתיק עצמו מהצרה ולהסיח דעתו ממנה.....
ה	ויעתר יצחק - ע"י התפילה נעשה בריה חדשה וכל הגזרות מתבטלות.....
ז	וידו אוחזת בעקב - להתבונן בכל ענין על סוף דבר ותכליתו.....
ט	האמורים בפרשה - לפרוש ולהתבדל מן הרע.....
יא	חפר ומצא בארות מים - יתייגע בעבודתו ית"ש וה' יגמור בעדו.....
יד	אף אתה רחום וחנון - להיטיב לבריות.....
טו	יושב אוהלים - עיקר הצלחתו בתורה ע"י היגיעה וההתמדה.....

פרשת תולדות

כמי שהקרה אליו ה' את הדבר, אף את שני גרדי הצאן החשיב כמי שנתגלגלו לידו ברצון הבורא ובחסדו שיוכל למהר ולהביא את המטעמים בטרם יביאם עשו אחיו. מוסיף ה'זרע שמשון' וז"ל. ואגב אורחין יש לקחת מוסר השכל, שכל אדם יש לו להכיר בכל מעשיו - כי הם מנפלאות מעשי ה', כי אין בכוח האדם לעשות כלום אם לא בחדס ה', שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ נגזר עליו מלמעלה. וכן בכל ריווח שיעשה אל יאמר כי זה בא לו בהשתדלותו העצומה, אלא חסד ה' ג. אם יעלה לגדולה אל יאמר כי חכמתו גרמה לו רק חסד ה' ג, וזהו כי הקרה ה' אלוקיך לפני, עכ"ל.

הקרה ה' אלוקיך - פרנסה מן השמים בלא שום שייכות ל'השתדלות'

בפרשתן (כו כ), ויאמר יצחק אל בנו מה זה מיהרת למצוא בני, ויאמר כי הקרה ה' אלוקיך לפני, ולכאורה צריך ביאור, וכי יעקב אבינו, עמוד האמת כדכתיב (מיכה ז כ) 'תתן אמת ליעקב', הוציא שקר ח"ו מפיו, והרי מהירותו לא הייתה בגלל שהקרה ה' לפניו, שהרי לא יצא כלל השדה לצוד ציד, אלא בעצמו לקח שני גרדי עיזים שהיו לאמו בבית ושחטם. ומבאר בספה"ק 'זרע שמשון' (ד"ה פסוק כי הקרה), כי יעקב אבינו היה מחשיב את כל אשר לו - אף מה שמוזמן תחת ידו -

א. כבר אמר פעם 'מחותן' חשוב בגמר ה'שבע ברכות' של בנו החמשה עשר, אחר שכולם נישאו אחד אחד בעיתו ובזמנו והקימו בתים נאמנים לה' לשם ולתפארת, ויען ויאמר את כל בני העמדות תחת החופה ובכל זה לא עזרני הבורא במאומה... כל צאצאי האב הדרשן נשתוממו שמא אירע לאב איזה חולי בראשו - להוציא מפיו דיבורים כגון דא... שחק האב והסביר להם וכי הקב"ה עזר לי... הרי הוא עשה את הכל... אל תאמרו ח"ו שאני עשיתי והוא סייע ועזר לי, אלא את הכל בכל עשה הבורא בכבודו ובעצמו.

ביסוד זה ביארו מה שאמר אברהם אבינו לאליעזר (חיי שרה כד ז), 'ה' אלוקי השמים... הוא ישלח מלאכו לפניך', כי אליעזר חשש שמא לא יצליח בשליחותו, אמר לו אברהם, הסר דאגה מלבך, כי יבוא מלאך מן השמים והוא יהלך לפניך לעשות הכל, ואתה תבוא אל המוכן, כלומר לא שאתה תעשה והקב"ה יעזור לך... אלא את הכל יעשה הבורא... רק בבואו לפני לבן ובתואל שלא היו 'היימישע' (מן היראים לדבר ה') להם אמר אליעזר שאברהם אמר לו (שם מ) 'ה' אשר התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך', כלומר שאתה תעשה והקב"ה יעזור...

ב. מעשה בחסיד 'תמים' ששמע מפי רבו דברי חיזוק בעניין הבטחון, ובתוך דבריו אמר כי הבוטח בה' באמת לא יחסר לו מאומה והקב"ה יספק לו צרכיו. החסיד שהיה איש תם וישר קיבל את הדברים כפשוטם ולהלכה למעשה, מיד הודיע לבני ביתו בקול גדול כי הוא עוזב את 'עבודתו', ולמחרת הוא יוצא אל היער הסמוך לעיר, שם ישהה בבקתה קטנה ויעסוק בתורה ובעבודה במשך שבוע ימים, ואין צורך לדאוג לו למזונות כי סמוך ליבו בטוח בה' שישלח לו דברי מזון להחיות נפשו. והנה לאיש זה היה שכן 'לץ' אשר שמע את שיחתו, הלה גמר בדעתו לעקוב אחריו ולראות את מעשיו, נטל עמו מאכלים ויצא אחריו, ואכן ראה אותו לומד בהתמדה מרובה ולאחר מכן עומד ומהתפלל, ובסיום התפילה שטח את בקשתו כדבר בן אל אביו, אבי שבשמים, פרנסני, כי רעב אנכי... ושלח לי אוכל להשיב נפש. 'עוד הם מדברים, ואני אשמע' - השכן שמע את התפילה הנרגשת ומיד השליך מע"ג האילן שהסתתר עליו פת לאכול ומים לשתות... אותו צדיק עמד משתאה לראות כיצד הקב"ה מקבל מיד תפילתו, כי אכן 'לא יבושו ולא יכלמו כל החוסים בו', וחזר לתלמודו בעוז ותעצומות. למחרת היום, תשו כוחותיו ושוב ביקש מהקב"ה שרוצה לאכול... וכמעשהו אתמול כך מעשהו היום, השכן העומד על משמרתו לעקוב אחריו שוב שלח לו אוכל 'משמיא'... וכך חזר הדבר ונשנה מדי יום ביומו עד ככלות השבוע, ושב האיש לביתו שמח וטוב לב. פגע בו אותו 'לץ', והתעניין לפי תומו היאך עבר עליו השבוע האחרון, והאם באמת היה לו לאכול כדי צרכו, וסיפר לו בהתרגשות כיצד זכה לקבל 'לחם מן השמים'.. אמר לו ה'לץ', לא מהשמים היה הלחם אלא מעשי ידי אדם... אני עמדתי שם, אני שמעתי את תפילתך ואני זרקתי את האוכל ממעלה למטה, השיב לו הלה מינייה וביה, וכי מי הכניס לראשך שגוען זה להתחקות אחרי במשך שבוע שלם ולתת לי מפתך לאכול אם לא הקב"ה בכבודו ובעצמו... לא היית אלא שלוחו של הקב"ה כי הרבה דרכים למקום...

ג. נכדו של הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא זי"ע הזכיר לפניו שמו של אברך שאיבד מקור פרנסתו, פתח ואמר, יהודי צריך להאמין שהקב"ה ורק הוא מפרנס ומזין כל אחד כפי הבנתו. מי ששוכח להאמין בכך פעמים שהקב"ה

באר הפרשה - פרשת תולדות

ויעתק - להעתיק עצמו מהצרה ולהסירה דעתו ממנה
בפרשתן (כו כב), 'ויעתק משם ויחפור באר אחרת ולא רבו עליה', וביאר הרה"ק ה'משמרת איתמר' זי"ע (ד"ה ויחפרו) על פי מה ששמע מהרה"ק 'החווה' מלובלין זי"ע לבאר בהא דאיתא בזה"ק (ח"ב מח.) על הכתוב (שמות יד טו) 'ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו - בעתיקא תליא מילתא', ומבאר בזה"ל, דרומזו להסירה דעתם ולהסיר הענין מצרים מדעתם, וזה שאמרו חז"ל (פסחים קיח.) על הפרנסה שהיא כקריעת ים סוף, שסגולת ענין הפרנסה היא גם כן על דרך זה - להסיר הנאווה והמחשבה מלחשוב בענין הפרנסה, ודפח"ח, וכן הוא בכל ענינים שהם בחינת מצרי"ם (ר"ל, כל המצרים שיש לו), ובפרט בענין השונאים

וכן מצינו גבי יצחק אבינו בפרשתן, דכתיב (כו יב) 'ויוזע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'', ולכאורה צ"ב, שהרי ויוזע הכוונה שהתייגע בעבודת הארץ, וא"כ מה וימצא שייד כאן, הרי 'מציאה' באה שלא בעמל ויגיעה. ומבאר הרה"ק ה'קדושת יום טוב' מסינעט זי"ע (בד"ה ותקח רבקה ועי"ש) שאכן, בפועל היה ויוזע יצחק, אך מ"מ כשבא למעשה וראה כי נבטו השבלים וגדלה התבואה החשיב את כל יבולו כ'מציאה' גרידא, וכמתנת שמים שבירכו ה' - כי ברכת ה' היא תעשיר (משלי י כב), וכל ענין ההשתדלות אינו אלא 'גזירת עליון' - בזיעת אפך תאכל לחם, אבל הפרנסה גופא - מאה שערים באו לו כ'מציאה' במתנה מן השמים.

'מזכירו' - והרי הוא מנענע את מקור פרנסתו כדי שיזכור מי הוא הבעל הבית האמיתי, והנה, פעמים שמספיק רוח מצויה - נדנוד קל ביותר, וחוזר האדם לאותו מקור פרנסה. פעמים שהאדם אינו מתעורר, והוא בטוח שהוא המפרנס, או הבוס שלו... והרי יש רבש"ע בעולם... הוא המחליט הוא המפרנס, ע"כ מנענע אותו הקב"ה ברוח שאינה מצויה ומאבד כל מקור פרנסתו, או אז מכיר האדם שעליו לשפוך נפשו בתפילות לה', ותתחזק אמונתו ותליית נפשו בבורא עולם, ושוב יכולים להיפתח לו שערי פרנסה. וסיים הרבי לנכדו, אמור לו בשמי שיש אנשים עשירים המתפללים יום ויום על פרנסה טובה, הם אומרים פרשת המן, מתפללים על כך, מקפידים לעשר 'מעשר כספים' כדי להכניס בכך ברכה אל ביתם, כך מצליחים. גם אברך זה, יזכור מהבורא ויסמוך עליו שיתפלל ויהא בטוח שהישועה אכן תבוא במהרה יותר ממה שחושב, אך שכבר עכשיו יבטיח שימשיך להתפלל ולבקש גם כשיהיה לו מקור פרנסה חדש. ואכן, כך היה, האברך עשה כדברי הרה"ק ומצא בנקל מקור פרנסה חדש ולא שכח הציווי לבקש ולהתחנן (תנחומך ישעשעו נפשי עמוד 749).

בענין זה רמזו צדיקים (עיי' ליקוטי הרי"ם בפרשתן) בברכה שנתברך בה יעקב אבינו 'ויתן לך האלוקים' (כו כח), וברש"י, יתן ויחזור ויתן. כלומר שאעפ"י שיתן לך הקב"ה כל שפע טוב, עדיין תרגיש שהנך נצרך לטובותיו ש'יחזור ויתן' לך, וזוהי ברכה שירגיש תמיד תלוי בחסדי הבורא וישא עיניו למעלה השמימה.

ביסוד הדברים ביאר הג"ר שמעון שוואב זצ"ל בהאמור בפרשתן בענין הבארות שחפר יצחק ויריבו עליהם עד ש'ויעתק משם ויחפור באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ' (כו כב), ומיד לאחר מכן כתיב (פסוק כג) 'ויעל משם באר שבע', והקושיא ידועה ופשוטה, כיון שסוף סוף הגיע אל המנוחה ואל הנחלה מה לו ללכת משם לבאר שבע, אלא שחשש יצחק שמא במצב כזה כשהוא 'מסודר' תחת גפנו ותחת תאנתו כבר לא ירגיש בכל מאודו שהוא תלוי במי שאמר והיה העולם, ושוב אינו זקוק לעזרתו ח"ו, על כן מיד עזב את מקומו והלך לבאר שבע... ואכן מיד 'וירא אליו ה'' (פסוק כד), שזכה להתגלות אלוקית מחמת כן...

ד. כדברים האלה כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (ד"ה מה זה) כי יצחק אמר לעשו 'צא השדה וצודה לי ציד' (כו ג), ו'שדה' רומז לתפילה כדכתיב (כד סג) 'ויצא יצחק לשוח בשדה', וכלומר שביקש מעשו שיעמוד להתפלל שיעזרהו הקב"ה למצוא הגדיים ובה יקדש את הגדיים ויהיו ראויים לאכילתו בקודש 'כאשר אהבתי' לאכול בקדושה, ולכן שאל את יעקב כיצד 'מיהר' והספיק להתפלל ולהביא את הגדיים, לזה ענה יעקב מכיוון שהנני מאמין ש'הקרה ה' לפני' - והקב"ה הוא זה שהמציא את הגדיים לידי אינני נצרך לתפילה על זה, וממילא תכנס הקדושה במאכלך ע"י זאת האמונה.

ה. כדברים הללו כתב גם הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעפסק זי"ע, שהמעמיק מחשבתו ב'דאגה' על מחסור פרנסתו או כיו"ב משאר מחסור, הרי בזה גופא הוא מכניס עצמו עמוק בתוך מאסר הדאגה כבתוך בית האסורים, עד שקשה עליו לצאת מהם. וכך כותב במכתב קדשו ('פרי הארץ', מכתב כב, ר"ח אייר תקמ"ז) תשובה כללית

באר הפרשה - פרשת תולדות

ג

המריבים על האדם. וזה שאמר הכתוב 'ויעתק', דהיינו כי כאשר האדם חושב ושקוע בצרתו אוי שהעתיק והסיר את הענין מריבת המים מדעתו בהא גופא גורם ש'תדבק' בו הצרה, והעצה וממחשבתו, ומשם זכה ויחפור באר אחרת ולא רבו היעוצה היא להסיח דעתו ולא להשקיע בה את 'ראשו עליה. עכ"ל.

על דאגת הפרנסה... הנה ידוע שעיקר האדם הוא המחשבה, וכמו שהחושב דברי טומאה הרי הוא טמא, ומי שמחשבתו נחה על ענייני טהרה הרי הוא טהור וקדוש – הכל לפי החושב, כמו כן החושב מצרותיו ודאגותיו, הרי הוא נעשה 'מקשה אחת של דאגה', ונכנס בתוך תוכם הרבה יותר מכפי שהוא עד עתה, וממילא אינו יכול ליפטר מהם, והנה בני ק"ק בעשינקאוויטץ היו שולחים אלי בכל שנה ושנה מכתב בו הם בוכים ומתאוננים על העניות והדחקות שעלה בגורלם, ורק מחמת צעקתם זאת אינם נושעים, צועקים ואינם נענים, מכיוון שהם בוכים וכל מחשבתם סביב חסרון פרנסתם, והנה בשנה זו לא קבלתי מהם את המכתב, ובזאת אני סמוך ובטוח שקיבלו עליהם את העצה היעוצה, שלא לחשוב יומם ולילה על הטרדה והדאגה כי המחשבה על זה מחזקת יותר את הצרה – על כן ברור לי שרווח להם, עכתוד"ק.

וכבר איתא בגמ' (ב"מ לג.) על הפסוק (דברים טו ד) 'אפס כי לא יהיה בך אביון' – אמר רב יהודה כל המקיים בעצמו כך סופו בא לידי כך', וביאר המהר"ל זי"ע (חידושי אגדות שם) שכאשר אדם מתיירא מן העניות, בזה גופא הריהו גורם לעצמו שתבוא העניות עליו, וכמו שנאמר (איוב ג כה) 'את אשר יגורתי יבא לי', כי כאשר ירא מאיזה דבר הריהו מקטין עצמו תחת דבר זה, ובזה גורם שיקרה דבר זה בפועל, וראיה לדבר, ממצאות הדברים כשיקח האדם 'לוח של עץ' ויניחנה על גבי הנהר בכדי לעבור עליו מקצה הנהר האחד למשנהו – קרוב הדבר שיפול, ואילו כאשר לוח זה יעמוד על הארץ יעבור עליו בשופי בלא שום נפילה, כי ע"ג הנהר הינו מרתת ומפחד שמא יפול, ועל הארץ אינו חושש למאומה. והיינו שמחשבת היראה מן הנפילה פועלת עליו שאכן נפול יפול. וכיו"ב ממש הוא בכל ענייני האדם, כאשר חושש ומתיירא מן העניות – 'סופו בא לידי כך', שהוא מביא על עצמו את העניות. משא"כ המתחזק ובוטח בה' שיחיש לו כל טוב, ושום רעה לא תבוא עליו, בזכות אלו המחשבות ניצול מכל רע, ויעבור מעל נהר החיים בשלום ובשלווה.

עוד איתא בתורתו של המהר"ל (גור אריה דברים כ ה) לבאר במה שמצינו לעניין היוצאים למלחמה, שהיו השוטרים מכריזים 'מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו', ופירש רש"י 'ודבר של עגמת נפש הוא זה', ומבאר המהר"ל, 'שיש אדם בשביל שאחר יקח את שלו חלש דעתו עליו, ובשביל שחלש דעתו עליו איתרע ליה מזליה ומת במלחמה, ודבר זה גורם המיתה'. והיינו שהדאגה והמחשבה שמא יארע לו רע הן הן שהביאו עליו את המיתה.

ומן העניין להביא מה שכתב הרמב"ן (יט יז) לבאר הטעם שאשת לוט נהפכה להיות נציב מלח, וז"ל, ועוד בו ענין, כי הראות באוויר הדָּבָר ובכל החליים הנדבקים יזיק מאד וידביקם, וכן המחשבה בהם, ולכן יסגר האיש המצורע וישב בדד (כדי שלא יראוהו אחרים ויחשבו מענין ה'צרעת' ובה יסתכנו להדבק אף הם בצרעת כמותו), וכן נשוכי חיות השוטות ככלב השוטה וזולתו כאשר יראו המים וכל מראה יחזו בהם דמות המזיק וישתטו וימותו, כמו שאמרו במסכת יומא (דפ.) והזכירוהו אנשי הטבע, ולכן היתה אשתו של לוט נציב מלח כי באתה המכה במחשבתה כאשר ראתה גפרית ומלח היורד עליה מן השמים, ודבקה בה. עכ"ל.

ו. ודע, כי כל איש החי בעולם הזה, עובר לפעמים קשיים והסתרות, יש מי שמשקיע את רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו בתוך הקשיים, וממילא אינו מצליח לראות שבחוץ יש עולם ומלואו, שבו האורה שולטת, ואף הוא עצמו בתוך עולם זה נמצא, כי לא רק רע גמלוהו מן השמים, אם אך יפקח את עיניו ימצא כמה וכמה נקודות אור בחייו ואלו יקלו מעליו לסבול את עול הקושי שהוא עובר.

מעשה בנער צעיר לימים, שבכל יום ויום היה משיח את לבו לפני רבו – כי רבו אנחותיו ולבו דווי... כי 'חיים קשים' עוברים עליו בעניין זה ובדבר פלוני, הרב שכבר ראה מאורות מימיו והכיר בתהלוכות החיים, רצה ללמדו בינה, לבל יתלונן כל היום ויפסיק מלראות 'שחורות' כל היום, הזמין את תלמידו לביתו, בישיבתם יחד מזג לו הרב כוס מים, וביקשו לברך ולשתות לרוויה. אח"כ נטל בידו חופן מלח והשליך לתוך כוס המים וציוה לתלמיד לשוב ולשתות. כמובן שלרוב מליחות המים לא מצא התלמיד את מקומו... משם יצאו הרב והתלמיד לנאות דשא

באר הפרשה - פרשת תולדות

ואם תאמר כיצד אסיה דעתי, והרי הצרה 'לוחצת' אותי מכל צד, ואי אפשר להעלים עיניי ממנה, לזה נאמר, הנה המאמין באמונה פשוטה יודע כי אין כלל 'רע' בעולם, וכלומר, כי תכליתה היא הטבה שלימה, וממילא יאמר לעצמו, מה לך כי תשקיע ראשך ורובך בצרה והקושי, וכי לא עדיף לחשוב מהטובה העתידה לבוא בקרוב^ז. ובכח האמונה והבטחון להביאנו לידי שמחה^ט, וכמו שביאר הגה"ח רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל (עבודת פנים אמונה וביטחון אות כ"ב) באמור בריש פרשתן (כה יט) ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם

הוליד את יצחק, כי 'יצחק' מורה על מידת השמחה, ונקרא 'יצחק' ע"ש 'צחוק' עשה לי אלוקים, 'אברהם' מורה על האמונה, שהוא היה 'ראש למאמינים' (פסיקתא זוטרותא שה"ש ד ח). וזהו 'אברהם' הוליד את יצחק, הרוצה לבחון את מידת אברהם - מידת האמונה והביטחון שבו, יתבונן אם אמונתו הוליד אצלו את יצחק - מידת השמחה והצחלה. וכדכתיב (תהלים כח ז) 'בו בטח ליבי ונעזרתי ויעלוז לי' כי ע"י הבטחון נעזרתי ש'ויעלוז לי'. ובדרך זה נאמר תחילה ואלה תולדות יצחק איזו היא השמחה הנכונה והראויה, כשהיא בן אברהם -

והמשיכו בשיחתם על שפת האגם, ביושבם במרחב על מי מנוחות תחת השיחים נטל הרב בשנית חופן מלח והשליכו לתוככי האגם. ושוב חזר על בקשתו מתלמידו שיטעם ממימי האגם. כעת שמח הנער לשתות עוד ועוד מהמים הזכים והטעמים. ולשאלת הרב, האם אינו מרגיש את המלח, השיב הנער, לא ולא...

נענה הרב ואמר לו, ראה בני, כמות המלח ששפכתי לכוס המים שבביתי שווה לכמות המלח ששפכתי לאגם, מעתה תתמה 'מה נשתנה', מדוע כאן לא יכלו לשתות מים ממרה כי מלוחים הם, ובאגם לא הורגש כלל המלח, ותשובתך, כי בכוס נשאר המלח (מרוכז) בכח חזק, לא כן באגם, שהמלח מתפשט ומתפזר עד שאינו מורגש כלל. ומעתה דע לך בני, כי בדומה לזה הוא הנעשה עם האדם במנת הכאב, היסורים והטרדות שהוא עובר ל"ע בימי חייו. המנה שנגזרה היא קבועה אך 'טעם' המרירות והקושי קובע כל אחד ואחד לעצמו, מתוך החלטתו לאיזה 'כלי' קיבול הוא מכניס ומקבל את יסוריו, אפשר להחליט לצמצם את מבטו רק עליהם, דוגמת אותו כוס אשר שטחה קטן, וכל הנכנס בה נשאר בכל עוזו ותוקפו, כך, אם האדם נשאר כל היום 'סביב' היסורים והסבל, אז המרירות מורגשת ביותר, והקושי עצום ובלתי נסבל. אך אפשר לאדם להיות כ'אגם מלא מים' להרחיב את מבטו ולהשליך את מנת יסוריו לתוך מעין חיים המפכה חיות שמחה ובטחון ולהמתיק את מצבו עד מאד, אשריו ואשרי חלקו.

ז. הנה כתיב בריש פר' חיי שרה 'ויהיו חיי שרה' וגו', וכתב 'בעל הטורים', כי 'ויהיו' עולה בגימטריא למניין ל"ז, לרמז שעיקר שני חיי שרה היו ל"ז שנים, מיום שנולד יצחק בהיותה בת צ' ועד שמתה בת קכ"ז. מעתה יש מקום להקשות כיצד ניתן לומר על שני חיי שרה 'כולם שווין לטובה'. וביאר הרה"ק רבי יענקל'ה מפשעווארסק זי"ע, כי כולם שווין לטובה ר"ת 'שכל', והיינו שעם חכמה ובינה ניתן לחיות 'בטובה' גם בשנות הקושי... ועיקר ה'חכמה' היא להאמין שיש בורא ומנהיג לעולם וכל מעשהו באמונה...

ח. ושמעתי מחכם אחד לרמז ענין נפלא בפסוק (תהלים יט ג) 'יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת', כי שני הלילות מדברים איש אל רעהו, הלילה הראשון מחווה דעתו ואומר ללילה השני הבא אחריו, גם אצלי כשהיה לילה שררה החשיכה ואפילה, והנה נתקיים בי 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד' - השחר עלה וזרחה החמה והגיע 'יום' ואורה לעולם, אף אתה אל תתייאש ח"ו, כי אמר שומר אתא בוקר, חבי כמעט רגע ויקויים גם בך 'ויהי ערב ויהי בוקר יום שני', תיכף יגיע היום והאור המאיר לעולם, מדוע יפול לבך בקרבך לריק.

ט. הרה"ק מקאברין זי"ע אמר בסוף ימיו: הנה נא זקנתי וכו' הריני אומר לכם ומזהיר אתכם, אם תהיו שרויים תמיד בשמחה יעזור לכם השי"ת בכל מיני מצבים, ובאם לאו מי יודע מה יהיה סופכם (הובא בתורת אבות מאמרי שמחה והתחזקות אות כג).

נוראות מצינו ב'חתם סופר' (הובא באורות חת"ס בפרשתן) דלכן סיבב הקב"ה שלא ידע יצחק שעשו בנו רשע הוא, כי אי אפשר להמשיך 'ברכות' רק במי ששרוי בשמחה (עיי' או"ח קכח סמ"ג, דלכן אין הכהן נושא כפיו לברך את עמו ישראל באהבה כשחסרה לו מידת השמחה, כבימי אבלות וכיו"ב), ואילו היה יצחק יודע מה מצבו של בנו עשו לא היה שרוי בשמחה, וממילא לא היה יכול לברך את יעקב בכל אלו הברכות 'ויתן לך וכו'', מה עשה הקב"ה, העלים ממנו, שיהא סבור שיש לו שני בנים צדיקים וממילא היה שרוי בשמחה ובירך את יעקב ובניו עד עולם.

להם מקללים ומצערם, ומבאר בהקדם דברי אביו זי"ע על הכתוב (תהילים קט כח) 'יקללו המה ואתה תברך', דלכאורה יש לבאר מדוע ביקש ששונאיו יקללוהו, היה לו לומר 'אם יקללו המה אתה תברך', ומתרץ את ב' הקושיות על פי מאמר נוסף של אביו בהא דכתיב (שם כג ה) 'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי', שהרדיפות שיש לצדיקים הוא אך טוב וחסד עבורם, כי על ידי זה הם עולים ומתעלים לטובה, ובוה יתבאר ש'יקללו המה' מביא את ה'אתה תברך' ולכן לא אמר אם יקללו, אלא דייקא כאשר יקללו זה גורם הברכה.

ויעתר יצחק – ע"י התפילה נעשה בריה חדשה וכל הגזרות מתבטלות

בפרשתן (כה כא), 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא', הקשה רבינו בחיי, שלכאורה היה צריך לומר תחילה 'ותהי רבקה עקרה', ורק לאחר מכן להזכיר 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו'. ומבאר בזה"ל, יתכן לומר שהקדים העיקר, ולמדנו שאין הכוונה שתהיה העקרות סיבת התפילה, שאם כן הסיבה עיקר והתפילה טפלה לה (והיה צריך לכתוב תחילה את העיקר דהיינו העקרות), אבל הכוונה בלשון הכתוב כי התפילה סיבת העקרות, ולומר לך שלא נתעקרה אלא כדי שיתפללו שניהם על הדבר, לפיכך הקדים התפילה שהיא העיקר והסיבה הראשונה שבשבילה בא העקרות לרבקה אמנו. וזה שדרשו ז"ל (שהש"ר ב לד) 'מפני מה נתעקרו האמהות, מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים'". ומכאן

כשהיא באה כ'תולדה' מאמונה ובטחון בה' שהוא הטוב ומיטיב לכל, שהרי 'שמחה' הבאה שלא על ידי אמונתו ובטחונו בבוראו, אלא מאיזה סיבה חיצונית, מדבר גשמי וכדו', הרי זו שמחה התלויה בדבר, וכאשר יתבטל הדבר תתבטל השמחה.

וכבר כתב הרבינו בחיי (כד הקמח ערך ביטחון בד"ה ומענין [השני]) 'ומענין הבטחון... אשר לבו חזק בבטחונו כאילו הבטיחו השי"ת'. עפ"י הדברים האלו אמרו, ומה מי אשר הבטיחו 'צדיק הדור', הריהו שש ושמה ואין קץ לשמחתו, על אחת כמה וכמה בבטחונו על ה' שהוא כאילו 'הבטיחו השי"ת' יש לו לשמוח ולשוש'...

וכמה עלינו להאמין בזה, שאין אדם בעל כח להרע לנו, כי אדרבה, זאת הרעה יהפוך לנו ה' לטובה ולברכה, על כן כל ירך לבבנו כשנראה שמצירים קמים עלינו, אלא נשמח באותה שעה שאנו רואים שבא אדם בעל יכולת להיטיב לנו ברוח או בגשם, כי היינו חף, ולא עוד, אלא, ה'טובה' שבאה בעקבות הפיכת רעה היא טובה גדולה פי כמה וכמה, שהרי זאת טובה מאת הבורא היא שהוא הוא בעל היכולת, ולא מידי בשר ודם.

עוד נלמד מפרשתן על הטובה הבאה לאדם מחמת הרדיפות שעובר, דכתיב (כו כט) 'אורריך ארור ומברכך ברוך', וברש"י, 'הצדיקים, אורריהם ומצעריהם קודמים למברכיהם', והקשה הרה"ק ה'דברי ישראל' ממאדו"ץ זי"ע (בפרשתן) כיוון שצדיקים הם מדוע יש

י. סיפר הגה"ק הגרי"ז מבריסק זי"ע שבנישואיו קיבל כנדוניא מחמיו העשיר - רחוב בווארשא הבירה עם כל הבתים שבו, לאחר תקופה ראה שההתעסקות עם דיירי הבתים ושאר עניני הרחוב מפריעים לו מלימודיו, החליט למכור את הכל, ויפן ל'סרסור' (מעקלער - מתווך) שימציא לו 'קונה' על כל הרחוב כולו, אדהכי והכי פרצה המלחמה (מלחמת עולם הראשונה), והגרי"ז נאלץ לברוח ממקומו, משחזר לעירו כבר לא היה הסרסור בין החיים, הלך הגרי"ז לבתי הממשל לברר אודות הרחוב שלו, ואז נתגלה לו שסרסור זה היה איש רע מעללים - גנב וגזלן גם יחד, והעביר את כל 'הבעלות' ב'רשימות העיר' על שמו, ומכיוון שכך נותר הגרי"ז בעירום וחוסר כול, וכדי לחזק את עצמו למד אז עשרות פעמים את 'שער הביטחון' מספר 'חובות הלבבות', לאחר מכן נענה הגרי"ז ואמר, עד עתה דימיתי בנפשי ש'עשיר' הוא מי שתחת בעלותו רחוב שלם בווארשא, אך מעתה יודע אני שהעשירות האמיתית היא מי שלמד עשרות פעמים את שער הביטחון, כי בטחונו מביא לו שמחה ושלוות הנפש ואין לך מאושר הימנו.

יא. ומכאן חזוק גדול למי שעוברים עליו ייסורים, כי יתכן שכל סיבת הייסורים הוא רק מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתו, ומבקש ממנו 'השמעיני את קולך, כי קולך ערב'. וממילא, אף אם התפלל ולא נענה אל יפול רוחו בקרבו לומר כי אין 'שומעים' במרומים לתפילתי, שהרי הקב"ה מצפה לשמוע את קולו, ועל כן עדיין לא נענה - בכדי שיחזור ויתפלל. וכן כתב הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (ריש פר' וארא) וז"ל. היוצא מכלל דברינו, שלפעמים מתאחר בקשתו להתמלאות עבור שחפץ השי"ת שיתפלל לפניו. ובוה נראה לי ביאור מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים

באר הפרשה - פרשת תולדות

מזלא על בנין וכו' וכדין ויעתר לו ה', אל תקרי ויעתר אלא ויחתר לו, חתירה חתר ליה קוב"ה וקביל ליה'. ובלה"ק, שהתפלל תפלתו וחתר חתירה למעלה אל המזל הממונה על הבנים וכו', ואז ויעתר לו ה' אל תקרי ויעתר אלא ויחתר לו, חתירה חתר לו הקב"ה וקבל אותו. וכעין זה איתא במדרש (בר"ר סג ה) 'רבי לוי אמר, משל לבן מלכים שהיה חותר על אביו ליטול ליטרא של זהב, והיה זה חותר מבפנים וזה חותר מבחוץ (שכן בערביא קורין לחתירתא עתירתא). וצריך לבאר מה עניין 'חתירה' זו, ולשם מה נדרשה ונצרכה.

יש ללמוד עוד כח התפלה שהיא גדולה מאד"ג ואפילו לשנות הטבע. ומטעם זה הזכיר לשון 'ויעתר' ולא אמר ויתפלל או ויצעק, ושאר הלשונות, כי הוא מלשון עתר... כמו שאמרו בפ"ק דסוכה (יה) למה נמשלה תפלתן של צדיקים לעתר, מה עתר זה מהפך הגורן הזה ממקום למקום, כך תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות, עכ"ל".

וכך איתא בזה"ק (ח"א קלז): לפרש בלשון הכתוב ויעתר לו ה' - 'דצלי צלותיה וחתר חתירה דלעילא לגבי

פ' ג) 'חנני ה' כי אליך אקרא כל היום', ויש לדקדק, ש'חנני' הוא בקשת מתנת חנים, והיאך אמר 'חנני כי אליך אקרא' שנראה כאומר חנני בשכר שאלוהיך אקרא כל היום. ועוד, מהו אומרו אקרא לשון עתיד, היה לו לומר 'קראתי'. אלא ביאורו, שביקש 'חנני ה' - במתנת חנים מיד, ואל תעכב מלמלאות בקשתי כדי שאתפלל לפניך, כי הנני מקבל עלי שאלוהיך אקרא כל היום אפילו אחר שאשיג מבוקשי.

משל מהנהוג להעמיד מכונה בפתח ה'מקווה' ובה יכניסו הכל סכום מעות מסוים אז יפתחו שערי המקווה, ויהי היום ויבוא אורח לעיר פלונית, ניגש אל אחת המקוואות שבעליה מבקשים סך עשרה שקלים בעד כניסת אדם למקווה, בא זה והחל מכניס שקל אחר שקל, והנה הוא רואה כי אף לאחר שכבר הכניס ד' וה' שקלים עדיין לא נפתח השער, גם במטבע הז' והח' לא נפתח, ומכיוון שראה כי גם ט' מטבעות אינם פותחים נתמלא חימה ועזב הכל וברח משם כל עוד נפשו באפו (בחסבו כמה 'אוהבי ממון' הם, מי יודע עוד כמה שקלים הנני עומד להפסיד תמורת כניסתי הנה...), והנה אך לשוטה ייחשב זה האיש, כי בעוד 'שקל' אחד ויחיד היה השער נפתח בעדו בשעטומ"צ, מדוע ברח כשעמדה הישועה על פתחו, והנמשל מובן לכל... מדוע נתייאשת מהתפילה בעמדך כבר על פתח ישועתך (עוד ייאמר בה, כי המכניס מטבע של 10 שקלים כאחת מיד יפתחו שערי המקווה בפניו, כיו"ב ה'מתפלל' ב'עת רצון' אם מצד ה'זמן' או המקום הרי הוא כמי ששפך כמה וכמה תפילות כאחד, ויותר קרובה ישועתו לבוא...)

כך פעמים שאדם מתפלל וחוזר ומתפלל ואינו יודע עד כמה מקרב הוא את הישועה, ואילו היה מתחנן ומבקש עוד אזי היה משלים פעולתו לטובה. וכבר אמרו חז"ל (דב"ר יא ט) שמשוה רבינו התפלל תקט"ו תפילות כמנין 'ואתחנן' להיכנס לארץ, והרי שאף שלא נענה בתפילתו, אך מ"מ כל תפילה ותפילה נשמעה במרומים ומנו וספרו תפילה אחר תפילה...

אלא זאת עשו וחיו, חזקו ויאמץ לבכם כל המייחלים לה' להרבות בתפילה, וכמו שאמרו (ברכות לב:) 'אם רואה אדם שלא נענה בתפילתו יחזור ויתפלל, שנאמר (תהילים כז יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', ופירש רש"י, התחזק ולא תמשוך ירך אלא חזור וקוה. וגם זאת נלמד ממעשה אבות עד כמה הפציר יצחק והרבה להתפלל לישועת ה' כי תבוא.

ומוסיף הערבי נחל יסוד גדול, וז"ל. ולטעם זה ארז"ל (סנהדרין מד:) 'לעולם יקדים אדם תפלה לצרה'... כי השי"ת מתאוה לתפלת ישראל, וכשלא יתפלל אלא בעת הצורך לו יעוכב בקשתו כדי שיתפלל הרבה, משא"כ האדם המתפלל תמיד אף באין צר לו אין כל סיבה להביא עליו צרה ועקתא, ואף אם תבוא עליו תסתלק מעליו מיד בבואה.

יב. אגב אורחא, רמז מצינו בפרשתן (כז כז) 'ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'', שבא לרמז על גדולת כח התפילה ביום החופה, כי מהו אותו ריח שדה הרי זו תפילתו שיצא ביום חופתו - 'ויצא יצחק לשוח בשדה', וכעת בעומדו יותר משישים שנה לאחר אותה תפילה עדיין ראה פירותיה הטובים של אותה תפילה כשהתפלל אז על בנים צדיקים (הרה"ק מאז"רוב זי"ע, מובא בשמן ראש בפרשתו).

יג. וביותר מתקבלת התפילה אם מתעורר בדמעי עיניו, וכדאיתא ב'תנא דבי אליהו' (רבא כד) 'עשו, בשכר שלש דמעות שהוריד ונפלו מעיניו, נתנו לו את הר שער שאין גשמי ברכה פוסקים ממנו לעולם'.

בן אינה אותה לאה, כי אותה לאה היא לעשו, וזו (לאה) אחרת, עכ"ל טו.

והנה מצינו בחז"ל (בר"ר מה ד) שכל האמהות היו עקרות, וגבי האבות מצינו שרק אברהם היה עקר (ראה ילקוט"ש רמז עח), ולהאמור יתבאר, כי יצחק ויעקב נולדו בטהרה מאבותיהם הקדושים, ע"כ היו יכולים להוליד בדרך הטבע, אבל אברהם אבינו שהיה בנו של תרח שעבד ע"ז, וכן האמהות היו כולן בנותיהן של רשעים, על כן היו צריכים להיות עקרות כדי שבדרך הטבע לא יוכלו ללדת, ורק על ידי ריבוי בתפילה אל השי"ת יפקדו בדבר ישועה ורחמים, וכיון שיהיו נענין בתפילה נמצא שנהפכו והשתנו לבריה חדשה, וממילא הוסר הקשר והשייכות שהיו להם עם אומות העולם, ועי"ז יוכלו להקים את 'כלל ישראל' בקדושה ובטהרה.

וידו אוחות בעקב - להתבונן בכל ענין על סוף דבר ותכליתו בפרשתן (כה יש), 'ואלה תולדות יצחק', ופירש רש"י, 'יעקב ועשו האמורים בפרשה', רמזו בה צדיקים, שעל כל בר ישראל לדעת שהוא עומד תמיד בפרשת דרכים - ובידו הבחירה אם ללכת בדרכיו של יעקב דרך הטוב ועוה"ב, או בדרכי עשו דרך הרע"ט,

וביארנו בספה"ק, כי הנה לפי כללי מערכת הטבע לא היה שייך כלל שתוליד רבקה (עיי"ש במדרש), אלא שיצחק התעצם בתפלתו להמשיך לה בנים מחוץ ל'סדרי בראשית', אמנם מידת הדין עכבה בדבר, לכן, חתר הקב"ה 'מחתרת' לקבל את התפילה מחוץ לסדר הרגיל של קבלת התפילות, עד שלא יוכלו המקטרגים לעכב מלקבל את התפילה י.

ועי' התפילה נעשה המתפלל עצמו ל'בריה חדשה' ומציאות אחרת, וכך ביאר ב'ש"ך על התורה' (מגורי האר"י, בריש פרשתן), וז"ל, סיבת העקרות הוא כדי שיתפלל עליה ותתהפך לבריה אחרת (עיי' התפילה), לומר שאינה זאת (רבקה) 'בת בתואל', כי אותה (רבקה) הייתה עקרה, וזו (רבקה החדשה) נאמר עליה 'ותהר רבקה', אם בן אינה אותה רבקה אלא רבקה אחרת שאינה בת בתואל. וכל זה כדי לנקות זרע ישראל כדי שלא יהיה להם שום אחיזה עם אומות עכו"ם... ולזה אמר 'ויעתר' כמו העתר שמהפך את התבואה מלמעלה למטה, כן נתהפכה מעקרות ל'ותהר רבקה' (עיי' התפילה)... ולאה לא הייתה עקרה כי היא הפכה עצמה בבכיייתה שהייתה בוכה כדי שלא תנשא לעשו כמו שאמרו חז"ל על הפסוק 'ועיני לאה רכות', אם

יד. וזהו עומק המשל שהביאו במדרש 'לבן מלכים שהיה חותר על אביו ליטול ליטרא של זהב' - שכן המלך רצה ליטול 'שלא כדין' מאוצר המלוכה, אך 'מלך במשפט יעמיד ארץ', ואי אפשר למלא מבוקשו באופן הרגיל, על כן חתר הבן מחתרת מבחוץ בכדי 'לשדוד' את הזהב מבלי שירגישו בו, והמלך עצמו הסכים לנהוג עמו בעקיפין, כלומר, אף הוא 'התגנב' לחפור מחתרת בארמון המלוכה בכדי שיוכל הבן לבצע את זממו, לגודל אהבתו את בנו. וכך הוא גם לגבי קבלת התפלות, שהקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול מיפר 'את החוקים ואת המשפטים', ועושה מחתרת שעל ידה יוכלו התפלות לעלות ולפעול פעולתם לטובה (מבלי שתוכל מידת הדין לעכב). טו. ידועה הקושיא כיצד מועילה התפילה, וכי שייך 'שינוי רצון' אצל הבורא - לשנות מצבו של אדם ע"י התפילה, ומבאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי שבתות מאמר ח ז), וז"ל. והנה כתבו על זה תלמידי הבעש"ט להיות על ידי התפלה נתדבק האדם במקום אחר יותר גבוה ונהפך לאיש אחר, והגם שנגזר גזירה על אותו האיש, הנה בהתפלל האדם אל השם הוי"ה ב"ה המהווה כל היות הנה נתדבק במקום יותר גבוה ונתהווה להיות אחרת, ואין כאן שינוי רצון, כי על אותה ההווה שהוא כעת לא נגזרה הגזירה (והוא גופיה מתרץ, דמעיכא גזר הבורא שאם יתפלל תשתנה כל הגזירה טובה ולברכה).

וכדברי 'בעל העיקרים' (מאמר רביעי פי"ח) משל למלך שגזר על כל נתיניו הערלים שדינם למיתה, הרי פשיטא שמי שיחיש למול עצמו ינצל מהגזירה, שהרי אינו בכלל הערלים, כמו"כ העומד בתפילה משתנית מהותו ו'אחר' הוא, ולא עליו נגזרה הגזירה.

הנה אומרים על המתפלל, פלוני התפלל, ובאמת, מצד דקדוק הלשון ביה ראוי לומר פלוני פילל, שכך אומרים אחר עשיית מעשה בלשון 'פעל' שהוא 'פילל'. אלא, לשון התפלל היא מגזירת 'התפעל' כלומר שנפעל באדם - תפילה. ונשתנה ונעשה אדם חדש ובריה חדשה כנ"ל (ספר 'כי אליך אתפלל').

טז. בפרשתן (כה כד) 'וימלאו ימיה ללדת והנה תומים', כתב הריטב"א (סוף פסחים, בפירושו על הגש"פ ד"ה ואתן ליצחק) לבאר מדוע נולדו יעקב ועשו כתאומים. כי רבים יענו ויאמרו - אין ביכולתי לעסוק בתורה ועבודה, כי מה

באר הפרשה - פרשת תולדות

ועליו לעשות הפרשה - להבדיל בין האור ובין החושך וללכת אחרי ה' ותורתו".

א) לרמוז בשמם של יעקב ועשו את מהותם וההבדל שביניהם, כי הנה יעקב אבינו נקרא שמו 'יעקב' על שם ש'ידו אוחזת בעקב', ועקב הוא גם מלשון 'סוף', כי כך הייתה דרכו של יעקב אבינו, להביט בכל עת נסיון אל סוף דבר¹, והיה מתבונן על תכליתו האם יצא מכך טוב או רע, ורק לפי² גמר אומר אם לעשות

בפרשתן (כה-כו), ו'יקראו שמו עשו, ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב', איתא מהרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (אות

אעשה שלא נולדתי לאב ואם צדיקים כפלוני הצדיק, או יאמרו מה אעשה ולא נולדתי בעת ששלט מזל טוב כזמן לידתו של פלוני, או במקום שנולד צדיק פלוני. לזה עשה הקב"ה שיהיו יעקב ועשו תאומים שנולדו לאותם אב ואם באותו המזל ובאותו המקום, ואעפ"כ זה פירש לרשעו וזה פירש לתומו וצדקותו. ללמדך, שלא הטבע גורם ולא המקום גורם כי אם רצונו ועבודתו של אדם הוא הקובע האם יהא כ'יעקב אבינו' או כעשו אחיו...

יז. כה אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לפרש בלשון חז"ל (שבת לא). 'דעלך סני לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא, זיל גמור', שנרמז בזה על השונא הגדול של האדם הוא היצר הרע (סוכה נב), וע"ז אמרו דעלך סני - מי ששונא אותך, לחברך לא תעביד - אל תעשה אותו לחברך... וזו היא כל התורה כולה, שזה עיקר כל מצוות התורה ללמד היאך להתרחק הימנו, ומעתה זיל גמור - צא ולמד דרכי המלחמה... יח. ושמעתי מחכם אחד דיש לרמוז, דיעקב חלקו הוא ה'עולם הבא' היינו שמחשבתו נעוצה במה שיבא להבא, מה יעלה בסוף כל דבר ותכליתו. משא"כ עשו שנטל 'עולם הזה' (עי' תנ"כ"א זוטא פי"ט; זוה"ק ח"א קמ"ג), כלומר, שכל מעייניו נתונים רק במה שלפניו, במה שניתן להראותו באצבע, 'זה' ותו לא, כאותה בהמה שאיננה רואה אלא את אשר לפניו באותו רגע, מבלי לחשב הפסד מצוה כנגד שכרה.

בעניין זה, כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (וישלה ד"ה מי לך כל המחנה) עיין בבעל הטורים, כי יעקב לקח לעצמו עולם הבא ולעשו עולם הזה. והגם שאנו רואים כי יש בישראל גם כן עשירים, אמנם כל העשירים כולם הם מלאים יגון ואנחה, כאשר אנו רואים בחוש העין, ואין להם עולם הזה. אמנם אותם העשירים העובדים את בוראם מתוך עושרם - יש להם תענוג מתוך עושרם, כי עולם הזה שבא מן עולם הבא (כגון שהוא תומך תורה וכיו"ב) את זה לקח יעקב. וזהו 'למצוא חן בעיני אדוני' (לג ז), כי 'אדוני' סתם הוא השכינה.

הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע מתאר במתיקות את סדר הדברים שהתרחש בין יעקב לעשו, כי אחר שחילקו ביניהם את שתי העולמות, הגיע יום השבת קודש ועשו נכנס לאוהלו של יעקב וראה זה פלא, יעקב יושב עם תלמידיו ועורך להם את שולחנו הטהור כשעל השולחן מונחים בשר ודגים וכל מטעמים, מיד פנה עשו אל יעקב בטרוניה ואמר לו, אחי הלא 'העולם הזה' שלי הוא, השיבו יעקב כי היום שבת שהיא 'מעין עולם הבא' ושפיר יש לנו להתענג בברבורים ושלי ודגים, פנה עשו לדרכו. ביום ראשון בשבת שוב נכנס עשו לאוהלו של יעקב, והנה הוא יושב עם תלמידיו בסעודה רחבה כיד המלך, לתמיהת עשו הסביר לו יעקב כי היום 'ראש חודש', שבו שורה על האדם 'רוח יתירה' מגן עדן, על כן מצווה בו לערוך סעודה, ושוב הלך עשו בפחי נפש. ביום חמישי בשבת חזר עשו, ושוב... אחיו מסב באסיפת מרעים כסעודת שלמה בשעתו, עתה אמר לו יעקב אבינו היום הוא 'יומא טבא' לרבנן, כי למדנו את כל מסכת בבא קמא מרישא לגמירא, ועתה היא 'סעודת הסיום'. אם רצונך... הצטרף נא אלינו בלימוד מסכת בבא מציעא שנתחיל בה למחר, וכך תזכה ב'סעודה' בסומה של בבא מציעא, ויהי ממחרת מיהר עשו להצטרף לספסלי ביהמ"ד... אך פתח בסוגיא הראשונה (של המסכת) - שניים אוחזין בטלית, וראה את המצב... סגר את הגמרא מתוך כעס, וברח מביהמ"ד כל עוד נשמתו באפו.

בפחי נפש ניגש אל ישמעאל - כדת מה לעשות באחיו יעקב אבינו שלקח לעצמו את כל חיי העולם הבא ואף אינו חוסך מעצמו חיי העולם הזה. ייעץ לו ישמעאל שיפנה אל יעקב אבינו ויספר לו כי אין לו כל טעם והנאה בכל חיי העולם הזה בידעו שלאחר מלאת שנות חייו ילך לאבדון ולא יהיה לו חלק לעולם הבא, ונמצא שגם 'עולם הזה' אין לו. חזר עשו ליעקב ושטח לפניו את טענותיו, ויענהו יעקב, מבטיח אני לך שיהיה לך חלק בעולם הבא. וישב עשו לביתו שמח וטוב לב, ומאותו היום נהנה מכל תאוות העולם הזה. בבוא היום ועלה עשו למרום תבע שיכניסוהו לגן עדן כי אחיו יעקב הבטיחו חלק בעולם הבא, טענו לעומתו מלאכי מרום, הלא כל

נגד כל מדות הרעות יחד, ולא יתכן שתהיה הסכמה זו לחצאין, עכ"ל.

האמורים בפרשה - לפרוש ולהתבדל מן הרע

בפרשתן (כו טו-כא), 'וכל הבארות אשר חפרו... וישב יצחק ויחפור את בארות המים... ויקרא להם

שמות בשמות אשר קרא להן אביו... הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ', וביאר רבינו בחיי בזה"ל, יגיד הכתוב, כי מתוך הקנאה שנתקנאו בו פלישתים סתמו כל הבארות אשר חפרו בימי אברהם אביו, כדי שלא יוכל יצחק להועיל עצמו בהן ולהשקות זריעותיו ומקנהו, ואח"כ נתגבר יצחק וחזר וחפר אותן, וקרא להם בשמות אשר קרא להן אביו, ועשה כן לכבוד אביו. וממה שהתורה הודיעה זה, נראה שנחשב לו לזכות. ויש בזה התעוררות, וקל וחומר, שלא ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו את שמות הבארות שקרא אביו לא רצה לשנותן, וזה קל וחומר לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו כמו

הדבר או לאו"ט. משא"כ עשו כשמו הוא 'עשו' מלשון עשיה, מעולם לא עמד להתבונן קודם עשותו איזו פעולה, האם ירוויח מעשות זאת או יפסיד ברוחניות ואף בגשמיות, אלא עשה בלא מחשבות רבות, ועל כן עשה תועבות רבות כי לא היה מחשב חשבוננו של עולם לאן אתה הולך, אלא חי את הרגע ואת התאוה שבערה בו בעת הזאת.

נפלאות כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (אמונה ובטחון פ"ד אות א), כי הנה יש מידות רעות הרבה כמו כעס, גאווה, תאוה, אהבת הכבוד, אהבת הנצות, נקמה, צרות עין וכיוצא בהן וכו', אבל בשרשם אין באן רק מדה אחת טובה ומדה אחת רעה, המדה הרעה היא ההזנחה את החיים הטבעיים על מהלכם הטבעי, ובלי כל השתדלות ישתלם במדות הרעות כולן, יהיה כעסן מצוין, נוקם מצוין, גאה מצוין וכן הלאה, לא יחסר לו מכל המדות הרעות שמנו חכמים מאומה. והמדה הטובה היא ההסכמה המוחלטת לבכר את הרגש המוסרי על רגש התאוה, ומנקודה זו הוא לוחם

ההבטחה על חיי העוה"ב לא הייתה אלא כדי שתחיה בשלווה בעולם הזה, אך כעת לאחר שאכן נהנית מהעולם הזה מתוך ידיעה שמצפה לך חיי עוה"ב שוב אין לך זכות לדרוש גן עדן ומקומך בגיהנום.

וט. וביותר הדברים אמורים לענין 'הדיבור', כמאמר החכם, בטרם שהוצאת הדיבור מפיו הינך הבעלים על הדיבור, אבל לאחר שהוצאתו מפיו הרי הוא בעלים עליך, כי לעולם לא תוכל להחזירו אפילו בעד כל הון דעלמא

(כי גם אם תזהיר באלפי אזהרות את מי ששמע אותך מדבר, אל תאמר לפלוני שכך וכך אמרתי, מי ערב בעדך שישמע לקולך, והרי הדבר שכיח שאף הוא יספר לאחר ויזהירו שלא לספר לאחרים...), על כן 'חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיו' (אגרת הרמב"ן).

כ. והיינו טעמא, כי כאשר האדם משנה אפילו מעט מדרכי אבות ומיקל לעצמו לפרוץ גדרים וסייגים מה'גבול אשר גבלו ראשונים', מסוכן הוא טובא 'להתגלגל' בנפילה אחר נפילה עד... ה"י.

כדברים האלו כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בפרשת ד"ה ולאום) לפרש מה שאמרו חז"ל (מגילה ו.י) על הפסוק 'ולאום מלאום יאמץ' - כשזה קם זה נופל, וז"ל, אי אפשר שיהיו שני הדברים ביחד, אם יהודי מיקל לעצמו בענין כלשהו נעשה לבסוף קל, ואם הוא מיקל עוד יותר סופו שהוא נעשה קל שבקלים ח"ו. הכלל הוא, שאסור לזוז אפילו כחוט השערה מגבול הקדושה.

והנה יעקב אמר לאביו 'אנכי עשו בכורך' (כו יט), וידועה התמיהה כיצד יאמר כן יעקב אע"ה שהיה עמוד האמת (ועיין רש"י), נוראות מבאר בה הרה"ק ה'חתם סופר' (תורת משה השלם בפרשתן) שהרי באותה שעה היה יעקב לבוש בבגדיו של עשו, ומלבושיו של אדם משפיעים על הלוש אותם, ולכן, כשהיה עומד בבגדי עשו לא היה שקר גמור לומר 'אנכי עשו' שהרי כעת הוא נשפע ומקבל ממהותו של עשו.

גם מצינו בפרשתן עד כמה 'המקום' גורם, וכמו שפירש רש"י מה שנאמר (כה כב) 'ויתרוצצו הבנים בקרבה - רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי ע"ז עשו מפרכס לצאת, והרי שעצם הקרבה לאותם מקומות כבר השפיעה כל כך עד שפרכסו לצאת, ומכאן ילמד האדם עד כמה צריך להרחיק עצמו ממקומות שאינם הגונים.

וכך פירש הרה"ק המגיד מזלאזיץ זי"ע בספרו 'תורי זהב' (כה כה) מה שנאמר ביעקב 'וידו אווזת בעקב עשו', כי ידוע שאין היצר הרע מנסה בתחילה להחטיא את האדם בעברות חמורות, אלא מתחילה מפתה אותו לעברה

קלה, בדברים 'שאדם דש בעקבו', ואם ישמע לו ח"ו ימשיך להסית אותו לעברה חמורה יותר, והיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד ע"ז (שבת קה:), ועיקר עבודתו של אדם שלא לתת לו אפילו פתח קטן שממנו יכנס להפילו, אלא תיכף שכבא להסיתו לדבר קל יעמוד כנגדו להכניעו. וזהו שאמר הכתוב ביעקב 'וידו אוחזת בעקב עשו', שמיד כאשר בא 'עשו' הוא היצר הרע להחטיאו בדברים שאדם דש בעקביו הרי ידו של יעקב אוחזת בו - ביצר הרע להכניעו. מעין זה פירש הרה"ק ה'אורח לחיים' מזלאטשוב זי"ע (ד"ה א"י וידו) 'כלומר, העברות שהיה עשו דש בעקביו ולא היה אצלו שום נדנוד עבירה, יעקב אחז בהם ושמרם מאוד מאוד לעשותם'.

נוראות אמר הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (עיי' בא"ח דרשות, פרשת בהעלותך ד"ה וכי תבואו מלחמה) בדברי חז"ל (בר"ר סה כ) על הפסוק בפרשתן (כז כב) 'הקול קול יעקב והידים ידי עשו' - בשעה שיעקב מרכין בקולו (נחלש מלהשמיע קולו בתורה ובתפלה) ידי עשו שולטות, ולכאורה קשה מדוע הזכירו את ה'ידים', והרי עיקר כוחו של עשו הוא בחרב, וכמו שברכו יצחק 'על חרבך תחיה' (פסוק מ), וה'יד' אינה אלא אוחזת את החרב. וביאר על פי מה שאמרו חז"ל (בר"ר ה י) בשעה שנברא הברזל בששת ימי בראשית התחילו כל האילנות מרתתים ומתייראים, כי עתה נברא הברזל שממנו עשוי הגרזן שהוא משחית וגודע את העצים, 'אמר להם הברזל, מה לכם מרתתים, עץ מכם אל יכנס בי ואין אחד מכם ניזוק', כלומר, שאי אפשר לחטוב את העץ רק על ידי הברזל שבראש הגרזן, כי עדיין נצרך להשים בתוכו חתיכת עץ שתשמש כ'בית יד', ואז יוכל חוטב העצים להניף ידו בחזקה לגדוע את העץ. ונמצא שכל כוחו של ה'ברזל' כנגד ה'עצים' הוא רק באמצעות ה'עצים' עצמם. וזהו שדייקו חז"ל בלשונם על ידי עשו, שאף שעשו קיבל את כח ה'חרב' מיצחק, אך אי אפשר לחרב בלא בית יד, ועל דרך זה אין עשו יכול להשתמש בכוחו אלא אם יש לו 'סיוע' מיעקב, והיינו באופן שנחלש קול יעקב. ובזה ביאר היטב לשון התפלה (מוסף של שלוש רגלים) 'ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך', ש'יד' זה מורה על ה'בית יד' והסיוע שנתנו בעוונותינו לעשו וממשיכי דרכו, שרק מכח זה היו יכולים להחריב את בית המקדש.

וכדרך שהדברים אמורים בכלל כך נאמרו גם לפרט, שאי אפשר ליצר הרע להחריב את בית המקדש הפרטי של כל אחד ואחד אלא אם נותן לו 'יד' - על ידי שאינו עומד כחומה בצורה על גדרי הקדושה. ושומר נפשו ירחק מלסייע לשונא הגדול הוא היצה"ר לכבוש את מקדשו ותפארתו.

אדרבה, יוסיף האדם משמרת למשמרת וירבה בגדרים וסייגים. כה אמר הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע בהספדו על הגה"ק המהר"ם שיי"ק זי"ע (נפש יהונתן, וארא ד"ה הירא) דהנה בעשו כתיב (כה כז) 'ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים' וצ"ב, מה 'דבר והיפוכו' יש כאן, מה ענין איש שדה ליושב אוהלים, אלא דחז"ל אמרו על הפסוק (שמות כב ל) 'ובשר בשדה טריפה לא תאכלו' - דהכוונה לבשר שיצא חוץ למחיצתו (חולין קטז:), וכלומר ש'איש שדה' מרמז על מי שאין לו מחיצות, ולא הציב לעצמו גדרים וסייגים, זה האיש טריפה הוא, לעומתו יעקב אבינו נקרא 'יושב אהל' הוא מוקף מארבע צדדיו במחיצות - גדרים וסייגים להתרחק מן העבירה (ובא לשבח את המהר"ם שכל ימיו הלך בדרכי אבות והציב גדרי קדושה), וזה כל ההבדל בין יעקב לעשו - אם יש לאיש גדר וסייג הרי הוא מבני יעקב ולהיפך ח"ו...

מסופר על הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל אשר פעם היה נצרך לסכום גדול, וביקש מאחד ממכריו שנולד לו בן במז"ט שיעניק לו את ה'סנדקאות', שהרי ידוע שסנדקאות מעשרת (כמובא ברמ"א יו"ד סי' רסה יא), ואכן באותו שבוע הגיע לידו מן השמים סך עשרת אלפים דולר שהיה סכום עתק בימים ההם. והנה יצא הקול שרבי אברהם נתכבד להיות סנדק, ומאז החלו רבים לכבדו בסנדקאות, וכבר לא היה יכול לסרב, אך מאידך גיסא הרגיש בעצמו, לרוב ענוותנותו, שאינו ראוי לשמש בתפקיד נכבד זה, על כן קיבל על עצמו שלא לקרוא יותר בשום 'כתב עת' (עיתון). לימים אמר, כי אכן ה'עשירות' השניה גדולה היא יותר מהראשונה... וכלומר שאותה קבלה טובה 'שווה' יותר מאלפי זהב וכסף... ואף אם נאמר שזוהי מדרגה גבוהה ואין הדבר שווה לכל נפש, אך מכאן נלמד עד כמה ערך ושוויות יש לכל תוספת גדר, כל חד לפי דרגתו...

מעשה נורא שמעתי מ'מרא דעובדא' הדר כהיום בעיירה 'טאהש' ואלו דבריו, במוצאי ר"ה דהאי שתא - תשפ"א אירעה ל"ע תאונה (עקסידענ"ט) נוראה בגלילות העיר מאנסי, באותו מעמד עלתה נשמתם של שני אברכים צעירים בסערה השמימה, תנצב"ה. והנה, אחד מהם היה חולה לפני כשבע עשרה שנה - בילדותו, במחלה הנוראה

אמת' זי"ע (תרל"ז ד"ה וכל) שהנה אמרו חז"ל (ברכות מז:)
'אין קורין אבות אלא לשלשה', וטעמא דמילתא, כי
האבות הקדושים כל אחד מהם היה 'אב' בפני עצמו,
'שבירר דרך הישר מעצמו' מבלי לסמוך על זכות
אבותיו^כ, וזהו שאמר הכתוב 'וישב יצחק ויחפור את
בארות המים', שמעצמו נתייגע 'לחפור' ולמצוא 'באר
המים' - מקור החיות האמיתית. ומעשה אבות סימן
לבנים^כ, ללמדנו על חובת היגיעה בעבודת ה', כי זה

שאר האבות (אברם לאברהם, יעקב לישראל) וזו מידה כנגד
מידה^{כא}, עכ"ל.

חפר ומצא בארות מים - יתייגע בעבודתו ית"ש וה' יגמור
בעדו

בפרשתן (כו יח), 'וישב יצחק ויחפור את בארות המים
אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום
פלשתים אחרי מות אברהם', וביאר הרה"ק ה'שפת

ה"י, במשך שנה עבר הילד 'טיפולים' עד שבס"ד הבריא לגמרי, ומספר 'מרא דעובדא' הנ"ל, באותה שנה הייתי
כבן ט"ו שנים ולמדתי 'חברותא' עם אבי הילד בישיבת 'שער אפרים' בעי"ת מאנסי, דבר מחלתו נגע אל לבי,
וכ'קבלה' טובה לזכותו קבלתי ע"ע להסיר מעל עיניי את 'בתי העיניים' (משקפיים) בטרם כניסתי ל'מקוה טהרה'
בכל יום, כ'גדר' וסייג לשמירת עיניים בקדושה וטהרה. והנה, קבלה זו נשמרה בידי במשך י"ז שנים תמימות,
עד שבשלהי חודש אלול תש"פ החילתי לחשוב 'עד מתי' אחזיק את קבלתי זאת, הרי ממילא המקוה ריקה
מאדם בשעה שהנני הולך שמה, וכן עשיתי... בר"ה בבוקר לא הסירותי את המשקפיים לפני כניסתי... והנה,
לחרדת לב אירע האסון הנורא במוצאי ר"ה, ולמדתי מכך נוראות, שייתכן מאד כי חייו של ה'חולה' נתנו לו
במתנה, והיו תלויים בזכות ה'קבלה' טובה שקבלו לזכותו לפני כ-17 שנה, וכל עוד שה'קבלה' נשמרה, נשתמרו גם
חייו בעולם הזה...

כא. ומן העניין להביא מה שאמרו בעלי הרמז על הפסוק בפרשתן (כו לא) ויבא לאביו, שב' תיבות אלו יחדיו
נקראים 'ישר והפוך', מתחילתם לסופם ומסופם לתחילתם, כי כך הטביע הבורא בעולמו שכן אשר יכבד אב,
ישנה הדבר אצלו - שבניו יכבדוהו, ומי שאינו מכבד אב ואם, גם אליו יחזרו הדברים...

כב. כה אמר הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל, כי שלמה המלך חיבר קהלת, משלי ושיר השירים, והנה ב'משלי' פתח
לאמר 'משלי שלמה בן דוד', וכן בקהלת פתח 'דברי קהלת בן דוד', ואילו ב'שיר השירים' אמר רק שיר
השירים אשר לשלמה ומדוע לא נזכר בה 'בן דוד', אלא ביאורו, כי חכמה (משלי) ומוסר (קהלת) ניתן לקנות גם
בירושת אביו ע"כ התייחס ע"ש אביו - בן דוד... אבל שיר השירים המלא ב'דביקות' בה' (יראת שמים בפועל ממש)
ובאהבת ה' זה אינו נקנה בירושה אלא ביגיעת עצמו...

כג. ואכן בזה נבדלו עשו ויעקב, כי כל טבעו ותכונתו של עשו הוא העצלות והרצון שלא לעשות מאומה... ונרמז
זאת בשמו על שם 'שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה' (רש"י כה כה), והיינו שאוהב הוא את המנוחה
לשבת בטל ולחשוב כאילו הכל כבר נעשה. וכן פירשו במה שאמר ליעקב 'הלעיטני נא מן האדום האדום הזה'
(כה ל) - שביקש שישפוך את הנזיד לתוך פיו, ואפילו פעולה קטנה כאכילה עם הכף מתוך הקערה לא אבה
עשות. וכך עניינו גם בעבודת ה' שסמך על כך שהוא 'בן של קדושים' - בנו של יצחק ובן של אברהם
אבינו, וכבר אינו צריך לעשות כלום לחובתו בעולמו.

לא כן היא מידתו של יעקב שתמיד היה 'יגע' בעבודה, וכפי שהעיד עליו הכתוב (להלן לב כט) 'כי שרית עם
אלוקים ועם אנשים ותוכל'. ומהאי טעמא היה יעקב מפרסם לצאת לבתי מדרשות אף שלמד תורה במעי אמו
מפי מלאך, ולכאורה מה צורך יש לו ללמוד בבית המדרש אחר שכבר זוכה הוא ללמוד תורה ממלאך ה' צבא-ות
(ואינו זקוק לרב הדומה למלאך ה' צבא-ות...), אלא כי יעקב נתאוה לחיי יגיעה, ורצה ללמוד בעצמו מתוך עמלה
של תורה.

ובזה יש לבאר מה שכתב הבעל הטורים (כה כה) 'עשו' בגימטריא 'שלום', ולכאורה תימה רבתי היא וכי עשו
הוא איש השלום והלא בעודו במעי אמו כבר נלחם עם יעקב אחיו, וכולו אדמוני שופך דמים אשר ברכתו
ותפארתו היא 'על חרבך תחיה', ומה לו ולשלום, אלא שכך היא מידתו של אותו רשע להיות במריבה עם כל
העולם אך עם עצמו ו'יצריו' הקשים הוא חי בשלום ובשלווה... לא יחלוק על יצרו, ולא ילחם לשבור את טבעיו
ומידותיו, אכן מידתו של יעקב היא ההיפך מן הקצה אל הקצה, עם כל העולם כולו הוא שרוי בשלום ושלווה
חוץ מעם עצמו, ולעולם מרגיז יצרו הטוב על יצרו הרע.

באר הפרשה - פרשת תולדות

כל האדם, ולתכלית זו נשלח להאי עלמא^{כד}, להתייגע המקום ב"ה שהאדם יהיה איש מלחמה^{כז} ויתייגע בעבודת בכבישת היצר ושבירת התאוות^{כח}, וזו עיקר רצונו של ה'י, ועיקר הנחת רוח אינה מה'תוצאה' אלא מהמלחמה^{כח}.

כד. ועיקר חשיבותו תלויה בעבודתו בזמני הנסיון, כמו שרמזו בפסוק (כה כג) 'ורב יעבוד צעיר', ורב יעבוד - היצר, לייאש ולבטל את האדם מעבודת ה', בעת שצעיר - כאשר הוא ב'קטנות המוחין' ולבו בל עמו. ואכן, ורב יעבוד - עבודה רבה ויגיעה עצומה נדרש מהאדם שיעבוד את ה' בעת שהוא צעיר - בקטנות המוחין. ועי"ז יזכה להיות ורב - לעלות למדרגה גבוהה מאחר שעבד את ה' כנגד טבעו בעת צעיר - בזמנים הנמוכים. ולא עוד אלא שיקבל שכר טוב ורב על כך שיעבוד צעיר, שעבד בכל אותן השעות שהיה ב'קטנות'.

כה. אדמור"י ליובאוויטש זי"ע היו מספרים, כי קודם נישואי הרה"צ רבי נחום בן בנו של הרה"ק בעל התניא זי"ע - תפרו לו מלבושי כבוד 'כמנהג בעלי בתים חשובים'... וביניהם היה בגד עליון שהיה לו קרוגן (- צווארון, Collar) העשוי מפרווה מיוחדת, וכאשר הבחין הבעל התניא בבגד זה לא מצא חן בעיניו כי היה הדבר נחשב כ'מאדע' חדשה, ושאל את נכדו אולי יאות להסיר את ה'קרוגן' מהבגד, והשיב הנכד 'לא' בא' רבתי... חזר הרה"ק והפציר בו, כשהוא מבטיח לו שאם ישמע לקולו אזי ילמד עמו, ועדיין לא נאות הנכד להסיר 'בגד החמודות', הגדיל הרה"ק ואמר, אם תעשה זאת אבטיח לך להיות אתי עמי במחיצתי, אז שמע הנכד לקולו, וקרע מעל בגדו את הקרוגן.

ולכאורה צריך להתבונן טובא במעשה זה, היאך הבטיח הבעל התניא לאברך צעיר לימים להיות עמו במחיצתו בגנזי מרומים, והרי האדם הוא 'בעל בחירה' ועדיין יכול להרשיע הרבה, ו'הן בקדושו לא יאמין' (איוב טו טו), ועל אחת כמה וכמה בקרוץ מחומר... אלא ביארו בזה, כי כאשר ראה הבעל התניא כיצד נכדו ממאן לעשות רצונו להסיר את ה'קרוגן' הגם שביקש ממנו ועוד הוסיף להבטיח לו שילמוד עמו, הבין כי הדבר נוגע לו בנפשו, ואין לזה הסבר כי אם שה'קליפה' וחלק הרע השתלטו עליו והם נאחזים בתוקף בבגד זה, ונמצא כי אין כאן מלחמה פרטית על לבישת הבגד אם לאו, אלא יש כאן מלחמה על כל מהותו ועצמותו, האם חלק הרע ישלוט עליו ח"ו או שישבור אותו, ואם אכן ינצח את נקודת הרע שבקרבו בוודאי ראוי הוא להיות 'עמו במחיצתו' של הבעל התניא... ישמע חכם ויוסף לקח, שככל שתכבד המלחמה סימן מובהק הוא על גודל כח הרע שנאחז בו, ואם יכבוש את יצרו הרע הרי הוא עולה מעלה מעלה, בהאי עלמא ובעלמא דאתי...

כו. ומצינו לרמז ענין נפלא בפסוק (כו כ-כא) 'ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו... ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה', ולא נכתב כלל מי ניצח בזאת המריבה ביניהם, כי כל ענין הבארות רומז למילי דשמיא, וכאן למדנו שבענייני עבודת ה' אין כל נפקא מינה מי ניצח ומי הפסיד, אלא העיקר הוא לריב ולערוך מלחמת קודש באותו צר הצורר אותנו, ומנסה בכל עת ושעה להכשילנו ולהורידנו לבאר שחת. כז. ואין לתאר ואין לשער חשיבות העבודה הבאה מתוך קושי. וכך אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לאותם שנאלצו להתגייס לצבא הרוסי 'משאתם מקיימים אף את המצוה הקלה ביותר שמחתו של הקב"ה רבה היא לאין ערוך, חשובה הרבה ללא דמיון ממצוה אף הגדולה ביותר שמקיימים אנו'... (הובא בח"ח חיינו ופעלו ח"א עמ' קע).

כח. דבר נורא אמרו, שהנה לאברהם אבינו היו שמונה בנים, ישמעאל ויצחק, ועוד שישה האמורים בסוף פרשת חיי שרה, וכדכתיב (כה א-ב) 'ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, ותלד לו את זמרן ואת יקשן ואת מדין ואת מדין ואת ישבק ואת שוח', ומתוך כל משפחה גדולה זו נשאר רק בן אחד ההולך בדרכי ה', ומכל מקום נאמר על אברהם 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט' (יה יט), והרי שאין שום נפקא מינה בתוצאה אלא, אם האדם עשה את כל מה שבידו לעשות נחשב לו כעשה הכל בשלימות, וזהו שהעיד הכתוב על אברהם שהיה מצוה את בניו ואת ביתו אחריו - ומה שהם בחרו שלא ללכת בדרכי ה' אין זה 'נוגע' כלל...

כט. שאל הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע את אחד מאנשי הצבא ברוסי, הלא בכל פעם שהנך יוצא להילחם בשדה הקרב, הנך מעמיד עצמך בספק של 'מחצה ומחצה' - ספק חי ספק מת אתה במלחמה, ובכל זאת 'תצא למלחמה' בשמחה ובטוב לבב, והיאך מתיישב דבר זה עם מה שעניינו רואות שאדם החולה יסכים לסבול כל קושי, צער וייסורים בעולם הזה, והכל בכדי להישאר בחיים עוד מעט קט, אם כן איך יכול אתה להפקיר את חייך במלחמה, ועוד בכזאת שמחה רבה, ענהו החייל, בעת היציאה עלי קרב למלחמה תתגבר בנפש הלוחם 'תאוות הניצחון', ותאוה זו רבה וגוברת על 'רצון החיים' פי כמה וכמה.

בו יעשה כפי יכולתו ותו לא מיד. כיו"ב, כשראה יעקב כי הוא מפסיד את הבכורה, עשה ככל אשר לאל ידו ואחז בעקבו... ואכן בזכות זה נתגלגל שסוף דבר באה אליו הבכורה, כאשר עברה על עשו רוח שמות למכור את הבכורה בעד נזיר עדשים, כי הקב"ה 'הרואה ללבב' ראה תבערת לבו וסייע בעדו להשלים רצונו. וללמדנו בא, שאף אם נראה לאדם כי כל השערים ננעלו בפניו, אם ישתוקק בכל ליבו ובכל נפשו, ולא ינוח ולא ישקוט ויעשה ככל אשר בידו, לבסוף יעזרהו הקב"ה שלא בדרך הטבע וישיג את שאהבה נפשו.

ובך אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ה על התורה בפרשתו), וז"ל, ענין הבארות אשר חפר יצחק מלמדנו שלעולם לא ירפה האדם את ידיו מלהמשיך את העסק אשר התחיל, אל יאוש ואל בשלון, אם יצחק אבינו חפר ולא מצא מים חפר באר אחרת, עד שמצא מים, ואם רבו עליה חפר באר אחרת, וכ"כ המשיך במלאכת החפירה עד שסוף דבר חפר ומצא באר שלא רבו עליה, וקרא שמה 'רחובות'. בן הדבר בכל הענינים החומריים והרוחניים, הן במסחר והן בלמוד התורה ואם מי שהוא אינו מצליח בתחלה בלמודו, אל יעזוב את התורה כי 'סוף הכבוד לבוא' לא, ואם נכשל תחלה אבל יעמוד על אמתתה לבסוף יצא. עכ"ל.

ובך כתב ה'מסילת ישרים' (פ"ט, בביאור חלקי החסידות), וז"ל, בעלי הדעה האמיתית וכו' כל מה שיתגברו עיבובים נגדם עד שיצטרכו הם יותר כח להעבירם, הנה יאמין ליבם וישמחו להראות תוקף אמונתם, כשר צבא הרשום בגבורה אשר יבחר לו תמיד במלחמה החזקה יותר, להראות תקפו בנצחונה. עכ"ל.

ולעולם לא יתייאש האדם מחמת הקשיים המתגברים עליו, ואף אינו רואה סימן ברכה בעבודתו. כי חובתו בעולמו להילחם ולהתיגע, ואם יעשה את שלו אזי הקב"ה יעזרו ויתן את אויביו בידו. כדמצינו בבפרשתן דכתיב (כה כו) 'ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו, וכל הרואה יתמה, מדוע אחז בעקב עשו וכי עלתה על דעתו שיוכל להשיבו למעי אמו לאחר שכבר יצא לאוויר העולם, ומה תועיל אחיזתו בעקביו. וביאר הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע עפ"י דברי הרה"ק מקאצק זי"ע שכל מה שהאדם מתייאש הן ברוח הן בגשם, אינו אלא מכיוון שהוא חושב שהוא עושה והוא פועל... על כן כשראה שלא יעלה הדבר בידו, הוא מתייאש ועוזב את הכל. אבל המאמין יודע כי כל מעשי האדם אינם אלא השתדלות עד כמה שידו מגעת, אבל מה שייעשה יעשה בידי הקב"ה 'אדון כל המעשים', ובאמונה זו לא יתייאש לעולם שהרי אין הדבר תלוי

ובזה ביאר הרה"ק דברי חז"ל (ברכות ה.) 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע', רק בדרך הרגזה ומלחמה יהא עמל להתגבר נגד יצרו הרע, כי אז תהיה תאוות 'נצחון היצר' חשובה אצלו יותר מעצם חייו. להגה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע היה רגיל לומר, שהנה חז"ל דרשו על האמור (כה כג) 'ולאום מלאום יאמץ' - כשזה קם זה נופל, ויש לדקדק בלשון חכמים מרפא שלא אמרו כשזה נופל זה קם אלא כשזה קם זה נופל, ללמדנו שאפילו אם שקוע האדם ב'בוץ' עד למעלה ראש אך תיכף כשמתמלא רוח חיזוק 'וזה קם' - מיד מחליש את היצר 'וזה נופל' (הובא במאמר מרדכי).

לא. בדרך צחות אמרו, כי הנה אמרו חז"ל (מגילה יז. הובא ברש"י בסוף הפרשה) שיעקב נטמן בבית עבר י"ד שנה ועסק שם בתורה, וכפי שהוכיחו שם באריכות מחשבון מנין השנים, אמנם בתורה לא נכתב הדבר להדיא ואפילו לא ברמיזא, אך באמת שאין לך 'בר בי רב דחד יומא' ותינוק בבית רבו שאינו יודע זאת. ולימוד גדול יש ללמוד מכאן, כי פעמים הרבה שאחד חושב לעמו, בין כה וכה 'כל רואי ילעגו לי' וסבורים שהנני 'בטלן', ואם כן מה טעם יש שאשב ואלמד... ידע כי הקב"ה מפרסם עמלי תורה, וכמו יעקב אבינו שנטמן ולמד בסתר ולבסוף נתגלה הדבר לעין כל...

ועל דרך זה אמר אחד מגדולי הדור לענין מעשה העקידה, שעומדת לעד ולנצח נצחים, עד שבמתן תורה תקע הקב"ה בקרן שמאל של האיל, ואילו לעתיד לבא יתקע בקרן ימין, ולא היה שם איש אחד מלבד אברהם ויצחק... כי הקב"ה מודיע ומגלה את עושי רצונו... והיא הזכות העומדת לנו לעולם, לכן אנו חוזרים בכל יום אחר פרשת העקידה, ולכן 'יתקע בשופר גדול' לעתיד לבוא לגאלנו מהגלות הארוכה... למען דעת שדייקא אותם הדברים שאיש אינו רואה הם מתפרסמים והם מושיעים.

לב. בפרשתן (כה כז) 'ויהי עשו איש יודע ציד, ואילו גבי יעקב לא אמר יודע תורה, וביאר הגאון ה'שבט הלוי' זצוק"ל בלשונו, כי על עשו אמר יודע ציד, ואילו גבי יעקב לא אמר יודע תורה, וביאר הגאון ה'שבט הלוי' זצוק"ל

באר הפרשה - פרשת תולדות

אף אתה רחום וחנן – להיטיב לבריות הרמב"ן, חוקותי - ללכת בדרכי ה' להיות חנן ורחום לי
בפרשת (כו ה), 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור עושה צדקה ומשפט ולצוות את בניו ואת ביתו בהם.
משמרת מצוותי חוקותי ותורותי, כתב הקשה הג"ר שמעון שוואב זצ"ל (מעין בית השואבה), מדוע

דבשנות עלומיו כאשר למד בישיבת 'חכמי לובלין' המעטירה, בא רב אחד לדרוש בישיבה, ובתוך דבריו אמר, ראיתי בני עליה ומועטים מהם הינם בעלי כשרונות, כי לא הכשרונות יעמדו לאדם בדרכו להצליח בתורה, אלא מידת התמדתו ויגיעתו, וכן העיד הגר"ש בעצמו שכל גדולי תורה שנתגדלו בישיבה דשם היו העמלים והיגיעים (אף בעלי הכשרונות שנתייגעו בתורה נתגדלו כראוי בתורה, כי אין הכוונה לומר שבעלי כשרונות אינם יכולים להצליח ח"ו), ועל כן בבוא התורה לשבח את יעקב אבינו, לא שיבחוהו בכך שהיה יודע תורה, אלא בכך שהיה יושב אהלים בהתמדה רבה ועצומה. ומכאן תשובה לכל האומר לא אלי הדברים אמורים, כי דל כישרונות הנני, ולא לדידי ודכוותי לעסוק בתורה, כי טעות גדולה בידו, כי לא הכישרונות קובעים את ההצלחה בתורה, אלא היגיעה - כשור לעול וכחמור למשא היא אשר תביא את האדם להיות 'בעל תורה'.

וכן איתא בתרגום יונתן בן עוזיאל על הכתוב (כז כז) 'ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים' ומתרגם והוה עשו גבר נחשירן... ויעקב תבע אולפן מן קדם ה', ופירוש 'גבר נחשירן' - אדם בטל שאין עושה מלאכה' ואילו יעקב אבינו היה 'תבע אולפן' היינו שהיה מבקש את השי"ת. ומכאן, שהיינו גופא ההבדל בין יעקב לעשו, כי עשו היה יושב ובטל כדמתקריא בלשוננו ליידיג-גייער, ותוצאותיה שהרשיע עד מאוד, אבל יעקב אבינו היה תמיד דורש ומבקש את השי"ת ובוזה נתעלה לרום המעלה וזכה להיות יעקב שלימתא - בחיר שבאבות. לפני כמה שנים פרצה 'סערה' בארה"ב ונקרא שמה סענד"י הוריקן, רוחות עזות אלו שיברו והרסו כל מי שהפריע להם בדרכם... והנה דבר פלא אירע באחד הרחובות בעיר ליעקוואד - ברחוב שנבנה באותו זמן ובו כעשרה בתים - חמש בתים בכל צד, ולפני כל בית חצר שבה ניטעו אילנות ועצי נוי, ובהגיע הסערה הבדילה הרוח, בחלק מהחצרות נעקרו האילנות ובכמה מהם נשאר הכל לפליטה, ויהי לפלא, כי לא אירע הדבר עפ"י סדר מסוים כגון שאילנות שבצד ימין ייעקרו והשאר לא או להיפך... אלא מבלי כל סדר מיוחד זה נעקר וזה לא, לאחר חקירות ובדיקות העלו החוקרים כי האילנות שבעליהם התקינו לרווחתם מקור מים (ממטרות) להשקותם בכל עת נעקרו ואלו שלא היה להם מים כסדר לא נעקרו, וביאור הדבר, כי האילנות שלא היו משקין אותם מאליהם הוצרכו לתור בעצמם ולחפש אחר 'מים' לגדילתם, ומדרכו של עץ כזה להעמיק ולשלח שרשיו בעומק האדמה ולרוחב צדדי השדה עד שמגיע למקור מים, וממילא כל רוח סערה שבאה אינה עוקרתו אחרי שרשיו עמוקים ופרושים לרוחב השדה... אבל אלו שהורגלו לקבל מים ללא כל טורח לא העמיקו שרשיהם כלל וכלל, וממילא, בהגיע רוח סערה אחת גדולה מעט מהרגיל נעקרו יחד עם השורש לאבדון... כיו"ב, ייאמר לכל בחור ואברך, אם הינך רואה כי הלימוד בא לך בקושי - כאותו אילן שאין לו מים כדי צרכו מתוך מנוחה, הרי אותה היגיעה שתתייגע בתורה היא כאותם שרשים שהעמיקו יותר ויותר עד ש'יכלו עמוד' כנגד כל רוח סערה עזה... אף אתה תשאר איתן בעסק התורה והעבודה - כנגד כל מיני רוחות זרות הנושבות בעולם ברוח או בגשם, אולם זה שמצד כישרונותיו ומצבו בא לו עסק התורה בנקל הריהו ג"כ מסוכן ליפול מרוחות זרות.

לג. סיפר הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל ראש ישיבת סלבודקא, כי בשנות מלחמת העולם הראשונה גלה ממקום למקום, והוא עדיין בשנות הבחרות, באחד מטלטולי הדרכים היתה אכסנייתו בבית הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שאף הוא היה שם במקומו, ובאותו הזמן הרבה החפץ חיים לטרוח סביבו הגם שהיה זקן בא בימים, והכין לו מיטה לישון כשהוא מניח כר לראשו. באישון ליל התעורר רבי מרדכי וראה שה'חפץ חיים' ישן ללא כר, והסיק מכך שהוא נתן לו את הכר שלו... ויהי בבוקר נענה ר"מ לפני ה'חפץ חיים' כי אינו מוכן לקחת את הכר של הח"ח, אמר לו הח"ח, תנוח דעתך, כי ממילא אינני מסוגל לשכב בנחת כשהכר מראשוניי בימים טרופים כאלו, כאשר רבבות רבבות בני ישראל נעים ונדים ממקומם ונתונים בצר ובמצוק, אך אורח שאני... כי צריך להנעים לו את ה'אירוח' ככל שניתן (הובא ב'כי אם' עמוד 25).

אגב אורחא, שמעתי מרב אחד לפרש דכתיב בפרשת 'הכנסת אורחים' של אברהם 'והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו' (יח ו), ולכאורה היה נראה שאדרבה, כדי שלא יתבייש האוכל בעת אכילתו עדיף היה שלא 'יעמוד עליהם', אלא, דאיתא בזוה"ק (ח"א קב:) שה'אילן' היה מגלה טיבו ומהותו של האורח, אם הוא מאמין בהקב"ה

- במה שהיה קורא בשם ה' בכל מקום, ומתחסד עם קונו 'להורות חטאים בדרך', על כן תלה הקב"ה ליצחק בנו בזכותו. ורק אחר שהחל יצחק גם כן לקרוא בשם ה' (בפסוק כה), אז כתיב ביה (שם כו - כט) 'ואבימלך הלך אליו מגרר... ראו ראינו כי היה ה' עמך... אתה עתה ברוך ה'', ומאז לא מצאוהו עוד תלאות באשר שמר את משמרת ה' - לקרוא בשם ה', 'אמנם ליעקב לא תלה בזכות אחרים כלל, כי מנעוריו היה יושב אוהלים, 'ללמוד וללמד' דעת את העם, בפרט באהלי שם ועבר ששם עלו כל מבקש ה' בלי ספק, עכ"ל.

יושב אוהלים - עיקר הצלחתו בתורה ע"י היגיעה וההתמדה בפרשתו (כה כו), ויעקב איש תם יושב אוהלים, הזמן גרמא בפרשתו של יעקב אבינו להוסיף חיילים

נקראת ההטבה הלזו בשם 'חק', הרי ענין להיות חנון ורחום ולעשות צדקה ומשפט עם אחרים הוא דבר שכלי, ותירץ דקאי על דרך ה' להיות חנון ורחום גם למי שאינו כדאי^{לד}, וזה אינו שכלי רק הוא 'חוק' מדרכי השי"ת להטיב להם, וכך עשה אאע"ה שהלך בדרכי השי"ת בזה^{לה}.

והנה לכאורה צריך ביאור, מדוע לא תלה ליצחק בזכות עצמו כי אם בזכות אביו אברהם. וב'ספורנו' כתב, וישמור משמרת - עשה תמיד המשמרת המיוחדת לי שהוא לגמול חסד, כאמרו (תהלים כה י) 'כל ארחות ה' חסד ואמת', ולכן תלה תמיד ליצחק בזכות אביו ולא בזכות עצמו, כאן, וכן בכתוב (כו כד) 'וברכתך והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי', כי מאחר ואברהם היה עמוד החסד, הן בגשמייות, והן ברוחניות

היה העץ פורש ענפיו כלפי מטה ועושה עליו צל נאה, אכן אם היה עובד ע"ז הרי היה העץ מסלק את הענפים כלפי מעלה. וחס אברהם אבינו על כבודו של האורח שלא יתבייש על ידי שיראו אורחים אחרים שהוא יושב תחת כיפת השמים בלא צל, על כן 'והוא עומד עליהם תחת העץ', וממילא סיכך האילן והיצל בגין אברהם, ובכך הציל את כבודו של האורח. והגם שלא היה מצדיקי הדור... ואף לא מזרע ישראל, אלא נכרי טמא עובד ע"ז, אך כך היא דרכה של תורה לכבד גם את מי שאינו הגון ואינו ראוי...

לד. ואל תאמר היאך אוכל לנהוג במידות טובות עם 'פלוגי'... שהוא אדם קשה ורע לבריות, כי אין הדבר תלוי אלא בכך... ואם אתה תסתכל עליו בעין טובה אף הוא ישיב לך כגמולך הטוב... וכדאמרי אינשי, שבשעה שאדם מפנה 'אצבע' מאשימה כלפי השני - הרי אצבע אחת היא לעבר ה'נאשם' ואילו ג' אצבעות מקופלות ומכוונות לעבר ה'מאשים' עצמו... ללמד, שעד שאתה מחפש אחר חסרונות השני, בדוק היטב בעצמך אם אין בך פי כמה וכמה מאותם חסרונות וכיו"ב...

לה. נוראות מצינו בספה"ק 'תומר דבורה' (פ"א ו) וז"ל, הלא כבר פרשנו במקומו, שיש בהיכל ידוע מלאכים ממונים לקבל גמילות חסד שאדם עושה בעולם הזה, וכאשר מדת הדין מקטרגת על ישראל מיד אותם המלאכים מראים החסד ההוא, והקב"ה מרחם על ישראל מפני שהוא חפץ בחסד, ועם היות שהם חייבים, אם הם גומלים חסד זה לזה מרחם עליהם. עכ"ל.

וכבר נודע מה שאמרו חז"ל (ויק"ר לד ח) 'יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עם בעל הבית', ועפ"ז ביאר הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בלשון הכתוב (יה ה) 'ואקחה פת לחם', שלכאורה על פי דקדוק הלשון היה צריך לומר 'ואתנה פת לחם', שכן אברהם אבינו נתן לחם ל'אורחים' ולא לקח, אלא שבאמת כשאדם 'נותן' לחם לעני אינו אלא 'לוקח' מקח טוב לעצמו, על כן שפיר אמר אברהם 'ואקחה'...

כך העיד לפנינו אחד מאחינו בני ישראל הדר בארה"ב, כי לפני כמה שנים נסתבך בדיני ממונות באופן קשה ביותר, ותבעו ממנו ה'שלטונות' להביא 'ערבון' שלא 'ברח'... בעזרת השי"ת נענה ברצון אחד מקרוביו שברכו ה' בעשירות ובבעלותו נכסים רבים, והלה משכן את אחד הבניינים שלו כ'משכון'.

והנה ידוע כי עם פרוץ ה'ווירוס' ירד לעולם בעקבותיו גם קושי הפרנסה, והדבר ניכר ביותר אצל בעלי ה'נדל"ן' המחזיקים ברשותם בניינים ודירות להשכיר, כי רבים מהם עומדים ריקן, ואחרים מלאים בשוכרים שאינם משלמים דמי השכירות... ולאחרונה סיפר לו קרובו הנ"ל, כי גם הוא 'באותה צרה', שכמה מבנייניו אינם מושכרים, ובכמה מהדירות המושכרות אין הדיירים פורעים את דמי השכירות, אבל ראה זה פלא, אותו הבנין ה'ממושכן' כערבות לקרובו - כולו מושכר וכל הדיירים מעלים את דמי השכירות בשלמות, הא לך, כי גדול כחה של חסד, והמייטיב לרעהו מביא בזה טובה על עצמו.

באר הפרשה - פרשת תולדות

להתגבר בעוז ותעצומות בעסק התורה, ובוזה נזכה שיגיעו מעשינו למעשי אבותינו - אבות עולם השקיעו בעסק התורה את כל אונם ומרצם, מנח המוזכר בפר' נח (רש"י ז' ב) שלמד נח תורה, אברהם אבינו - היו לו ד' מאות פרקים במסכת ע"ז (ע"ז יד:), יעקב - 'יושב אהלים' (בראשית כה כז) ונטמן י"ד שנה בבית שם ועבר ש'לא שכב במקום ההוא' (מדרש תהלים קבר א) לו, משה

רבינו - ישב בשמים כמה פעמים מ' יום בשמים ממעל לחם לא אכל ומים לא שתה והגה בתורה, דוד המלך - טוב יום שאתה עוסק בתורה (שבת ל.), וכך היה במשך כל הדורות - תנאים ואמוראים ראשונים ואחרונים כולם 'בעלי דעה' שהשקיעו כל חיותם במסירות נפש בעסק התורה, אף אנו נלך בדרכם וייתב לנו בזה ובבא לו.

לו. איתא בתנא דבי אליהו (רבה פ"ה) בזה"ל, ומפני מה זכה יעקב לחיים שלא בצער ושלא ביצה"ר בעולם הזה, מממה שעתיד הקב"ה ליתן לצדיקים לעתיד לבוא, מפני שהיה יושב בבית המדרש מקטנותו ועד זקנותו, והיה בקי במקרא ובמשנה ובהלכות ובאגדות שנאמר (בראשית כה כז) 'ויעקב איש תם יושב אהלים', עכ"ל. הקשה הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל, כיצד ניתן לומר על יעקב שזכה לחיים שלא בצער, והלא כל ימיו היו מלאים ייסורים, בצרת עשו וצרת לבן צרת דינה וצרת יוסף, וכבר העיד יעקב על עצמו 'מעט ורעים היו ימי שני חיי' (בראשית מז ט), ולחיים כאלו ייקרא חיים שלא בצער. וביאר, כי ודאי היו לו ליעקב צרות צרורות, אך מאחר שהיה 'יושב אהלים' וכל ימיו היה שקוע בתורה בכל מהותו על כן לא הרגיש כלל בצער, אלא היה מלא באושר ובשמחת החיים (נדפס בשבט הלוי בראשית פר' תולדות).

הוסיפו על כך, בדיוק לשון חז"ל (מגילה יז. הובא ברש"י בראשית כח ט) שיעקב נטמן בבית עבר, והלשון תמוה מהו 'נטמן', מדוע לא כתיב 'למד' בבית עבר. אלא, שצורת לימודו של יעקב היה כמת אשר מטמינים אותו באדמה, שם הוא שווה לבדו בלא חברים, גם אין בידו 'לדבר' עם אחרים, ואין לו שום קשר ושליכות לעולם החיצון, כך 'המית' יעקב את עצמו על דברי תורה, ללמוד ברציפות ובשקיעות עצומה בלא שום שיג ושיח עם אחרים, ואכן הלומד באופן זה - שהוא כמת ומוטמן בארץ, הרי הוא חי חיים אמיתיים בלא צער, ונס יגון ואנחה.

הנה איתא (אבות ו ב) 'כל העוסק בתורה הרי זה מתעלה', ובביאור הדבר רמזו, כי האיש העומד על הארץ בסמוך לבנין רם ונישא בשיעור מאה קומות, נראה לו שהבנין ענק ועצום, אין חקר לגדולתו ואין תכלית לאורכו, אבל אם יביט עליו מלמעלה, ביושבו על המטוס יראה בעיניו כאילו הבנין קטן עד מאד, וכמעט שאין בו ממש. כך 'העוסק בתורה הרי' מתעלה, כי בהבטה מ'קרקע עולם' נראים לו צרותיו ובעיותיו גדולות עד לב השמים, אבל העוסק בתורה הרי' מתעלה - וכמי שיושב במרומי ארץ שאז נראים בפניו כל בעיותיו כקטנים, חסרי ערך וחשיבות.

לז. אלא שהתורה צריכה להיות בחיות ושמחה, וכן איתא ב'כלי יקר' בפרשתן בכתוב (כז מא) 'וישטום עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו, ויאמר עשו בלבו, יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי'. ומבאר הכלי יקר 'תלה הדבר בימי אבל, לפי שאבל אסור לעסוק בתורה כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ויצחק אמר והיה כאשר תריד - דהיינו בזמן שלא יעסקו בתורה - ופרקת עולו, ואם כן באבלו ודאי לא יעסקו בתורה ולא תגן עליו התורה ואז אהרגה את אחי'.

והקשה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, והרי מותר לאבל לעסוק בתורה בהלכות הנוגעות אליו כהלכות אבלות וכדומה, והיאת יוכל עשו להרגו בימי האבל, הלא אף אז ישב ויעסוק בתורה. אלא מכאן, שתורה בלא שמחה, כמו שהיא נלמדת בימי עצב ומרירות בימי אבלות, אין בה את המאור שבתורה שתגן על לומדיה. כי עיקר לימוד התורה הוא בשמחה ובטוב לבב.

אמנם צריך להוסיף, שזו היתה רק מחשבתו של עשו הרשע, שהוא היה נראה לו שיעקב אבינו לא יהא שרוי בשמחה בימי אבלות, אמנם האמת היא כי מאמינים בני מאמינים אנו שהכל הוא מהקב"ה ולטובה, ואף בימי אבלות עלינו להיות בשמחה, ואין זה סתירה כלל ל'אבלות'. וכבר אמר הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע לבאר הטעם שציוותה התורה על אבלות, שלכאורה אין צורך ב'ציווי' על כך שהרי אף גויי ארצות מתאבלים על קרוביהם, אלא שרצונו ית' שנהיה תמיד בשמחה, על כן 'קדשנו במצוותיו וציוונו על האבלות', וממילא היא עצמה תביאנו לידי שמחה, כי 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'.

באר הפרשה - פרשת תולדות

רחמנא אידכר לן זכותיהו דאברהם רחימא, דיצחק
 עקידא, ודיעקב שלימא (כולם הוזכרו בהאי פרשה),
 בשפע רוב טובה וברכה ברו"ג בסימן טוב ובמזל טוב לח,
 באמונת איתן בצור כל עולמים, ובעסק התורה והמצוות
 על ישראל שלום אבי"ר.

וכה אמר הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע בבואו פעם לנחם את האבל, כי מקובל אצלו ש'אבל' הוא ר"ת איך בין
 ליסטיג – אני שמח. וכשנשאל על מקור הדבר, נענה כי כן מפורש בדברי רש"י במסכת סוכה, וכוונתו למה שכתב
 רש"י (סוכה כה. ד"ה טירדא דרשות) 'שאע"פ שהוא חייב לנהוג אבילות של נעילה רחיצה וסיכה להראות כבוד מתו,
 אינו חייב להצטער'...
 לח. כתב הגה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע (מועד לכל חי סי' כו אות ה) כל חודש כסליו, כי מזלו גד, יהיה מוצלח להרים
 מזלו לכל עסקיו וכל ענייניו בעזרתו יתברך שמו.

הברכה וההצלחה כולה היתה מוכנה לפניך אלא שניצלת אותה לדברים פשוטים.

כעין זה מסופר בספר "טובך יביעו" ח"ב, בא אחד לפני ר' מרדכי בנט זצ"ל שיברכו שמספרו יעלה בגורל ויזכה בסכום עתק בירכו ר' מרדכי שאכן כן יהיה וכשהגיע לביתו שמח וטוב לב, אמר לבני משפחתו שיעשו בביתם נסיון ליוזכר אם ברכתו של הרב יעלה בגורלם, ועשו כעין גורל עם מספרים שונים והכניסו גם המספר התואם למספר שעומד לזכות, ואכן יצא המספר המבורך בגורל ושמחתם גדלה עד מאד, אולם כשהגיע זמן ההגרלה האמיתית הפכה שמחתם לתוגה, כי לא עלה המספר בגורל, הלך אותו האיש לרבי מרדכי וסיפר לו כל אשר קרה, ויאמר לו רבי מרדכי שהברכה התקיימה בגורל שעשו בביתם.

(אוצרות התורה)

ויצא הראשון אדמוני (כה, כה)

יש להבין למה כיבד הכתוב את עשו לקראו בתואר 'ראשון' שהוא תואר חשוב.

כתב רבינו ה'בן איש חי', ונ"ל בס"ד דבא הכתוב לגנותו בתואר זה. והוא ע"ד מ"ש מהר"א גבישון ז"ל בעומר השכחה (דף נ"ה) שאם יהיה עבד משכיל במידותיו יבחרוהו יותר מן הבן אשר אביו הוא ת"ח והבן עם הארץ ואינו משכיל במידותיו.

שכך אמרו בספר דברי הימים של "מלכי הערב" כי בקרטבא חלה דיין העיר למות, והיה לו בן אחד וגם היה לו תלמיד אחד שהוא בן הקצב, ובנו של הדיין לא היה ראוי כאותו התלמיד בן הקצב, ולכן, אחרי שמת הדיין, מינו תחתיו את בן הקצב. לאחר זמן, לא הסתדרו בן הדיין ובן הקצב, ובן הדיין ולזל בדיין החדש באומרו שהוא בן הקצב, ענהו ויאמר לו הדיין, נכון הוא שאני בן הקצב, אבל אני עתה התחיל החכמה והיחס ממני משא"כ אתה, שהיחס והחכמה נשלמו באבך ואצלך התחיל הנקלה והסכלות ע"כ ע"ש

וכן הענין כאן, הנה אבותינו אברהם ויצחק היו קדושים חכמים נבונים ויודעים ואם היה עשו אדם טוב וישר והולך בעקבותיהם ודרכם, לא היה נקרא 'ראשון' בדרכם הטוב והישר אלא היה נחשב שלישי להם מפני שהוא נגרר אחריהם, אבל הואיל ועשו לא הלך בדרכם הטוב והישר אלא פנה לדרך רע וכסלות שאינו מסוג דרכם אלא להפך, על כן נקרא 'ראשון' שנפסק חבל החכמה והישרות של אבותיו ממנו, משא"כ יעקב אע"ה לא נבדל מאבותיו אלא הלך בדרכם הטובה והישרה ולכן אינו נקרא ראשון בדרך הטוב והחכמה אלא נקרא שלישי לאבות כי נמשך אחריהם והלך בדרך שהלכו בה.

(עוד יוסף חי)

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו (כה, כה)

כל העובר ישתומם האִיך יכול עשיו לרמות איש קדוש כיצחק אבינו בגלל ש"ציד בפיו"? ואף לפי דברי חז"ל שהכוונה שידע לרמות כיצד מעשרים וכו', עדיין הקושיא במקומה עומדת. איך יכול לרמות בכמה שאלות את יצחק אבינו שקיים את כל התורה כולה?

הביא תירוץ בספר דברי מאיר להרה"ק מפרעמישלאן זיע"א בשם הרה"ק ר' פייביש מבראדשין זצ"ל בזה הדרך, כי לרוב הקדוש של רבי פייבוש ה"ה הרה"ק בעל 'באר מים חיים' זצ"ל הי' לו בן אחד שלא הלך בדרכי יושר כראוי לפני בן צדיק כמוהו, ואעפ"כ היה רבי חיים מחזיק את בנו במזונות במלבושים יקרים ודאג לו לכל הצרכיו, ובכל אשמורת הבוקר כאשר קם ה'באר מים חיים' זי"ע לעבודתו ה'ק' פתח דבריו האיר בתפלה ובהנצלות קדם רבון עולמין בזה"ל: רבונו של עולם הבט נא כאשר אנכי עושה עם בני אעפ"י שאינו הולך בדרך תמים אעפ"כ אני עושה לו רב טוב וחסד, ואנכי רק בשר ודם, ומכ"ש אתה הוא אבינו אב הרחמן טוב ומטיב ורב חסד בוודאי ראוי והגון לפניך להתנהג עם בנך כן ותלמד ממני ק"ו.

והנה הגמ' אומרת (שבת פט, ב) "לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם בנך חטאו לי, אמר לפניו, רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, אמר, אימור ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עליהו,

כי עקרה היא (כה, כא)

הגמרא אומרת במסכת יבמות (סד, א) "א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים, מפני שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים". אפשר לפרש בדרך הלצה, דהנה מדרך העולם שהבנים מבטלים את אבותם מתלמוד תורה ותפלה ע"י טיפולם והדאגה למחסורם תמידין כסדרן. ועל זה אנו מבקשים שיתן לנו "זרעא חיא וקיימא די לא יפסוק מפתגמי אורייתא" שיהא זרעא חיא שלא יפסיק אותנו מפתגמי אורייתא, דהיינו שנוכל להגות בתורה ובמצוות ועם כל זאת שיהיו בריאים ושלמים כל הימים, ולא יבטלו אותנו בדאגותיהם עליהם.

וזה הכוונה גם כאן, שהיו אבותינו עקורים כדי שיוכלו להתפלל בדיעה מיושבת בלי הפרעה של הילדים כי הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים...

(תפארת שלמה)

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא (כה, כא)

הגמרא במסכת ברכות (לד, ב) אומרת שכאשר מתפללים בנוכחות החולה אין צורך להזכיר את שמו, כמו שמצאנו אצל משה רבינו שהתפלל על מרים א-ל נא רפא נא לה בלי להזכיר את שמה.

כאן חשש יצחק שאם יצטרך להזכיר את שמה, הרי יזכיר את שם הוריה הרשעים, והוא לא רצה להזכיר את זכרם כשמתפלל עבורה, לכן התחכם להתפלל "לנוכח אשתו" בכדי שלא יצטרך להזכיר את שמה.

(לנפש חיה)

ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו.

כתב רבי שלמה סובול ששאל את רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל מהו הלשון 'ויעתר לו השם' משמע שעשה לו הקב"ה טובה שלמה לאחר שהפציר, נעתר לבקשתו והפצרתו, ולא שהסכים תיכף לקבל תפילתו. וצ"ע שהרי הקב"ה הבטיח 'כי ביצחק יקרא לך זרע' ואמר רבי שלמה להגרי"ח שלדעתו התשובה היא כך, כיון שהקב"ה ביקר לאברהם 'תיקבר בשיבה טובה' שיהיה לו נחת יהודי כל ימי חייו, ולכן הסתלק ה' שנים קודם זמנו שלא יראה את עשיו יוצא לתרבות רעה, א"כ כשאין יצחק מתפלל ומעתיר בבקשה, היה מוליד כשהיה אברהם אבינו בן מאה ששים וחמש, ט"ו שנה לפני ק"פ שנה. אך כיון שהעתיר בתפילה כשהיה אברהם בן ק"ס נמצא שלאחר ט"ו שנה יצטרך להסתלק מוקדם בחמש שנים. ממילא כתוב 'נעתר לבקשתו'.

לאחר שהשלים רבי שלמה את דבריו, אמר תיכף הגרי"ח בגאונותו 'ויעתר לו הויה' בגימ' 'חמש שנים'.

וראיתי בספרים שאמר הגאון רבי אהרן קוטלר [היום היארצייט] שלומר דבר כזה תיכף, מוכרח להיות מדרגה של רוח הקודש.

(הגרמ"י רייזמן)

ויצא הראשון אדמוני (כה, כה)

הקשה המגיד מדובנא (בפירושו על מגילת רות) כיון שעשו מוכרח להיות שופך דמים מדוע יענש על כך?

אלא עשו נולד הראשון והבכור, ומוכן לעבודת המקדש, לכן נולד במזל מאדים המורה על דם, והוא דם הקרבנות, וזה כונת הפסוק "ויצא הראשון" כיון שהוא ראשון נולד "אדמוני", אולם אחר שמאס בעבודה ומכרה ליעקב אחיו לא נשאר לפניו עוד למלאת ידיו על פי מזלו אלא להיות רוצח ולכן יענש על כך.

דהיינו שעשו היה לו את הכח, ויכל היה לנצלו לטוב, אלא שבחר לנצלו לרעה. וכאשר משפיעים משמים כח לידיהם של האדם יכול הוא לנצלו לדברים רעים ג"כ.

ובעניין הזה של ניצול הכח שלא לטובה מספרים על חסיד אחד, שבא לקבל ברכה מאחד האדמו"רים היות וקנה כרטיס הגרלה על סכום מאד גדול ברצונו שכרטיסו יזכה, והרבי בירכו כי יצליח, יצא האיש מהרבי בשמחה גדולה אולם לבסוף לא הצליח ולא זכה בגורל. חזר החסיד ובא לפניו בנפילת אפיים עצוב ושבור על אי הצלחתו. שאל הרבי לחסיד מה עשית אחרי שבירכתני אותך? והשיב כי נכנסנו אני ומשפחתי למסעדה מתוך שמחה, וקרה שנשאנו חן בעיני בעל המסעדה ועשה לנו הנחה גדולה בעבור הסעודה כמעט בחינם, אז ספק הרבי על ידו ואמר חבל שאתה בעצמך הפסדת את האוצר, כי

ר' יעקב לא ידע אנגלית, והיה במקום זר בין גויים, לפתע עבר במקום יהודי שידע קצת אידיש, סיפר לו ר' יעקב מהעניין והיהודי הכניסו לביתו בכבוד רב ויטע לו אש"ל.

לפנות ערב השיג בטלפון את היהודי אליו היה צריך ר' יעקב להכנס, והביאו לשם.

שאלו ר' יעקב (למארח שהכניסו לביתו): מה חסר לך ומה אתה צריך? והלה אמר זה כמה שנים שלא זכה עדיין לזש"ק.

ברכו ר' יעקב: כעת חיה ולשנה הבאה תזכה לזש"ק וכך הוה, תוך שנה באה ידיעה שנוולד לו בן זכר.

ואמר הרב שהוא דבר פשוט, אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, וכ"ש תלמיד חכם, וגם משום שברכה הנובעת מחיוב הכרת הטוב יש לה כח ותוקף יותר.

וכתבתי זאת בספר למה הוצרך היה יצחק אבינו למטעמים כדי לברך את בנו ולא בירכו בלא זה, והוא משום שברכה הנובעת מהכרת הטוב יש לה תוקף וכח אחר.

(דרך שיחה)

ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד: ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תבריך נפשי בטרם אמות (כז, ג-ד)

יצחק אבינו אומר לעשו, שבשביל לקבל את הברכה, הוא צריך לטרוח. כל אחד שקורא את זה, שואל את עצמו – ממתי שבביל לתת ברכה למישהו, צריך לאכול משהו?

תארו לכם, שכל צדיק שאתם הולכים לקבל ממנו ברכה, אומר לכם – תביא לי מנה פלאפל ☺

מה זה צריך להיות? מה על קיבה ריקה לא יוצאת ברכה? השאלה הזאת מצאתי אותה, ברבינו בחיי, בפרשת השבוע.

הוא שואל את השאלה הזאת, והוא אומר – אם כל רצונו של יצחק אבינו, כדי שתשרה עליו הנבואה, הוא רצה להיות בשמחה, אז מה זה הענין של למלאות את הבטן באוכל, כדי לברך?

אני מקריא את הדברים בפנים – ומה שביקש מטעמים לשמחת הנפש, ולא ביקש כינור לנגן כמנהג הנביאים, מפני שהיה עתיד לברכו בדברים גופניים – טל השמים, ומשמני הארץ, ורוב דגן ותירוש, ועל כן רצה שתהיה סיבת השמחה, מאכל ממין הדבר שהוא רוצה לברכו בו, והינה זה דוגמת, מה שאמר חז"ל (מסכת ראש השנה טז, א) – מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג אמר הקדוש ברוך הוא נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה. ולמה זה?

הכל במידה כנגד מידה, כדי שתחול הברכה על אותו המין.

אמר יצחק אבינו – אם הייתי רוצה לברך אותו, שיהיה גדול הדור.. הברכה הזאת לא מתאימה לעשו. שבביל לברך אותו, שיהיה גדול הדור, אני לא צריך אוכל, אני יכל לברך אותו גם בלי זה... אבל היות והברכה שאני הולך לברך אותו, היא ברכה גופנית, אז צריך לתת, כמו כביכל אצל הקב"ה – נסכו לי מים בחג, כדי שיתברכו גשמי שנה, אז אתה תביא לי מטעמים ואברך אותך במטעמים. כך מבאר רבינו בחיי, את הענין הזה של המטעמים שמבקש יצחק אבינו.

(ברוך שאמר)

"הקל קול יעקב והידים ידי עשו" (כז, כב כג)

בספה"ק "אוהב ישראל" מביא בשם הרה"ק רבי נחמן קאסאבער: כיון שיצחק הבחין בשני הוכחות סותרות, קול של יעקב וידיים של עשו, מדוע ועל סמך מה הכריע שהוא עשו וברכו, אולי ההכרה של הקול הוא האמת ולא מגיע לו את הברכות?

ותירץ, שעשו חשש לאפשרות שיעקב ירמה את יצחק ויגנוב לו את הברכות ובודאי שיעקב בפקחותיו ישנה את קולו לקולו של עשו כדי להטעותו לכן אמר עשו ליצחק אביו כשיבוא הוא עצמו לקחת את הברכות ישנה את קולו לקולו של יעקב וזה יהיה לך האות והסימן שאני עשו בא לפניך, ויעקב בוכמתו הבין שכנראה זה מה שסוכם בין עשו ליצחק אביו, לכן כשהגיע אל אביו לא שינה את קולו להידמות לעשו, רק דיבר בקולו הטבעי ובדרך ארץ, וכיוון ששמע יצחק את קול יעקב הבין שכנראה זה עשו לפי מה שסוכם ביניהם.

כעין רעיון זה ממש כתב בספר בית הלוי, ומוסיף: ועל זה אמר יצחק לעשו "בא אחיך במרמה" ובאונקלוס פירש בחכמה, כיון שהיה זה כאילו מרמה, אבל באמת לא היה רמאות שכן דיבר בקולו הטבעי וא"כ זה מרמה של חכמה. (אוהב ישראל)

וירח את ריח בגדיו (כז, כז)

וברש"י מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן.

אמר ליה בניך חטאו, אמר לפניו, רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, אמר לא בסבי טעמא ולא בדדקאי עצה, אמר לו ליצחק בניך חטאו לי, אמר לפניו: רבונו של עולם, "בני?" ולא "בניך"? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך?! ועוד, כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה וכו' אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך ואם תמצא לומר כולם עלי הא קריבית נפשי קמך וכו'" הרי שזה היה טענת יצחק להקב"ה שאע"פ שחטאו בכל זאת הם בניו. וזה מה שרצה יצחק אבינו לפעול בהנהגה של אהבתו לעשו, בכדי שברכות הימים יעמוד זה לזכות ישראל שאף ע"פ שחטאו יגאלם הקב"ה.

(דברי מאיר)

ויעקב נתן לעשו לחם וניזיד עדשים ויאכל (כה, לד)

כתוב בתורה שיעקב נתן לו לחם וניזיד עדשים.. הוא לא הסתפק רק בניזיד עדשים. לפני שהוא נתן לו ניזיד עדשים, הוא נתן לו לחם....

למה נתן לו לחם?! יכל היה לתת לו ישר ניזיד עדשים?

אומרים המפרשים – יעקב אבינו חשש, שמא עשו יבוא לטעון, שהמכירה של הבכורה נעשתה בכפיה.

יש שאלה, אם אדם כפה על מישהו למכור לו מכירה, אם המכירה חלה או לא.

היה פעם אדם אחד, שהיה רעב מאוד... הרגיש שאם הוא לא מכניס משהו לפה עכשיו, הוא מת...

הוא ניכנס למסעדה ואומר למלצר – תעשה טובה, תן לי משהו לאכול!

- מה אתה רוצה לאכול???

- מה שאפשר לעשות הכי מהר!

הכי מהר זה צ"פס ושניצל, רוצה??

- כן, תביא!

- טוב בינתיים לך תיטול ידיים, אני יביא לך לחם...

נותן לו המלצר בינתיים ארבע פרוסות לחם, עם חומוס... הוא אוכל... מביא לו את הצ"פס... שתייה...

- אחחח, ה' יברך אותך!

- אני מודה לך מאוד, ה' יברך אותי... אבל תן לי 60 שקל על הארוחה...

- לא.. אני לא משלם!

- למה לא?!

- הלכתי למות, זה פיקוח נפש, ופיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה! אז אני מזכה אותך במצוה.

- בא רגע, לפני שאתה מזכה אותי במצוות, תבוא איתי לרב עכשיו... אני אבחר לי את המצוות שאני רוצה לזכות בהן..

הוא בא לרב ואומר לו – כבוד הרב, הוא אכל אצלי במסעדה בשישים שקל, והוא לא רוצה לשלם!

- למה אתה לא רוצה לשלם?

- כבוד הרבה, הגעתי למסעדה באפיסת כוחות, הרגשתי שאם אני לא אוכל, אני מת!

הוא באמת בחור טוב, ביקשתי ממנו לאכול... תוך 4 דקות הוא הביא לי כבר אוכל, ואכלתי!

אמר לו הרב – נכון שהלכת למות, ונכון שאם הוא הציל אותך, כאילו הציל עולם מלא... גם זה בסדר, אז על הלחם ועל החומוס אתה לא תשלם.... אבל למה אתה צריך לאכול שניצל שבביל לא למות?! אתה יכול להסתפק בארבע פרוסות עם חומוס.

באותו רגע שאכלת את הפרוסות עם החומוס, אתה כבר לא מת, "חזרת לחיים"... אז עכשיו תשלם- צ"פס ושניצל ושתייה!

אומרים המפרשים – חשש יעקב אבינו, שמא עשו אחר-כך יגיד "מה לעשות... הלכתי למות... אז מכרתי לו את הבכורה!"

אמר לו יעקב – תשמע, דבר ראשון תאכל לחם, שלא תגיד שאתה הולך למות, ומכרת את זה בגלל שזה היה פיקוח נפש. תאכל לחם, תירגע, תתישב דעתך, אחרי זה אני אתן לך גם עדשים.

אז לחם נתן לו, כדי להוריד את הטענה "מדין כפיה"... לאחר מכן, נתן לו גם ניזיד עדשים, כדי שלא יבוא בטענה, שכפו עליו את המכירה.

(ברוך שאמר)

"ועשה לי מטעמים... בעבור תבריך נפשי" (כז, ד)

"ספרתי להרב על הגי' יעקב ניימן זצ"ל שהיה פ"א בארה"ב, וביום אחד הביאו מארחו למקום בו היה להיכנס לאחד הגבירים, ר' יעקב דפק על הדלת, לא ענו לו, ויצא החוצה.

אמר הרב זה היה רק כאן שהיה לבוש יעקב אך מזה לא היה יכול לידע שהוא יעקב כי חשב שכיון שבא עשו ממצוה של צודה לי ציד לכן יש עמו ריח ג"ע

(דרך שיחה)

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש (כו, כז)

ראיתי בשם כ"ק המהרי"ד מבטלוא זי"ע, שהיה ידוע כקנאי גדול ולוחם מלחמות ה', ובפרט בעניני לבוש שצריך להיות על טהרת הקודש, ולא להידמות ללבושי הגויים, והנה פעם בא לפניו איזה נגיד גדול שהיה לבוש בלבוש מודרני, וברצות הצדיק לעורר לו על ענין זה בדברי נועם, כדי שלא להעלים אותו.

אמר בדרך צחות לתת טעם מדוע הנגידים הגדולים בעם דרכם להיות לבושים בלבוש גויים, וכך אמר, הנה יעקב אבינו קיבל ברכות "עולם הזה" מיצחק אבינו "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש", וכאשר קיבל ברכות אלו הוא היה לבוש בבגדי עשו, כדי שלא יכירו אביו, וכמו שכתוב (כו, טו) "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית ותלביש את יעקב בנה הקטן" ומכיון שיעקב אבינו קיבל את ברכות העוה"ז בהיותו לבוש בבגדי עשו, הנה זה גרם שהעשירים הגדולים שזכו לברכות אלו, אף הם לבושים לפעמים בלבוש שדומה ללבושו של עשו, עכ"ד.

(זאת התורה)

"ויחיד יצחק חרדה גדלה עד מאד" (כו, לז)

למה חרד יצחק, אמר: שמא עוון יש בי, שברכתי קטן לפני גדול ושניתני סדר היחס. התחיל עשו מצוה: "הכי יקרא שמו יעקב, ויעקבני זה פעמים". אמר לו אביו: מה עשה לך? אמר לו: "את ברכתי לקח, והנה עתה לקח ברכתי". אמר: בכך הייתי מצר וחרד, שמא עברתי את שורת הדין. עכשיו לבכור ברכתי, "גם ברוך יהיה" (רש"י בראשית כז, לו).

מי מסוגל להבין את עשו -

בא מן השדה והוא עיף, וחומד את נזיד העדשים. כשהוא מתבקש לשלם תמורתו בבכורה, החל לחרף ולגדף את העבודה שבבכורים (בראשית רבה טג, יג), וצחק צחוק גדול על אחיו התמים, שמחשיב את הבכורה ומוכן לתת תמורתה נזיד עדשים (שם, יד) -

וכעת, שיעקב אבינו השתמש בזכות הבכורה לקבל את הברכות, מתמרמר הוא על 'רמאותו'... אבל כזה הוא הטבע האנושי -

שמעתי מעשה בדין ירא שמים, אבל ממה חיים. ייקח שוחד.

אבל אסור, החליט לקחת בשינוי. לתובע ייחד את הנעל הימנית, ולנתבע את הנעל השמאלית.

לפני הדיון היה מחליף את נעליו בנעלים שבחדר המבוא, לראות באיזו מהן טמנו תכריך שטרות. ואם בשתייהן, איזו מפריעה יותר להליכה.

יום אחד תחב רגליו, והימנית בקושי נכנסה. מצא סמוכין למכביר להצדיק את התביעה, ופרכות לכתות גרסת הנתבע. לאשרו, מעולם לא נכשל, תמיד נתן הצד הצודק את השוחד.

יצא התובע וכל תאותו בידו, והדיין צלע החוצה וחלץ את החפיסה מנעלו, והנה היא תכריך נירות בעלמא.

"איזו שחיתות", רטן. "איזו רמאות!" אין אמון בבני אדם...

זהו שאמר, שאין האדם רואה נגעי עצמו. הוא נוטל שוחד, ומעייניו ברמאות הזולת...

ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך (כו, לה)

ביאר בספר "מנחת אליהו" (לבעל "שבט מוסר" פרק לג) עפ"י מה שכתב רש"י על הפסוק "וקח לי משם שני גדיי עזים" וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק, אלא פסח היה, האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים מפרקי דר"א עכ"ל.

ומביא ששמע מפי זקן חכם שיעקב נתן ליצחק אפיקומן אחר האכילה, וזהו כונת הפסוק "בא אחיך במרמה" "במרמה" גימטריא "אפיקומן" (287) וכונתו יעקב בזה שלא יוכל לטעום לאחר מכן מציודו של עשו מאחר שכבר אכל אפיקומן ואסור לאכול אחר אפיקומן.

(ואוצרות התורה)

יקרבו ימי אבל אבי (כו, מא)

יום אחד פרצה בבית המדרש של בריסק מחלוקת בין שני אבלים "אומרי קדיש" שכל אחד מהם רצה לעבור לפני התיבה כרגיל... והגיעו הדברים עד כדי מכות וזוה דם, בינתיים הגיע לבית המדרש 'רבי יושע בער', ובראותו את הנעשה ובשמעו בשל מה פרצה המריבה נזף בשניהם, הנה עכשיו פנה רבי יושע בער אל הקהל, ואמר:

מחזור לי פשוטו של הפסוק, "יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי" לכאורה הרי מוקשה הדבר, מפני מה היה עשו צריך לדחות את הדבר ימים רבים כל כך? וכי לא יכול ברנש כעשו לסדר את חשבונו עם יעקב בו במקום? אלא כידוע עשו בשאלותיו ששאל את אביו "היאך מעשרין את התבן" העמיד

עשו כל הזמן פנים של ירא שמים כביכול, ולפיקך בחר בימים של "ימי אבל אבי" שהם הימים הטובים ביותר לפתוח בהם במחלוקת, למשל, על התפילה לפני התיבה, להתפלל לפני העמוד ולומר קדיש. יעקב ירצה לעבור לפני התיבה, ועשו ירצה לעבור לפני התיבה, ויהיה מקום לתגרה לצעקות להרמת ידים ויווצרו שני צדדים, במבוכה הזאת יתקב יעקב ויהיו עוד כאלה שיצדיקו את עשו שרצה לזכות את אביו בעולם הבא ורדף אחרי מצוה... זאת ההזדמנות הנוחה ביותר כדי להתחשבן ולהתנפל על אח...

העולם אומרים בדרך צחות שעשיו עשה חשבון שאם יהרג את יעקב כעת, יצטרך לומר קדיש בנפרד על יעקב ולאחמ"כ כשאביו ימות יצטרך לומר עוד פעם קדיש, לכן העדיף לחכות לאבל אביו ולומר קדיש על שניהם בבת אחת...

אם תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך ה' (כו, כט)

נשאלת השאלה - מה פירוש הדבר, שגוי אומר לך: "עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום"?

פירוש הדבר, אומר לך הגוי: "אם שחררתי אותך בשלום - בלי מכות, תגיד תודה!" ☺

משל למה הדבר דומה? לאריה שאכל ופתאום נתקעה לו עצם בגרון - לא יכול - לא לבלוע ולא להקיא ☺

'מלך החיות' עומד באמצע היער עם עצם בגרון, וקורא לכולם - "מי יכול להושיע אותי?"

באו החיות ולא הצליחו להוציא את העצם. אמרו לו: "תשמע, ביער ישנה חיה ושמה שלדג. לחיה הזאת יש מקור ארון, שבעזרתו הוא יכול להוציא לך את העצם - חוץ ממנו, אף אחד לא יצליח!"

אמר להם האריה: "בסדר - תקראו לו מיד!"

רצו החיות את השלדג וסיפרו לו את המעשה - אמר להם השלדג: "להכניס את המקור שלי לתוך הלוע של האריה? שיחנק עם העצם בגרון - הרי ברגע שאכניס את המקור, הוא מיד יטרוף אותי!"

אמרו לו החיות: "תקשיב, מילה של אריה זו מילה - אם הוא הבטיח שלא יעשה לך כלום - אז הוא לא יעשה לך כלום!"

"בסדר. אבל מה עם איזשהו בונס על העמל - בכל זאת אני מסכן את עצמי?" ☺

אמרו לו החיות: "אם תצליח להוציא לו את העצם - תקבל בונס!" - הלך השלדג, והצליח להוציא את העצם מלוע האריה; נעמד השלדג מול האריה ואמר לו: "הנה העצם! מה עם... הבונס???"

אמר לו האריה: "בונס? לך תספר לכולם שהיית בפה שלי, ויצאת בשלום!" אותו הדבר היה עם אבימלך, שבא לכרות ברית עם יצחק ואמר לו: "עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום" - "תספר לכולם שיצאת מכאן בשלום - זה הבונס הגדול ביותר שאנחנו יכולים לתת לך!"

הבונס הגדול ביותר שאנחנו יכולים לתת לך!

(ברוך שאמר)

עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרותי מצותי חקותי ותורתי (כו, ה)

אמר רב ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין שנאמר תורות אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה (יומא כח):

מפרש רש"י 'עירובי תבשילין' - 'שאינו הלכה למשה מסיני אלא תקנת סופרים שעתידין לתקן'. ובתוס' ישנים כתב: 'לא ידע רבי, אמאי נקט הך מצוה, אמאי קולא ליה טפי מכולהו', ואכן נתחבטו המפרשים לפרש דברי הגמרא במה שונה מצוות עירובי תבשילין משאר מצוות.

בדרך רמז מבואר בבעל הטורים שתיבות "עקב אשר שמע אברהם" בגימ' "קיים אף עירובי תבשילין".

הגה"ח ר' אשר ווערנר זצ"ל אב"ד טבר' אמר לפרש הכוונה, ד'עירוב תבשילין' היה מצוה שאברהם אבינו קיימה בהידור, דאיתא בגמרא (פסחים מו:): שההיתר של עירוב תבשילין הוא רק היכי דשייך לומר 'הואיל ומקלעי ליה אורחים', היינו שהעירוב פועל רק אם התבשילים מוכנים זמן ניכר לפני נתינת השבת ויכולו האורחים - שעוד יבואו במשך היום"ט - לטעום מהם עוד לפני שבת, אבל אם מבשל סמוך לשבת ממש מצינו דיעות שהעירוב אינו מועיל.

א"כ אם כל העירוב הוא משום הואיל - ד'שמא' יבואו אורחים, אזי אצל אברהם אבינו ד'בוודאי' באו אורחים בכל היום עד השבת, הרי נמצא שאצלו היה העירוב תבשילין באופן מהודר ביותר.

(באר הגן)

וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם אחות נביות על נשיו לו לאשה (כו, ט)

כתב רש"י "על נשיו - הוסיף רשעה על רשעתו (ר"ל מרשעת על מרשעיות שהיו לו כבר וק"ל) שלא גירש את הראשונות".

כך נראה העולם הזה של עשו. זה אותו עשו שצוּעק כי מספיק לו העולם הזה והוא לא זקוק לעולם הבא. לאותו עשו אין מי שיכין לו ארוחת צהרים, ואת הבגדים הטובים שלו הוא צריך לאכסן בבית אמו...

יעקב מגיע לאביו עם ה'תחפושת' של עורות העזים, ואומר ליצחק אביו: "אנכי עשו בכרך". יעקב אבינו, עמוד האמת, "תתן אמת ליעקב", כיצד הוא אומר משפט כזה שאין בו אמת?

זו קושיא חזקה וכבר רבותינו עמדו עליה, אבל התרוץ עליה הוא נפלא!

ספר אבא זכרוננו לברכה: מסרתי שיחה בבאר שבע, וכאשר סימתי ויצאתי מבית הכנסת, נגש אלי יהודי, סגי נהור, ואמר לי: "כבוד הרב, אני צריך להגיע לקו 870 שנוסע לירושלים". הוא המשיך לספר לי בהתרגשות: "עברתי את השואה, כל בני משפחתי נפטרו, זכיתי להתחנך ונולד לי בן יחיד, ולאותו בן נולד בן אחד בלבד. זהו הנכד היחיד שלי, והלילה הוא מתחתן באולם "תמר" בירושלים, לשם אני צריך להגיע. אנא", הוא חוזר ומבקש, "קח אותי לקו 870 שנוסע לירושלים".

אבא עשה ברור קצר, ונאמר לו שקו 870 נוסע לצפון, לעפולה, ואילו קו 470 נוסע לירושלים. אבא מסביר לעיוור שהוא יקח אותו לקו 470 כדי שיגיע לירושלים, אבל העיוור מתעקש על כך שאמרו לו לנסוע בקו 870 והוא מבקש מאבא שיקח אותו דוקא לקו הזה.

עכשיו אבא עומד בפני דילמה: מה לעשות? האם להעלות את העיוור על האוטובוס שהוא מבקש ואז במקום להגיע לירושלים הוא יגיע לעפולה, וכמובן יחמיץ את חתונת נכדו היחיד, או להעלות אותו על הקו לירושלים ואז יגיע לחתונת הנכד וישמח עד מאוד, אלא שאז הוא צריך לשקר ולומר לו שזה מספר הקו שהוא צריך. מה צריך לעשות?

בוודאי שכל אחד מבין, שמצוה לשקר ולומר לו על קו 470 שהוא קו 870, כדי שאותו עיוור יזכה להגיע לחתונת נכדו היחיד.

יצחק אבינו הצדיק רוצה לתת את הברכות לבנו שימשיך את דרכו בקודש. הוא סבור, בטעות, כי עשו בנו הוא זה שימשיך את דרכו, אבל רבקה יודעת שהוא טועה. עשו הוא אבי העמלקים לדורותיהם, ואם הוא יקבל את הברכות, הם יגיעו לצאצאי עמלק. הברכות יגיעו לצפון במקום לירושלים... האין זו חובתו של יעקב אבינו, אי שהאמת, להנחות את אביו בדרך בה יצחק אבינו רוצה ללכת, גם אם זה נראה כמו שקר?

הרי עשו הוא אבי הנוכלים והשקרנים. הוא זה המפתה את יצחק אביו בפיו כאילו והוא מקפיד לשמור מצוות קלה כבחמורה. גם את המלח והתבן הוא רוצה לעשר... הרי מי שהאמת נר לרגליו, צריך להעמיד את יצחק אבינו על טעותו, גם אם המחיר הוא לשנות מעט מן האמת. העיקר שהברכות יגיעו ליעקב אבינו.

ספור קטנטן מה זה נקרא נכד מתוק של יעקב אבינו. סיפר לי יהודי חשוב: אני גר בירושלים, לפני חצי שנה ירדתי לצרכניה לקנות מוצרים. אני מגיע לתור, יש שם תור ארוך של שלושים אנשים. אני מחכה בסבלנות, אולי חצי שעה אני מחכה בתור. לפני היה אדם מתוק, אציל, עדין נפש. עמד עם שקית ובה שלושה מוצרים, אבל הוא מחכה, דחוף לו כנראה. התור מתקדם לאט לאט, והנה הוא כבר כמעט מגיע לקופה. ופתאום הוא נעצר, אומר לקופאית: "סליחה היתה לי טעות". הוא יוצא מהתור, חוזר לאחוריו מחזיר את המוצרים למקום ויוצא מהחנות.

הייתי מופתע ממנו. אדם ממתין חצי שעה, וכאשר מגיע תורו הוא מחזיר את המוצרים למקומם!?

בינתיים הגיע תורי, שלמתי על המוצרים שקניתי ומהרתי החוצה כדי להשיג את היהודי הזה. הייתי סקרן לדעת מה גרם לו לשנות את דעתו ולהחזיר את המוצרים למדפים, בדיוק כאשר כבר הגיע תורו לשלם. עצרתי בחוץ את היהודי הזה והצגתי בפניו את תמייתי.

תשמעו מה זה נקרא נכד של יעקב אבינו. כך הוא מספר לי: "אני נשוי כמעט שנתיים, והנה לפני שבועות ספורים אשתי ילדה בחסדי שמים תינוק חמוד. הבוקר בקשה ממני אשתי לרדת לצרכניה ולקנות כמה פריטים שהיא זקוקה לתינוק. המתנתי, כפי שראיתי, בתור בסבלנות, והנה כמעט לפני שהגיע תורי קמה הקופאית שישבה שם, ולקופה הגיעה קופאית אחרת. הקופאית השניה היא תושבת השכונה שלנו. היא נשואה כבר חמש-עשרה שנה ואין לה ילדים. הבית ריק ושומם. אני אברך צעיר, והיא מכירה את המשפחה שלנו. אם אגיע לקופה והיא תראה שאני קונה מוצרים לתינוק, הלב שלה ימס. הידיים שלה ירעדו מרוב צער, בראותה כי אנחנו כבר זכינו לילד ואילו היא עדיין בלי ילדים. אמור לי אתה: וכי זה מה שהקב"ה רוצה שאעשה? האם שווה לי החסכון של כמה שקלים בקניה בצרכניה הזאת, כדי לצער אשה כאובה? נכון שהמתנתי חצי שעה, אבל מה עם בין אדם לחברו? אני אלך לקנות במקום אחר, קצת יקר יותר, אשלם עוד כמה שקלים אבל לא אצער את הזולת!"

זה נקרא נכד של יעקב אבינו ונכד של יצחק אבינו. יצחק רוצה לברך את הילדים המתוקים האלה. עשו הרשע מרמה את אביו, ולכן יעקב אבינו, עמוד

למה הדבר דומה? היה אחד שהגיע אל הרופא להיבדק, אמר לו הרופא שלפי תוצאות בדיקות הדם, חייב הוא להתחיל בדיאטה כבר מהיום, ואם לא הרי שהוא בסכנת חיים. שואל אותו אחד את הרופא מה עלי לעשות בשביל זה? אומר לו הרופא, הנה אכין לך תפריט מסודר, לארוחות בוקר צהריים וערב, בבוקר תאכל שתי פרוסות של לחם מקמח מלא עם כך וכך ירקות, בצהריים מנה אחת של עוף עם תוספת אחת בלבד ובערב ג'כ שתי פרוסות של לחם מקמח מלא עם קצת גבינה, וירקות ללא הגבלה.

שמע אותו אדם, ורשם את הדברים. כשעמד בפתח לצאת מן החדר, שאל את הרופא, "רק דבר אחד אני רוצה לדעת, את התפריט שהכנת לי, לאכול לפני הארוחה או אחרי הארוחה?"...

כך גם עשוי, שהיו לו כבר כמה רשעיות, הלך ונשא את מחלת בת ישמעאל כי אביו מקפיד שינשאו דוקא למשפחה זו...

(ציוני תורה)

מאוצרות המגידים

ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה. ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכור את בכורתו ליעקב (כה, לב-לג)

במשפט שנערך בנירנברג לאחר תום מלחמת העולם השנייה לבכירי המשטר ההיטלרסטי, הוצאו להורג בתליה עשרה מהפושעים הללו כאשר גזר דינם בוצע בהושענא רבה שנת תש"ז. בדרך לחבל התליה, אמר אחד הפושעים העמלקים, יואכים פון ריבנטרופ, מי שכהן כשר החוץ של המשטר הנאצי, כי היום יהיה ליהודים 'פורים שני'. ואכן, 'עשרת בני המן' הנאצים נתלו באותו יום.

העמלקים הללו לא צמחו כערער בערבה. הם ינקו את שנאתם לעם ישראל בבית הסבא שלהם, עשו הרשע. עוד בחיי חיותו של אביו, יצחק אבינו, הוא כבר תכנן להרוג את אחיו באמרו: "יעברו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי".

מאז ימי עשו, סבו של עמלק, נותרה שנאת עולם לעם עולם. בואו נכנס מעט לכל הסוגיה המלווה את כלל ישראל מאז ימי האבות ועד ימינו – המאבק בין יעקב אבינו וצאצאיו, מול עשו הרשע וילדי רוחו. נתבונן לא רק בשכר העולם הבא של יעקב אבינו, אלא כיצד נראה ה'עולם הזה' שלו מול אותו עולם הזה של אחיו עשו הרשע.

השלב הראשון היה – מכירת הבכורה.

עשו חוזר מהשדה רעב כמו כלב, לאחר שכבר הספיק לעבור חמש עברות, כל כולו שקוע בתאוות העולם הזה, והוא פונה ליעקב אחיו בתחינה נרגשת: "הלעיטני נא מן האדם האדם הזה". אני רעב, אנא תן לי לאכול מהתבשיל האדום המשובח הזה!

יעקב משיב לו: אחי הנכבד, אין מתנות חינוך. אתה רוצה מהתבשיל? אני מוכן לתת לך, אבל רק אם תהיה מוכן לעשות עסקה. שני עולמות מצויים בפנינו – אומר לו יעקב – העולם הזה והעולם הבא. בעולם הזה יש תענוגות ומנועמים, אוכל משובח, כסף לרוב, בלויים והנאות, ואילו בעולם הבא אין אכילה ושתייה, יש סטנדר עם גמרא, עונג רוחני ותו לא. אם אתה רוצה מהתבשיל המהביל, הבה נתחלק בינינו את העולמות: קח לך אל העולם הזה על כל תענוגותיו, ותן לי בתמורה את העולם הבא.

עשו רואה בכך עסקה הוגנת. מה לו לעולם הבא? הוא רוצה את הנאות העולם הזה, ומצדו שיעקב אחיו יקח לו את כל העולם הבא בשלמות. הוא אינו זקוק להקבר דוקא במערת המכפלה יחד עם הצדיקים. מה לו ולהם? מבחינתו, גם 'שדה בוקר' זו אופציה טובה להקבר שם...

העסקה הושלמה ועשו יוצא לעולם הגדול לעשות חיל. יעקב נשאר איש תם יושב אהלים. לא אוהה אחד אלא כמה אוהלים. כולל בוקר, כולל ערב, כולל חצות, כולל אשמורת, כולל שיש-שבת, ואם יש – אז גם כולל מוצאי שבת...

חולפת תקופה, יצחק אבינו רוצה לברך את בנו הבכור, את עשו. לרבקה נודע ברוח הקודש על כוונתו של יצחק והיא אומרת ליעקב שילך לאביו לקבל את הברכות. כדי שיעקב לא יגלה את התרמית, היא מלבישה את יעקב בבגדי עשו החמודות. היכן נמצאים הבגדים של עשו? בבית אמו.

שואלים חז"ל: לעשו יש הרי ארבע נשים. יש לו גם כסף לרוב. מן הסתם לכל אשה יש איזו דירת פאר מכובדת. וכי אין לו בכל ארבע הדירות הללו היכן להניח את בגדיו, רק בבית אמו?

אלא, עשו הולך ישון כל לילה עם כיסים מלאים, וקם בבוקר עם כיסים ריקים. הנשים שלו היו עוסקות כל היום ב'קנין משיכה'... הן היו משתמשות בכספים של עשו, מרוקנות את כיסיו לחלוטין, אבל לא היה אצלן מקום לבגדים שלו.

גם כאשר הוא רעב, לא מחכה לו בבית ארוחה דשנה, והוא צריך להתחנן לאחיו יעקב שיתן לו מעט מתבשיל העדשים.

האמת, הידוע מהו באמת רצון אביו, משנה מן האמת, כדי שהברכות לא יחולו על ראשו של אחיו הרשע.

כאשר נודע לעשו שגנבו לו את הברכות, הוא מגיב בהיסטריה, בזעקות נוראות. "ויצעק צעקה גדולה ומהר עד מאד".

עשו איננו ילד קטן, הוא כבר אדם בן ששים ושלש, קשוח, ארכי-רוצח, והנה הוא עומד וממיר בבכיו: "וישא עשו קולו ויברך".

הייתי רוצה לשאול את עשו: רשע שכמותך, מדוע חשובה לך כל כך הברכה מהצדיק? הרי מאסת בדרך הזו, בזית את הצדיקים, אתה מזלזל בהם ופתאום אתה זקוק לברכה מאביך הצדיק? ועוד יש לי לשאול אותך: האם יעקב גנב ממך את הבכורה? הרי אתה מכרת אותה בלב שלם. השלכת את הבכורה ככלי אין חפץ בו. "ויבז עשו את הבכרה", ועכשיו אתה בוכה שגנבו לך אותה?

המסקנה הנוראה והכואבת: לעשו היה ראש גדול! ראש של עשו קבור במערת המכפלה עם האבות הקדושים, אבל גופו טמון עמוק עמוק בתאוות העולם הזה.

עשו רוצה בכורה. בשכלו הוא מבין מה זה קרבנות ומה זה בית המקדש, אבל כאשר הוא נתקל בתאוה רגעית כלשהי, הוא משליך את כל הבנתו לפח. הוא יודע היטב מהי משמעות ברכת הצדיק. הוא בוכה כמו ילד קטן כאשר הוא מפסיד את הברכות, אבל אין זה מונע ממנו להיות שקוע בהבלי העולם הזה. או! כמה רחמנות עליו...

אומרים כי ליושבי הג'ונגלים ישנה שיטה בדוקה כיצד ללכוד קופים. הקופים אוהבים לאכול אורז מתובל. מה עושים הילידים שם? לוקחים אגוזי קוקוס קשיחים, קודחים בהם חור, מרוקנים את התוך וממלאים אותו באורז מתובל. הפתח של הקוקוס הוא צר מאוד, אבל ריחו של האורז המתובל הטמון עמוק בתוכו נודף למרחקים. את אגוזי הקוקוס הם קושרים חזק לעצים ומתרחקים מהמקום.

הקופים מריחים את ריח האוכל שהם תאבים לו, מגיעים אל העצים, ותוחבים את ידיהם הקטנות אל תוך האגוז. שם הם קומצים את ידם עם כל האורז בכף היד, אבל כמובן אינם מצליחים להוציא את היד החוצה יחד עם האורז, כי הפתח צר. אם יפתחו את היד כדי להוציא אותה החוצה, ישאר כל האורז בפנים. הם ממשיכים במאמציהם לשלוף את היד החוצה עם האורז, אך לשוא. הפתח צר מידי, ואין כל אפשרות להוציא את היד עם האוכל. והנה מגיעים הצידים למקום. הקופים רואים אותם מתקרבים, אבל ידיהם לכודות בתוך האגוז. הם משתוללים, נושכים את העצים, נושכים את עצמם, אבל אינם יכולים להשתחרר וכך הם נלכדים בקלות.

אם הייתי יכול לדבר אתם, הייתי אומר להם: 'קופים סכלים, תפתחו את ידכם הקפוצה, שחררו את האורז, וכך תוכלו להוציא את היד ולברוח. מדוע אתם נושאים עם היד בפנים?' אם הם היו יכולים להשיב לי, היו אומרים: 'כבודו בודאי צודק בשכל, אבל אנחנו לא יכולים להפריד מהאורז הריחני'...

זה עשו הרשע! הוא רוצה בכורה. בשכלו הוא מבין את כל המעלות הרוחניות, אבל כאשר הוא רואה נזיד עדשים, הוא לא מסוגל להתאפק. הוא מוכן להשליך את כל השאיפות הקדושות שלו, כדי להנות מעוד הנאה זמנית מתענוגי העולם הזה.

הגמרא (תמיד לב ע"ב) מספרת ספור מעניין:

היה מלך אדיר שקראו לו אלכסנדר מוקדון. הוא היה המלך הראשון במלכות יוון, שכבש את העולם בסערה.

באחד ממסעותיו הוא היה רעב מאוד. הוציא מתיקו דג מלוח, ושטף אותו במי המעין שהיה בקרבת מקום. בבואו לאכול מהדג, הריח ממנו ריח משובח ביותר, והבין כי מן הסתם גן עדן נמצא בקרבת מקום, והמעין נובע ממנו.

הלך לכוון המעין, עד שהגיע לשער גן עדן. שם אמר למלאכים השומרים על הפתח: אני מלך אדיר וחשוב, תנו לי להכנס לגן עדן. אמרו לו: "זה השער לה' – צדיקים יבואו בו". רק לצדיקים יש זכות כניסה לכאן. אמר להם: תנו לי לפחות מזכרת מגן-עדן, כדי שאוכל להראות לאחרים שזכיתי לעמוד על פתחו. הביאו לו המלאכים גולגולת של בשר ודם.

שב אלכסנדר מוקדון לעירו והראה לאנשיו את המשכרת שקבל מגן עדן. הוא רצה לשקול את הגולגולת, הניח אותה על כף המאזניים, אך ככל ששם כמויות של כסף וזהב על צדה האחד של המשקולת, הגולגולת הכבידה על הצד השני. קרא אלכסנדר מוקדון לחכמי ישראל ושאל אותם לפשר הדבר. כיצד זה שאיני יכול למצוא את משקל הגולגולת, והיא שוקלת יותר מכל מה שאני שם נגדה על כף המאזניים?

אמרו לו החכמים: זו גולגולת של בשר ודם, יש בה עיניים, וכידוע, עיניו של אדם אינן שבעות לעולם, כך שכל כסף וזהב שתשים נגדן, לא ישוו אליה. העין שוקלת כמה גרמים בלבד, אבל היא רוצה עוד ועוד. תן לה מכונית יוקרה – היא תרצה מכונית יוקרה יותר. תן לה דירת פאר – היא תרצה דירה מפוארת. לעולם אי אפשר להשביע אותה.

אספר לכם סיפור מדהים: היתה תקופה שאבי שכם בטיפול נמרץ חודש ימים, מצבו היה קשה, ולא נראה היה שאפשר לעזור לו. אמר לי עסקן רפואי בכיר: "דע לך שהרופסורים הגדולים כאן לא ישאירו אותו עוד הרבה זמן, חבל על המקום שהוא תופס. אבל אם יוציאו אותו מכאן לפני הזמן, הוא יהיה בסכנת חיים. לכן אני מציע לך לקנות לראש המחלקה מתנה יוקרתית, כדי 'לשחד' אותו, וכך הוא ישאיר את אביו".

שאלתי אותו מה כדאי לקנות לו, והוא אמר לי כי ראש המחלקה אוהב עטים. הוא הציע לקחת אותי לפתח-תקוה לקנות עט לראש המחלקה. אמרתי לו: "וכי בשביל עט צריך לנסוע לפתח-תקוה? האם בבני ברק אין חנויות שמורכרות עטים?" הוא חיך ואמר לי: "צריך לקנות לו עט מיוחד, לא מאלו שמוכרים בחנויות רגילות".

אנחנו נוסעים לפתח-תקוה, מגיעים לחנות שמוכרת עטים, ואני מבקש מהמוכר שיתן לי עט יפה. תוך כדי שהוא הולך להביא לי עט, אני מפשפש בכיסי להוציא כמה מטבעות כדי לשלם על העט. וכי כמה כבר יכול לעלות עט? הוא מביא לי עט יפה בקופסא מהודרת ואני שואל אותו למחירו, ואז הוא מצביע על מדבקה המוצמדת לקופסא. מחירי העט הוא ששת אלפים וחמש מאות ₪. עמדתי נדהם ושאלתי: "זה המחיר?" והוא השיב לי: "למען הרב אני מוכן לעשות הנחה, ולקחת רק חמשת אלפים ושבע מאות ₪". לא היתה לי בררה ושלמתי את המחיר.

אני מתביש לספר את ההמשך. כאשר הגעתי הביתה, אספתי את כל הילדים שלי, לקחתי עט שעולה שלש וחצי ₪ וכתבתי אתו על נייר וגם עם העט היקר. לא ראינו כל הבדל. שני העטים כתבו אותו דבר. אבל זה מה שהרופסור אוהב. כשהבאתי לו את העט במתנה, הייתם צריכים לראות איזה עיניים הוא פתח... עיניים שלא שבעות לעולם!

נשוב אלכסנדר מוקדון. הוא שמע את תשובת החכמים על משקל הגולגולת, אבל בקש הוכחה כי אכן התשובה נכונה. אמרו לו החכמים: קח מעט עפר וכסה את עיני הגולגולת כך שלא תוכל לראות, ואז עיניה יהיו שבעות ושוב לא תשקול כמקודם. אכן פור אלכסנדר מוקדון עפר על הגולגולת, וכך יכול היה לשקול את משקלה.

על זאת אומר שלמה המלך במשלי (כז, כ): "שאל ואבדה לא תשבענה ועיני האדם לא תשבענה". חז"ל באו לרמוז לנו, כי כאשר מכסים את האדם בעפר, לאחר מותו, אזי עיניו כבר שבעות.

מבטם של גדולי ישראל הפוך מזה. יום אחד הגיע למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל יהודי אמריקאי, שלמד אצלו עשרות שנים קודם לכן. אותו יהודי הוא עשיר גדול, וכאשר נכנס לבית הרב, נדהם לראות את הבית עם הקירות המקולפים והרצפה הישנה. אמר הלה לרב שטיינמן: "כבוד הרב, אני לא מאמין, הבית נראה כפי שהיה לפני עשרות שנים, שום דבר לא השתנה".

השיב לו הרב: "הבית צריך להשתנות? האדם צריך להשתנות!" אמר לו אותו יהודי: "כבוד הרב, יש לי הרבה כסף, והייתי רוצה לשפץ את הבית של הרב, אבל אני רוצה לעשות את המצוה לבד, בלי שותפים".

ומה השיב לו הרב? – "גם אני לא רוצה שותפים בחלק שלי"...

חולפות להן שלושים וארבע שנים מאז פגישתם האחרונה של האחים התאומים, יעקב כבר הספיק ללמוד ארבע-עשרה שנים בבית מדרשם של שם ועבר ולהיות עשרים שנה בבית לבן, והנה הוא שומע כי עשו הולך לקראתו ועמו ארבע מאות אנשי צבא.

יעקב יודע כי עשו בלבו לא סלח לו על לקיחת ברכות יצחק אביו ועדיין לא שכח את תכניתו להרוג אותו, והוא שונא אותו שנאת עולם. כיצד יעקב מתכנן לקדם את פני הרעה? הוא שולח לו עזים, תישיים, רחלים, גמלים, אתונות.

מה חשב יעקב אבינו? האם כמה בעלי חיים יהיו פיצוי על הברכה של יצחק אבינו? מדוע עלה בדעתו כי עשו ימנע מלהרוג אותו בשל כך?

אבל יעקב מכיר את עשו. יש לו אמנם ראש גדול, אותו ראש שנטמן במערת המכפלה. הוא ידוע ערכה של ברכת צדיק, אבל כאשר מונח לפניו נזיד עדשים, הוא מאבד את הראש. כך היה בפגישה ביניהם. עשו מתקרב עם מאות לוחמים, כולם עם חרבות שלופים, ופתאום הוא רואה קבוצת אנשים משתחוה לו. הם נותנים לו במתנה כמה עזים ותישיים, גמלים ואתונות. עוד לא גמרו הראשונים – והנה עוד קבוצה ועוד מתנה. עשו מסתווור מהמתנות. שוכח מהכל. כבר לא כועס על לקיחת הבכורה והברכות.

פלאי פלאים. אם המתנות הללו שוות את הבכורה? האם הן מכסות את הפסד ברכתיו של יצחק אבינו?

אבל רשעים נמצאים ברשות לבם. עשו אסור במאסר עולם. הוא לא שולט על עצמו. ברגע שהוא רואה ממון, עיניו מסתנוורות.

ראו מה קרה בפגישה הנדירה כל כך. "וירץ עשו לקראתו ויחבקוהו ויפל על צוארו וישקוהו". רבי שמעון בר יוחאי אומר כי "הלכה היא – עשו שונא ליעקב", אבל כאן הוא נותן לו נשיקות מכל הלב. הוא חולם כבר עשרות שנים כיצד יהרוג את אחיו וימצוץ את דמו, אבל כמה עזים ותישיים משכיחים ממנו את הכל!

כתוב בחז"ל כי על מטתו של יעקב אבינו, בה נשאו אותו לקברו בארץ ישראל, הניחו שלושים וששה מליכם את כתריהם. הלוייה שכמותה עוד לא נראתה בהיסטוריה. שלושים וששה מליכם מלויים, יחד עם המלך פרעה וכל מצרים, ועם רבבות צאצאיו.

וכיצד נראה הליותו של עשו הרשע? הוא נשחט כמו 'עגלה ערופה'. ראשו התגלגל במקום אחד וגופו למקום אחר. במדרש מובא שחושבים בן דן ערף לו את הראש וקצץ לו את הרגלים. הוא נקבר בשני מקומות: ראשו במערת המכפלה, וגופו – לדעה אחת נקבר במדינת שעיר, ולפי התרגומים יונתן בשדה של מערת המכפלה, אבל לא יחד עם הראש.

איך נראה העולם הזה והפטירה של יעקב, מול העולם הזה של עשו והפטירה של עשו הרשע.

שולחננו גדול משולחננו! העולם הזה שלנו יותר מהעולם הזה של הרשעים.

ונסיים בסיפור מעניין.

שבת אחת, אבא ז"ל היה בבית חולים לאחר שלא חש בטוב בערב שבת. אמא, שתהיה בריאה, היתה אתו כל השבת. אני ואחי באנו בשבת בצהריים. דברנו דברי תורה, שרנו קצת. קצת מילתא דבדיחותא.

באותו חדר, מיטה על ידו היה אחד מראשי המדינה דהיום. כל כמה דקות פתח את הוילון וסגר. פתח וסגר. שאלתי: "מפריעים לך? אני מתנצל. נשיר בשקט". והוא השיב: "אתם לא מפריעים לי כלל", אבל המשיך לפתוח את הוילון כל כמה דקות.

עד שהוא כבר לא יכול היה להתאפק ואמר לאבא בזו הלשון: "אומרים שיש לכם עולם הבא. אם זה נכון או לא – אני לא יודע. אבל, כבוד הרב, מה שבטוח – עולם הזה יש לכם!"

ואז הוא סיפר שיש לו בן יחיד שגר בצפון. "אני כבר שלושה שבועות שוכב פה חצי מת" – המשיך וסיפר – "עברתי שני ניתוחים מורכבים. פעם אחת ויחידה הוא בא לבקר אותי. כל שבוע טלפון אחד חצי דקה, דקה, וזהו!"

אמרתי לו: "טוב, יש לך בן רשע, מה אפשר לעשות. אבל יש לך אשה לפחות?" אוי, איך הוא פתח את הפה שלו על האשה שלו... הוא בחר לחיות כמו עשו וזכה לנשים כמו עשו... ואבא הצדיק, לאיזו אשה הוא זכה, וזכה לילדים ונכדים כמו שיעקב זכה.

צריך לזכור: לא רק עולם הבא יש לנו, אלא עולם הזה יש לנו! שולחננו גדול משולחננו.

(רבי חזקיהו יוסף קרלינשטיין שליט"א – דורש טוב)

ויתרוצצו הבנים בקרבה (כה, כב)

'ויתרוצצו' – רבותנו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי ע"א עשו מפרכס לצאת" – רש"י

מבואר בדברי חז"ל אלו, שכבר בבטן אמם היו עשו ויעקב שונים בתכונותיהם. השאלה היא, אפוא, מה הטענה על עשו שיצא רשע, והלא כך היו תכונותיו הטבעיות?

אמנם, יסוד גדול עליו לדעת. כל אדם מוצא את עצמו לפעמים במצב רוחני קשה. הוא מתקומם: 'זה לא הוגן'!... אך עליו לדעת ששום מצב מצד עצמו לא בהכרח הוא טוב ולא בהכרח הוא רע. רק האדם קובע אם המצב טוב או לא טוב.

למשל, אדם שיש לו ראש סתום. הזכרון לא עובד, כח המחשבה לא עובד. האם זו ברכה או קללה? תלוי מה אדם עושה עם אותו ראש. אם הוא עמל ומתייגע שוב ושוב להבין כמה שורות בגמרא, עד שבסוף זוכה להגיע להבנת הסוגיא על בוריה – הרי שעליו להודות ולהלל לבוראו על שעשאו חסר כשרון, ויחד עם זאת מתמיד, דבוק בה', וזיכהו לקבל על עצמו עול תורה ומצוות כראוי.

אך אם הוא אינו מנסה לעמול בתורה, אלא מחליט: היות והלימוד קשה עלי, הרי שאין לי סיכוי להצליח, וממילא מתייאש מראש – כלפיו הראש הסתום זו קללה. אבל הראש הסתום מצד עצמו אינו לא ברכה ולא קללה. האדם הוא זה שקובע מה לעשות עם אותו ראש וכיצד לנצלו.

דוגמא נוספת: אדם שחי בתוך חברה לא טובה, מתגורר באזור חילוני וכדומה. האם זו ברכה או קללה? ראינו יהודים שחיו בשכונות לא טובה, ודוקא בזכות זה בניהם צמחו להיות גדולי עולם ממש. זאת משום ששמרו עליהם ולמדו איתם כל הזמן, וכתוצאה מההשקפה המרובה הילדים הללו יצאו פרחים. לעומת זאת יהודי אחר שחי בין שכנים לא טובים, ילדיו מסתובבים ברחובות, וכמה מהם התקלקלו.

אם כן, כשנשאל האם לא טובה זו ברכה או קללה? – גם כאן התשובה תהיה: תלוי באדם עצמו, מה הוא עושה במצב שאיליו נקלע.

יש הטוען לפני הקב"ה: בורא כל עולמים, מה פתאום שמת אותי בדור כזה? אילו היית שם אותי בשנת ת"ק בדורו של הגאון מוילנא, והייתי שכן שלו דלת מול דלת – הכל היה נראה אחרת.

האחים מתחילים לדבר, ויעקב שואל את עשיו כיצד הוא מתפרנס. ומה משיב לו עשו? "יש לי רב אחי" – יש לי באמת רכוש רב. ממון ונדל"ן, כסף וזהב, אבל לא זיק לי עוד קצת. עכשיו הוא שואל את יעקב, ואיך אתה מסתדר? משיב לו יעקב: "כי חנני אלקים וכי יש לי כל". ברוך ה' לא חסר לי דבר. יש לי הכל. היר כך אנחנו מברכים כל יום: "ברוך אתה ה'... שעשה לי כל צרכי", ומי שלא מרגיש כך, הרי זו ברכה לבטלה!

אני לא יכול לשכוח, יום אחד כשאבא ז"ל שהה בבית חולים מחובר לדיאליזה, הוא שכב ואני ישבתי על ידו למדנו יחד. פתאום הוא אומר לי: "תראה חזקיהו יוסף, לפעמים רואים בעולם שלנו אנשים משופעים בכל טוב ארץ מצרים. כל שנה מחליפים מכוניות, בתי מלון ותענוגות. ומצד שני אפשר לראות בני תורה יושבים ולומדים. אפילו אנשים שעובדים לפרנסתם, אבל מנצלים כל שעה פנויה ללמוד עוד פרק משניות. האנשים האלה שמחים בחלקם, מחייכים תמיד לזולת, אבל לא תמיד הם נהנים מכל מנועי העולם. ואתה חושב לעצמך: רחמנות עליהם, מסכנים. העשירים הללו נהנים מתענוגות העולם הזה, ואילו האנשים היראים והשלמים, חסרים כביכול".

ואז המשיך ואמר לי: "תראה בחדר הזה שוכבים כשלושים חולים. כל אחד מחובר למכונה כמה שעות. האנשים הללו לא מגיעים לכאן באוטובוסים, אלא 'על חשבון הברון'. הביטוח הלאומי מממן להם מונית להגיע לכאן. כל אחד 'על חשבון הברון'. הביטוח הלאומי מממן להם מונית להגיע לכאן. כל אחד שוכב על כורסה מפנקת, בלחיצת כפתור אפשר להרים אותה למצב ישיבה, ואם רוצים – לוחצים על הכפתור ואפשר לשכב. ממש 'עולם הזה'. כיון שלחולי דיאליזה אסור לאכול פרות, גבינה צהובה, זיתים, דגים מלוחים – הזמן היחיד שמותר להם לאכול את הדברים הללו זה בחצי השעה הראשונה של הטיפול, לפני שהמכונה מסננת את הדם. לכן האחיות מגישות לכל אחד מהמאכלים הללו, החולים יושבים ואוכלים, ואם הם רוצים תוספת – הם מקבלים".

ואז הוא צעק ואמר לי: "אתה חושב שהם מליכים? נכון, משרתים אותם, אבל משרתים אותם בגלל שהם חולים! נותנים להם את הכל בגלל שאין להם כלום!"

עשו נרגע מהפגישה מהחיבוקים והנשיקות, ואז הוא שואל את יעקב: אמור לי, אחי היקר, הנשים והילדים, שלך הם? אומר יעקב: כן, "הילדים אשר חנן אלקים את עבדך".

עשו עוד לא נרגע וממשיך לשאול: "מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי?" הכל שייך לך?

מה פשר השאלות הללו? עשו עובד ב'מס הכנסה'? האם יעקב גנב ממנו משהו?

אבל עשו זוכר שהיה ביניהם הסכם: הוא יקח את העולם הזה ואילו יעקב יקבל את העולם הבא. הוא ציפה לראות את יעקב 'יושב אהלים', צדיק תמים אלב עני מרוד, חסר-כל. אולי גם חולה בגופן, נשוי לאיזו אשה מסכנה. והנה הוא רואה את אחיו, גבור נורא, יש לו ארבע נשים כשרות ואצילות, אחד-עשר בנים נאים וגבורים, והרי עם כל אחד מהבנים נולדה תאומה, ועם בנימים נולדו שתי תאומות. רק עם יוסף לא נולד תאומה, אבל כנגד זה נולדה דינה. הנה כי כן יש לו עוד שלש-עשרה בנות נפלאות ועדינו. עשרים וחמשה ילדים.

ועוד לא דברנו על הרכוש של יעקב. כמה כלבים היו לו? בחז"ל במדרש רבה כאן יש מחלוקת בין רב ללוי, האם היו לו שש מאות אלף כלבי שמירה, או מיליון ומאתיים אלף כלבים! גם אם נניח שכל כלב שומר רק על עשרה כבשים, הרי שהיו לו שנים-עשר מיליון כבשים. רכוש אדיר לפי כל קנה-מידה.

לעשו גם כן יש ארבע נשים, אבל כל אחת גנבת יותר מהשניה. בגדי החמודות בגד אחד, הוא לא יכול להשאיר בבית! הנשים שלו עצלניות, מרשעות, לא יכולות להכין לבעל שלהן אפילו ארוחת צהרים אחת...

אומר עשו: יעקב אחי, לא כך אמרת לי – עולם הזה שלי, עולם הבא שלך? כיצד הגיע אליך כל הרכוש האדיר הזה? כיצד זכית למשפחה מופלאה כל כך? זה הרי נגד ההסכם...

מחייך יעקב ואומר: עשו אחי, זה לא ה'עולם הזה', זה ה'עולם הבא' שלי. הקב"ה נותן למי שעובד אותו באמונה את כל הכלים שיוכל לעבוד אותו במנוחת הנפש. וכי העוזרים של המלכה באנגליה לא אוכלים בארמון? הם לא ישנים בארמון? המשרת שעובד ב'הילטון' לא אוכל שם ארוחת צהרים חוץ מהמשכורת שלו? מי שעובד בנאמנות את הבורא יתברך, אוכל על שולחנו, כדי שיוכל להמשיך לעבדו בלי הפרעה.

כך נראה העולם הזה של יעקב מול העולם הזה של עשו הרשע.

וכשהם נפטרו, איך הם נפטרו? יעקב, כל שנים-עשר הבנים על ידו. הבן שלו משנה למלך מצרים ומושל על כל העולם. לפי דברי רבותינו, יעקב היה היחיד בעולם שראה שש מאות אלף צאצאים עד בחייו. יעקב אבינו רואה שש מאות אלף ילדים מתוקים, ילדי 'אנחנו צאצאיו', בעיניים שלו. בהלוייה שלו מלויים אותו פרעה המלך עם כל מצרים.

לאחר פטירתו לחיי עול, הגיע מכתב תנחומים מחבר ותיק, שהתגורר בארץ אחרת. הוא שמע את הבשורה המרה, ומיהר לשלוח את תנחומיו בכתב.

"הוא הציל את חיי הנישואין שלי..." כתב החבר במכתבו. בינו לבין רעייתו התגלעו חילוקי דעות על עניינים שבטעם וריח. היא בישלה בסגנון מסוים, והוא העדיף סגנון בישול אחר. היא הכינה מטעמים, לדעתה, והוא סלד מהם. כאשר שמע על כך הרב קובלסקי, סיפר לחברו את המעשה שהיה: כאשר הייתי בחור ישיבה, הגעתי ביום שישי אחד לבקר אצל אמי, והיא הגישה לי מרק ירקות סמיך. טעמתי, וכמעט נתקע האוכל בגרוני. טעמו היה נורא בעיני. אמי עמדה לידי, ובקשה לדעת, האם ערב התבשיל לחיכי. וכי מה יכולתי לומר? כלום יכולתי לצער אותה, לומר שאינני אוהב את המרק כלל וכלל, וכל טרחתה היתה לשוא? הודיתי לה, אפוא, על המרק ושבתתי את טעמו. היא שמחה מאוד, ומזהה, לצערי, תוספת לצלחת. אכלתי גם את התוספת, כדי לא לצער אותה. זה ממש לא היה קל, חששתי שאני עומד להקיא, אבל כאשר ראיתי את עיניה המאירות משמחה, יגעתני שהמאמץ היה כדאי.

הבעיה היתה, שמאותו יום, בכל פעם שידעה אימי, שאני עומד להגיע, היא הכינה ברוב מסירות, את המרק הזה... ואני הייתי כמעט נחנק, ומודה לה על המאמצים ועל הטרחה.

לא חשבתי שלאחר נישואי הבעיה תימשך, אך... כלתי שמעה מאמי, שזהו המאכל היחיד ששבתתי בפניה. כיון שהיא אשה טובה, רצתה לעשות את רצוני, ואני לא רציתי לאכזב אותה. אכלתי את המרק הנורא, הודיתי, וקבלתי תוספת, שגם עליה הודיתי. נו, ואתה מתווכח עם אשתך על הבדלי טעמים?

"מאותו יום" – סיפר החבר – "לא שמעה ממני אשתי מילת בקורת על האוכל, רק שבחים ותודות. זמן מה לאחר מכן, היא החלה להכין מאכלים שערבו לחיכי מאוד, ושוב לא התווכחנו לא על הבדלי טעמים ולא על זוטות אחרות. השלום והשלוה שבו לאוהלנו.

הרבנית קראה את המכתב, ולא ידעה את נפשה מצער. מדוע? מדוע הוא לא סיפר על כך? והרי היא את המרק הזה לא סבלה מעולם, הילדים סלדו ממנו ולא הסכימו לטעום. היא הכינה במיוחד עבורו, כדי שישמח, והוא כמעט נחנק, והודה לה מקרב לב. מדוע הוא שתק, ולא אמר מילה?!

אבל היא ידעה את התשובה, והתשובה גדולה ועמוקה...

(ומתוך האור)

מה חשבו יצחק ורביקה

"ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו", שהיה מביא ציד ומאכיל את יצחק (רש"י, מהתרגום), "ורביקה אהבת את יעקב" (בראשית כה, כח). וכי זו הסיבה שבגינה היה יצחק אבינו, אמוד היראה, "פחד יצחק" (בראשית לא, מב), אוהב את עשו, שהיה "איש שדה", אדם בטל (רש"י), "שיוצא וגוזל וחומס והיו בני אדם מאררים אותו" (תנחומא תצא ד), פוקד בתי עבודה זרה (בראשית רבה סג, י), וידע יצחק שאין שם שמים שגור בפיו (רש"י בראשית כז, כא). ואהבו משום שאכל מצידו. ולא זו בלבד, אלא שבקש לתת לו את הברכות? אתמהא! אלא מאי, יצחק אבינו ראה שעשו מפרנסו בכזו מסירות, והבין שמשום כך העניק לו הקדוש ברוך הוא שני בנים אלו, את עשו ואת יעקב, ולפיכך עשו הבכור. כי "אם אין קמח, אין תורה" (אבות פ"ג מ"ז), וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגררת עוון (אבות פ"ב מ"ב). הבין יצחק אבינו שזו חלוקת התפקידים בין עשו ליעקב, עשו ממונה על ה"מלאכה" ואחראי ל"קמח", ויעקב "איש תם ישב אהלים", אהלי שם ועבר, אהלי תורה ותפילה, מתעלה ברוחניות ומקריין על אחיו, כעין שותפות יששכר וזבולון.

וכשם שזבולון העושה פרקמטיא ומסחר עבור יששכר העוסק בתורה מוזכר ראשונה בברכות יעקב (בראשית מט, יג-יד) ומשה (דברים לג, יח), כקדימת הקמח לתורה, כך קודם עשו ליעקב. לכן ביקש לתת ברכות יכול ושפע גשמי לעשו, כפי שעם ישראל מחזיק מיבולו המבורך של בני שבט לוי המקדישים עצמם לתורה ולעבודת ה' ומקרינים רוחניות למחזיקיהם: "וירו משפטך ליעקב ותורתך לישראל (דברים לג, י).

אם כן, מדוע התנגדה רביקה, וממרום הודיעה נבואה שיעקב הוא שיטול את הברכות, ולא יהיה סמוך על שלחן עשו?

שתי סיבות לכך.

האחת, שהרב מפוניבז' זצ"ל אמר לי פעמים רבות, בבאור דברי הגמרא (יומא עא ע"א): "הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין". מהו: "ימלא גרונו", וכי החכמים יפתחו פיהם, והמנסך יצוק לגרונו? ודאי שלא! אלא מאי –

הענין כך הוא: הקדוש ברוך הוא קוצב לעשיר פרנסתו, ומוסיף לו גם עבור תלמידי החכמים. ואז, ראשית כל חי העשיר בפזרנות, ומוציא את כספו ואת הכסף המופקד אצלו. וכשנותן כבר למשולח של הישיבה, לוקח המשולח את האחוזים שלו, ומה מגיע כבר לגרונו של תלמידי החכמים...

לפיכך, אמר לי הרב מפוניבז', מכתת הוא רגליו בעצמו, למרות זקנתו וחולשתו. כי בנועם שפתיו פותח הוא את לב הנדיבים לתת יותר, את כל החלק

מי אמר שיותר טוב להיוולד בשכנות לגאון מוילנא מאשר להיוולד באיוושהי עיירה שכוחה בדורנו? אולי כן ואולי לא, תלוי מה עושים עם זה. אם יוצא ממנו יהודי תלמיד חכם חשוב, זו הברכה הגדולה ביותר שיכול היה לקבל מהבורא יתברך.

יסוד זה מרומז באופן נפלא ומופלג בדברי חז"ל (נדה טז, ב) שאמרו, שכשאדם נברא, הקב"ה גוזר עליו מה יהיה; חכם או טיפש, גיבור או חלש, עשיר או עני, אבל צדיק או רשע – זה הקב"ה לא קובע!

תמה האדם: מה פירוש הקב"ה לא קובע? הרי אם אני עני, טיפש וחלש, מסתבר שגם אהיה רשע!... זו טעות! אדם יכול לקחת את הטיפשות שלו, את העניות שלו ואת החלישות שלו, ולעשות מעצמו צדיק גדול יותר ממה שהיה יכול להיות אילו היה חכם, עשיר וגיבור!

לפי זה תתיישב הקושיה שהקשנו בעניין יעקב ועשו, שאם כבר בבטן אמום הייתה ליעקב משיכה לבית המדרש ולעשו הייתה משיכה לבית עבודה-זרה, היכן הצדק?

התשובה היא: נכון, כל אחד מהם התחיל מנקודה אחרת, אבל דוקא עשו עם התכונות השליליות שלו היה יכול להתעלות פי כמה וכמה, ואילו ליעקב, דווקא אותו כח של קדושה עלול היה להיות לו לרועץ, כי אדם אחר במקומו, בדרגה שלו, כשהיה נכנס לבית שם ועבר, לא הייתה לו כלל סיבה להתאמץ ללמוד ארבע-עשרה שנה ברציפות, בלי שינה, שהרי הוא גאון, הוא יעקב אבינו! מה יש אם יישן מעט? הרי הוא כבר יודע את כל התורה, אותה למד מיצחק אביו!

אבל לא! יעקב אבינו קבע לעצמו את מצבו. הוא עמל בתורה וצמח להיות אחד מהאבות הקדושים, עמוד התורה!

אין שום דבר שקובע לאדם אם יהיה רע או טוב. רק האדם עצמו בכח מעשיו קובע את מדרגתו ואת הצלחתו – לטוב ולמוטב.

(תפארת שמשון)

ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי (כו, ד)

מרק משכין שלום

מעשה מאוד בלתי-שכיח אודות 'מטעמים אשר אהב', מובא על רבי שמואל קובלסקי זצ"ל, בספר "אנא עבדא":

בכל יום – כך סיפר אחיו – לאחר השיעור שמסר ב"בית דוד", היה עולה לבקר אצל אמו, לקיים מצות כיבוד הורים, לשמח אותה. אמו היתה שואלת שואלת באופן קבוע: "האם אכלת ארוחת בוקר?" והוא היה עונה באופן קבוע בחיוב, כי ידע שיקשה עליה להכין ארוחה, והוא לא רצה להכביד עליה, למרות שהיתה עושה זאת בשמחה. זה לא היה שקר, מפני שהוא טעם משהו לפני השיעור, ואת ה'משהו' הזה ניתן היה להחשיב בשעת הדחק כארוחת בוקר. הוא היה יושב אפוא בבית אמו, שותה רק כוס תה, משוחח אתה, מנסה לשמח אותה, ושב הביתה.

כאשר הגיע הביתה, היתה רעייתו שואלת, האם אכל כבר ארוחת בוקר. הוא השיב בחיוב, כי חשש לכבודה של אמו – מגיע אליה הבן רעב, והיא לא מכינה לו אוכל?!

רבי שמואל צבי קובלסקי תמיד 'כבר אכל', ותמיד נותר ללא אוכל עד הצהריים...

ככלל, הוא נהג לאכול מעט מאוד, לא פינק את גופו, לא היה להוט אחר אוכל, ובכלל לא התייחס לאוכל ולא שיבח מעדן.

רק מאכל אחד יצא מן הכלל הזה, עקב מעשה שהיה.

פעם אחת, בהיותו תלמיד ישיבה, הגיע הביתה לבקר ביום שישי. אמו הגישה לו מרק ירקות סמיך. "נו איך המרק?" היא התעניינה, והבחור יצא מגדרו לשבח את המרק שהכינה.

"או, סוף-סוף יש מאכל שהוא אוהב!" – נהרו פניה של האם, ומאז, בכל פעם שידעה שהוא עומד להגיע, הכינה עבורו את המרק שכה אהוב עליו.

לפני שנישא, שאלה הכלה-לעתיד את האם, אלו מאכלים הוא אוהב. "שמואל צבי מעולם לא הביע דעה על אוכל, הוא אינו להוט אחר שום מאכל, אבל מאכל אחד אני יודעת שהוא אוהב" – שמחה האם לשתף את הכלה – "פעם הוא שיבח את מרק הירקות הסמיך שהכנתי, ומאז אני מקפידה להכין אותו תמיד. הוא אוכל את המנה שאני מגישה, עד תומה, ואני מגישה לו עוד תוספת".

האם לימדה את הכלה, מלאת הרצון הטוב, את אופן הכנת המרק הזה, והיא, אכן, הכינה אותו שוב ושוב לפי המתכון שקיבלה. רבי שמואל צבי אכל את המרק, הודה לה על מאמציה, ואף קיבל בתודה תוספת.

במשך כל חייו הוא לא הביע דעה על אוכל. הרבנית לא ידעה אלו מאכלים חביבים עליה ואלו אינם רצויים. הוא פשוט לא התייחס לאוכל. רק על מאכל אחד היה ידוע שעבר לחיכו – המרק הזה. לדעתה, טעמו של המרק היה ממש נורא, אבל על טעם וריח אין, כידוע, להתווכח.

אדם הראשון גורש מגן העדן ונקנסה עליו מיתה, ונדון לעבודת פרך, בשל חטא אחד: "מצוה קלה צויתו, ועבר עליה" (שבת נה ע"ב).

כששאלו נדרים לב ע"א מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים, נחלקו רבותינו איזו משלוש סיבות גרמה. אבל ודאי להם שאחת מהן, ולא שלשתן!

ראובן בכור ישראל איבד בכורה כהונה ומלכות, בגין תביעה אחת. שלא לדבר על כך שהיתה זו תביעה כה דקה עד שכל האומר שראובן חטא אינו אלא טועה (שבת נה).

שאל באחת, והודח מהמלוכה (יומא כב ע"ב). חטא העגל, אחד. מי מריבה אחד.

מדוע?

נסביר, נספר ספור:

בחור חפש עבודה. עיין בעתון, במדור "דרושים". מודעה צדה את עינו: "עבודה זמנית קלה ומכניסה, לא נדרש נסיון קודם". ינסה. התקשר, והוזמן לכתובת בפתח תקוה. נסע, ונכח שאלו משרדי גן החיות. תמה, ועלה. התקבל במאור פנים. "תראה", אומר לו מנהל גן החיות, "הארי התפגר. אי אפשר לנהל גן חיות בלי מלך החיות. הזמנו צמד אריות מטנזניה. עד שיגיע, נסתפק בתחליף. פשטנו את עור האריה, נקינו, אל תדאג. התקנו רוכסן. תבוא מחר בשבע, שעה לפני הפתיחה".

הבין מדוע לא נדרש נסיון קודם.

"מה עלי לעשות", שאל.

"מאומה. כתבנו שהעבודה קלה. האריה עצל. מפעם לפעם תפער את הלוע ותפהק. בכל חצי תשאג. זה הכל. הגן נסגר בארבע. בחמש, מוציאים אותך מהגוב".

הסכים ליום יומיים נסיון. הגיע בשבע ועטה את הפרווה. חש מסורבל כל כך, הבטיחוהו שיתרגל מהר. הטעינוהו על הרכב ודהרו עמו במשעולי גן החיות. בקול נקישה מתכתי נפתח הגוב והוא נדחף פנימה. הפתח נסגר בנקישה והרכב עזב את המקום. התמקם על ארבעותיו ונער את הפרווה -

והנה הלבאייה לקראתו, צועדת מעדנות.

שותק מאימה. גרר עצמו אחורנית, ונחסם במוטות הכלוב. הלבאייה עצרה מולו, אמדה אותו בעיניה הצהובות. לא ארוחה משביעה, אבל מנה ראשונה.

קולו רעד: "שמע ישראל" -

"ה' אלקינו ה' אחד", ענתה בקול גברי. אח, "לא ילבש". "התעודד", אמרה לו 'הלבאייה', "עוד מעט יבואו המבקרים, עלינו להניח את דעתם". נשאה ראשה והשמיעה שאגה מקפידת דם. 'האריה' נסה לחקותו, לא רע עבור פעם הראשונה טוב, בחברותא זה נסבל. בכל פעם השתפרו השאגות, התחרו ביניהם בעצמתן. אולי יקבלו תוספת מאמץ לשכרם.

ברבע לארבע התפרץ אדם למשרדו של מנהל גן החיות, ואחריו שובל של שלושה זאטוטים. בפרצוף סמוק קרא: "לא אעבור על כך לסדר היום! את העיתונות אערב, את כל המדינה אבעיר! אתם מתעתעים בקהל, מציגים מצג שוא!"

"הרגע", בקש המנהל, "מה העניין?"

"להרגע, איך אפשר להרגע? הילדים רצו לגן החיות, רוצים לראות אריה. התארגנו, והגענו. שלמתי, הנה הכרטיסים, והתחלנו בסיוור. אמרתי: הנה היפופוטם, הנה הפיל, והם: 'היכן האריות'. הראיתי להם את הקופים והקופיפים, את הג'ירף והזברה, והם: 'היכן האריות'. ראינו את הדובים והנמרים, והם: 'האריות'. טוב, הולכים ומגיעים, הם הפנו לנו את הגב, ואז אני שומע את האריה שואל את הלבאייה: 'מתי מסיימים, עוד כמה זמן נותר?' והלבאייה ענתה: 'שקט, מישוהו בא!' אז אני שואל אותך, כך מרמים, כך מתעתעים בצבור ששלם כסף מלא?"

עודו מדבר, והד השאגות חדר לחדר, נשמע בברור. "הנה, שומע אתה", אמר המנהל.

זה מה שהיה עוד חזר. עיני הלה ירקו ברקים: "אינך מאמין לי אפוא?"

"תשמע", נסה המנהל להפסיק את דעתו. "בוא ונעשה עסק. אני מאמין לך, תאמין אתה לי. אני יושב פה מהבוקר. בכל חצי שעה, לערך, שואגים הם כזו שאגה. כל היום הם שואגים. אז פעם אחת דברו, משום כך אינם אריות?"

אכן כן! משום כך אינם אריות!

כי אריה אינו מדבר. נקודה.

ואם פעם אחת דבר, אינו אריה!

והנמשל, מובן. עבד ה', אינו חוטא ולו פעם אחת. ואדם חכם, אינו עושה מעשה שטות ולו פעם אחת. ובפעם אחת, מתגלה מהותו!

ובענין זה -

"אמר רבן שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבא, ולא שמשתי אותו אחד ממאה - אף לא אחוז אחד! - ששמש עשו את אביו. אני, בשעה שהייתי משמש את אבא הייתי משמשו בבגדים מלוכלכים, ובשעה שהייתי

המופקד אצלם, וכולו קודש לשיבה! וזהו שאמרו: 'ימלא גרונם', שיתן להם את הסכום במלואו!

חששה רבקה שאם עשו יהיה הממונה על פרנסת יעקב, יגוע יעקב ברעב... ודבר שני, אמר לי הרב מפוניבז' זצ"ל, מטרה נוספת לי בנדודי: לזכות יהודים במצוות החזקת התורה. רצון זה הוא הנותן לי את הכח לשאת את הקשיים והביזיונות שהם מנת חלקי.

וסיפר: נקשתי בדלת ביתו של עשיר מופלג. פתח את הדלת ואמר: "איני נותן למשולחים", וטרק את הדלת. זהו, פטור אני. נסיתי לזכותו, וסרב. אבל עקפתי את הבית ודפקתי על דלת המשרתים. המשרתת פתחה, ראתה זקן לבן, והניחה לי להכנס. היית צריך לראות את פני בעל הבית! התבוננתי סביב, וראיתי תמונה ממוסגרת של יהודי חרדי וזקנו יורד על מדותיו. שאלתי מי זה, וענה: "זה סבי". התעניינתי והתרכך. ספר על ארחותיו וצדקתו. אמרתי: "תמונה כזו, מן הדין שתפאר חדר בשיבה, שהתלמידים יראו וילכו בארחותיו!" נענה, ותרם חדר בשיבה!

כסבורים אתם שהחדר לא היה נבנה בלעדיו? אבל הוא שזכה!

ורבקה ידעה שלעשו אין זכויות להחזיק את יעקב!

ופעם חזר הרב מפוניבז' ממסע מתיש למען הישיבה, ואמר לי: "בוא וראה מעשה אלקינו, השגחה פרטית!"

הבנתי שחזה הצלחה מיוחדת. וספר: הייתי בארצות הברית, ושמעתי על פלוני יהודי מיליונר, המבקש להנציח את שמו במבנה צבור רב רושם בארץ הקודש. חשבתי לעצמי, ברוך השם, ישיבת פוניבז' עומדת על תילה. אבל נתרם אותו להציב יד ושם לישיבה נוספת שנכחדה בשואה הנוראה. ישיבת גרודנא, או רמייסל, או קוברין, או ברנוביץ', לא חסר -

הכלל, טרחתי ונסיתי בלי סוף, וכל העת היו דחיות מדחיות שונות, ממש מניעות ממרום. פה יצא ופה נסע, פה חלה ופה נפש. התיאשתי, והתרמתי גבירים כיכולתי, וברוך השם עלה בידי. כשעליתי למטוס לשוב ארצה, מי יושב לידי, במושב הצמוד, אם לא אותו יהודי! באמת יהודי חם בעל לב נפלא. שוחחנו בלבביות והצגתי את מרכלתי, לזכותו בשני העולמות.

ואמר לי: "חבל שהרב אחר בשבוע. כבר תרמתי אצטדיון ביפו שישא את שמי, אצטדיון בלומפילד"...

אי, מעשה אלקינו!

לא היו לו זכויות, לא נמצא ראוי! -

אילו היה זוכה, ובונה היכל לתורה, כמה מצוות היו מתווספות לו מדי שנה בשנה, ומדי חודש בחדשו. מדי שבוע ויום, ובכל שעה ושעה!

משלא זכה, כמה חלול שבת רחמנא לצלן יזקף לחובתו...

ובענין זה, שאל הגאון רבי דוד גריינימן זצ"ל אל דודו, מרן ה"חזון איש" זצ"ל: אני נוסע לארצות הברית לאסוף כספים עבור כולל חזון איש, ויהודים רבים עונים לי: "תבוא מחר". איני מבין - וכי מחר יהיו עשירים יותר? אני כבר כאן, מדוע לא יתנו?

חבל שלא שאל אותי, יש לי נסיון בזה.

מה שקרה הוא, שהיתה פה תקלה. קרתה טעות ופתחו בפניו את הדלת. באמת, שלא בכוונה. אבל מחר ידעו לענות שאינו בבית...

וכמעשה שהיה. פעם ישבו שלושה יהודים: רופא, ונדבך, וסוחר מצליח. התגלגלה השיחה, ותהו מה יאמרו עליהם לאחר פטירתם.

אמר הרופא: "ודאי יספרו כמה חולים רפאתי, ולכמה עזרתי. איך כתתי רגלי, ולעתים לא גביתו תשלום, אפילו רכשתי את התרופות".

"אני יכול להעיד על כך", אישר הנדבך, "אבל מובן שבהספד יפריזו מעט. עלי, דומני, יספרו על הלב הפתוח והיד הרחבה" -

"שמענו על כך", אמר השלישי, "אבל מובן שבהספד יפריזו יותר. הפלא ופלא: בחייכם מספרים עליכם את האמת, במידה. וכשאתם עולים לעולם האמת יפריזו עליכם בשקרים. אני, בעולם השקר חי בשקר, אבל בעולתי לעולם האמת יאמרו עלי את האמת!"

"הכיצד?" תמחה.

ואמר: "כל משולח וגבאי צדקה שבא לביתי, אומרים לו: הוא איננו. וזה שקר, כמובן. אבל כשאמות יאמרו: הוא איננו, וזו תהיה אמת לאמיתה"...

מכל מקום, לא זו היתה תשובתו של ה"חזון איש".

היודעים אתה מה ענה?

שאותו יהודי נצרץ לזכויות של עוד קריאת שמע ערבית ושחרית ולעוד שלוש תפילות, כדי לזכות להחזיק תורה.

(והגדת)

האריה המדבר

שמעתי מהגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, שכמעט כל הענשים הכבדים נתכו על מעשה אחד! נקצבו בגין טעות אחת!

יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים. אבל עשו, בשעה שהיה משמש עת אבי לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות! אמר: אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות!" (בראשית רבה סה, טז).

ונעיר, שאביו היה עיוור, ולא ראה באלו בגדים הוא משמשו! לא עשה זאת אלא לכבודו!

קוראו אביו, ומורהו: "שא נא כלך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד" (בראשית כז, ג). והיו לו בגדי החמודות, שספרו במדרש (הובא בפרוש הברטנורא, בראשית כז, טו) "שהן" כתנות עור" שעשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, ומצויות בהן כל החיות שבעולם, וכשהיה נוגע באותה צורה היתה החיה באה לפניו ועושה בה כרצונו. ונפלו ליד נמרוד, וכשהרגו עשו עברו לרשותו. ועתה, כשנשלח להביא ציד, מדוע לא נטל עמו את הבגדים שיעזרוהו בציודו? כי האב אמר לו ליטול חציו וקשתו! איזה כבוד אב!

ואמרו (בתנחומא תולדות יא): כיון שיצא עשו לצוד שלח הקדוש ברוך הוא עליו שטן ולא הניחו לצוד עד שיבוא יעקב ויטול את הברכות. כיצד, היה עשו רץ וצד צבי וקושרו ומניחו, ורץ ותופס אחר וקושרו ומניחו, והשטן מתירן ומבריחן, והיה עשו בא ולא היה מוצא אחד מהם. וכך עשה ב' או ג' פעמים והיה מגלגל בשעות עד שבא יעקב ונטל את הברכות.

נעיי: הרי נשלח לצוד, וצד. יסתפק בצבי אחד! כמה אוכל האדם! וביחוד לאחר שראה שהקודמים הותרו באורח פלא, יקח האחד וישוב! אבל ראוי שהמגש יהיה עמוס, לכבוד האב, ועבור זה, כדאי לטרוח כל כך!

ניחא, אבל כשראה שהצבאים משתחררים ובורחים, דרך בדוקה לפניו: "משל לצייד שצד צפורים, אם ראשון ראשון משבר כנפיו, משתמר. ואם לאו, אין משתמר" (ערוכין נד ע"ב). ישבור רגלי הצבאים, ולא יברחו.

אבל אין זה נאה להביא לאבא צבאים בעלי מומים!

היש לנו מושג כמה טרח ויגע ורץ, התאכזב והתחיל מחדש, שוב ושוב. כמה מתוסכל היה!

וממשיך המדרש: "וכיון שנכנס הרשע, התחיל קורא לאביו בזדון: "יקום אבי ויאכל מציד בנו" (בראשית כז, לא), והכתוב אומר עליו: "בבוא רשע, בא גם בוז" (משלי יח, ג), "יקום אבי", היה גוזר עליו -

איפה ה"בבקשה", כי יעקב אמר "קום נא" (בראשית כז, יט. וברש"י שם כב)! מה רוצים ממנו? מי כבד את אביו כמותו, כמה טרח ויגע, אז שכח לומר "בבקשה"!

אבל המכבד באמת, אינו "שוכח"!

כמה נוקב משל המדרש (במדבר רבה יח, יז). [על דואג ואחיתופל, ראשי הסנהדרין בדורם] לבית שהיה מלא תבן, ואין אדם יודע מה בתוכו. לימים התחיל התבן מבצבץ מבין הסדקים, וידעו הכל שהוא מלא תבן! נורא, ונחנו מה!

(והגדת)

ויבז עשו את הבכרה (כה, לד)

יציאת עשו לתרבות רעה

לא ניכר הבדל בין יעקב לעשו בשנות חייהם הראשונות. ה"דעת זקנים מבעלי התוספות" מביא בשם הירושלמי, שעד גיל שלש-עשרה הם היו באותו בית מדרש, עם אותם רבנים ואותו משגיח. היה להם את אותו סבא, אותו אבא ואותה אמא. הם קבלו בדיוק את אותו חינוך, כך שאי אפשר לתלות את יציאת עשו לתרבות רעה לא במשגיח, לא בראש הישיבה, לא בהורים ולא בחברים. מגיל שלש-עשרה עד גיל חמש-עשרה עבר עשו עברות בצנעה. מכשיר קטן בכיס, שאתו עוברים עברות... ומגיל חמש-עשרה התחיל לעבור עברות בפרהסיא.

חז"ל (בבא בתרא טז ע"ב) מספרים שחמש עברות עבר באותו יום: "אמר רבי יוחנן: חמש עברות עבר אותו רשע באותו היום: בא על הנערה מאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחית המתים, ושט את הבכורה".

וננסה לתאר לעצמנו - ילד בן חמש-עשרה, בחור ישיבה, נכס של גדול-הדור, בן של גדול הדור, ואח של גדול הדור, ומה הוא עושה ביום אחד?

"בא על נערה מאורסה - כתיב הכא: 'ויבא עשו מן השדה', וכתב התם: 'כי בשדה מצאה'. הרג את הנפש - כתיב הכא: 'עוף', וכתב התם: 'אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים'. וכפר בעיקר - כתיב הכא: 'למה זה לי'. וכתב התם: 'זה אלי ואנוהו'. וכפר בתחית המתים - דכתיב: 'הנה אנכי הולך למות'. ושט את הבכורה - דכתיב: 'ויבז עשו את הבכרה'".

במדרש נדרשו עברות אלו על הפסוק "ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכרה" - חמש וי' כנגד חמש צעקות. "ויאכל" - זה גלוי עריות, כתוב "אכלה ומחתה פיה". "וישת" - שרצא את נמרוד, כמו שנאמר "דם חללים ישיתה". בחור ישיבה שעוב ישיבה, רוצח ביום ההולדת החמש-עשרה שלו, ולא סתם רוצח, אלא רוצח מלך! לכאורה, אדם שעובר עברה כזו צריך כמה ימים כדי להרגע, אבל לעשו יש עוד כמה עברות לעשות. "ויקם" - כנגד עבודה זרה, ככתוב "וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ". סבא שלו הוא המאמין הגדול ביותר בעולם. כעת נפטר הסבא הגדול, ומכל העולם באו להלויתו. כל

מלכי אומות העולם באו לחלוק לו כבוד אחרון, ובתוך כל זה עבד עשו עבודה זרה!

ועדיין לא גמר - "וילך" - כפר בתחית המתים, ואמר "הנה אנכי הולך למות". והדבר החמישי - "ויבז עשו את הבכרה".

רבי משה שפירא זצ"ל באר, שחלק מן העברות הללו הן עברות של תאוה, כמו עריות והתאוה לאכול נזיד עדשים שעברו מכר את הבכורה. אך עבודה זרה היא עברה להכעיס. כנגד זה קבל עשו שני בנים: הנוצרים, שהם בעלי תאוה - אוכלים, שותים ומשתכרים. ומאריך עמלק, שהוא רשע ורע להכעיס, בלי שום תועלת. לכך גרם עשו בכל העברות שעשה להכעיס.

שורש הנפילה

אלא שכאן מתעוררת שאלה עצומה - אדם שרצח, עבד עבודה זרה ועבר על גילוי עריות, מונים לו גם עברה, פשוטה לכאורה, של "ויבז עשו את הבכרה"? וכי זו בעיה שלו?

וכי נבוא לבחור רוצח ונדבר אתו על כך שהוא מזלזל בתפילה? אנחנו כלל לא נמצאים בדרגה הזו. יש לנו בעיות הרבה יותר קשות לטפל בהן!

ויותר קשה, כל העברות החמורות נכתבו בתורה ברמז, וצריך את המדרש שיבאר לנו מה עשה. "ויאכל" - לא אכל אלא עבר על גלוי עריות. "ויקם" - לא סתם קם אלא עבד עבודה זרה. והנה את העברה של "ויבז" כותבת התורה במפורש. מה קורה כאן?

אמר על כך רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל ווארט, שיש בו מהפכה של ממש - מה גורם לילד בן חמש-עשרה, בן ונכד לגדולי עולם, להתקלקל? - העובדה שנותנים לו מעלות רוחניות והוא מבזה אותן!

אתה צוחק על מי שמתרומם?! אתה מבזה רוחניות?! אתה לא מעריך את מי שמשקיע ומתגבר על עצמו?! דע לאן שאתה תגיע לעבור ביום אחד חמש עברות חמורות! כאן מתחילה הנפילה הגדולה של האדם!

המזלזל ברוחניות מגיע לעוותים חמורים

במדרש (ילקוט"ש אסתר רמז תתרנ"ד) כתוב שהמן היה "בוז בוז בן בוז". נאמר על המן הרשע: "ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו", ולכן אמר להשמיד להרוג ולאבד את כל עם מרדכי, בדרך שעשה סבא שלו, עשו הרשע - "ויבז עשו את הבכרה".

ננסה להבין את מעשהו של המן: יהודי אחד מרגיש אותו, ולכן הוא מחליט להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים בכל הועלם, על נשותיהם וטפם!

תארו לעצמכם אדם שמיישבו בחיפה עצבן אותו, ולכן הוא הורג את כל האנשים בארץ וגם באמריקה. למה האנשים בדימונה קשורים לחיפה? מה עשו לו האנשים באמריקה? מה קורה אתו?

ללמדנו, שאדם אינו מעריך רוחניות, עלול להגיע לעוותים שאינם נתפסים.

גם תאוותו המשונה של עשו נזיד עדשים הגיעה לו כתוצאה מ"ויבז עשו את הבכורה". נתבונן בגרמנים ובשאר הרשעים שבעולם, ונחשוב לרגע, שאלמלא מכירת הבכורה היתה כל התורה יכולה להיות אצלם. כל חכמת שנים-עשר השבטים, הכל היה צריך להיות שלהם. מדוע הם אבדו הכל? משום שסבא שלהם העדיף למכור את הבכורה שלו. תשאלו, מה קבל בתמורה? אפילו לא סטייק... רק נזיד עדשים. שתיתם פעם מרק עדשים? בשביל דבר כזה מאבדים את הכל...

כיצד אפשר להבין שקורה דבר נורא כזה? - בגלל "ויבז"! כשאדם בוז לדברים קדושים, בוז להתרוממות ולרוחניות - כאן מתחילה נפילתו!

כל מקום שיש בו 'ויבז' כלפי דבר שיש להעריכו - גורם לתוצאה רעה:

הכתוב מתאר את עשו "איש ידע ציד איש שדה", ונשאלת השאלה, מה באו לומר לנו בזה? הרי עשו היה אדם, שכשרואים אותו בורחים מפניו באימה ופחד, רק שלא יראה אותנו... הוא היה רמאי, צד אנשים, חי על חרב ועל מלחמות. צידת חיות בשדה נשמע ענין מאד שולי יחסית לכל מה שעשה!

אך מבואר במפרשים, שבנקודה זו טמונה אחת מתכונות היסוד של עשו הרשע שהביאה אותו לכל מה שהביאה. עשו היה מזלזל בחייו ונכנס לצוד ביערות ובמקומות מסוכנים, ומכאן צמח הרוצח הגדול. שכן מי שמזלזל בחייו - סופו שיזלזל גם בחיים של אחרים!

זוהי גם ההדגשה "איש שדה" - אמר רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל. התורה לא באה לספר לנו שעשו היה חקלאי, אלא לומר שהיה פורק גבולות ומסיר מחיצות, אדם שכל כולו הפקר ופורקן, הולך לאן שמתחשק לו ללכת, עושה מה שעולה בדעתו, ומצהיר תמיד: אף אחד לא יגיד לי מה לעשות. הפקר ובוז כזה לכל מה שסביבו, מוליד את עשו הרשע!

ההפך הגמור היה יעקב אבינו שהיה "איש תם ישב אהלים" - הוא היה אדם שתמיד היה לו אהל, תמיד שם לעצמו גבולות, וקבע: את זה לא מתאים לי לעשות. באופן הזה צומח בחיר האבות שזכה להיות רגל למרכבה, וזכה לשנים-עשר שבטים קדושים.

מעלת הכבוד

מכלל לאו אתה שומע הן – מי שעושה הפוך, מי שמכבד רוחניות – עולה! כשמכבדים אדם שמקיים מצוה, כשמעריכים משהו בשל מעלה טובה שראו אצלו, עולם ועולים עד למעלה שאין לה גבול.

כנגד הבז, הזלזול וההפקר, שהן מדות רעות מהגרעות מן האדם – חובת כל אדם לחזק בעצמו את מעלת הכבוד וההערכה.

עלינו להרגיל את עצמנו לכבד את האנשים המקיפים אותנו ולראות את מעלתם, לשדר את הכבוד ולרומם את האחרים על ידי כך. במקביל עלינו לקנות לעצמנו כבוד עצמי על ידי שנכבד את מלותינו ואת הנהגותינו ולא נבז להם.

אדם שמחנך את עצמו לנכבדות – קונה לעצמו מעלה גדולה, שהיא פתח לעליה רוחנית בכל התחומים.

אדם צריך לכבד את מילתו!

רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, הוזמן לסדר חופה וקידושין בשוב יד בנימין אצל אחד מתלמידיו. בתחילה סרב, התחבירה באותם ימים לא היתה מפותחת כמו בימינו, והוא חשש שמא תגרום לו הנסיעה לביטול תורה גדול מיד, אך לאחר שאחד מבני המשפחה הודיע לו כי הוא לוקח על עצמו את האחריות להשיג לרב רכב שיקח אותו חזרה לביתו מיד לאחר החופה, הביע את הסכמתו.

החופה הסתיימה. אותו בן משפחה החל להתרוצץ בין האנשים ולחפש בעל רכב שיקח את הרב – אך לשוא. הישוב החדש, שהוקם זה לא מכבר, קסם למשתתפי החתונה, ואף אחד לא רצה לעזוב. בלית ברירה נגש לראש הישיבה והתנצל: "אמנם הבטחתי, אך אני לא מצליח לקיים את ההבטחה. אף אחד לא נוסע כעת לירושלים!"

מן הסתם סבר כי הרב יוותר, ואולי אפילו ירגיע אותו שאין הדבר נורא כל כך, אך לא. רבי חיים אמר "אבל הבטחת! לקחת אחריות! דע לך שליהודי אסור לזלזל במילה שלו!"

הלץ שמע ונלחץ. הוא חזר לאנשים והחל לשאול איש אחרי איש, אם הוא נוסע לירושלים. שוב ושוב קיבל תשובות שליליות. לפתע עצרה במקום מכונית, והנהג הוריד משהו. למרות אי הנעימות, הוא מיהר לשרבב את ראשו פנימה ולברר: אתה נוסע לירושלים? "כן" – הגיעה התשובה המפתיעה, והנהג הסכים בחפץ לב לקחת את ראש הישיבה עמו.

כשסיפר לרבי חיים בשמחה על הפתרון, אמר לו ראש הישיבה: "ידעתי שתמצא. הרי אם צריך – הקב"ה מזמן. רצייתו ללמד אותך דבר אחד – אדם שאומר מילה, צריך לעמוד מאחורי המילה שלו!"

סתם דיבורים או סתם מעשים מולידים ירידה רוחנית. הזלזול, ה'ויבז' – הם המצמיחים את עשו הרשע! מי שרוצה לגדול באמת, צריך להעריך כל מילה, ולדעת כי "נפשי יצאה בדברו" – יש נשמה שיוצאת בכל מילה שמוציא אדם מפיו, ולפיכך אין לדבר ללא מחשבה או לזלזל בדברים שנאמרו.

אין לזלזל באף יהודי!

רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א, רבה של מגדל העמק, סיפור, שאל אחד מן הדרשות שמסר בארצות הברית נכנס אדם שהיה מוכר לו היטב. אותו איש התגורר בעבר במגדל העמק, הוא היה פושע ברמה ירודה ביותר, וכשלא מצא את עצמו בארץ – ברח לחוץ לארץ. איכשהו נודע לו שיש דרשה של הרב גרוסמן ממגדל העמק, והחליט להכנס.

משום מה, בדיוק באותם רגעים מצא הרב את עצמו מספר את סיפורו של יוסף משייתא ואת דבריו: "לא די שהקעסתי את בוראי פעם אחת – אכעיסנו פעם נוספת?!" הוא חזר על המשפט הזה שוב ושוב, בדיוק לאזוני של אותו פושע.

נכנסו הדברים לליבו, הוא נטש את מעלליו וחזר בתשובה שלמה, עד שצמח לאברך בן עליה.

אילו היו שואלים אותי מראש אם יש לו סיכוי – סיים הרב גרוסמן – הייתי מיואש לחלוטין וחושב שהענין אבוד, אבל האמת היא שאין להתיאש ואין לזלזל בשום יהודי! ברגע אחד הוא יכול לחזור בתשובה ולהתהפך מן הקצה אל הקצה.

אפילו מעשו הרשע שרץ ממעין אמו לפתחי עבודה זרה יצאו גדולי עולם: שמעיה ואבטליון שהיו רבתיים של הלל הזקן, אונקלוס הגר שכתב את התרגום ועל ידו ידעו כל ישראל – גם אלו שדברו רק ארמית – את התורה. רבי עקיבא, שכל התורה שבעל פה באה ממנו. רבי מאיר, אמרו עליו 'סתם משנה רבי מאיר'. ללמדנו שגם מאדם רחוק יכולה לצאת ישועה גדולה, ולכן אין להתיאש מאף אחד.

כבוד במקום זלזול המצמיח טובה

יהודי מבני ברק שזכה לחתן כמה מילדי נקלע לחובות גדולים, וכשהגיע לחתונת בת זקוניו לא היתה לו פרוטה לפרטה. הוא כבר לקח את כל המשכנתאות שאפשר, גלגל את כל הגמ' חיים שהכיר, וגם 'חלב' את הדודים והקרובים... יעצו לו לנסוע לחוץ לארץ ולאסוף אצל נדיבי עם, אך הוא היה נבון: איפה יהיה שם? מי יעזור לו? ובכלל – אפילו כסף לכרטיס טיסה אין לו. דבר אחד נותר לו לעשות – להתפלל, ואת זה עשה בכל ליבו.

ימים אחדים לאחר מכן, כשרוקן את תיבת הדואר שלו, מצא בתוכה מעטפה. כשפתח אותה נדהם לגלות בה כרטיס טיסה לארצות הברית, בצרוף הזמנה לחתונה. הוא עיין בשמות החתן והכלה, אך לא הכיר אף צד. מנין נשלחה אליו ההזמנה הזו?

הפתרון נתגלה לו במכתב שצורף לאותה הזמנה, וכך נאמר שם: "יתכן שאינך מכיר אותי, אבל אני חייב לך את חיי. הייתי בחור בישיבה קטנה, כשאתה היית אברך צעיר עם כמה ילדים קטנים. באותם ימים עברה עלי תקופה קשה: לא הבנתי את הגמרא ולא התחברתי לרבנים. הייתי ממורמר והסתבכתי בבעיות חברתיות. אבדתי את כל החשק והטעם להשאר בישיבה. שוטטתי בחוץ ובלבי גמלה החלטה לעזוב את הכל.

"שוטטתי ברחוב בחוסר מעש, ואתה בדיוק אז הזדמנת לשם. השעה היתה תשע ורבע בערב, מן הסתם היו לך דברים דחופים יותר לעשות ומהרת לחזור הביתה. בכל זאת עצרת לידי, ראיתי אותי. הנחת יד על כתפי ושאלת: 'מה קרה לך?' באותו רגע לא הצלחתי לומר אפילו מילה אחת. לשוני נאלמה דום מרוב לחץ, מועקה וחרדה. לא ויתרת לי. אמרת לי: 'יש לי את כל הזמן בשבילך. בוא איתי לגינה'. לא הבנתי איך יש לך זמן, אבל הלכתי איתך. התישבנו על ספסל ואתה אמרת: 'אני יושב איתך עד שתספר מה מפריע לך'. לא עניתי, ואתה התחלת לשיר איזשהו שיר כדי להרגיע אותי..."

"סוף סוף נרגע הלחץ שלי ופרצתי בבכי, כשאני שופך את לבי לפניך ומספר כל מה שהציק לי. מיד קבעת אתי חברותא, סדרת לי חברותא לשאר הזמנים, ובזכותך נשארת בישיבה. כשסיימתי את הישיבה הקטנה עליתי לישיבה גדולה, לאחר מכן התחתנתי עם בחורה מארצות הברית, וכעת אני עומד לפני חתונת בני הגדול. כשחשבתי למי עלי לתת הזמנה, נזכרתי בך. אתה האדם הראשון שצריך לקבל ממני הזמנה. בזכותך זכיתי להיות מי שאני, בזכותך זכיתי לכן שנחשב לכן עליה!... אתה האברך האחד והיחיד, שלפני שלושים וחמש שנה ראה אותי והניח עלי את ידו בהיותי כה בודד... לעולם לא אשכח אותך, ולכן אני שולח לך כרטיס טיסה ומבקש שתבוא להתארח בביתנו!"

כעת, כשקיבל את כרטיס הטיסה לארצות הברית וגם למקום ארוח – הפכה הנסיעה לענין הגיוני יותר, ואותו אברך מבני ברק, שזכרו של הבחור הצעיר כבר נמחה מלבו, נסע, אסף את הכספים הדרושים לו, וחיתן את ביתו הצעירה.

ללמדנו, כי מבזיון יוצא רע, ואילו מכבוד יוצאת ברכה ואף טוב.

הערה למקום עשיית המצוה

הזהירות מפני 'ויבז' שייכת לא רק באנשים. גם מקום של עשיית מצוה סופג קדושה מיוחדת, ומי שמכיר בכך ואינו מזלזל בענין – יכול להשתמש בהשפעה זו לצורך תפילתו.

מובא במדרש, שיצחק אבינו התפלל על רבקה בהר המוריה, המקום שבו עקדו אותו, מכאן שמקום של עשיית מצוה או התגברות נעשה קדוש, וכשרוצה אדם שתשמע תפילתו, יכול הוא לדקדק בבחירת מקום הגון לתפילה, שיש לו הפשעה טובה על תפילתו מעבר למה שהו אמקפיד על תוכן התפילה עצמה.

באנגליה התגורר יהודי, מכניס אורחים גדול, בשם רבי יעקב לוינסון. כל מי שנקלע למקום ידע, כי בביתו ימצא קורת גג וסעודה הגונה. מדי יום סועדים על שולחנו לכל הפחות עשרים איש, ולפעמים היה מגיע מספרם של המתארחים לשישים! הוא היה נותן לאורחיו תחושה נפלאה, ומספרים כי פעם ניגש אליו אחד מן האורחים החדשים ושאל כמה זמן אפשר להשאר אצלו. השיב לו רבי יעקב: "אני נמצא פה כבר עשים וחמש שנה ולא אמרו לי ללכת. גם אתה יכול להשאר..."

זמן מה התארח בביתו רבי חיים גרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן. פעם ארע לו שהיה טרוד בענין נחוץ והתאחר עם תפילת ערבית עד שעת לילה מאוחרת. בשעה זו כבר לא התקיימו מנינים, והוא תר אחר מקום מתאים להתפלל בו ביחידות.

רבי יעקב לוינסון, שנעור באמצע הלילה, הבחין כי הרב עומד במטבח ליד התנור ומתפלל. פליאה אחזה בו, וכאשר סיים הרב, ניגש ואמר: "רבי, יש לי בביתי בית מדרש עם ספריה מפוארת, וכי לא עדיף היה להתפלל במקום לימוד?"

ענה לו רבי חיים: "אני זקוק כעת לישועות גדולות ולהרבה ברכות. חפשתי את המקום הקדוש ביותר בבית הזה, את המקום שבו תפילתי תתקבל בו ביותר, ומצאתי אותו במטבח המכניס אורחים שלכם. במקום קדוש זה חש כי אני תפילתי תתקבלנה!"

רבי יוסף בוקסבוים זצ"ל סיפר, כי בתקופה שבה היה הכותל ביד הערבים ולא היה שייך להתפלל שם, הבחין אביו ברבי אריה לוי זצ"ל עומד ליד כותל ביתו של הרב מטשעבין זצ"ל ומתפלל. לשאלתו ענה כי אחד מילדיו חולה, והוא מחפש מקום ראוי וקדוש לתפילה. "גמרתי בלבי", אמר, "להתפלל על קיר ביתו של הרב מטשעבין, שהיה מתמיד עצום ובעל עין טובה".

האם מישוהו מאתנו מעריך קיר של בית? אצלנו הענין כולו בגדר 'ויבז'. נזכור, כי כשאדם בז למעלות רוחניות – זהו מקור לכל צרותיו, וכשהוא יודע להעריך את הדברים הללו ונותן משמעות לדיומם, וקל וחומר לאנשים – יכול הוא לקנות את עולמו.

התורה הקדושה מכוננת אותנו להתבונן ביעקב ועשו שהתחילו מאותה נקודה. ובכל זאת הפרידה ביניהם תהום של 'ויבז'. אשר הורידה את עשו לשאול תחתית.

גם נפילות ראיות להערכה

מרבית בני האדם נוטים להעריך את העליות הרוחניות שלהם, אך יש לדעת כי חשיבות לא פחותה נודעת לנפילותיהם, ואין לזלזל בהן בשום אופן. גם נפילה אינה ראויה ליחס של 'ויבז'!

רבי דוד ברוורמן שליט"א סיפר בשם משגיח נודע: פעם הגיע אלי אביו של אחד מתלמידי להתעניין על מצבו של בנו. שתפתי אותו בדאגתי – הבן לא יציב, יש לו עליות וירידות. יש לו ימים שהוא מצוין ומתפקד, ויש לו ימים של השתטות ובטלה מוחלטת. יום כך ויום כך. אינני יודע מה לעשות איתו.

ענה לי האב: "אני רופא קרדיולוג, ובתפקידי אני יודע, שכאשר הגרף של הלב ישר – זהו סימן שהאדם מת. אדם חי הוא מי שהגרף של ליבו עולה ויורד".

אנו סבורים, כי העליות והירידות בחיים הם לרעתנו, ואיננו מבינים כי כך אדם חי. המלחמה, הקשיים והיצר יוצרים באדם את היכולת להתגבר, וכך הוא נעשה מרום יותר ויותר, ומטפס למעלות גבוהות.

מעשה היה בבחור שהלך לרעות בשדות זרים, רחמנא לצלן, והגדיר את עצמו כ'איש תרבות'. באחד הימים פגש את אחד מרבותיו. שאלו הרב: "מהו הדבר שאתה אוהב בעולם יותר מכל?" ענה הבחור שהוא אוהב מאוד ציורים. "מהו הציור שאתה אוהב ביותר?" – הוסיף ושאל הרב, והבחור השיב: שקיעה. המשיך הרב להתעניין, והבחור, שנהנה להפגין את ידיעותיו הרחבות בתחום, סיפר לו, כי ערכה של תמונת שקיעה שצייר פיקאסו הצייר הנודע, מגיעה לשש מיליון דולר.

תמה הרב: "שש מיליון? בוא אתי לקיסריה עם מצלמה איכותית, נצלם את השקיעה האמיתית, נפתח את התמונה, ונקבל בעלות של כמה שקלים בודדים שקיעה הרבה יותר יפה.

זיק של זלזול חלף בעיני הבחור, והוא אמר: "מצלמה היא משהו מכני שמצלם בדיוק את מה שיש, אבל פיקאסו מצייר בעצמו. כבוד הרב צריך לראות כמה הוא מדייק! כל נקודה בפרח באה לידי ביטוי! הזזת מכחול לכאן או לכאן עלולה להוריד את ערכו של הציור שלו לגמרי".

עצר אותו רבו ואמר לו: "האם שומעות אזניך מה שפיק דובר? מה הופך צריך להיות בעל ערך של שש מיליון דולר? העובדה שצייר אותו בשר ודם, שיכול לטעות, ובכל זאת הוא התגבר על עצמו ולא טעה! כך גם לגבי בני אדם – הנסיונות והקשיים הם אלו שמרוממים את האדם. מי שיכול ליפול הוא בעל ערך. אסור לאדם להתיאש לעולם. עליו לשמוח במלחמות שהקב"ה נותן לו ולהתפלל שיצליח לעמוד בהן".

לעתים עולה באדם תחושה מרה של כשלון: אני רוצה לקיים מצוות, אני רוצה להצליח בלימוד, אבל לכל אורך הדרך יש לי כשלונות. אני מרגיש שהקב"ה, כביכול, אינו מסייע לי. עד שהוא מפנה מזמנו כמה שעות כדי ללמוד בנחת – מגיעה טרדה מפה וטרדה משם. אילו היה לימודו אוהב לפני ה' – הוא היה עוזר לו להוציא לפועל את הרצון האמתי שלו...

והאמת היא שהקשיים הללו נערכים בדרכו דוקא מפני שהקב"ה אוהב אותו ומעריך את יכולותיו. הוא מזמן לו נסיונות כדי שיצליח להתגבר ולהתרומם, וערכו לא יסולא בפז.

(רבי גואל אלקריף שליט"א – דורש טוב)

וירח את ריח בגדיו ויברכהו (כז, כז)

מביאים רבותינו, שהכוונה זה לא הבגדים, אלא הוא הרגיש ריח של בוגדים, כך אומרת הגמרא (מסכת סנהדרין לז, א) – ר' זירא אמר מהכא {בראשית כז-כז} וירח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו.

דיברנו על זה למי שזוכר, בשיחה בערב יום הכיפורים, דיברנו על שני הבוגדים האלה...

מספר המדרש על שתי אנשים. אדם אחד, קוראים לו יוסף משיטה, והאדם השני, קוראים לו יקום איש צרורות. את הריח של שני האנשים האלה, הרגיש יצחק אבינו, בבגדים של יעקב אבינו, שלבש את בגדיו של עשו.

יוסף משיטה, היה כנראה אדם, שלא שמר תורה ומצוות כל החיים שלו, היה מנותק מיהדות בכלל... הגיעו הרומאים לירושלים, וחיפשו יהודי, שיכנס לבית המקדש, ויוציא משם את כלי המקדש...

מחפשים יהודי... יוסף משיטה מוכן, אבל יש לו תנאי אחד – החפץ הראשון שהוא מוציא מבית המקדש, הוא לוקח הביתה.

אמרו לו – בבקשה...

ניכנס לעזרה, אחרי חצי שעה יוצא החוצה בקושי... גורר איתו את המנורה של בית המקדש....

מסתכלים כל הרומאים... 1.8 מ' גובה של המנורה.... "סליחה, לאיפה אתה הולך עם זה???"

- מה זאת אומרת לאן?! הביתה... אמרתי לכם, חפץ ראשון שאני מוציא שלי...

- בטח... חשבנו שתוציא משהו קטן... מה אתה מוציא, מתקן?!

- הינה החוזה "הכלי הראשון שלי"...

- זה, לא שלך!

- אתם לא רוצים?! אין בעיה, אני הולך הביתה....

- הביתה אתה לא הולך בכל מצב... אתה נישאר פה, חי או מת!

- אין בעיה, אני נישאר פה חי או מת, אבל אני לא ניכנס לבית המקדש!

- למה? תיכנס, תוציא משהו אחר!

- יש הסכם, זה או כלום! אתם לא עומדים בהסכם, אני לא ניכנס עוד פעם!

- תשמע, אנחנו נהרוג אותך!

- אני הכעסתי את בוראי פעם אחת, אני לא רוצה יותר להכעיס אותו!

ראו יהודי עקשן... "ניתן לך את הכנסות המיסים של ארץ ישראל, לשלוש שנים"!

לא נשיא מס הכנסה, שמקבל 35,000 בחודש חוץ מ-400,000 שחור, כל ההכנסות של ארץ ישראל שלך!!!

כמה יכנס? 20-30-10 מיליון דולר – הכל שלך!

- איך אני יכל לסמוך עליכם?! אמרתם הפריט הראשון שלי, ולא עמדתם במילה שלכם.... איתכם לא עושים עסקים יותר!

- תשמע, אם אתה לא ניכנס לבית המקדש, אנחנו נהרוג אותך!

- בקשה!

השכיבו אותו על שולחן של נגרים, והתחילו לחתוך... כל חתיכה שחתכו, צעק יוסף משיטה "וי לי שהכעסתי את בוראי" עד שנפח את נשמתו.

את הריח הזה, של יוסף משיטה, הרגיש יצחק בבגד של יעקב אבינו.

השני, קוראים לו יקום איש צרורות, שהיה בתקופת היוונים...

יקום איש צרורות, רח"ל, הפך להיות מתיוון. הדוד שלו, היה ר' יוסי בן יועזר איש צרדה, שהיה ראש הסנהדרין.

האחיין שלו, בן אחותו, התדרדר ונהיה יווני.. הוא התקרב למלכות, וקידמו אותו מאוד, היות והוא התיוון...

נתנו לו סוס גדול ולבן, ויום אחד מספר המדרש, שבת היה, והוציאו את ר' יוסי בן יועזר להריגה.

אז לא היו הורגים בן-אדם בירייה... היו עושים תהלוכה, והסתובבו איתו בכל ירושלים, שכולם יראו אותו מצד לצד, שיהיה רעש גדול...

יוסי בן יועזר מוצא להריגה בשבת... אחריהם הולכים כל אנשי היוונים...

מגיע האחיין שלו, יקום איש צרורות, דוהר על הסוס "דוד שלי, איפה האלהים שלך, ואיפה הבעל-הבית שלי! האלוקים שלך שם אותך להריגה, והבעל הבית שלי, שם אותי על הסוס! אמרתי לך תבוא תהיה יווני... מה יצא לך מזה שנהיתת ראש הסנהדרין... הנה תולים אותך!"

אמר לו ר' יוסי בן יועזר – אחייני היקר, אם לעוברי רצונו כך [אם הקב"ה נותן לך שכר בעולם הזה, שתרכב על סוס] קל וחומר לעושי רצונו [מה מחכה לנו בעולם הבא].

אומר לו יקום איש צרורות – ויש בעולם הזה, מי שעושה רצונו יותר ממך?! תראה איך אתה סובל!

אמר לו ר' יוסי בן יועזר – אם לעושי רצונו כך [אם הקב"ה מעניש, את מי שעושה רצונו] קל וחומר לעוברי רצונו [חכה מה מחכה לך]

אומר המדרש – נכנסו בו הדברים, כערס של עכנאי, והלך וקיים בעצמו, ארבע מיתות בית דין.

מספר המדרש – עד שיקום איש צרורות מת, ר' יוסי בן יועזר עדין לא הגיע לבית ההריגה.

הולך ר' יוסי בן יועזר בתהלוכה, ופתאום הוא רואה מיטה פורחת באוויר, זוהי מיטתו של יקום איש צרורות האחיין שלו.

צעק ר' יוסי בן יועזר – הקדימיני זה בשעה קלה לגן-עדן!

את הריח של יקום איש צרורות, מרגיש יצחק אבינו בבגדים של יעקב.

שואל הרב דסלר בספרו (מכתב מאליהו) – הפסוק אומר וירח את ריח בגדיו ויברכהו. מה זה בגדיו? בוגדים.

משמע, שאת הברכה קיבל יעקב, רק כאשר הוא הריח את הריח של הבוגדים.

ואם הוא לא היה מריח את הריח של הבוגדים?

בפסוק כתוב וירח את ריח בגדיו ויברכהו... בגלל שהוא הריח את הריח של הבוגדים, בגלל זה הוא בירך!

שואל הרב דסלר – כיון שהוא הרגיש את ריח הבוגדים, זו סיבה לברך?

שאלה נוספת:

רבנותינו אומרים, שכל כפרת יום הכיפורים זכינו, כיון שהלך יעקב אבינו עם בגדיו של עשו.

כתוב בחז"ל – שרפקה אמרה לו קח לי משם שני גדיי עיזים טובים – יש גדיי עיזים טובים ושאינם טובים?

אלא אמרה לו רבקה – טובים לך וטובים לבניך. טובים לך, שעל-ידם תקבל את הברכות, וטובים לבניך, שעל-ידם מתכפרים עוונותיהם ביום הכיפורים, שנאמר (ויקרא טז, כב) ונשא השעיר עליו את כל עוונותם אל ארץ גזרה, ואין שעיר אלא עשו, שנאמר (כז, יא)... הן עשיו אחי איש שעיר ואנוכי איש חלק. הקב"ה היה כך-כך מאושר, מהדרך שיעקב אבינו קיבל את הברכות...

כשהוא לבש את הבגדים של עשו, ובא לקבל את הברכות, אומרים חז"ל – אמר הקב"ה "בבקשה ממכם, כשאתם עושים את המשכן, תעטפו אותי בידיעות עיזים, כשאני אזכור את מה שעשה יעקב אבינו, בזמן שקיבל את הברכות".

אומרים חז"ל בפסוק (שה"ש ב, ה) – הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה. אל תקרי ודגלו, אלא ודיגולו, לשון הערמה.

"אני אוהב את ההערמה הזאת, שעשה יעקב"...

הדבר הזה הוא פלא – מה כל-כך מיוחד, במעשה הזה, שיעקב אבינו קיבל את הברכות, עם הבגדים של עשו?

ישנו יסוד, והיסוד הזה, הוא יסוד שאומרים אותו רוב המפרשים, מדוע קיבל יעקב אבינו את הברכות, כשהוא לבוש בבגדיו של עשו?

אומרים המפרשים – אילו יעקב אבינו היה מקבל את הברכות, כיעקב אבינו, כלומר שיעקב היה רואה, והיה רואה שיעקב עומד מולו... לנו לא היה שום קשר עם הברכה הזאת. למה?

כותב הדברי חיים מצאנו – נס עשה הקב"ה, שנתן ליעקב לקבל את הברכות, שהיה לבוש כמו עשו, והיה יעקב מתחת לתחפושת הזאת, שאם לא כן, לא היה לנו שום דבר עם הברכות האלה.

יסוד הדברים, הוא בגמרא במסכת מכות.

אומרת הגמרא (מסכת מכות כד, א) – אמר ר' יוסי בר חנינא ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל באו ארבעה נביאים וביטלו משה אמר {דברים לג-כח} וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב מה ביקש משה? אומר רש"י – חדל נא. אותה ברכה שאמר משה וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב כלומר אימתי ישכון ישראל בטח כשהיו צדיקים כעין יעקב: מי יקום יעקב. מי יוכל להיות חסיד כיעקב כי קטן הוא קטנים הם הטובים שיהיו צדיקים כיעקב

בא עמוס וביטלה שנאמר (עמוס ז-ה) חדל נא מי יקום יעקב וגו' וכתוב (עמוס ז-ג) ניחם ה' על זאת...

אומרים המפרשים – אם יצחק שהוא מידת הדין, היה מברך את יעקב כיעקב, לא היה לו שום דבר עם הברכה הזאת. אז מה נעשה?

אמר הקב"ה – אתה תברך אותו, כשהוא לבוש כמו עשו. לדרגה של עשו, עוד אף אחד לא הגיע, אז אם ככה, הברכה תחול גם על יהודי, שנמצא בדרגה הנימוכה...

באים המפרשים ואומרים דבר נפלא – בשעה שיעקב אבינו, מלביש את הבגדים של עשו, ישנם הרבה אנשים, שבצורה החיצונית שלהם, הם נראים כמו עשו. אין להם שום קשר ליעקב אבינו...

תאמינו לי... אני מוסר שיעורים בכל מיני מקומות... אם הייתם רואים איזה אנשים באים... תאמינו לי... בר מינן איזה אנשים באים...

יש אחד שיש לו 12 עגילים על האוזן!

שאלתי אותו פעם – למה לא 13?

הוא אמר שזה כנגד השבטים ☺

איזה נס, אמרתי לו, שאין לך מקום לשים כנגד 60 ריבוא ☺

אין לכם מושג, איזה פרצופים, אין הם נראים, אין הם מדברים... לשיעור הזה קוראים "יהדות, בירה ומצב רוח"....

אתה מסתכל על הבן-אדם, ואתה אומר "מה הוא קשור? ככה היה נראה עשו!!! שיער מגולח משתי הצדדים, כרובלת באמצע בראש, 12 עגילים באוזן,

כמו הפרסומת של מלבורו ☺

מה יש לו לחפש בשיעור? זה עשו הרשע!

הפשט הוא, שהנשמה של היהודי, יכולה להיות מחופשת לדמות של עשו, אבל בפנים, היא יעקב אבינו!

אומרים חז"ל – אם הברכה היתה באה, כשיעקב היה בדמותו, לא היה לנו שום קשר עם זה...

אמר הקב"ה – לא! אתה תלך עם הצורה של עשו, והפנים של יעקב!

מי זה שמבחוץ הוא עשו ובפנים יעקב אבינו???

יוסף משיטה ויקום איש צרורות!

אלו אנשים שהיו עשו בחוץ, ויעקב בפנים. כששמת אותם בפניה, הם הולכים למות... הם פתאום צועקים "לא די שהעסתי את בוראי פעם אחת, אלך ואכעיסה עוד פעם!!"

פתאום נתגלה לך, שבתוך התחפושת הזאת, יש לך את יעקב אבינו.

בתוך היקום איש צרורות, שלפני חמש דקות אומר לו "הנה, איפה אתה ואיפה אני?"

אחרי חמש דקות, הוא למעלה בשמים... צועק לו ר' יוסי בן יעזר "בשעה קלה הקדימיני זה, לחיי העולם הבא"...

הנה, תראו אותו, עם הבגדים של עשו והנשמה של יעקב!

נתן הקב"ה את הדרך של קבלת הברכות, כדי שהאנשים האלה, שהם כל-כך רחוקים, יהיה להם קשר לשורש של הנשמה היהודית!

וירח את ריח בגדיו – למה ריח?

באים חז"ל בגמרא (מסכת ברכות) ואומרים – אין לך דבר, שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף, כמו הריח. הריח שייך רק לנשמה.

וירח את ריח בגדיו את מי הוא הריח???

הריח את הנשמה של יעקב אבינו! הגוף הוא של עשו.

כותב התרגום יונתן בן עוזיאל – ואמר חמוץ ריחא דברי כריחא דקטורת בוסמניא דעתיאדא מתקרבא בטוור בי מקדשא דאתקרי חקל דבריך יתיה ה' ואתרעי לאשראה שכינתיה תמן.

בקטורת היו אחד עשר סממנים. אחד מהסממנים שמופיעים שם, היה חלבנה.

למה חלבנה?

אומרים חז"ל – אין לך תענית, שלא נמצאים בה מפורשי ישראל, שנדמים לחלבנה.

יעקב אבינו, שהוא בא עם הבגדים, יצחק מריח ריח של קטורת...

גם אותם אנשים שמנותקים, אין לנו שום דבר איתם, אבל הפנימיות שייכת ליעקב אבינו.

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

ברש"י משמני הארץ יהיה מושבך וגו' זו איטליא של יון עד כאן. וקשה מה בעי רש"י ז"ל בזה.

ויש לפרש שהיה קשה לרש"י הלא כל הארץ ניתן ליעקב ולא שייר כלום ואיה המקום משמני הארץ שנתן לעשו הלא כבר אמר ליעקב ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ.

לכך פירש רש"י זו איטליא של יון. הדנה איתא במסכת שבת בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאלי ונעץ קנה בים ועלה בה שרטון ונבנה עליה כרך רומי והווי איטליא של יון עיין שם. אם כן לא היתה איטליא ארץ בעת ההוא בשעה שבירך יצחק ולא היה בכלל ברכת יעקב:

(חנכת התורה).

עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתו מצותי חקותי ותורתי (כו, ה) בגמ' (יומא כח, ב) אמר רבא ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין שנאמר תורת אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה" בתוספות ישנים הקשה אמאי נקט ערוב תבשילין וכי קלה היא טפי מכל המצוות? ובעינן יעקב תירץ משום דאמרין (בפסחים סו) דמותר לבשל מו"ט לשבת הואיל ואי מיקלעי אורחים, ואברהם אבינו שהיה ראשון להכנסת אורחים וא"כ אפ"ל דאיו צריך לעירובי תבשילין ואפ"ה קיים אותו. (טללי אורות)

ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (כו, כז) בגמרא תענית (כט). אר"י משמ"י דרב כריח שדה של תפוחים, ובתוס' כתבו, יש מפרשים תפוחים כריח אתרוגים. יש להבין למה אתרוגים. וי"ל עפ"י מש"כ רש"י

ויען יצחק אביו ויאמר אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל (כו, לט)

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

357

פרשת תולדות

תשפ"א

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

'קול יעקב' - בפה ובלב

"הקל קול יעקב והידיים ידי עשו" (כו כו)
דרש רבי יהונתן איבשיץ:

עשו הרשע שאב את כל כחו מכף שהקפיד מאד על מצות כבוד אב. אולם התורה מעידה עליו שלא עשה זאת אלא מן השפה ולחוץ, ככתוב (לעיל כה כח): "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" - ולא בלב. עלינו ללמד מכך, כי אם נתפלל כראוי בכנות הלב, אזי תגבר זכותנו על זכות עשו שפגד את אביו בפיו ולא בלב, ונוכל להנצל מצאצאיו המבקשים לכלותנו. אף אם נאמר את התפלה מן השפה ולחוץ, בלא כנות הלב, כיצד נוכל לגבר על זכותו של עשו, הלא אף אנו עושים רק מן השפה ולחוץ?!

לכך רמז הכתוב שלפנינו: פאשר "הקל קול יעקב" - קול' בלא כונה, אזי: "והידיים ידי עשו", אולם כאשר מתוספת אליו כנות הלב, אזי אין ידי עשו שולטות בישראל.

עשרות דבש"ח"א דרוש ג

סגלת התפלה ביום הנשואין

"בקהתו את רבקה... לאשה; ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו" (כה כז-כא)

כתב רבנו אביגדור צרפתי מבבלי התוספות:

מסמיכות הכתובים: "בקהתו את רבקה" - "ויעתר יצחק", נוכל ללמד שיצחק הרבה להעתיך ולהתפלל ביום נשואיו. מכאן יש ללמד שראוי לחתן להתענות ולהרבות בתפלה ביום נשואיו.

פרושים ופוסקים לרבנו אביגדור צרפתי

'ויתן לה' במוצאי שבת

"ויתן לה' האלקים משל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ויתירש" (כו כח)

ברבות מקהלות ישראל נוהגים לומר מדי מוצאי שבת סדרת פסוקי ברכה המתחילה בפסוק "ויתן לה'...". מנהג זה מזכיר את מנחם מנדל ז"ל שהיה נוהג לומר סדרת פסוקים זו וזו: "ויתן לה' האלקים משל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ויתירש" (כה כח).

א. ב'שבולי הלוקט' מובא שנהגו לומר פסוקים אלו "לסימן טוב לפי שהוא תחלת השבוע".

ב. ב'לבוש' כתב שפסוקים אלו נאמרים כדי להאריך את התפלה במוצאי שבת, לפי שהיה נהג שובת בשבת ואין מחזירים את הרשעים לתוכו אלא כשישראל מסיימים להתפלל במוצאי שבת.

ג. רבי יחיאל מאיר מוסיטנין הסביר שבשעת המעבר בין השבת לבין ימות החול מנסה היצר הרע להתגבר ולשלוט באדם. וכיון שאנו זקוקים לברכה מיוחדת כדי להתגבר עליו, תקנו לומר את ברכות "ויתן לה'".

יעקב אחז במצוות שאדם דש בעקביו

"וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב" (כה כו)
כתב ה'פלי יקר':

"זה היה סימן שלעתידי בזה עשו את הבכורה כדבר שאדם דש בעקביו ומבזה אותו, ובאותו 'עקב' יאחז יעקב. רצה לומר: מה שעשו דש בעקביו - יאחז בו יעקב. וכן כל המצוות קלות שבני אדם דשים בעקביהם והשטן מנה עליהם, יאחז בהם יעקב ויקחם".

נתן לצרף לדברים את דברי הרמ"ע מפאנו בבאור הקשר שבין יעקב שמדדו אמת לבין ענית אמן שאף היא מהמצוות שאדם דש בעקביו: "יעקב" (בכתיב מלא) הוא בגימטריה 'אמן ואמן' [צירוף המזכיר כמה פעמים בתהלים]. ואלו "יעקב" (בכתיב חסר) הוא בגימטריה 'ב' פעמים 'אמן'.

עשרה מאמרות חקור דין ב טו

ד. ב'לקוטי מהרי"ח' פרש זאת על פי מאמר חכמים (שבת קט"ב): "שני מלאכי השרת מלין לו לאדם בערב שבת מביתו לבית הכנסת, אחד טוב ואחד רע...". ומבאר ב'מגן אברהם' (רסב א. ראה 'מחצית השקל' שם) שמלאכים אלו נשארים עם האדם עד מוצאי שבת. לפיכך, כפי שאמר יעקב למלאך שנאבק בו (בראשית לב כו): "לא אשלחך כי אם ברכתני". כך אנו, לפני הסתלקותו של המלאך הרע אנו אומרים פסוקי ברכה כדי שיודה בהם, ואף הוא יברכנו.

'שבולי' הלוקט שבת קכט; 'לבוש' א"ח רצה א; 'מורם הרי"ם' דף ח; 'לקוטי מהרי"ח' תפלת ערבית מוצ"ש

עשו הגיע לאחר הברכות...

"ויהי פאשר פלה יצחק לברך את יעקב ויהי אף יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו" (כו ז)

בעת שכהן הרבי בעל 'מקור ברוך' מספרט וז'ניץ ברב העיר סערט, נהג להתפלל בצפרא דשבתא בכל פעם בבית כנסת אחר בעיר.

באחת השבתות, כאשר נכנס להתפלל באחד מבתי הכנסות בעירו, נוכח לראות כי משום מה הקדימו באותה שבת את תחלת התפלה מבלי להודיעו, ונשכנסו כבר אחזו המתפללים עזב הרבי את המקום על אחר להפתעת המתפללים. נהג להתפלל בצפרא דשבתא בכל פעם והלך להתפלל בבית כנסת אחר. הגבאים שחשו תחושת החמצה בקשו ממנו כי כיון שכבר טרח ובא עד כאן, ישאר להתפלל עמם. אף הרבי עמד על שלו ועזב את בית הכנסת, תוך שהוא מפטיר לעברם בחיפה: "אני איני עשוי..."

משהבחין בתמיהה שפשטה על פניהם, הסביר את דבריו במשפט קצר וקולע: "עשו הגיע אחר הברכות...", והלך לדרכו.

בהזדמנות אחרת נכנס בעל 'מקור ברוך' לבית כנסת וראה שכלוח המודעות מצא זמן אמירת ברכות השחר ותחיתו מצא זמן אמירת 'הודו'. נראה היה כי הדבר נעשה במטרה לאפשר לכל המעגן בכך לאחר את הגעתו עד לזמן אמירת 'הודו'. רע היה הדבר בעיני הרבי, וגם הפעם הגיב ברוח דומה: "לתפלה בצבור יש להתניב כבר מאמירת ברכות השחר. כך נהגו בכל דורות הקודמים, הלא רק עשו הגיע אחר הברכות..."

נעם הברכה עמ' פד; קעז

דמעותיו של עשו בטלות ברב

"ויאמר עשו אל אביו הברכה אחת הוא לה אבי ברכני גם אני אבי וישא עשו קולו ויברך" (כו לח)

"אמר ישרא' לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, בזכות שלש דמעות שהוריד עשו מעיניו השלטתו מסוף העולם ועד סופו ונתת לו שלום בעולם הזה. אנו שמענו תדירה ביום ובלילה כלכם, על אחת כמה וכמה שתמלא עלינו רחמים..." (ילקוט ש' תהלים תתכח).

מדוע באמת לא תתבטלה דמעותיו המועטות של עשו בדמעות הרבות מספר שהורידו ישרא' במהלך כל הדורות?

פרש רבי צבי הירש המגיד מוודיסלב, אבי הרבי ר' בונים מפשיסקה:

כפי שדמעותיו של עשו היו על כך שהפסיד את הברכות כיון שנקללו בהן עניני העולם הזה, כך אף אנו, רב דמעותינו הן על עניני העולם הזה. לפיכך אין הן מבטלות את דמעותיו של עשו, שהרי כלל הוא בהלכות תעורבות: "מין במינו לא בטיל" (הלוי' צח ב). אלו היו דמעותינו מכונות על כבוד שמים היתה תעורבת זו נדונת כמין בשאינו מינו' הבטל ברב, ודמעותיו של עשו היו בטלות בתוכן.

על כך אנו מבקשים בסדר הסליחות: "הי רצון מלפניך שומע קול בכיות, שתשים דמעותינו בנאדך להיות", ובכך שתבטלנה דמעותיו של עשו על ידך "תצילנו מכל גזרות קשות אכזריות". ואל תאמר כי 'מין במינו' הן, שהלא גלוי וידוע לפניך [כי לה לבד [דמעות] ענינו תליות], ובדין אפוא שתבטלנה את דמעותיו של עשו כמין בשאינו מינו'.

ארץ צבי' דרוש עיר האלקים

ובשפתי צדיקים תתברך

ביום חמשי הבא עלינו לטובה, י' בכסלו, ימלאו מאה שנים לפטירתו של מרן בעל 'השפתי צדיק' מפילץ זכאנו תגן עלינו. בספר תולדותיו העומד לצאת לאור עולם בקרוב (בפרק 'והכינו את אשר יביאו') מובאת עדות מהימנה על הקפדתו המפלאה על מנהג עניית אמן אחר ברכות השחר מדי יום:

"את ברכות השחר הקפיד רבנו בעל 'השפתי צדיק' לומר מעמד בקול, באזני אדם שיקשיב ויענה אמן על כל ברכה. כל מתפללי מנינו, היו צריכים לעמד לפניו ולברך בקול, ורבנו עונה אחריהם 'אמן' בדחילו ורחימו'.

ברכות השחר: בקול, בכונה, בחברותא.

תענה אמונים

פנינים ובאורים בסדר התפלה

ברכת 'מלביש ערמים'

בגד אחד במשתף ומשתמשים בו בתורנות (נפש שמשון, סדר התפלה עמ' כחא).

ברכה על לבוש רחני

בשם האר"י הקדוש הובאה פנה נוספת שראוי לכוון בברכה זו (שער הפניות דרושי ברכות השחר): החטא גורם להפשטות לבוש הקדשה מנשמת החוטא ולהלבשתה בלבוש טמא תחתיו. ואולם הדבר תלוי ברמת החטא: בחטא חמור יפשט לבוש הקדשה לגמרי, ואילו בחטא קל לא יסתלק לגמרי אלא רק יחלש כחו.

כנגד שתי בחינות אלו נתקנו ברכות 'מלביש ערמים' והנחות ליער כח: בלילה האדם מפקיד את נשמתו בידי בוראו; מי שהסתלק אמש לבושו לגמרי, נותנים לו בבקר בחינת לבוש חדש, ועל כך הוא מקבל 'מלביש ערמים'. ומי שרק נחלש לבושו, אינו נצרך אלא לחוספת כח בלבוש שחלש, וכנגד זה תקנו שיערב: 'הנחות ליער כח'.

אף בעל 'סדר היום' (סדר ברכות השחר) פרש שאנו מודים בברכה זו על לבוש רחני, ואילו דבריו: 'והלביש ערומים להלביש אותנו בגדי ישיע, אמונת תורתו התמימה, כן יהי רצון שלא נמוש מאמונתנו כל ימיו, ויסיר מעלינו הבגדים הצואים - מחשבות רעות והרהורים קשים, ונלך לפניו במלבושים נאים ומתקנים שלא ירחיקנו מה' מאת פניו'.

מלביש או המלביש

נחלקו האחרונים בגסס בברכה זו:

ה'ש"י חמד' (פאת השדה כללים מערכת הב"ח סי' לו) כתב שיש לברך 'המלביש ערמים' - בה"א הידיעה. ויסד דבריו על פי דברי התוספות

(ברכות לח ב ד"ה והלכתא) בשם הירושלמי, שהסבה שתקנו לברך 'המוציא לחם...' ולא 'מוציא לחם..', היא כדי שלא יבליע המברך את האות מ"ם שבסוף מלת 'העולם' באות מ"ם הפותחת את התבה שאחריה - 'מוציא', וכך הו' ישמעו כמלה אחת: 'העולמוציא'. אף בברכה זו יש לברך 'המלביש ערמים', כדי שלא יבליעו האותיות זו בזו וישמעו כאלו הוא אומר: 'העולמלביש'.

אף בשו"ת 'שאלת יעקב' (ח"א סי' צח אות יג) כתב שאין לחשוש בלביעת האותיות אלא בברכת המוציא שעליה דבר הירושלמי. וזאת משום שיתכן שבלביעת האדם לאכל לחם, הוא ימור בברכתו ויבליע את האות מ"ם, אלא בברכות השחר אין לחוש שיעליע את האותיות, ולכן הנכון הוא לברך כפי שמופיע בסדורים - 'מלביש ערמים'.

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם מלביש ערמים - שזמנת לנו את מלבושנו. אמן - אמת שעלינו להודות לה' על שהזמין לנו את מלבושנו.

מכתבי אמונים

למערכת וכל מאמינים,

בש"ק פרשת תולדות יחול יומא דהולא של גאון הדורות המהרש"א ז"ע. ראיתי לנכון לצון חידוש נפלא שראיתי בפרושו על ענין ענית אמן: במסכת שבת (לא א) דרשו את הפסוק (ישעיהו לג ו): 'והיה אמונת עמית' חסן' ויועית חכמת ודעת' על ששה סדרי משנה, ואמר 'אמונת' - זה סדר דרעים. ומפרש מהרש"א (שם): 'על מסכת ברכות שהיא ראשונה בסדר דרעים קאמר אמונת, על שם מאה ברכות שנוקרים בה, וגדול העונה אמן עליהם'. והוא חידוש נפלא שסדר דרעים כלו כנה 'אמונת' על שם ענית אמן.

בברכה,

י.ב. בני ברק

מעשה אמונים

ספור שבועי
על אמן ותפלה

מנחה בארץ השמש - טרם בוא השמש

שערים וגם לא בית ישראל. אהנו נמצאים באזור נפש. רבם המחלט של העוברים ברחוב הם גוים - אין שום סכוי שמישהו יתחס לקריאות שלנו, מקסימום יביטו עלינו ברחמים כעל שני משגעים...

אלא שאבא זצ"ל לא התרגש; יש לנו אחריות על ההשתדלות - לא על התוצאה! הוא אמר כששלחבת אמונתו הסתורה בוערת בעיניו, 'אנהנו נעשה בדיק כפי שעשתה בתיה בת פרה; היא ראתה שהתבה רחוקה מהשג ידה, ועם כל זאת שלחה את ידה. והקדוש ברוך הוא עשה לה נס וידה התארכה והגיעה עד לתבה. כך גם אננו, נשלח את היד, והקדוש ברוך הוא גם אננו, עשה את הטוב בעיניו'.

ידנו יחד את המדרגות כשפלטו של הרב מלך אותנו ברחמים. יצאנו מבנין בית הכנסת והלכנו למפגש הרחובות הסמוך. ענינו היינו לבושים כיהודים מארץ ישראל, בולטים לחלוטין בנוף הצבעוני שסבב אותנו. נעמדנו בפנות הרחוב והתחלנו לקרא: 'מנחה! מנחה!'

האפק הלך והחשיך. כמעט והשלמנו עם העקבה שהפעם רצון ה' הוא שנתפלל לאחר השקיעה. אלא שמשם ברגע האחרון, כשפבר עמדנו לסב על עקבותינו, עצר לדינו לפתע טנדר גדול בחרית בלמים.

אחד מנוסעי הטנדר שרוב את ראשו לעברנו ושאל באנגלית מהוזה בנין יהודי אפני: 'היכן אפשר להתפלל כאן מנחה?' 'כמה אנשים אתם?' שאלתי אותו, מבלי שפסיתי אפילו להסתייר את התרגשותי. 'שבעה אנשים', הוא השיב.

'שבעה אנשים', חזרתי אחריו בקול חלול שאותות הקלם נכרו בו היטב. שבעה אנשים, כלומר יחד עמי ועם אבי אנהנו בדיק תשעה, והרב הבטיח להיות עשירי. 'יש לנו מנון' בשרתי לאבי, ומיד הרצתי את שבעת המלאכים שנגשלו אלינו משמים, וכבר הספיקו להתנות את הרב וליצאת ממנו לעבר בית הכנסת.

כאשר נכנסנו לבית הכנסת מהרנו לבשר לרב שהצלחנו להשיג מנון, והוא לא יכול היה שלא לכלל את התפעלותו: 'מנחה בפלורידה לפני השקיעה - לא אמן כי יספר', הוא הפטיר ומהר להצטרף אלינו כמבטח.

בין כך ובין כך הופיעו בהפתעה ארבעה מהגרים שלי והצטרפו אלינו לתפלה, וכך היינו יחד ארבעה עשר אנשים שהתפללו מנחה לפני השקיעה.

התפללנו בשמחה גדולה על שזכינו להקפיד על הנהגתנו גם בארץ נכר. לאחר התפלה התענינו אצל אנשי הסנדר כיצד הם 'נפלו' עלינו בפתח פתאום. התברר כי הם הגיעו לפלורידה לרגל יום השנה לפטירת סבתם הקבונה במקום. עתה הם היו בדרום חזר לשדה התעופה הסמוך. מלכתחלה חשבו להתפלל מנחה בשדה התעופה, אך כיון שפגשו אותנו החליטו להצטרף אלינו.

כך זכינו לגלוי מפלא של השגחה פרטית ודואק בענין זה של תפלה בזמנה. ראינו בעינינו כיצד המקפיד על תפלה בזמנה בכל מחיר זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת, ונד בבד נוכחנו לראות בהשגחה פרטית: כיצד בהשתדלות מועטה: 'כול הבוטח בה' לזכות לסייע מיוחד ממורמים'.

'השגחה פרטית' כי תבא תש"פ

(אגרת תרמ"ז)

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו.

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה
17:53	17:15	16:02
17:50	17:16	16:17
17:50	17:14	16:09
17:54	17:18	16:20

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

פרשת תולדות • ה' כסלו תשפ"א • גליון 697

מאמר ראש הישיבה

יום של אור והצלחה

יצחק אבינו.

מפתחות של אור

אתם בוודאי מכירים את הימים האלה שבהם הכול הולך קשה, בעיות וניסיונות על כל צעד ושעל. אתה לא גומר לטפל בבעיה אחת ויש לך כבר שתיים חדשות, ואתה לא מבין מאיפה זה "נופל" עליך. וכן הסתם יש לכם גם ימים ורודים ויפים, ימים שבהם יש לכם מצב רוח והחיים מאירים לכם את פניהם. בעולם חושבים שזה תלוי ב"מזל". יש יום שבו המזל מאיר לך, ויום שחור שבו כל הכוכבים מסתדרים כביכול לרעתך.

אבל האמונה אומרת שאין מזל, אלא ישנה השגחה פרטית. וה' יתברך נתן לאדם כוח בחירה, והוא משגיח עליו לפי הבחירה שלו. יוצא שהכול תלוי במעשים של האדם. אין יום שחור ויום ורוד. יש יום שאתה מחשיך אותו ויום שאתה מאיר אותו.

אז איך באמת מאירים את היום? מהו הסוד של יום מאושר? מהו המפתח של הימים הוורודים?

מצא את ההבדלים

אני שמח לבשר לכם שיש מפתח כזה, והיום ברצוני לשתף את כולכם בסוד הנפלא הזה, וכדי להבין איך זה עובד, נתבונן קצת בפרשת השבוע בדמותו של

יצחק אבינו הוא האב האמצעי מבין שלושת אבותינו, בנו של אברהם ואביו של יעקב עליהם השלום. אבל יש הבדל בולט מאוד בינו לביןם. אברהם אבינו עומד ניסיונות ומלחמות קשים בלי סוף, עשרה ניסיונות כמו שאומרת המשנה באבות. יעקב אבינו כבר מהבטן נמצא במלחמת קיום יומיומית, וכל חייו נראים כמסכת יסורים. כמו שהוא בעצמו מסכם ואומר: "מעט ורעים היו ימי שני חייו..." אבל יצחק אבינו - חייו עוברים בסך הכול על מי מנוחות. ניסיונות קטנים פה ושם שהתורה מסכמת בפחות מחצי פרשה. הוא עובר הכול "בקטנה", כמו שאומרים.

במה שונה יצחק מאברהם ויעקב?

להגיע ל"ט"ו

ה' נתן בלבי להבין דבר עמוק מאוד. יצחק אבינו נעקד על גבי המזבח! מה פירוש הדבר? שגבר בוגר וחזק בן שלושים ושבע הולך בשמחה עם אביו כדי להישחט ולהישרק לכבוד בורא עולם. והניסיון שלו קשה בבחינות מסוימות הרבה יותר משל אברהם, כי אברהם שמע מפי ה' בנבואה, אבל יצחק לא שמע מפי ה' - איזו אמונה עצומה בדברי צדיק הדור ואיזה ביטול מושלם צריך

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

היה יצחק בשביל לעשות את הדבר הקשה ביותר, ועוד בלי שום פקפוק והרהור.

אחרי ניסיון העקידה - מה תנסה אותו? ישמעאל התפאר בניסיון הברית שעבר בגיל שלוש עשרה, אמר לו יצחק אתה מתרברב בשריטה קטנה, אני מוכן להישחט, אתה מקריב איבר אחד ואני מקריב את כל כולי. ואכן אחרי ניסיון כזה גדול במה תנסה אותו? בכסף? במאמץ? הוא היה מוכן למות בשביל ה', ולא סתם למות אלא לשתף פעולה באופן מלא - אחרי ניסיון כזה הכול "קטן עליו".

אחרי שהוא מסר את כל המציאות שלו - אין כבר במה לנסות אותו. הניסיון בא לרומם ולהגביה את האדם, אבל יצחק אבינו כבר הגיע לדרגה הגבוהה ביותר. עוד בחייו הוא היה נחשב צדיק גמור שכבר אינו בעולם הזה, וה' היה יכול להיות סמוך ובטוח שלא יחטא לכן ה' קרא עליו את שמו בחייו דבר שלא מציעו בשום צדיק אחר!

לכן התורה לא מאריכה בתיאורי הניסיונות שלו, כי אין טעם לנסות אדם כזה.

עקידה לכל אחד!

עד כאן טוב ויפה. אבל מה הקשר של כל זה אלינו? האם אנחנו יכולים להידמות ולו במקצת ליצחק אבינו, העולה התמימה?

והחיידוש הגדול הוא שאכן כן. לכולנו יש הזדמנות בכל יום "להרוג" את עצמנו כביכול לכבוד ה'. אם אנחנו חוטפים את ההזדמנות ועומדים בניסיון היחיד הזה - אנחנו יכולים לעבור יום בלי ניסיונות, כלומר יום ורוד, יום מתוק, יום מאיר. אבל אם אנחנו רוצים לבחור לא לעמוד בניסיון, זה לא יחסוך לנו כלום, זה רק אומר שבחרנו במסלול הקשה, ביום שחור ורצוף ניסיונות.

מה הכוונה? איך בוחרים להיהרג לכבוד ה'?

אומר רבי נחמן מברסלב בשם הזוהר הקדוש שתפילה היא בחינת מסירות נפש: "מסירות נפש יש לכל אחד

הרב שלום ארוש בחוגי בית

השיעורים העוצמתיים של הרב בקבוצות קטנות

הזמן עוד היום שיעור אצלך בבית או בבית הכנסת | 052-8985551

בדיחות הדעת

אבא מציג את ילדיו לשכנו בגאווה: הבן הראשון מאסטר בכלכלה. השני דוקטור למשפטים. השלישי פרופסור לכימיה. והרביעי דוקטור לדיקדוק. הבן החמישי עברייני! שואל השכן: מדוע אתה לא מגרש אותו מהבית? עונה האב: כי בתקופת הקורונה הוא היחיד שמכניס כסף לבית! כל השאר מובטלים.

העלון מוקדש ל-
מרדכי ברוך בן בת שבע
אורטל בת שולמית
הצלחה, שלום בית ורפואה שלימה
להקדשת העלון: 02-5308000

הילד לא רוצה להרגיז אותי, הילד פשוט חושב ש... או עם דפוס חשיבה של... או עם הרגל ש... ולכן הוא מתנהג בצורה כזו. השני שלי בדפוס החשיבה חייב להיות עם תפילה, ולכן כל אחד מאיתנו ישקיע כל יום מס' דקות לתפילה: 'ה' תן לי כח, שכל, יכולת, וסבלנות לחנך את ילדי בדרך התורה, בדרכי נועם...'

חשיבה חיובית

יש לנו נטייה טבעית להרגיש פגועים, להרגיש שהילד עושה לנו כוונה, שהילד רוצה להרגיז אותנו, אנחנו אפילו לפעמים "רואים את זה בעיניים שלנו". הורים יקרים! תשכחו מכל מה שאתם "חושבים". אתם רוצים שינוי? בבקשה. תעבדו על הרגש שלכם, מחקו את כל היחס והרגשות השליליים שנוצרו מההתייחסות של הילד כלפיהם ותפתחו ביחד עם הילד "דף חדש". תדברו על זה עם הילד, תספרו לו מה מעיק עליכם ותנסו לפתור את מערכת היחסים המתוחה. הרי הילד רוצה מאוד למצוא חן בעיניכם, הילד רוצה את היחס החיובי, את המחמאות, את העידוד, את המחשבה שאבא ואימא מעריכים אותו ואוהבים אותו. יכול מאוד להיות שהילד התרגל עם השנים למשך תשומת לב שלילית, אולי הילד מעולם לא טעם את טעמו הערב של פרגון, של מילה טובה, של שבח, של מילות עידוד, הערכה ואהבה. ולכן השני שנעשה יהיה בכל המישורים החיוביים על מנת להגיע בע"ה להצלחה מקסימלית.

הרב אבוחצירא - יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

חינוך באהבה
הרב יצחק אבוחצירא

סמכות הורית ומשמעת פרק ה'

התנהגויות שכאלו בהחלט ניתנות לשינוי. אמנם השני צריך להתבצע אצל הילד, אבל קודם כל השני שנעשה יהיה אצלנו ורק אח"כ אצל הילד. למה אני מתכוון? מאחר ואנו רוצים לשנות את ההתנהגות של הילד, כי אנחנו מאמינים שההתנהגות הזו אינה טובה ומועילה לילד ולנו, אנחנו מוכרחים להגיע לילד מנקודה חיובית, שהילד ירגיש שאנחנו רוצים את טובתו ולא רוצים ח"ו את רעתו, ולכן בכדי שהילד יקשיב ויקבל את החלטותינו ואפילו את העונש החינוכי שהוא יקבל כתוצאה מהתערבותנו בביצוע המשימות שאנו מטילים עליו, עלינו "להיות בצד שלו".

במאמרים הקודמים, הזכרנו, שעלינו לפעול מתוך גישה חיובית ובדרכים חינוכיות ולא ח"ו (מה שקורה לעיתים) מתוך תגובת נקמה על הפגיעה האישית בנו. זה אמנם טבעי מאוד להיפגע, כאשר אנחנו קוראים לילד, או דורשים ממנו לבצע מטלה מסוימת - והוא מתעלם או מסרב, אך התגובה הלא חינוכית שלנו ברוב המקרים כתוצאה מהפגיעה, בוודאי אינה תורמת לחינוכו. השבוע נכיר סוג נפוץ של "אי-ציות", נבין את המניעים של סירוב הילד לציות, ומתוך תובנות אלו נמצא בע"ה דרכי התמודדות חינוכיים.

אי-ציות מתוך התנגשות של רצונות

לדוגמא: ילדכם נמצא באמצע משחק ואתם קוראים לו לבא להתקלח או לאכול, קרוב לוודאי שיענה: "עוד רגע" או יתעלם מבקשתכם, ואז תאלצו לקרוא לו שוב ושוב. התגובה שלכם היא: "נקמה" שהרי הוא שמע את הבקשה ומסרב, ולכן הוא עושה לי כוונה. עליכם לדעת ולהפנים, שהילד כלל לא עושה זאת כדי להרגיז, אף שלעיתים זה נראה ממש כך. דוגמאות נוספות לאי ציות מן הסוג הזה הן:

כאשר אתם רוצים לחזור מן הגינה וילדכם מתעקש להישאר עוד קצת,

כאשר הוא רוצה לקחת איתו צעצוע אל מחוץ לבית ואתם לא מסכימים והוא בכל זאת לוקח,

כשאתם אומרים לו לאסוף את משחקיו או לסיים לקרא את הספר כי צריך כבר לעלות לישון וכדו'.

כל אלו דומים מסוג "תסמונת הדחייה" וה"עוד רגע", שאגב אינם אופייניים רק לגיל הרך, גם "ילד" בן 30 שאשתו קוראת לו לבוא לאכול עשוי לענות "בסדר, עוד רגע, אני כבר בא", ולבוא שעה אחר כך, כל הדוגמאות הנ"ל נכנסות לקטגוריה של "התנגשות של רצונות" או במילה המקצועית "קונפליקט" מצד אחד הילד רוצה לשמוע בקולכם, אך מצד שני הוא רוצה לשחק עוד.

להיות בצד של הילד

אמר רבי נחמן:

"הספר ליקוטי מוהר"ן,
כשנמצא בבית הוא שמירה,
רפואה וישועה
וכשהיה ברב בתי ישראל
יבוא מלך המשיח"

להזמנות: 052-2240696

המסר של הרב שלום ארוש:

רבי נחמן אמר שהספר של מוהר"ן הוא
והוא שיהיה לנו כח, ישרא ייג, למי שאיך הספר. של
יבוא משיח.
כל מי שיקנה 10 ספרים ויבין איך
יכבה שיהיה לו ויחמאות שיהיה
ורבני ייג, עליו אז יכנס ביום ג' ויבין
ואין בקוץ מבטא לו בכבוד רבני
שייג לו יסוד ויגדל ויכחיל אמן
ברוך ה' שיהיה לנו חן.

ילדון חידודון

תחפושות בפרשה: (1) כנענית
והיא יהודית. (2) רשע והוא רב. (3) מרמה שהיא
חכמה. (4) ימים אחדים שהיו לעשרים שנים.

תשובה פרשת וירא:

כשאבימלך מחזיר את שרה הוא נותן לאברהם "צאן ובקר"
(בראשית כ יד). מאוחר יותר בפרשתנו כשהשניים מורתיים ביניהם
ברית, אברהם נותן לאבימלך מתנה של צאן ובקר (בראשית כא כז).

הזוכה: שמעון, ב, תל אביב.

al5308000@gmail.com | 02-5812252

- חיזוקית -

ראש חודש כסליו

מי שיזכה לשמור פיו
ולשונו ולא לקטר קיטור
אחד מר"ח כסלו ועד
היום השמיני של חנוכה
**יזכה לראות נס
באותה שנה.**

(ר' חיים פלאג'י)

לקבלת מסרים מחזקים - 052-6672221

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה
בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

כשאנו מודים- מצרה נחלצים

שמי: אל מ-ם הסיפור שלי קרה במוצ"ש פרשת
וירא תשפ"א

נסענו אני ומשפחתי לשבות בצילו של הרשב"י הקדוש
במירון. בדרך חזרה נסענו דרך כביד 6, בדרך נוצר פקק
והרכבים נעו באיטיות. פתאום ללא התראה המכונית
שלפנינו בלמה ואנו התנגשנו בה, אמנם לא בעוצמה
חזקה בחסדי ה' (מה שנקרא בשפת הנהגים
"התנשקו").

היה זה נס ממש שכל יושבי שני
הרכבים לא ניזוקו בחסדי ה' אני
מאמין שזה גם בזכות הצדקה
ותפילת הדרך ששמרו והגנו עלינו.

ההורים שלי החליפו פרטים עם
בעלי המכונית הקדמית והם המשיכו
לדרכם. אלא שמבחינתנו, כאן רק התחיל
הסיפור ...

עקב הבלימה החזקה הרכב הושבת לא יכולנו לנוע.
אנו תקועים בכביש שהמכוניות נעות בו בקצב מטורף
עמדנו בשוליים הסופיות שה' זימן לנו. הבנו שאנו נמצאים
במצב מסוכן-ישר כולנו התחלנו להתפלל ואיר, לא,
התחלנו לומר תודה ורק תודה לה'. כי זה מה שאנו
חיים ונושמים תמיד בבית גם כשהולך ב"ה וגם שנראה
שלא הולך, על הכל בחסדי ה' אומרים -רק תודה לה'.

בינתיים ההורים מנסים, אבא התקשר למוקד כביש

פתאום התקשר חבר של אבא ואמר
שהוא באזור עם מכר שלו שמבין
במכוניות -"אנו בדרך אליכם..." הוא
אמר.

תוך כמה דקות הגיע היהודי - הוא
ביצע כמה בדיקות, עוד כמה ניסיונות קטנות
...! הופ הרכב כאילו נענע לו בחיוב וה-ת-נ-
י-ע-! "אכן בקשתך התקבלה..." מיד צעקנו "מזמור
לתודה" בשירים וניגונים. הבחור לא עזב אותנו ואמר
אני לוקח אתכם עד לבית, לא לוקח סיכונים, אני לוקח
עליכם אחריות עד הסוף.

מעולם לא תיארתי לעצמי עד היכן מגיע הטוב של
יהודים, אבל עכשיו ראיתי את זה במוחשיות מה זה
עם ישראל. הודנו, בקשנו ושוב הודנו וזכינו לישועה
שלמה. והנה עוד סיפור נולד בזכות התודה וההודאה.

אמרנו תודה ונחלצנו....

מדור ילדים שעשועון מגוון

כתב חידה

1. פתרו את כתב החידה, לפי "את בש" 2. מצאו את המקור לפסוק שהתקבל:

לדוג: בכפי- פס

פ מ ת י ג מ ז ד ש י ל ג צ

ל מ פ י ת א ש ל פ ג א ל כ מ

מצמיה ישועה

סיפורי ישועות על זורעי צדקות

יש לך ספור ישועה
לספר לנו?
תשלח לנו ותפורסם
al5308000@gmail.com
02-5812252

פדיון או ניתוח

החיים מזמנים הרבה הפתעות, חלקם טובות יותר וחלקם פחות, אך כולם, ללא יוצא
מן הכלל, עושים לנו בית ספר- של החיים. סיפורה של מ.ס. עם תובנות לחיים.

הכל התחיל ב- 10 בבוקר, בדיוק בשעה של הקפה והעוגה, פתרון אחר-ללא הועיל. שעתיים אחרי ששלחתי את הילדים למסגרות, ואירגנתי את הבית אחרי הפוגרום של הבוקר.

אז מה שלא הולך בכח הולך בכח, אבל בסיגנון אחר. יש לי דבר אחד שאני יודעת שבטוח מועיל או לפחות נותן לי ביטחון שמה שיהיה - לטובה.

וזה פדיון נפש אצל הרב שלום ארוש שליט"א, אז לא היסטתי לרגע, פשוט התקשרתי למשרד, הספקתי לעשות פדיון, רגע לפני שנכנסנו לרופא שוב.

הרופא מציע לעשות צילום חוזר לרגל כדי להיות בטוחים בנייתוח.

כל הזמן הזה אני מתפללת להשם שיהיה מה שטוב לבת שלי, מתחזקת ומאמינה בכח הפדיון אצל הרב.

לאחר שנדדנו מחדר לחדר חזרנו לרופא בפעם השלישית. קרה דבר מדהים, הרופא שינה את החלטתו, ואמר- "טוב, אני רואה שניתוח לא צריך, אנחנו ניתן טיפול אחר כי חבל להכניס אותה לניתוח אם זה יכול להסתדר לבד".

לא ידעתי את נפשי מרוב אושר, ואני יודעת מה הסגולה הטובה ביותר לכל צרה

נו- תגידו אתם...

נושעת על ידי
נתית צדקה?
ספר לנו,
סיפורך יפורסם
ותזכה בפרס

הקפה שלי כבר היה מוכן, התיישבתי על הספה, עוד מהרהרת על ארוחת הצהרים שעוד לא הכנתי, אך שום דבר לא הכין אותי לטלפון מבית הספר של מיכלי ביתי הבכורה.

עניתי לטלפון וכבר זיהיתי את הקול של המזכירה מעבר לקו, "כן, הכל בסדר?" שאלתי בהיסוס.

"כן, מקווה" ענתה לי, "פשוט מיכל נפלה וכנראה שזה משהו יותר רציני ממה שנראה, היא ממש מתפתלת מכאבים, כדאי שתבואו לקחת אותה".

אחרי שיחה כזאת- הבנתי כבר שקפה אני לא אשתה היום... בכל אופן, אספתי את עצמי לכיוון בית הספר. ובלי הרבה ברירות כבר מצאתי את עצמי בתוך האמבולנס לכיוון בית החולים.

בבית החולים לאחר בירוקרטיה מורטת עצבים הרופא ניגש אלינו ומסביר את חומרת העניין, ומסתבר שהעניין אכן חמור. ואין מנוס אלא להתכונן לניתוח.

זה כבר היה בשבילי יותר מידי, ניסיונו לשאול אולי גבס אולי

חיזוקון לומדים הלכה

נרות חנוכה

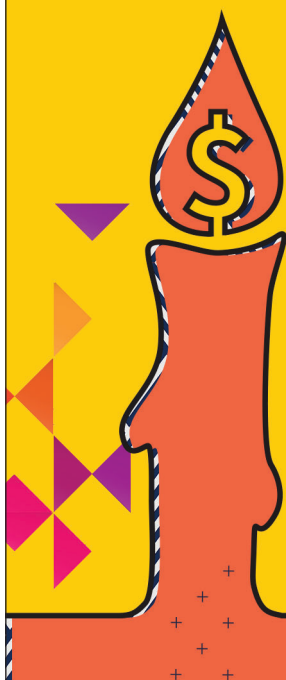
מצוה להדר ולהדליק
בחנוכה יפה מאוד,
ומי שיכול להדליק
בחנוכה של זהב,
מעלתו גדולה עד מאוד.
ומי שאין באפשרותו,
ידליק בחנוכיית כסף
או דמוי כסף,
וכל המרבה להדר במצוה
ולעשותה יפה,
הרי זה משובח.
(בהלכה ובאגדה)

לקבלת מסרים מחזקים 052-6672221

כסלו תשפ"א

תתכונן
לשינוי
זה הזמן שלך
פרנסה, בריאות, זיווג, הצלחה

שו"ת אקטואלי

השאלות שלכם, התשובות של הרב

כף זכות

האם לדון לכף זכות? ואיך עושים את זה?

שאלה:

אני עובד הרבה עם יהודים הרחוקים מתורה ומצוות ופעמים רבות אני נתקל בשנאה ליהדות, באנשים שנראה שהם עושים הכול כדי להכעיס ולהתגרות - האם אני צריך או חייב לדון אותם לכף זכות?

תשובה:

בני היקר, העיניים שלנו מאוד מטעות. כל המצוה לדון לכף זכות היא דווקא בגלל שזו לא ההסתכלות הטבעית שלנו. אתה צודק שזה מאוד מאוד מבלבל לראות אנשים שנראים בעיניך כאנשים שאין שום מקום לדון אותם לכף זכות, ובכל זאת לדון אותם לכף זכות.

ואולי גם אני הייתי מתבלבל מזה, אלמלי בא רבי נחמן מברסלב וכתב את הדברים בצורה הברורה והמפורשת ביותר שאינה משתמעת לשתי פנים: "ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב שבאותו המעט אינו רשע ולדון אותו לכף זכות ועל ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להחזירו בתשובה".

אז הנה, רבי נחמן ראה וידע מה יהיה בדור האחרון והוא כבר הכין

אותנו ואמר לנו שלא רק שצריכים לדון לכף זכות, אלא שהסיבה שאותם אנשים עדיין כל כך רחוקים ומנוכרים היא דווקא בגלל שאנחנו לא מוצאים בהם את הטוב ואנחנו לא דנים אותם לכף זכות.

אז אם אתה שואל איך אפשר לדון לכף זכות רשע כזה - רבי נחמן עונה, אדרבא, הוא רשע בגלל שאתה לא דן אותו לכף זכות, אם אתה לא רוצה שהוא יישאר רשע, אתה חייב לדון אותו לכף זכות.

ובאמת רבי נתן מברסלב תמיד אמר שאם היינו מקיימים את התורה הזאת כמו שצריך היינו מחזירים בתשובה את כל העולם. זה הזמן להתחזק ולצאת לדרך להחזיר את כל העולם בתשובה בדרך של לחפש ולראות טוב בכל אדם.

שאלה:

תודה לרב על התשובה הנ"ל, הבנתי שאני חייב לדון לכף זכות, אבל זה קשה מאוד,

אני רואה כל כך הרבה רע. איך אפשר לדון לכף זכות אנשים שנראים לי רשעים ורומסים את כל התורה כולה?

תשובה:

בני היקר, קודם כול תדע, שלדון לכף זכות זה לא אומר להגיד שהמעשים הרעים שלו הם לא רעים. אסור להצדיק את הרע. הרע הוא רע. רבי נחמן אומר שהעיקר הוא לחפש את הטוב שהם עושים ולראות את הטוב שיש בהם. גם אדם שנראה לך רשע, אם היית מבקש ממנו עזרה הוא לא היה עוזר?

כל יהודי מלא מצוות כרימון. אתה לא יכול לדעת כמה הוא טוב, כמה חסד הוא עושה, כמה הוא אוהב לעזור, כמה הוא ישר ונאמן, כמה אמת יש בו, כמה שלום בית יש לו, כמה הוא תורם ונותן. כל יהודי שגר כאן בארץ ישראל - זה לבד אינסוף של נקודות טובות. ואפילו זה שהוא משלם מיסים זו כבר צדקה, כי המיסים האלה הולכים מצד אחד לעניים ולמשפחות במצוקה ומצד שני לצרכי הרבים ולתיקון העולם, ומצד שלישי למסודות תורה ועוד.

רבי נחמן לא מתכוון חלילה להצדיק את הרע, אלא הוא מתכוון שנחפש את הטוב שבכל יהודי ונתמקד בטוב שבו ומהטוב שבכל

יהודי נלמד עליו שבמהותו הוא בעצם טוב, וגם הרע שהוא עושה זה לא מתוך רוע אלא מתוך חוסר ידיעה.

ולכן אי אפשר לדון היום אף אחד לכף חובה. אף אחד לא באמת רשע. אף אחד לא מכיר את ריבונו ומתכוון למרוד בו. אף אחד לא עושה דווקא.

ולא רק שצריכים לדון לכף זכות, צריכים גם לרחם על עם ישאל ולהגיד ולטעון לקדוש ברוך הוא: "הייסורים שאתה נותן לעם ישראל זה לא מקרב אותם ולא מעורר אותם לחזור בתשובה.

כי אין להם דעת להבין שהכול זה מסך והכול לטובה ושאתה רוצה לקרב אותם. הם בכלל לא מבינים את הרמזים. הם רק נכנסים לעצבות וכועסים, ורק מתרחקים עוד יותר. תקרב אותם שלא על ידי ייסורים, תן להם ספרים ודיסקים וחוברות, ותעורר אותם ברחמים ותפתח להם את הלב להרגיש את טעם האמת ואת טעם היהדות..."

בברכת התורה,

הרב שלום ארוש

שידור חי

על ידי הרב שלום ארוש שליט"א
בכל יום שלישי, בשעה 20:00

שאלות ותשובות

ניתן לשלוח שאלות במייל
me5812210@gmail.com
או כמסרון לנייד:
052-6672221

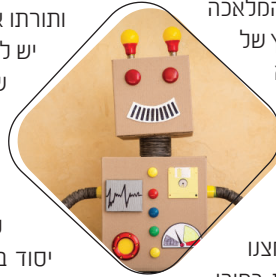
הסדרה לשלום הבית
מאת הרב שלום ארוש
052-2240696

שלום הבית שלי הרב שלום ארוש שליט"א

בלי לחץ

הסתכלות על גידול הילדים בסבלנות ובאהבה, זה דבר שמרגיע מאוד גם את ההורים, ופשוט חוסך להם המון עגמת נפש וצער וכעס מיותרים. הרי מלבד טובת הילדים, גם ההורים, לטובת עצמם, צריכים להיות רגועים ושמחים, ולא לקחת את גידול הילדים כמו עונש. לכן, תזכרו את מה שאמרו חז"ל: לא עליך המלאכה לגמור - אל תיקח על עצמך את כל הלחץ של החינוך. לפעמים מה שכל השתדלות לא יכולה לעשות, הזמן עושה. וכדי לתת לזמן לעשות את שלו, צריכים הרבה פעמים להעלים עין ולהבליג, ולהמשיך לתת חום ואהבה בלי שום תנאי.

לדוגמה, אצלנו בבית, אף פעם לא לחצנו את הילדים הקטנים לשבת בשלחן שבת. כמובן רצינו, כמו כל הורים, שהם ישבו יפה ויאכלו וישירו ויאמרו דברי תורה וכו', אבל ידענו: בלי לחץ. בסוף הם יבינו את החשיבות של שלחן שבת, וירצו כבר לבד לשבת ולשיר וכו'. ולא טעינו בכך; כל הילדים ברוך ה', כשגדלו יותר, התחילו להשתתף יותר ויותר, והעיקר, הם גדלו בלי הערות ולחץ.

לעומת זאת, ידוע הדבר, שילדים שלחצו אותם וגערו

עוד חצי שנה הוא יבין. ככה הוא גדל בנחת ולך יש נחת. את צריכה להיות אמה שמחה, וכמה שתחשכי לעצמך עימותים זה לטובתך. כל אשה חכמה תראה שלא תסחף בחזרה לזרם של הלחץ על הילדים, והדרישה מהם שיהיו "צדיקים" כמו בספרים.

היסוד הבא שצריכים לדעת הוא, שכל ילד הוא עולם בפני עצמו. לדוגמה: יש ילד קל, שלא צריך עזרה בכלום, מסתדר לבד, עצמאי, "חברהמן", והשני צריך כל הזמן תמיכה ועידוד ועזרה בשעורים וכו'. יש אחד שובב, שכל יום חוזר מהמסגרת בה הוא לומד עם פתק שעשה כך וכך, ובכל אספת הורים מקבלים עליו אזהרות והתראות וכו', והשני מקבל רק שבחים וכו' וכו'.

לכן, כל אחד מהילדים צריך דברים אחרים, ויש דרך מיוחדת לתקשר אתו. כמו שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי כב): "חנן לנער על פי דרכו" - לכל ילד לפי מה שמתאים לו. לכל אחד מהילדים יש את הגישה המיוחדת ללב, את הבחינה שלו, את הדברים שמעניינים אותו, שמעוררים אותו וכו'. יש אחד שהפיקוק לא טוב לו, ואדרבה, גישה של קצת "יד קשה" מצליחה אותו, והשני צריך דוקא את הפיקוק, ואפילו אותה "יד קשה" מועטת, תהרוס אותו. זה הכלל: ילדים הם לא רובוטים, לא כל מה שנכון לזה הוא גם נכון לזה, ועל זה צריך סיעתא דשמיא, לדעת את הגישה הנכונה לכל ילד וילד.

בהם לשבת בשלחן שבת, ללמוד גמרא וכד', הם פיתחו שנאה והתנגדות לזה. ה' ירחם. תשאלו כל בחור מאלו שמשוטטים ברחובות, איך הוא הגיע לזה? אם הוא יהיה כנה, ואם נשארה לו איזו מודעות עצמית מלבד רגשות של כעס, הוא יאמר לכם, שזה בגלל שלחצו אותו עד שנהייה לו שנאה לכל אותם דברים. וברוב המקרים הוא גם יאמר לכם בפירוש, שהוא יודע שמשה אמת ותורתו אמת, אבל מרוב שהעירו לו וביזו אותו, יש לו תגובה רגשית של התנגדות לכל דבר שנודף ממנו ריח של משמעת, כמו אותם דברים שהוריו דרשו ממנו בדרך של ביזיונות ולחץ. עד שככל שהוא רוצה, הוא לא יכול להתקרב לדברים אלו.

לכן הכללים שהזכרנו, צריכים להיות יסוד בהשקפת ההורים על כל נושא חנוך ילדיהם, ונזכיר אותם שוב בקצור נמרץ: לא לדחוק את השעה. לתת לזמן לעשות את שלו. עדיף גם בשביל האם - להעלים עין. תזכיר שגם היית ילדה קטנה. ארגני את הבית ואת סדר היום, כך שלא תצטרכי להעיר לילדים. כל הערה מחלישה גם אותך. גם לך זה לוקח כוחות נפשיים. אל תדאגי, הילדים גדלים בסוף, ממה נפשך. תהיי חכמה ותהיה לך רגיעות, בכל גיל תעשי לך חיים קלים: כשהילד הוא עדין תינוק, שימי לו סינור, גם אם לוקח זמן לילד להבין משהו, אל תתבלבלי, אז

רבי שמואל אליעזר הלוי אידליס זיע"א - המהרש"א, ה' כסלו

לאורם נלך הילולא דצדיקא

כרב בעיר חלם במשך 10 שנים. עבר ללובלין בה כיהן כאב"ד ור"מ, ומשם עבר לעיר טיקטין. לבסוף נקרא לעיר אוסטרצה (אוקראינה) והקים ישיבה, בה למדו אלפי תלמידים. כיון שהמקום לא הכיל את הרבים שנהרו לישיבתו, החליטה הקהילה לבנות ישיבה חדשה גדולה ומרווחת. בהתאסף אנשי הקהילה ונכבדיה למכירת הנחת אבן היסוד, הגיע אל השמש אדם עני וביקש שיקנה עבורו את המצווה מבלי שהציבור ידע את זהותו. השמש עשה כדבריו והלה שזכה במצווה, אמר לשמש לכבד את המהרש"א בהנחת האבן.

לאחר שהקהל שב לביתו, ביקש המהרש"א את השמש לגלות לו מי האיש שכבד אותו. בהגיע האיש אל המהרש"א, סיפר כי אינו עשיר ועשה זאת כיון שאין לו בנים. המהרש"א ברכו ש' יצאנו בן זכר שילמד בישיבה הזאת שתיבנה. אשתו, אכן נפקדה ובהיות הנער בר מצווה הביאו אביו לישיבה הנ"ל. כיון שהגבאים לא הסכימו לקבלו עקב גילו הצעיר, ניכנס אביו אל המהרש"א והזכיר לו את המאורע. מיד קיבלו המהרש"א לישיבה.

ביום ה' כסלו נצחו אראלים את מצוקים ועשבה ארון הקודש. נתבקש המהרש"א לישיבה של מעלה. על מצבתו נחקק: "איש קדוש, מופת הדור, שמעו יוצא מסוזרר שמש עד מבוא, האיר עיני חכמי ישראל בחיבורו הגדול" זכותו תהא מקן וציונה עלינו אכ"ר.

רבי נחמן מברסלב זיע"א אמר (חיי מוהר"ן תעט) שעל ידי שמספרין מעשיות מצדיקים ומגדלים ומפליאים אותם, עדי ינו זה נמתק הדין ונמשך חסדו כאשר חלתה בתו של רבינו נחמן מברסלב זיע"א סיפר לה את שלושת המעשיות של המהרש"א ותתפא, ואצל אנשי שלומנו נהגו תמיד כי כשיש חולה יקראו לפניו את שלושת סיפורי המהרש"א ויתפא. המעשיות מובאות בספר "כוכבי אור".

הרה"ק ר' שלמה אליעזר אידליס נולד לאביו הצדיק ר' יהודה הלוי בעיר קראקא בשנת שט"ו, יחסו בקודש היה למשפחת קלוינימוס המפורסמת שייחוסם מגיע עד דוד המלך. ואימו הייתה ממשפחת המהר"ל מפראג זיע"א.

עוד בילדותו ניכר בו כי לגדולות נוצר, התמדתו בתורה הייתה לאות פלא, בגודל חריפותו ועומק שכלו החכים אף את רבותיו. בבחרותו עבר לעיר פוזנא, ושם נשא לאישה את בתה של מרת איידל ליפשיץ (הלפרין) אלמנתו של רבי משה ליפשיץ רבה של בריסק כאשר הוא ואשתו פורנסו על ידי מרת איידל.

המהרש"א נתק עצמו מהטרדות היום יום ודאגות הפרנסה לא העסיקוהו כלל אלא כל מעייניו היו נתונים רק בעולמה של תורה, הוא ניתק עצמו מהבלי העולם הזה והעפיל במעלות התורה. מנהג משונה היה לו למהרש"א שהיה מאריך את שיער ראשו והבריות היו מביאים אותו ומגחכים על מראהו המשונה ואף חשבוהו לתמהוני. והסיבה שגידל את שערותיו ידעה אך ורק אשתו ושמרה את זה בסוד. וזה כיון ששקידתו בתורה לא ידעה גבול, הוא רצה להפיג מעייני שינה ותנומה מעפעפי - לכן כאשר היה יושב וכותב את פירושו על כל הש"ס בלילות, היה קושר את שערותיו לחבל שקצהו קשור בתקרה ואם השינה תגבר עליו ותאיים להרדמו, וראשו יישטם חלילה על השולחן, מיד ימשכו שערותיו והוא יתעורר, בדרך זו לא יוכל להירדם בשעת תלמודו. כל זה עשה בינו ובין עצמו כדי שלא יישן לילה שלם עד שגמר לכתוב את פרושו על כל הש"ס. רק בימים היה ישן כשלוש שעות. אט אט נתגלתה גאונותו ותלמידים רבים נקצבו אליו ובקשו ללמוד תורה מפיו.

למד ולימד כ- 20 שנה בעיר פוזן. לאחר הסתלקות חותנתו כיהן

קו האמונה
02-6444250

אני אוהב כל יהודי

בשנים חצו לא שונתים

להזמנת מוצרים:
050-9931931

אני אוהב כל יהודי

'נועם אלימלך' בבית המשפט

זה ממש מוזר לראות את הרבי עומד כל בוקר הראשון בחנות הפלאפל וקונה מנה מלאה כל טוב, על מה ולמה?? ואיך הגיע הנועם אלימלך אל בית המשפט? בסיפור שלפנינו...

"מה בשבילך?"

היהודי הדור הפנים שעמד ראשון בתור בחנות הפלאפל, ביקש מנה שלמה.

"מה לשים לך בפנים?" שאל המוכר.

"מהכל", נאמרה התשובה.

העומדים בתור מאחורי היהודי הלבוש בבגדים רבניים כנראה פועלו את עיניהם. אלו שהכירו אותו בתארו - בוודאי נחרדו. כ"כ האדמו"ר רבי יחזקאל שרגא ליפשיץ מסטראפקוב (ו' בכסלו יום פטירתו), לא שת לבו לסובבים. הוא הביט היטב על ידי המוכר המעמיס לתוך הפיתה כדורי פלאפל שחממחים, פיסות צ'פס מעלות הבל ריחני, סלט ירקות טרי וערמת חמוצים.

"ומה עם הסלט הזה?" הצביע הרבי על סלט הגזר בפניו. המוכר שם גם מן הגזר. ולאחר מכן הועמבה, לאחר מכן הגיע תורם של החצילים. הרבי הורה לשים מהכל והוא ישלם ככל שיאמר המוכר. לאחר שסיים המוכר להעמיס את הפיתה בכל טוב, ביקש הרבי לארוז לו את המנה. בשתי שקיות.

הרבי שילם, לקח את המנה המוכנה ופנה לירכתי החנות. הרבי אמר במתינות את נוסח הפרשת תרומות ומעשרות. לאחר מכן נטל הרבי את המנה העטופה היטב ושם אותה בפח האשפה.

התברר שהרבי - שהיה קנאי לדבר השם וחפץ שכל יהודי יקיים את כל המצוות בשלמות, ולצורך כך לא חס על זמנו וכספו וכוחותיו, ועל אחת כמה וכמה שלא חס על כבודו - שם לב שבשכונת גאולה נפתחה חנות פלאפל שאין בה משגיח. נועד הרבי עם בעל החנות וביקש ממנו למנות משגיח כשרות שידאג לעשר את הירקות, שיבדוק אותם מתולעים וכו'. בעל החנות סירב בתוקף. גם לא בחינם. מי שלא מעוניין - שלא יקנה.

באותם ימים טרם פעלו מערכות הכשרות כבימינו, ולכן היו רבים שהגיעו וקנו בחנות הפלאפל בלי לבדוק מדי האם האוכל אכן כשר כיאות.

במשך הגיע הרבי ונעמד ראשון

החנות. כאשר הגיע תורו ביקש מן המוכר למלא פיתה בכל טוב, ומיד לאחר מכן ביצע הפרשת תרומות ומעשרות, כשבכך הוא מציל יהודים רבים מאיסור טבלי...

...

כאמור, לוחם מלחמות השם וקנאי לכבוד הבורא יתברך, היה הרבי מסטראפקוב. פעמים רבות שנעצר והובא לתחנת המשטרה בשל מחאותיו על חילולי השבת או על פרצות רוחניות אחרות.

באחת הפעמים הוגש כנגד הרבי כתב אישום. בהגיע היום התייצב הרבי בבית המשפט לשמוע את האישום נגדו. כשסיים השופט להקריא את כתב האישום, נפנה לעבר הרבי שהתייצב בלי ליווי של עורך דין, ושאל: "יש לך מה להגיד על הדברים הללו?"

"כתוב ב'נועם אלימלך'", החל הרבי לומר. "מה מעניין אותי מה כתוב ב'נועם אלימלך'?" קטע השופט את הרבי בגסות. "אתה בבית משפט ואתה תצטרך לדבר כמו בן אדם!"

"מה זאת אומרת?" נחרד הרבי, "הרי הספר הקדוש 'נועם אלימלך' הוא כמו גמרא. מה פירוש הדבר שלא מעניין אותך מה כתוב בו?" "גמרא?" נחר השופט בזלזול, "למה שיהיה אכפת לי מה כתוב בגמרא?"

"רחמנא ליצלן!" הרבי ממש הזדעזע מדבריו של השופט, "הרי כתוב 'מסיר אונזו משמוע תורה' - גם תפילתו תועבה! אם כך אתה מדבר - התפילות שלך לא יתקבלו בשמים..." ראה השופט עם מי יש לו עסק, בו במקום הורה על סגירת התיק ושחרר את הרבי לעבודת הקודש...

ואחד מישראל בכל יום ובכל שעה... וכן בתפילה איתא במדרש הנעלם (חלק מהזהר הקדוש) שהיא בחינת, 'כי עליך הורגנו כל היום' וכו', היינו מסירות נפש, כי צריך יגיעה גדולה ומלחמה גדולה עם המחשבות והבלבולים, ותחבולות לנוס ולברוח מהם, ועל זה נאמר: 'כי עליך הורגנו' וכו', נמצא שהוא מסירות נפש...

זול שהוא יקר

כל בוקר יש לך הזדמנות פז להתחיל את היום בעקידה קטנה של עצמך. עוד לא פתחת את העיניים, עוד לא שתיית את הקפה של הבוקר, עוד לא צללת לתוך העבודה, הילדים וכל הריצות והסידורים מחכים לך - ואתה הורג הכול ומקדיש את הזמן היקר של הבוקר לבורא עולם. התפילה לא קצרה, ואתה יושב ואומר מילה במילה. זו עקידה קטנה של עצמך.

וכמובן שלא כל תפילה נקראת תפילה, ובטח שלא עקידה. יש אחד שמחפש את המניין הקצר ביותר, וגם את הקיצור הוא מקצר, וקורא הכול בחיפזון. זו לא תפילה זה נקרא להחתיים כרטיס. אז הוא באמת "מרוויח זמן יקר" ויוצא "בזול", אבל יש דרך קצרה שהיא ארוכה, ויש זול שמשלמים עליו ביוקר. כי הוא מזמין לעצמו יום של קשיים וצרות. כי אלה החיים - אוסף של קשיים וניסיונות. זו הירושה שלנו מאבותינו - "מעשה אבות סימן לבנים". אין יום שבו לא צריכים להתקדם ולהתעלות - ואת ההתקדמות הזאת עושים רק על ידי ניסיונות.

המסלול המתוק

אבל יום שאתה מתחיל עם עקידה, כלומר בתפילה במתינות, בשירה ובזמרה, בנעימות, בתפילת שמונה עשרה ארוכה רצוי מאוד של שעה שלימה - אתה כבר מתחיל את היום במקום הגבוה ביותר. הכול כבר קטן עליך. אתה בוחר במסלול של יום מתוק כי עברת כבר את העקידה שלך, ועכשיו ה"מעשה אבות סימן לבנים שלך" יהיה כמו של יצחק אבינו, ובניסיונות קטנטנים אתה תעבור את כל היום הזה.

ולכן גם השעה התבודדות היא המתקת הדינים הגדולה ביותר על כל היום. שעה שלימה שאתה עוקד את עצמך ומדבר עם בורא עולם, מעלה אותך אוטומטית על המסלול המתוק של החיים.

וכמו העקידה, תפילה באריכות מצריכה ביטול גדול מאוד. אמונה שלימה שאתה עומד לפני ה', לפני מלך העולם שהכול כולל הכול אך ורק בידו, שאתה לא יכול להסתדר בלעדי עזרתו כפשוטו. וכן אמונה שלימה בדברי רבותינו שכל המאריך בתפילתו אין תפילתו חוזרת ריקם, ועוד.

עכשיו אתם מבינים מדוע התפילה פותחת בפרשת העקידה? זו תזכורת עבורנו שהמהות של כל התפילה היא עקידה, היא תזכורת שאתה יכול להרוויח בתפילה הזאת את מה שיצחק אבינו הרוויח בעקידה שלו - לא רק חיים מתוקים ושלוים, אלא חיים של דבקות בה', חיים ברמה הגבוהה ביותר שקיימת עלי אדמות. יהי רצון שנזכה!

בברכת שבת שלום ומבורך

שלמה

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", אימתי ילחם לכם?
כשתחרישון בבתי הכנסיות!

מוסר הפרשה חידושים לפרשת שבוע

כנינים חסידות ברסלב

היו מדקדקים אנשי ואומרים בהכתב בהגדה של פסח "אומרים אוכלים וכו' לכן בקש לעקר את הכל וכו' שלכאורה לפה יאמר זאת על לכן אחר שפאצלו גדלו השבטים ואצלו היה יעקב ארבע עשרה שנה, ומדוע לא יאמר זאת על עשו הרשע שהוא אומר במפגש "אהרנה את יעקב אחי" (בראשית כז).

ואברו נשענו קלפת לכן היא קלפה מספנת עוד יותר נשענו, כי עשו הוא מכריז בגלוי פאנאטיו, ואומר בפיו מה שחושב בלבו, ואף שהוא מסכן מאד אף על פי כן אפסר ונתן יותר להנצל מסנה, מה שאין כן לכן שהוא רמאי ונולד קשה להנצל מסנה ביותר מה גם שהוא עז פנים שאומר אחר כל הטובות שנעשה לו יעקב "הבנות בנותי והבנים בני וכל אשר אתה רואה לי הוא". וברפאותו משתדל לפגוע בבנים ובקטנים הדורות, ורצה לקחת את כל הגדלה של יעקב מה שיש בנפשו לגדלם ולחנכם כראוי והוא מבטל כל קדושתם בחי' יד באמר: "הבנות בנותי והבנים בני", כאומר ליעקב אין לך בהם שום חלק וקדושה. וקלפה כזו מסתתרת עצמה וכוונתה קשה הרבה יותר להנצל מסנה, כי בסתר לבו מבקש לעקר את הכל אף שפלי חיץ נדסה ששעושה טובות (שיש"ק ו - רמט).

אל הקב"ה שומע התפילות.

וכן מציו שאמר משה רבינו למלך אדום ע"י שלוחיו, שכאשר היינו במצרים נגאלנו ע"י וישמע קולנו" (במדבר כ, טז), ופירש רש"י: "בברכה שברכנו אבינו 'הקול קול יעקב', שאנו צועקים ונעים". וכן כתב בספר "כד הקמח" לרבינו בחיי (ערך תפילה), שיעקר כוחו של ישראל אינו אלא תפילה, שנאמר: "הקול קול יעקב". וכן מציו עוד פסוקים המורים על ענין זה, כמו שנאמר: "כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הושיעה למו, כי ימיוך וזרועך ואור פניך כי רציתם" (תהלים מד, ד). וכן דוד המלך אמר: "כי אתה בא אלי בחרב ובחנית, ואני בא אליך בשם ה' צבקות".

למדנו שאין כוחו של ישראל אלא בפה, ובזה יש לנו כוח עצום. זו היא המתנה והברכה שקיבלנו, שאנו מתפללים ונעים.

ואכן התפילה היא עצת העצות לכל עניין שרוצים להשיג וכמו שמביא רבינו בליקו"מ (תורה קא), שענין ריבוי התחנות ובקשות והתבודדות, דהיינו לפרש שיחתו ביו לבין קונו, לבקש מלפניו שיקרבהו לעבודתו יתברך, הוא עיקר כלל ושושן ויסוד של כל העצות להתקרב לה' יתברך, כי רק על ידי זה זוכים לצח את המלחמה, דהיינו מלחמת היצר, ואם יהיה האדם חזק בזה, כלומר שיהיה אמיץ מאוד להתמיד ולהתפלל ולהתחנן לפני ה' יתברך תמיד, יהיה איך שיהיה, אז בודאי יצח המלחמה. אשר לו.

כוחו של יעקב הוא בקול התפילה

בפרשתנו (כז, כב) כאשר הגיע יעקב על יצחק אבינו ויצחק מישש את יעקב אמר: "ויאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשוי".

מלים מעטות אלו שאמר יצחק אבינו מבטאות את הכוח המיוחד שניתן בידיו של יעקב אבינו ע"ה, ושל כל עם ישראל הבאים אחריו. חז"ל לומדים מפסוק זה שהקול הוא הכוח של יעקב, וכך אמרו: "אין יעקב שולט אלא בקולו, ואין עשו שולט אלא בידים" (בר"ר סה, כ). וכן אמרו עוד (שמות רבה כא, א): "שתי ירושות הנחיל יצחק לשני בניו, הנחיל ליעקב את הקול, וכן הוא אומר: 'הקול קול יעקב', והנחיל לעשיו את הידיים שנאמר: 'והידיים ידי עשו'". וביאר הע"ץ יוסף, היכן מציו שיצחק אבינו הנחיל אותם לבניו שנאמר בהמשך הפסוק (פסוק כ"ג): "ויברכהו". למדו חז"ל מכך, שיצחק ברכו בזה שיהיה הקול קול יעקב, ואז יהיה לו כח וממשלה על הכל.

ומהו קולו של יעקב? - זהו קול התפילה, כמבואר בדברי המדרש (שמו"ר שם) שמפרש כי זהו מה שנאמר: "צעקו וה' שמע" - כאשר בני ישראל צועקים הם נעים, כי כח זה ניתן להם. ומוסיף המדרש ואומר שמציו בתורה שיעקב מתגאה בירושתו, ואומר: "ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו וישמע ה' את קולנו וגו' ויוציאו ממצרים" (דברים כו, ז). וכן לעתיד לבוא יעקב נטל שכרו בקול, שנאמר: "קול ששון וקול שמחה". זוהי הברכה של יעקב, וזו ההצלחה של יעקב - קול התפילה שקיבל כדי לפנות

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: 3030*

כל הנשים להדליק בברכה, כיצד יעשו?

לבנות אשכנז - יכולות כל הנשים להדליק בחדר אחד וכולן יכולות לברך, לבנות ספרד - נפסק בשלחן ערוך שאסור לברך על תוספת אור, ולכן אם הקדימה אחת מהנשים והדליקה בברכה, אין שאר הנשים יכולות להדליק בברכה, ולכן אם אפשר ידליקו כל אחת מהנשים בחדר המיוחד שלה בברכה, ואם כולן צריכות להדליק בחדר אחד, טוב הדבר שתמתין האשה המדליקה בברכה, תברך ותוציא את כולן ידי חובה, ואם בירכו כולן הוי ברכה לבטלה. (שלחן ערוך סימן רס"ג סעיף ח').

המתארחים בבית מלון ואינם יכולים להדליק נרות בחדרם, האם יכולים לצאת ידי חובה בהדלקת נרות שבת?

יכולה האשה להדליק את האור בחדר ולברך עליו.
(חזון עובדיה שבת א' עמוד רט"ז).

לבנות ספרד שאינן מקבלות שבת בהדלקת הנרות, אלא רק בכניסת השבת עצמה, האם צריך לכבות את אור החשמל לפני שמדליקים את הנרות?

ראוי מאד לכבות את אור החשמל קודם הדלקת נרות בשמן או בשעווה, ולחזור ולהדליקו אחר הדלקת נרות שבת, וכוונת בעת הברכה לפטור את אור החשמל. חזון עובדיה (שבת א' עמ' רט"ז) ושלחן שלמה (שבת א' סימן רס"ג עמ' קלה).

משאלות שהיו בקו ההלכה

חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, מה המקור לדבר ומה הסיבה?

מקור הדין מופיע בשלחן ערוך (סימן מ"ו סעיף ג') ורמז לתקנת מאה ברכות מתוך הפסוק "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעימך" ודורשת הגמרא "אל תיקרי מה אלא מאה" ונאמרו כמה רמזים בעניין זה:

א. בשיבולי הלקט (סימן א') פירש שהאותיות של פסוק זה הן מאה.

ב. עוד פירש שהאותיות מ"ם ה"א בחילוף אותיות א"ת ב"ש, הן י"ד צ"י, ובגימטריא הם מאה.

ג. במדרש רבה (במדבר פרשה יח) מובא שדוד המלך תיקן מאה ברכות, שנאמר, נאם הגבר הוקם על, "על" בגימטריא מאה, שבכל יום היו מתים בישראל מאה אנשים, בא דוד ותיקן להם מאה ברכות, וכיון שתתיקן נעצרה המגפה.

ד. עוד רמז המובא בראשונים מתוך הפסוק "הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'", יבורך כתוב יברך, חסר בלא

היכן המקום הראוי להדליק בו נרות שבת?

לכתחילה תזהר האשה להדליק הנרות באותו מקום ששועדים שם, גם על פי הקבלה יש בזה סוד ותועלת חשובה. שו"ת רב פעלים (חלק ד' אורח חיים סימן כג). וזהו הקדוש (נעקב דף רע"ב עמוד ב').

האם אפשר להדליק נרות שבת עם בגדי חול?

מצד הדין יוצאים ידי חובה גם כאשר מדליקים בבגדי חול, ומכל מקום תיזהר האשה ללבוש בגדי שבת קודש ותניח התכשיטים עליה קודם ההדלקה, משום דרך ארץ וכבוד שבת. קיצור שלחן ערוך (סימן ע"ה אות ו') בן איש חי (שנה שנייה פרשת נח אות ט').

אם נמצאים כמה משפחות יחד באותו הבית, ורוצות

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ה' כסלו תשפ"א: הדלקת נרות: ירושלים 4:02 תל-אביב: 4:16 חיפה 4:06 מוצאי שבת: ירושלים: 5:16 תל-אביב: 5:17 חיפה: 5:15 ר"ת: 5:54

פרשת תולדות

תפלה על הזולת

תפלה על הכלל קודמת לפרט...

ב"ק האדמו"ר מסוכוטשוב – רבי אברהם ברנשטיין זצ"ל (בעל אבני נזר) היה אומר: "כל אדם יכול להושיע לחברו על ידי תפלתו, אבל זאת בתנאי שצרתו של חברו תהא נוגעת עד נקודת לבו. אבל אין זה דבר קל להרגיש במדה את צרתו של חברו עד שיראה אותה כצרתו ממש. לכן צריך להיות איש המעלה".

ואכן, האדמו"ר עצמו, שצרת הזולת היתה נוגעת עד "נקודת לבו", היה לא פעם מפקס מלימודו, החשוב לו מכל, ואומר פרקי תהלים ומתפלל עבור מי שהיה זקוק לרחמים.

ומורגל היה בפיו: "הדאגה לכלל ישראל קודמת לדאגה לפרט! ואפילו אם נוגע היה הדבר לאחד מבני משפחתו הקרובים.

פעם נכנסה רעייתו עם נכדתם לפני תפלת "כל נדרי" וביקשה ממנו להתפלל עבורה שיוכלו להשיאה בהרחבה. השיב לה: "עכשיו הזמן להתפלל בעד הכלל ולא בעד הפרט".

מגדולי החסידות

"לנו המים"...

המעשה הבא אירע בארץ פורטוגל. היתה עצירת גשמים. ביקשו מהגאון רבי יצחק אבוהב זצ"ל. כי יעמוד בתפלה על הגשמים כי בנפשם הדבר. עבר רבי יצחק לפני התיבה והפציר בתפלתו. בעת הוצאת הס"ת, דרש בפרשת תולדות בפסוק "לנו המים" וצעק במרידות: "רבש"ע גלוי וידוע לפני כיסא כבודך כי ישראל בצער לפני האומות על אודות המים... רחם על עמך... ויצעק וחזר וצעק: "לנו המים! לנו המים! איני זו מכאן עד שתרחם על בניך". ואכן תוך זמן קצר התקדרו השמים בעננים ומטר ניתך על הארץ. מעשי חכמי הספרדים

"על מה אנו מיצרים ומשוועים"...

בט' כסליו תשע"א הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל להתחיל לומר תפלת "ועננו בורא עולם" על עצירת הגשמים. העירו בפניו שהרי שנה זו מעוברת ונחשב כאילו אנו בתחילת חשון, ועדיין אין זו שנת בצורת. השיב להם הרב אלישיב: "עיקר הזעקה שלנו אינה על השנה השחונה. עצירת הגשמים היא רק התוצאה. הזעקה האמיתית היא, איך יתכן שכבר חודש ימים אנו משוועים "ותן טל ומטר" ואיננו נענים! הלא נתקיים בנו הכתוב: "גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי" (איכה ג-ח). על כך אנו מיצרים ועל כך אנו משוועים: "ועננו בורא עולם במדת הרחמים!"

ישא ברכה

להתפלל ולבקש רחמים על הזולת הזקוק לישועה!

נלמד מהפסוק: "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא" (פרק כה-כא)

וכתב הרשב"ם: "לנכח אשתו" – פירוש בשביל אשתו. וביאר דבריו הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל (בספרו משך חכמה). כי יצחק היה בטוח שיהיה לו זרע, שהרי הבטיח השי"ת לאברהם "וקראת את שמו יצחק והקימותי בריתי איתו... לזרעו אחריו" וכל חששו היה כי יתכן שיתנו לו בן מאשה אחרת. לכן התפלל כפי שהובא במדרש (פ' סג) שהיה אומר: רבונו של עולם, כל בנים שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו. וכך פירש גם הספורנו: אף על פי שהובטח על הזרע שיירש, התפלל להשי"ת שיתן לו אותו הזרע מזאת ההגונה הנצבת נכחו.

שונה מצות התפילה משאר המצוות, לא די בה הכוונה הנדרשת בשעת עשיית המצוה כבשאר המצוות, אלא נדרש לה תנאי בסיסי קודם למעשה, והוא שיאמין בלבו ויכיר בדעתו בכל הטובות שעושה עמו הקב"ה, וידע ויחוש כי אינם כלל מכוחו וזכותו אלא רק מחסדי ורחמי ה' עליו ממילא אין לו על מי להשליך יהבו ובמי לתלות מבטחו אלא בהקב"ה בלבד, כל זה עוד בטעם נוגש לתפלתו. שכן רק כאשר יגש לתפלה מתוך ידיעה והרגשה כזו, כעבד קמיה מריה – שאין לו משלו כלום, יקיים את מצוות התפלה כהלכתה "לעובדו בכל לבבכם" – זו תפלתו.

לפיכך היו החסידים הראשונים שוהין שעה אחת כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים. אין הפירוש שיכוונו בשעת התפלה לאביהם שבשמים, אלא שעוד קודם שמתפללים יכינו עצמם לתחושה הזו שאין להם משלהם כלום אלא הכל מבורא עולם ומתוך כך מתפללים.

זהו שאמר דוד המלך ע"ה: "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת"... ולכאורה מה פשר המלים "לכל אשר יקראוהו באמת" וכי יש קריאה לה' שאינה אמיתית? אלא "יקראוהו באמת" היינו שמרגישים באמת שאין מי שיכול לעזור ולהגן ולהושיע אלא השי"ת בלבד, וכאשר מתוך תחושה כזו מתפללים אליו, נחשב "יקראוהו באמת" ואז "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע וישעם". וכמש"כ "רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו".

את היסוד הזה למדנו מהפסוק (ב-ה) "כי לא המטיר ה'... ואדם אין לעבוד את האדמה". ופירש"י: "ומה טעם לא המטיר? לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו. למדנו מכאן: (א) שה' לא נותן אם לא מתפללים. (ב) שאין תפלה נחשבת אלא רק כשהיא מתוך שמכירים בטובה עליה מתפללים.

עלון השבוע פרשת תולדות הוקדש לעילוי נשמת
האשה הצדקנית מרת צילה בת סוזן ע"ה לרגל השלושים לפטירתה
נלב"ע כ"ג תשרי תשפ"א
ת.נ.צ.ב.ה.

כל אנשי המקום מתברכים מזכותו של הרב

מעשה שהיה בתושב קוממיות שנולד לו בן בשעה טובה, וביקש לכבד את רב המושב הגאון **רבי בנימין מנדלסון** זצ"ל, בסנדקאות. רבי בנימין שכבר שימש כסנדק אצל בן אחר של אותו יהודי, לא אבה לקבל את הסנדקאות פעם נוספת כמובא ענין זה (בשו"ע יו"ד רסה-יא) אולם האיש עמד בעקשנות על בקשתו.

באותם ימים נזדמן הרב מנדלסון לבקר אצל מחותנו **כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מבלעזא** זצ"ל וחשב להציע לפניו את הענין. בנוסף לכך, התכוון הרב מנדלסון כמנהגו להניח בפני הרבי קויטלאך מתושבי קוממיות, איש איש ובקשתו.

כאשר נכנס הרב מנדלסון לחדר הרבי מבלעזא עם פתקאות בני המושב, אמר לו הרבי שיניח לפניו רק את הפתקא שלו, שכן כאשר מתברך רב המקום, מתברכים בזכותו כל אנשי המקום הנכללים בברכתו.

הוסיף הרבי ואמר: הגם שידועים דברי **הרמ"א** שאין לתת פעמיים סנדקאות לאדם אחד, נוהגים שלא להקפיד בזה ברב העיר, והטעם לזה כי כל צינור ההשפעה לבעלי הבתים, בא מן השמים על ידי המנהיג שהוא רב המקום.

ומכיון שכך, שעל ידי הרב ובשבילו מתברכים כל בני המקום בשפע רב, אזי יוכלו הם לחזקו ולתומכו שיוכל לשבת על התורה והעבודה, ולשמור משמרת הקודש, למען כבוד ה' ותורתו. סיים הרבי דבריו באומרו: "ובכן אברך אותך ועל ידך יתברכו כל בני קהילתך בשבילך, בשפע טובה לחיים ולברכה".

כאשר שמע הרב מנדלסון את הדברים הללו יוצאים מפי הרבי, השתומם מגודל קדושתו שהשיב לו תשובה ברורה גם על ספקותיו בדבר הסנדקאות, טרם שישאל את שאלתו, אין זאת אלא כי רוח הקודש נזרקה מפיו בבחינת "טרם יקראו ואני אענה"...

הלמות עמלים - ח"ב

רפואה מברכת הצדיק

בוינה היה דר חסיד טשורטקוב שהיה לו מכר הרחוק מדרך החסידות, ואשר בקושי היה שומר תורה ומצוות. הלה נתקף במחלה קשה, ובהיותו איש אמיד, לא חסך בהוצאות רופאים ורפואות. הוא פנה אף לרופאים המומחים הגדולים ביותר, אולם ללא הועיל. הרופאים לא נתנו לו תקוה לרפואה...

כאשר פגש במכרו החסיד, סח לפניו הלה את מצבו הקשה. אמר לו החסיד, הלא נמצא אתנו בוינה איש מופת, שרבים נעזרים בו בעת צרתם, הלא הוא **כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מטשורטקוב** זצ"ל לך אליו ותושע על ידו, הלה סירב בתחילה. אך עקב מצבו החמור נאלץ להתלות עם חברו לרבי.

בבואו לרבי תיאר לפניו את מחלתו, ואת כל הדיאגנוזות של גדולי הרופאים אודותיו. יעץ לו הרבי ללכת לרופא פלוני וברכו שיהיה לו רפואה שלימה. כשהתברר לחולה שהרבי שלחו לרופא פשוט, התלונן באזני חברו החסיד: רופאים גדולים לא מצאו מזור למחלתי, ומה יועיל רופא זוטא שכזה? אולם החסיד אמר לו: עשה מה שהרבי ציוה ותזכה לרפואה. הלך הלה לאותו רופא ותוך זמן קצר הבריא לגמרי.

מרוב פליאתו ביקש מחברו החסיד שיבוא עמו שוב לרבי. נכנסו ובישרו לו על הרפואה. אזר עוז אותו יהודי ושאל את הרבי: כיצד יתכן שהרופאים הגדולים לא הצליחו, ואילו אותו רופא זוטא הצליח לרפא אותי?!

השיב לו הרבי: "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות"..." לא הבינו את התשובה עד שבחוץ הסביר להם בנו של הרבי: "מכאן" - מבית הצדיק ומברכתו, נתנה רשות לרפאות, ואין זה משנה אם הרופא מומחה או זוטא, הקב"ה הוא מרפא את החולים"...

מדברנא דאומתיה

כמו אב שמברך באהבה...

אחד מתלמידי ישיבת מיר בירושלים, שהיה בן חוץ לארץ, נכנס לביתו של ראש הישיבה הגאון **רבי נתן צבי פינקל** זצ"ל, בערב יום הכיפורים ובקשה בפיו: מכיון שרחוק הוא מהוריו מאות אלפי קילומטרים, מעונין הוא לקבל ברכה חמה מפיו של ראש הישיבה, תחליף ל"ברכת הבנים" שנותן האב בערב היום הקדוש - יום הכיפורים...

רבי נתן צבי לא פטרו בברכה חמה בלבד, כיוצא ידי חובה, הוא לבש במיוחד את הקיטל, פתח את המחזור ובירכו "ברכת הבנים" בכוונה גדולה, בהתרגשות וברתת כמו אב שמברך באהבה את בנו בשרו.

הלמות עמלים

ברכה מעולה ומושלמת, היא זו הבאה מתוך שמחה וטוב לבב!

נלמד מהפסוק: "ועשה לי מטעמים... ואכלה בעבור תברכך נפשי" (פרק כז-ד)

וכתב רבינו בחיי אין כוונת יצחק בשאלת המטעמים בתענוג הגוף וחוש הטעם, אלא כדי שתהיה נפשו שמחה ומתענגת. כי בהתחזק כוחות הגוף יתעוררו כוחות הנפש ומתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח הקודש כמו שאמרו חז"ל: "אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות, אלא מתוך שמחה"..." [ובספר איש לרעהו (עמ' רנ"ב) הטעמנו, לפי"ז, שלכן ביקש יצחק דוקא ציד של בשר, ולכן הובא לו גם יין. כדי שתהיה הברכה מתוך שמחת הנפש שהרי "אין שמחה אלא בבשר ויין"...]

נמצאנו למדים, שמלבד הכח הטבעי שיש בכוונת הברכה מאבא לבן, יש גם את כח השמחה שבברכה ואת כח הכרת הטוב למטיב. כח הברכה מאב לבן מצינו להלן (לב-א) "וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם", ופירש הספורנו: כבר אמרו על תהי ברכת הדייט קלה בעיניך (מגילה טז), אמנם סיפר (הכתוב) ברכת לבן לבנותיו, להורות שברכת האב אשר היא על בניו בכל נפשו, בלי ספק ראוי שתחול יותר בסגולת צלם אלוקים המברך, כאמרו "בעבור תברכך נפשי". [ויש לרמוז כן כשהתחנן עשו לקבל את הברכות אמר "ברכני גם אני אבי", ולא רק "ברכני גם אני" כי הבין את המשמעות כשה"אבא" מברך].

בתקופתנו, מחמת המצב, נזהרים בברכות איש לרעהו שלא יהיו עם נתינת או לחיצת יד. ויש לדון האם על ידי כך ישנה גריעותא בעצם איכות הברכה?

נמצאנו בספר **תפארת שלמה** (לרבי שלמה הכהן מרדומסק זצ"ל) שכתב כי הברכה עוברת דרך ידי המברך וכמו שכתוב בפסוקים "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם". וכן נרמז "איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוהיך אשר נתן לך". וכן מובא בלשון רש"י על הפסוק שאמר הקב"ה לאברהם "והיה ברכה" - הברכות נתונות בידך...

ומבאר התפארת שלמה שזה ענין ההנהגה כשאדם רואה את חברו, נותן לו שלום ביד, כי כל איש אשר מברך לרעהו ומבקש לראות טובתו, הברכות מסורות בידו להשפיע לרעהו מידו, ומברכתם יתברכו ממקור הברכות מברכת ה' אלוהיך אשר נתן לך.

ובמקום אחר ביאר התפארת שלמה את מה שאומרים בתפלת מוסף של חג "מפני היד שנשתלחה במקדשך..." איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוהיך אשר נתן לך" שניתן הכח בידיו של אהרן, אשר בהרמת ידיו היו מתברכים מחמת גודל הקדושה שהיתה שורה עליהם. לכן המנהג בבני אדם, כאשר יתראו יחד תוקעים כפיהם זה לזה, ואומרים "שלום עליכם", וזה משיב לו "עליכם שלום". כי בהרמת ידיהם באהבה זה לזה יש כח בידם להשפיע כל אחד ואחד לחברו ברכת שלום וכל טוב. ולכן בשעת חורבן בית המקדש מחמת שנאת חנם, נאמר "מפני היד שנשתלחה במקדשך", שנחסר מהם ברכת היד. וכאשר יצמח לנו מהרה הגאולה בקרוב על ידי האחדות, מסיים "כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך", הכח במתנת היד על ידי הרמת ידיו להשפיע כל טוב. עכ"ד.

ואמנם לאידך גיסא, הביא בספר **דברי תורה** (ח"ט) על הסבא קדישא **רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי** זצ"ל, שבדרך כלל לא היה מושיט ידיו לשלום [מלבד לאיש חכם מפורסם], ורק היה אומר בפיו שלום. וטען כי נתינת היד זהו דרך חדשה לא שיערו אבותינו, ורק הנהיגו כך במדינות אירופה, אבל מקודם לא נהגו

אבותינו אלא רק לומר בפה ולהשיב שלום.

ואולם העיר על זה (בספר הנ"ל) שהרי שנינו (באבות פ"ו) שסיפר רבי יוסי בן קסמא שהיה מהלך בדרך ופגש באדם אחד, "ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום" ומלשון "ונתן" משמע שנתנית השלום היתה מיד ליד, שכן רק לאחר מכן כתוב "אמר לו" שאז התחיל הדיבור ביניהם. וכדמצינו בלשון התורה (ויקרא יד) "ונתן הכהן" בהזאות, שזהו נתניה ביד. עכ"ד.

וזה מכבר הבאנו (ב"איש לרעהו") את עדותו של הגאון **רבי ברוך דוב פוברסקי** שליט"א שאמר את הדברים הבאים: "זכורני כי הגרי"ז **סולוביצ'יק** זצ"ל לא נעם לו ענין לחיצת ידים, וכשהיה מברך בברכת "שלום עליכם" או "שבת שלום" לא היה מושיט את ידו למתברך, ואפילו אם היו מושיטים לו יד היה רק נוגע בעלמא לצאת ידי חובת המושיט ולא היה לוחץ יד, מפני שדעתו היתה כי מנין לנו מקור שיש ענין בלחיצת ידים ומה שייך ענין זה לברכה".

והוסיף רבי ברוך דוב לספר: "אמרתי דבר זה למו"ר **הגרא"א זסלר** זצ"ל, ואמר על זה, הרי מנהג ישראל הוא, ולא מאליו הגיע מנהג זה, ואי אפשר לבטל הענין הזה, והוסיף עוד, כי מפרשת ויחי יש מקור לזה, שיעקב הניח ידיו על ראש אפרים ומנשה ושיכל את ידיו ויוסף רצה לשנות הסדר, ואם אין ענין בנתנית היד כלל מדוע נתן יעקב את ידיו עליהם, וגם מה זה משנה על מי נתן יד ימין ועל מי יד שמאל.

אלא על כרחך רואים מכאן שיש בברכה ענין של נתנית יד על ראש המתברך, שיש בזה איזה התקשרות בין המברך למתברך, ואולי מפני שזה גורם קרבה יתירה והתעוררות לברך יותר. עכ"פ מבואר שיש ענין נתנית יד, ומכיון שיד ימין חשובה יותר ומנשה חשוב יותר מאפרים, רצה יוסף שתהיה ימין יעקב על ראש מנשה. עכ"ד. (נודה לקוראים הנכבדים אם יש בידם להוסיף לנו מידע ממקורות נאמנים בנושא זה, וזכות הרבים תהיה תלויה בהם, אפשר לשלוח לת.ד. 7807 ירושלים)

"הלויים לא שרתו..."

סיפר הרב מוטל'ה גרומן ז"ל מחסידי סוכוטשוב בווארשה: בעת שעמד לבחינות הצבא, לא היה לו שום סיכוי להשתחרר כיון שהיה ממש גיבור בגבורת הגוף, על כן נסע אל רבו **כ"ק האדמו"ר רבי אברהם מסוכוטשוב זצ"ל (בעל האבני נזר)** לבקש את עצתו וברכתו.

אמר לו הרבי: "הרי אתה לוי והלויים לא שרתו." [כוונתו היתה לדברי חז"ל שבגלות מצרים, שבט לוי לא השתעבדו, ולא שירתו בעבודת מלך מצרים] ברכו הרבי ופטר אותו לשלום.

ביום המיועד התייצב ר' מוטל'ה לבחינה, ומצאו אותו בריא וחזק. הוא התגייס ושלחו אותו למחנה צבאי, אך שם משום-מה שכחו ממנו לגמרי. הוא ישב שם כחצי שנה ולא הטילו עליו שום תפקיד, ולא עשה שם מאומה.

באותה חצי שנה, מכיון שלא רצה להכשל במאכלות האסורות, היה כל מאכלו לחם עם דג מלוח, ושתה רק מים. מאכלה זו נחלש מאוד, עד אשר בקושי עמד על רגליו.

והנה לאחר חצי שנה נזכרו בו אנשי הצבא ונוכחו לראות עד כמה הוא כחוש וחלש. לאחר שבדקוהו קבעו שאינו ראוי לשרת בצבא והוא שוחרר לביתו כברכת האבני נזר וכדבריו שהלויים לא שרתו.

מתוך מאמר

אמת

להיות אמיתי במעשיו ובדיבוריו עם הזולת!

נלמד מהפסוק: "אולי ימושני אבי והייתי בעיני כמתעתע" (כז-יב)

ואמרו חז"ל: כל המחליף בדיבורו [רש"י: משנה בדיבורו שלא יהיה ניכר] כאילו עובד עבודה זרה. **כתיב הכא "והייתי בעיני כמתעתע" וכתיב התם (חבקוק ג) "הבל המה מעשה תעתועים" (סנהדרין צב.).** לאור דברי חז"ל אלו, הכיצד שינה יעקב בדיבורו: התשובה היא כפי שכתב רש"י (מכות כד): **לא רצה [יעקב] לשקר מתחילה... אלא שאמו הכריחתו ועל פי הדיבור, כדכתיב "עלי קללתך בני" ומתרגמינן "אלי אתאמר בנבואה".**

נפסק בשו"ע (יו"ד סימן קנז ס"ב): אסור לאדם להגיד שהוא עכו"ם כדי שלא יהרגוהו. **והרמ"א** הוסיף: "אע"ג שאסור לומר על עצמו שהוא עכו"ם, מכל מקום יוכל לומר להם לשון המשתמע לתרי אפין [לשני פנים] והעכו"ם יבין שהוא אומר שהוא עכו"ם והוא יכוון לדבר אחר.

עפ"י ביאר הגאון **רבי זלמן סורצקין** זצ"ל (באזנים לתורה - וירא) את הפסוק: "ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא" (בראשית כ-ב). ותמוה: איך זה שאברהם לימד את שרה לומר שקר. וכן, איך אמר יצחק על רבקה "אחותי היא"!!

אלא - מבאר רבי זלמן - הרי מצינו לחכמה שנקראת "אחות" ככתוב (משלי ז-ד) "אמור לחכמה אחותי את", ומכיון שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות לכן אמר "אחותי" כשכוונתו לחכמה, שהייתה אחותו בנבואה וחכמה, והוא לשון המשתמע לתרי אפין כפסק הרמ"א.

בספר שלמי מועד מובא על הגאון **רבי שלמן זלמן אויערבאך** זצ"ל שנשאל על ראובן שבא לביתו של שמעון, אך שמעון אינו רוצה לקבלו כעת מכל סיבה שהיא, האם מותר לו לומר לאחד מבני הבית שיגיד לראובן שאינו נמצא בבית?

והשיב רבי שלמה זלמן שמותר לומר לו שאינו נמצא בבית, משום שאינו מחויב לקבל את כל מי שאינו רוצה לקבל, ואינו מוכרח לספר לכל אדם מה הוא עשה כעת בבית.

וגם לומר לו את האמת שאינו רוצה לקבלו מחמת סיבה כלשהי, גם זה אין לומר, דיש בזה משום דרכי שלום, שהלה עלול להפגע ולכעוס עליו, ואף שיאמר לו שעתה הוא עסוק, גם כן אי אפשר, דהרי אם יבוא אדם נכבד הרי כן יקבלו, נמצא שמראה לו בכך שאינו מחשיבו כראוי, וא"כ יש בזה משום דרכי שלום, ולכן מותר לשנות.

להקפיד על טהרת האמת...

פעם נכנס לביתו של **הגרי"ז סולוביצ'יק** זצ"ל ר"מ בישיבה והציג בפניו חידושי תורה, מאלו שהגיד בשיעור בפני התלמידים. נכנס עמו **הגרי"ז** במשאל ומתן של הלכה והעיר על דבריו בקושיות חזקות שהפריכו את כל יסוד הדברים.

הר"מ שחש שלא בנוח, ניסה להצטדק ואמר, כי אף הוא עצמו יודע שאין הדברים לאמיתתם של תורה אלא שאמר אותם לתלמידים ל"חידודא בעלמא"...

נזעק על כך **הגרי"ז** ואמר לתלמידים: להם אמרת את החידושים הללו, והלא יש בכך משום עושה מלאכת ה' רמיה!! **הרב מבריסק**

על אדני האמת בלבד...

רבינו הגרא"מ שך זצ"ל הקפיד ששיעוריו יהיו בנויים על אדני האמת בלבד. כאשר התעוררו לו ספיקות אם הדברים תואמים את האמת נמנע מלהשמיע את השיעור. לא פעם אירע שהפסיק את שיעורו באמצע, כאשר בחורים הקשו על דבריו.

פעם הקשה לו תלמיד, בחור יהודה עדס (כיום ראש ישיבת קול יעקב), קושיה באמצע השיעור. הרב שך הפסיק מיד את השיעור. לאחר שעה קצרה, ניגש הרב שך לבחור ואמר לו תרוץ על קושייתו. שאל אותו בחור: "אם כך מדוע הפסיק הרב את השיעור?"

השיב לו הרב שך: "תרוץ זה אמנם עלה במחשבתי מיד, אך הייתי זקוק לזמן מה כדי להתבונן אם התרוץ אכן אמיתי הוא. לא רציתי להתעכב מדי באמצע השיעור, לכן הפסקתי את השיעור. **הלמות עמלים**

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

תְּחוּדָה שֶׁל תּוּדָה

את עצמו ניצב בשערי הכולל שפעל בשכונת מגוריו. ראש-הכולל קלט אותו והיה מקדיש לו קצת זמן ללימוד. בכל פעם היה מעדכן אותי החייל על הנושאים אודותם שוחח עם ראש הכולל – וכל זאת כשהוא עולה לאוטובוס עדיין ללא כיפה.

* * *

יום אחד זה קרה. הוא עלה לאוטובוס עם כיפה. התיישב לצדי ואני לא מתייחס לשינוי. למה? כי זה היה פשוט לי שבאיזשהו שלב זה יקרה – כל כך פשוט וטבעי שלא היה לנו צורך אפילו לשוחח על כך...

באחת השיחות שלנו שהתנהלו במהלך הנסיעה סיפר שלאחר תום השירות הצבאי, הוא מתכנן לפתוח חנות-פלאפל. הוא רק לא לקח בחשבון שעד לסיום השירות יחול בו כזה שינוי דרמטי. במקום לגלגל כדורי חומס הוא קבע חברותא עם אברך מאותו כולל בו ביקר...

לפני שנפרדנו הוא שלח אלי את חבר שלו. הקשר עם החבר נמשך ואף הוא בסייעתא דשמיא עבר את התהליך וחזר בתשובה שלימה!

* * *

כעבור יותר משנה ניגש אלי מישהו לקראת תפילת ערבית של מוצ"ש ומאחל "שבת שלום, הרב!" בשנייה הראשונה לא זיהיתי אותו אז הוא מציג את עצמו בתור "זה אני מהאוטובוס..." האמת: כבר בחתונה שלו, אליה הוזמנתי, בקושי זיהיתי אותו עם הכובע, חליפה, ויתר סממני הקדושה... וכעת הוא מאחל לי שמגיע לו מזל-טוב להולדת-הבת!

למה חשוב לי לפרסם את הסיפור? כי אני בעל המעשה ואילו לא דברים מפי השמועה. חשוב לכולנו לדעת עד כמה חשובה מילה אחת שנאמרת לזולת – בכוחה להצמיח דורות שלמים לעבודתו יתברך! איך התחיל כל הקשר שלנו? מה גרם לו להתיישב דווקא לידי מידי נסיעה?

ה'תודה' שהוא אמר לי ביום הראשון להכרותינו, והמחמאה שאמרתי לו ביום השני להכרותינו... מילה אחת אלפי צאצאים!!!

בכבוד רב, מ.ד.ר. בני-ברק

אני מתגורר בבני-ברק. לפני מספר שנים כיהנתי כמגיד-שיעור במודיעין-עילית, והייתי נוסע מידי יום ביומו לשיבה בתחבורה הציבורית. הנסיעות שלי היו במסלול ובשעה קבועים.

יום אחד עלה לאוטובוס חייל, מה שנקרא "חילוני". אני ישבתי במעבר, וכאשר ראיתי אותו מתקרב נכנסתי פנימה, ליד החלון, על מנת לפנות לו מקום ישיבה.

לפני שהוא ירד מהאוטובוס פנה ואמר לי 'תודה', קלטתי שמדובר באדם שיש לו עדינות – אך למאי נפקא-מינה? אני לא מכיר אותו. הוא לא מכיר אותי. נפגשנו פעם בחיים וזהו.

למחרת הוא שוב עלה לאוטובוס. והסיפור חזר על עצמו: אני ישבתי במעבר, וכאשר ראיתי אותו מתקרב נכנסתי פנימה, ליד החלון, על מנת לפנות לו מקום ישיבה. הוא התיישב לצדי בטבעיות ואני אמרתי לו שאתמול הבחנתי בעדינות המיוחדת שלו...

תוך כדי נסיעה הוצאתי מהתיק עלוני פרשת-שבוע על מנת לקרוא בהם בזמן הנסיעה. כאשר הבחנתי שהוא מנסה להציץ בהם, שאלתי אותו האם זה מעניין אותך? 'למה לא?' השיב. נתתי לו לקרוא ולאחר שסיים אמר שזה היה מאוד מעניין.

הדבר הפך לקביעות. הוא עולה לאוטובוס במקום קבוע, מתיישב לצדי, ואני מושיט לו עלונים לקריאה. הוא מאוד נהנה מהקריאה, אך מעבר לזה לא קרה הרבה. מידי פעם שוחחנו על דברים שֶׁעָנִינוּ אותו אך לא על יהדות.

כך חלפו להם כמה שבועות בלא שהוא ישתף אותי עם מה שמתרחש בליבו פנימה.

* * *

"אני לומד בכולל" בישר לי כעבור תקופת ההכרות הראשונית. לא הייתי צריך להיות בהלם, כי הכוונה לא הייתה שהוא לומד בכולל יום שלם – גם לא חצי יום. השירות הצבאי שלו הסתיים בכל יום בשעות הצהריים, אז היה חוזר הביתה.

ליד הבית פעל כולל אברכים ומשגְּלָה הצעיר את אור היהדות, החליט לטעום באופן קצת יותר מעמיק. וכך מצא

**היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il**

ליקוטים וסיפורים נפלאים - תולדות

שעשו רץ לע"ז הוא תופס אותו, לעכבו שלא ילך לע"ז, ולכן תפס את עקב עשו.

"ויקרא שמו יעקב" (כה, כו)

כתב רש"י שהקדוש ברוך הוא הוא זה שקרא את שמו יעקב. והוסיפו על כך חז"ל במדרש: "מכאן שיעקב אבינו לא מת". ולא מובן, מה הקשר בין העובדה שה' קרא את שמו יעקב, לכך שיעקב לא מת? והנה מובא בחז"ל, שבעת שאדם הראשון קרא בשמות לכל בעלי החיים, שאל אותו הקדוש ברוך הוא: ואתה, מה יהא שמך? וענה לו: אדם יהא שמי.

והקשו המפרשים, מדוע לא קרא לו הקדוש ברוך הוא לאדם בשם, ורק בקש ממנו לקרא שם לעצמו? ותרצו שאלו היה הקדוש ברוך הוא עצמו קורא לאדם בשם, לא היה מת לעולם, כיון שמעשיו של הקדוש ברוך הוא אינם בטלים לעולם. וקריאת שם נחשבת כמעשה. והנה אם ימות האדם ויתבטל שמו, יצא שהתבטל גם מעשהו של הבורא יתברך.

ומאחר וקריאת שמו של יעקב אבינו נעשתה על ידי הקדוש ברוך הוא עצמו, מוכח מכאן שיעקב אבינו לא מת.

(מהרי"א)

"ויבא עשו מן השדה והוא עיף" (כה, כט)

ברציחה, כמה דתימא כי עיפה נפשי להורגים (ב"ר). ובגמ' אמר ר' יוחנן: חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום, (א) בא על נערה המאורסה, כתיב הכא, ויבא עשו מן השדה, וכתיב התם כי "בשדה מצאה", (ב) והרג את הנפש, כתיב הכא, והוא "עיף", וכתיב התם, אוי נא לי כי "עיפה" נפשי להורגים, (ג) כפר בעיקר, (ד) וכפר בתחית המתים, דכתיב הנה אנכי הולך למות, (ה) וביזה את הבכורה, דכתיב ויבז עשו את הבכורה.

מעשה שהיה על מלך אחד, מלומד גדול, ואוהב ישראל, ומבין בתנ"ך, שהיה לו אהוב, רב גדול בישראל, וחכם בהוויות העולם, הלא הוא ר' יונתן אייבשיץ, והמלך היה מתייעץ אתו בענייני הממלכה, וגם היו מחליפים דעות, ומתווכחים בענייני דת ומדינה. פעם אחת כשבא הרב לארמון המלך, שאל אותו המלך: כעת למדתי בספרי האגדה, אודות עשו, שנאמר עליו, ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ודרשו עליו חז"ל שהוא עיף מרציחה, ואני תמה מאוד, כי הלא לא מוזכר בתורה רק שהוא עיף, וטבעי הדבר שאדם שבא מן השדה הוא עיף, ואלו חכמיכם מרוב שנאתם לעשו, טפלו עליו אשמה כבדה שהוא עיף מרציחה, ולעומת זאת, דוד מלככם, שחטא עם בת שבע, וגם רצח את אוריה החתי, כתוב בתלמוד שלכם, "כל האומר דוד חטא אינו

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד"

את יצחק" (כה, יט)

שינוי גדול מוצאים אנו בין חיי אברהם אבינו לבנו יצחק אבינו, שאברהם אבינו עבר עשר נסיונות קשים, נדודים, רעב, לכאורה גם עוני בתחילת דרכו, מלחמות, והרבה צרות עברו עליו, ואילו יצחק אבינו ימיו היו יותר שלווים בלי שום מאורעות של צער וברוב טוב עושר וכבוד, וכמו שנאמר 'ויגדל האיש הלך וגדל עד כי גדל מאוד'. והדבר אומר דרשני, הרי שניהם היו צדיקים גמורים, ומה נשתנה יצחק מאברהם.

התשובה לכך, אומר רבנו האור החיים הקדוש, צריך לבדוק מי האבא, אביו של אברהם היה תרח שלא היה צדיק, ולכן לא זכה בנו אברהם לעושר וכבוד, ואילו יצחק היה בנו של אברהם, וזיכה לו עושר וכבוד וכל טוב.

וזה פירוש הפסוק 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק', שהרי המילה 'תולדות' מתפרשת גם במובן של מאורעות וקורות חיים, ואומר הפסוק הסיבה שאלו היו מאורעות חיי של יצחק ברוב טוב ועושר, כי אברהם הוליד את יצחק והשפיע לו כל טוב.

"אברהם הוליד את יצחק" (כה, יט)

ברש"י 'לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה'. יש להבין מה הליצנות כאן, הרי זה סתם הוצאת שם רע. ויש לומר שאכן אליבא דאמת על ידי אבימלך נתעברה, שהרי למדו חז"ל מאברהם שכל המתפלל בעד חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, וכיון שהתפלל אברהם על אבימלך הוא נענה תחילה. וזה היה תכסיס של הליצנים שהם אמרו שמאבימלך נתעברה, והיו שהבינו ששהתה אצל אבימלך וכך נולד יצחק, לכן היה צריך שיהיה קלסתר פני יצחק כאברהם כדי שיאמרו כולם "אברהם הוליד את יצחק".

(הגר"מ שפירא)

"ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו"

(כה, כו)

צ"ע למה תפס יעקב את עקבו לעכבו? הרי אחרי ששמעו התשובה 'ורב יעבוד צעיר' הרי כל אחד רצה להיות אחרון? אלא עונה הרה"ק רבי יחזקאל מקאמזיר זי"ע בשאלה, בעצם יעקב שהיה מאחור לא היה יכול לצאת מפני שעשו עכבו, אבל עשו שהיה בחזית מי עכבו לצאת? אלא עשו לא רצה לצאת שרצה להפריע ליעקב לצאת לביהמ"ד, כזה רשע היה, וכך יעקב שידע

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים 'וכבד ב"ר צבי'
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשוון

ליקוטים וסיפורים נפלאים - תולדות

כי תולים הקלקלה במקולקל. ובאמת קבלה ביד חז"ל, כי אותה היום, רצח עשו את נמרוד, וכמו שאמרו במדרש: פעם אחת הלך עשו לצוד חיות ועופות, מצאו נמרוד ואמר לו: למה אתה צד ביער שלי? בוא והלחם אתי, וקבעו זמן להלחם זה בזה, הלך עשו והתיעץ עם יעקב, איך לנצח את נמרוד, אמר לו יעקב: כל זמן שנמרוד לובש את בגדיו החמודות של אדם הראשון לא תוכל עליו, אלא אמור לו, שיסיר מעליו תחילה, ואח"כ תלחם עמו, וכן עשה, וכשפשט נמרוד את בגדיו, קפץ עשו ולבשם במרמה, וקם והרג את נמרוד, ולפיכך היה עשו עיף, שנאמר כי עיפה נפשי להורגים, מיד הודה המלך לאהובו הרב על תשובתו המאלפת לאחר הדגמה אישית מהמלך עצמו.
(ויאמר אברהם)

"בעבור תברכך נפשי" (כו, ד)

סיפר הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל: בצעירותו כשלמד בישיבת חכמי לובלין אצל הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, אירע פעם שהיתה בלילה הפסקת חשמל ועלטה שררה בכל מבנה הישיבה.
מתוך תשוקתו ללמוד, נעמד ליד החלון ולמד לאור שבקע מהרחוב.
והנה לפתע נכנס ראש הישיבה, רבי מאיר שפירא, להיכל הישיבה, וראה כיצד מתאמץ ללמוד. הוא התרגש מאד ובירכו שלא יצטרך להרכיב משקפיים במשך כל ימי חייו. וכך הוה.

"שבילן במים רבים ועקבותין לא נודעו" (תהילים עז, כ)

בעבר הרחוק לפני המון שנים כשהמלך היה רוצה לדעת מה חושב העם עליו, או מה חושב העם על חוקים שחקק, היה מתחפש לאיש פשוט והיה מסתובב בין העם ושמע משיחותיהם את דעותיהם ולמי כוונתם להצביע בבחירות הבאות וכו'.

.....

"והייתי בעניו כמתעתע" (כו, יב)

כ"ק האדמו"ר רבי יחזקאל משינאווא זצ"ל ידוע היה בגודל דבקו באמת.
פעם בא אליו יהודי וביקש ממנו מכתב המלצה למנהיג עדה שיהיה בעזרו באיזה ענין.
ביקש הרבי לכתוב וישב נבוך. אם ימעט בתוארו של אותו רב, הרי יעורר בכך את רוגזם של חסידיו ומעריציו. אם יפריז בהם יחטא בשקר.
ואמנם עם תואר "צדיק" אין בעיה שהרי הכתוב מעיד "ועמך כולם צדיקים" אבל לכתוב תואר "קדוש" מהסס ליבו.
עוד הוא יושב ומתלבט ולחדר נכנס בנו רבי אברהם שלום מסטורפקוב זצ"ל הוא ראה את אביו כשגיליון ריק לפניו, הקולמוס בידו והוא תוהה ונבוך. שאלו הבן לפרש העניין והא סיפר לו על ההתלבטות.
נענה הבן ואמר: יש לי עצה מגמרא! הרי הגמרא אומרת על שומנו של גיד הנשא ש"ישראל קדושים הם ונהגו בו איסור".
א"כ אותו רב לבטח אינו אוכל שומנו של גיד הנשא והגמרא מעידה בו שהוא קדוש!"

אלא טועה", ואף אוריה בדין נהרג, כי מורד במלכות היה, ואני סבור, שחכמי התלמוד נשאו פנים לדוד, ומרוב אהבתם אליו חיפו על מעשיו, בתירוצים שונים, ואני רוצה תשובה ממך!
ענה הרב למלך: אני אשיב למלך תשובה כהלכה בהזדמנות אחרת, ותוך כדי שיחה, הגיעה שעת הסעודה, והעבד הכושי אשר למלך הגיש לפני המלך מים כדי שיטול ידיו לפני האכילה, הסיר המלך את טבעתו והניחה על השלחן, ושכח להחזירה אחר הנטילה.
הרב לקח בחשאי את טבעת המלך והטמינה בכיסו, והמלך התחיל לסעוד ממנות האוכל שהגישו לפניו, ולפני הרב הגישו המלצרים פירות משובחים.

בינתיים נכנס מזכיר המלך והגיש לפני המלך, מסמכים חשובים לחתום עליהם, משרצה המלך לחתום, הופתע לראות שהטבעת אשר בה חותם אינה בידו, והתחיל לחפש אותה על השלחן, ומתחת לשלחן, ומשלא נמצאה, פקד מיד להזמין את העבד הכושי שהגיש לו מים לנטילת ידים, וכשהתייצב לפניו, שאלו המלך בכעס: איפה הטבעת שהנחת

על השלחן, כשרחצת את ידי? והעבד ענה: אין לי כל ידיעה, מהטבעת של אדוני המלך! מיד ציוה המלך, שייסרו אותו בשוטים עד שיודה, על גניבת הטבעת, מדי התחילו להלקותו בשוטים, והעבד צווח שהוא לא גנב את טבעת המלך. אז בקש הרב מהמלך לתת הוראה, שירפו מן העבד ולא ילקוהו, ויוציאו כל איש מעליהם, ולאחר שנשאר לבדו עם המלך, פנה הרב אל המלך בשאלה: מדוע חשדת מיד בעבד הכושי שגנב

את הטבעת? והרי אני הייתי יותר סמוך לשלחן המלך, ויתכן שאני חמדתי ולקחתי, ואיך לא חשדת בי, שאולי אני לקחתי, ומיד חרצת משפט, לייסר את העבד קשות? ענה המלך: איך יתכן לעלות על הדעת, שאדוני הרב, הישר והנאמן, היקר והחביב, וחכמתו כמלאך אלוקים, יגנוב את טבעת המלך, אשר הוא אהבו וידידו הטוב? אבל העבד הכושי, הנבזה, בודאי ובודאי, שהוא חשוד לגזול ולגנוב, וע"כ מיד חשדתי בו ולא כך.
מיד הוציא הרב את הטבעת מכיסו והושיטה למלך. המלך נדהם! ופנה אל הרב בשאלה: מדוע עשית את הדבר הזה? השיבו הרב: דבר זה נאלצתי לעשות, כדי להשיב על שאלתו של אדוני המלך, והנני רואה שאדוני המלך, התנהג בדיוק כמו שהמליצו רבותינו על דוד המלך, וכמו שהטיחו דברים כלפי עשו, כי בודאי חלילה וחס שדוד המלך חטא! משיח ה' החסיד והישר, לא יכשל חלילה בעוון, וכמו שנאמר: "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל, וה' עמו", אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו? ולכן הצדיקו את הצדיק ואמרו: "כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה", ואולם עשו הרשע, שאף בוראו אמר עליו "ואת עשו שנאתי" והוא חשוד מאוד על רצח וניאוף וכדומה, ע"כ טפלו עליו חז"ל שהוא רצח,

ליקוטים וסיפורים נפלאים - תולדות

רכה, כפי שהוחלט שעשו ידבר. ב - שהידים היו שעירות כידי
עשו, ומכיוון שכך, לא נותר לו ספק ולא ראה סבה לעכב את
הברכות.
(אוהב ישראל)

"הקל קול יעקב והידים ידי עשו" (כו, כב)

בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו
שולטות (ב"ר ס"ה)
ולכאורה איך משתמע דבר זה מן הכתוב, הרי הפשט הפשוט
הוא שהידים ידי עשו אף שהקל קול יעקב?
ואפשר לומר בכונת המדרש, שיצחק אמר את הדברים האלה
בתמיהה, בסימן שאלה, הקול קול יעקב והידים ידי עשו - היתכן
שיעקב יתפלל, ילמד תורה ועשו יכה?
(אבני האזל)

"מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי ואוכל מכל" (כו, לג)

כיון שיצחק התכוון לברך את עשו וכעת הוברר לו שטעות בידו
ובירך את יעקב, מדוע הוא
ממשיך לסיים את הפסוק
באישור לברכות שניתנו בשוגג
"גם ברוך יהיה".
מבאר בספר 'גנזי ישראל'
(טשורטקוב) על פי מה
שמבואר במדרש שבמכירת
הבכורה חילקו יעקב ועשו
ביניהם את העולם הזה והעולם
הבא.

וכך לשון המדרש (תנא"ז יט)
"ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתך לי", כשם שהיינו אומרים
בבטן. באותה שעה נטל עשו בחלקו העולם הזה ויעקב נטל
בחלקו העולם הבא".

מיד אחרי מכירת הבכורה ליעקב, נאמר "ויבז עשו את הבכורה".
במעשה זה של ביזוי הבכורה - איבד עשו את חלקו לעולם הבא.
אם אין לעשו חלק לעולם הבא, הרי שאין לו מה לתת ליעקב
עבור קניית חלקו של יעקב בעולם הזה - משכך, בטל המכר
והבכורה אבדה.

כאשר נוכח יצחק לדעת שהמכר בטל, אישר את הברכות
שקיבל יעקב בדיו, באומרו "גם ברוך יהיה".
(במחשבה תחילה)

"ויעקבני זה פעמים את בכורתי לקח" (כו, לו)

לכאורה אינו מובן צערו של עשו בעקבות הבכורה, שהלא הוא
בעצמו אמר: "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה". וכן
התורה מעידה "ויבז עשו את הבכורה". א"כ על מה כעס?
מבאר הר"ן: עכשיו החל עשו להכיר שהקשר של יצחק עם
תולדותיו, הוא דבר ערך גדול, כי מבורכיו ירשו ארץ, ע"כ

נהרו פניו של הרבי, והוא הכתיר בלב שלם את אותו רב בתואר
"קדוש". (באהלי צדיקים)

"עלי קללתך בני אך שמע בקולי ולך קח לי" (כו, יג)

אמרה רבקה: יודעת אני את הקללות העתידות לבוא עליך והן
מרומזות באותיות "עלי" - ע'שו, ל'בן, י'וסף - ויותר מאלה לא
תדע עוד כל צרה, לפיכך אין לך להתיירא עכשיו פן יאונה לך
משהו.

לכן אמר יעקב אחר כך, כאשר ביקשו בניו לקחת אתם את
בנימין למצרים: "ע' לי היו כולנה" (בראשית מב-לו) - כלומר, כל
הצרות המרומזות ב"עלי", אשר ניבאה לי אמי מראש, כבר באו
עלי, ואילו מבנימין אין כל צער מגיע לי, ולמה תבקשו ליטול
ממני גם את בנימין? ... (הגאון מוילנא)

מדוע אמנם ציוותה עליו רבקה להסתכן ולהתחפש בפני יצחק?
הלא צדקה שאלתו של יעקב: "אולי ימושני והבאתי עלי קללה?"
אלא, שרבקה רצתה לבטל על ידי זה את כל כוחותיו וזכויותיו
של עשו. הלא זכותו של עשו היתה בקיום מצות כיבוד אב, אשר
בגלל זה לא רצו מן השמים לגלות

ליצחק שעשו הוא רשע, כדי שלא
לגרם לו צער, וממילא לא היה
יעקב יכול לקבל את הברכות,
לפיכך יעצה עכשיו רבקה
ליעקב, כי יקיים גם הוא מצוות
כיבוד אב מתוך מסירות נפש,
ובכך יחליש את כוחו של עשו.
וכך אמרה לו רבקה: "עלי
קללתך בני" - אפילו אם בגללי
צפויות לך קללות חלילה, בכל
זאת "שמע בקולי ולך קח לי" -

עשה כפי שאמרתי לך מתוך מסירות נפש, ועל ידי כך תנצח את
עשו ותוכל להיות ראוי לקבל את הברכות...
(חידושי הר"ם)

"הקל קול יעקב והידים ידי עשו" (כו, כב)

אם כן, קשה. מצד אחד היה הקול קול יעקב, ומאידך הידים ידי
עשו, ואם כך הרי שהיה ספק אם יעקב הוא או עשו. ואם יצחק
אבינו הסתפק מיהו העומד לפניו, מדוע לא המתין עד שיתברר
הספק בטרם יברך? ונראה שיצחק ועשו בקשו לטכס עצה, כיצד
למנוע מיעקב ליטול את הברכות בערמה. השערתם הייתה
שאם ירצה יעקב אבינו להתחזות לעשו, בוודאי ינסה לחקות את
קולו ולדבר לאביו בתקיפות, כמנהגו של עשו, ולפיכך החליטו
שדווקא הפעם ידבר עשו בלשון רכה, כמנהגו של יעקב, וכך יידע
יצחק שזהו עשו.

אלא שלא כפי ששיערו היה, ולא שינה יעקב אבינו את דיבורו,
וזאת משום כבוד אביו. ומכיוון שכך, בבואו לפני יצחק אבינו, היה
יצחק בטוח שהוא עשו, וזאת משתי סיבות: א - שדיבר בלשון

ליקוטים וסיפורים נפלאים - תולדות

אז והיו דמעותיו של עשו בטלות ומבוטלות בשישים ויותר.
(הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע)

הצטער שמכר בכורה, שעל ידו יש ליעקב קשר ליצחק יותר
ממנו, וע"כ גם הברכות ניתנו ליעקב.

"והיה כאשר תריד" (כו, מ)

ה"כלי יקר" כתב דאבל אסור בדברי תורה, ויצחק הרי אמר "והיה
כאשר תריד" בזמן שלא יעסוק בתורה, אז "ופרכת עולו", א"כ
בימי אבל יצחק, יעקב לא יעסוק בתורה, ולא יהיה דבר שיגן
עליו, ואז יהרוג את יעקב, והוסיף שמטעם זה צריך אבל שמירה.

"וישבת עמו ימים אחדים" (כו, מד)

סיפר הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: שמחת נישואיו של
רבי יחזקאל טויב זצ"ל, תלמיד ישיבת חברון, התקיימה
בירושלים. הוא התחתן עם בתו של רבי חיים טודרס הרשלר
זצ"ל.

באותו ערב התקיימה חתונה נוספת בתל אביב של בחור
מהישיבה, והגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל היה אמור לסדר

קידושין אצל שניהם. קודם
בתל אביב ואח"כ בירושלים.
והנה מחמת עיכובים בלתי
צפויים, איחר הרב סרנא לבוא
לירושלים, והחופה בירושלים
התעכבה שעה ארוכה. הכל
המתני לבואו והוא מתאחר.

בין הממתנים הרבים היה גם
הגאון מטשיבין - רבי דוב
בעריש ווידנפלד זצ"ל. שכן רבי
חיים טודרס גר בקרבתו
כתושב שערי חסד. רבי חיים
לא יכל לסבול שבחתונת בתו

גורם לרב מטשיבין להמתין ולהמתין. הוא הרגיש מאד לא נעים
מלעכב כך את גדול הדור. הצער והמתח הרב שהיו מנת חלקו
ניכרו היטב בפניו וגם הרב מטשיבין עצמו שם לב לכך.

לפתע ניגש אליו הרב מטשיבין ואמר לו בחיך: "אני מבין שראש
ישיבת חברון אמור להגיע לחופה... ואגלה לך שזה טובה גדולה
בשבילי שהוא מאחר. כי מה אני עושה כל היום? יושב בבית
ולומד קצת ב"ה אבל משעמם לי. אין אנשים... וכאן ב"ה הרני
יושב בחתונה, עם אנשי ירושלים היקרים. יהודי אחד בא ושואל
שאלה, ויהודי אחר אומר מלה טובה, או ווארט יפה. מצדי, אם
ראש הישיבה יבוא עוד שעתיים, טוב לי עוד יותר... כי מה יהיה?
מיד אח"כ אלך לביתי ושוב אשב לבד. כעת ממש, א-מחיה-ה".

לימים, סיפר רבי חיים טודרס: "הרב מטשיבין אמר את הדברים
בצורה טבעית כל כך כדי להרגיע ולשמן אותי, עד שהייתה
שניה אחת שחשבת שאולי באמת קצת משעמם לו בבית...
בכל מקרה, דבריו המרגיעים הורידו את המתח כליל וחזרו הרוגע
והשמחה.

"ויען יצחק ויאמר לעשיו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים ודגן ותירוש סמכתיו" (כו, לו)

פנינה נפלאה נאמרה על ידי האדמו"ר בעל "אמרי אמת" מגור,
לבנו האדמו"ר בעל "פני מנחם" מגור בצעירותו, בעת שלמד
עמו מסכת גיטין: על מה שטוען יצחק בפני עשו שאין ביכולתו
לברכו, מן הטעם ש"הן גביר שמתיו לך" - מפרש רש"י: "מה
תועלת לך בברכה? אם תקנה נכסים - שלו הם, שהרי גביר
שמתיו לך ומה שקנה עבד - קנה רבו". ואם כן, הקשה ה"אמרי
אמת", מהו ההמשך "ודגן ותירוש סמכתיו" - הרי גם בלי זה אין
אפשרות לברך את עשיו, ולכן (כפי שפירש רש"י) דילג על כל
הברכות והתחיל מ"הן גביר שמתיו לך", ומדוע חזר והוסיף "ודגן
ותירוש סמכתיו"? אלא כך היא

הכוונה: הגמרא במסכת גיטין
(יב.) אומרת שבשני בצורת
יכול העבד לומר לרבו: "או
פרנסני - או הוציאני לחרות",
ואם כן עדין יכול היה עשיו
להתעקש לקבל ברכה למרות
היותו עבדו של יעקב,
והתועלת בברכה זו תהיה -
שכאשר תגיע שנת בצורת,
יוכל עשיו לתבוע גט שחרור
מיעקב! לכן אמר ה"אמרי
אמת", הוסיף יצחק "ודגן
ותירוש סמכתיו", ואם כן לא
תהיה בצורת, "ולך איפוא מה אעשה בני". ודברי פי חכם חן!
(מגדל דוד)

"וישא עשו קולו ויבך" (כו, לח)

במדרש איתא בשביל דמעות שבעה עשו ואמר 'ברכני גם אני
אבי' זכה לכל הטוב הזה. לכאורה הלא אנו בני ישראל בוכים
בכיות פי כמה, בוכים כל הימים, והרי דין הוא שכל דבר בטל
בשישים, מדוע אין הדמעות שלנו מבטלים דמעות של פעם אחת
שבכה עשו.

אלא יש לבאר על פי הדין של 'מין במינו אפילו באלף לא בטל'
(עבודה זרה עג, א) ולצערנו, דמעותינו ודמעותיו של אותו רשע
הן מאותו סוג, הוא בכה מתוך ששאף לכל חמודות עולם הזה,
אף אנו בוכים על שום שחסרים לנו צרכי עולם הזה, או שאנו
שואפים ליתר ממה שבידינו. אלמלי היו בכיותינו לשם שמים,
והיינו מבקשים את כל הצרכים רק בכדי שנוכל לעבוד בהם את
ה', ואפילו כשבוכים על צער הגוף מתכוונים לצער השכינה
שמצטערת כביכול אתנו, כי

{ אז נדברו }

פרשת תולדות תשפ"א | גליון מספר 489 | לסדר: "מצאנו מים"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

"יודיע צערו ברבים"

אנא, העתירו ברחמים על
מורי ורבי הגאון

ר' חיים יוסף בן צביה
שליט"א הזקוק לרחמי שמים
מרובים

זכות הורתו של גיליון זה
והוצאתו מידי שבוע תעמוד לו
לרפואה שלימה בקרוב.

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 705284

בנק פאג"י

סניף 187

באשראי:

"גדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

מה הסוד של "רחובות" ששם אין מריבות ואין בלגן...??

אחת מהפרשות הכי מסתוריות בתורה זה הסיפור עם הבארות שיצחק חופר ובזה הוא כמובן מגלה שקיים שפע אלוקי שמתגלה בעולם... אבל כאן מתחילות מריבות סביב השפע הזה. כשגוי רואה שאלוקים מחלק שפע... הוא מפחד להיות אחרון בתור... ולכן הוא חייב לדחוף כדי שהשפע לא יגמר... הבאר הראשונה מסמלת את בית ראשון שנחרב... בית ראשון נקרא עשק כי התעשקו עמו. רבו עלי. כל אחד משך לכיוון שלו... ויצחק עמוד העבודה עוזב את הבאר הזו ויחפור באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה... גם בבאר הזו כולם ראו צורך לדחוף... אחרת אתה "לא תקבל" ויצחק נאלץ להעתיק את עצמו גם מהבאר הזו והוא הולך בפעם השלישית ויחפור באר אחרת... יצחק מניח את היסודות למקור השפע האלוקי של הבית השלישי... והפעם "לא רבו עליה ויקרא שמה רחובות" בבאר הזו לשם שינוי כולם הבינו שלא צריך לדחוף. יש מספיק לככולם! השאלה היא: מה קרה? מה היה הסוד הצבאי של הבאר השלישית שכולם היו רגועים שיש מספיק כולם ולא צריך לדחוף?? התשובה היא: **רחובות!!!!**

אתה יודע מה זה רחובות??? רחובות זה אומר שיש אמנם כמה וכמה רחובות... אבל זה לא סתירה שכל הרחובות הם עיר אחת... יצחק עמוד הגבורה והדין הוא זה שמגלה לנו שיש מקום לרחובות שונים בעבודת ה'... ולא צריך לריב ולא צריך לעשות עסק ובודאי לא להגיע לשטנה... **רחובות!!!!** שכל אחד יכיר את הרחוב שלו בעבודת ה'... ויבין שאם יש רחובות שונים ביהדות זה לא נובע בגלל מחלוקת ומריבות... אלא בגלל **שהרחיב ה' לנו ופרינו בארץ**... כידוע: לא בכל ישוב יש רחובות... בישובים קטנים יש רק מספרי בתים ורעפים... מתי מתחילים לעשות רחובות??? רק כשהרחיב ה' לנו ופרינו בארץ... **ובאמת אם תשים לב:** כמעט כל החילוקי דעות שהתפתחו במשך הדורות בכלל ישראל... התחילו להתפתח כתוצאה מ"כי הרחיב ה' לנו ופרינו..." משהו פה התפתח... התרחב... ועם הזמן כתוצאה מההתרחבות נוצרו עוד ענפים שונים... עוד דרכים שונות... ואם רק נבין שזה עניין של רחובות שונים... וא-ל דעות ה' שיועד מה שבלב כל אלו... אז לא נעשה **עסק** ולא נגיע **לשטנה**... ולא נריב עליה ואז נוכל לתקן את השנאת חנים שיש בינינו... אז נזכה לבית המקדש השלישי הנקרא **רחובות!!!!**

כמובן שמי שמחובר לקווי הנייעס... וקורא כעת את העלון שלי דרך הוואצפ של מתגלגל כעת מצחוק... הוי... איזה תמים אדון אז נדבר... מה... אתה באמת לא קולט שכל החילוקי דעות שיש בציבור החרדי הכל יושב על פוליטיקה ועל תככים פנימיים ועל מאבקי שליטה...

אז כן ידידי היקר!!! אתה טבעת עמוק בבאר הראשונה שיצחק אמנם כרה אותה... אבל הההלו... אתה לא מעודכן... יצחק מזמן עזב את הבאר הזו... הוא ראה שאתם עושים עסק ומריבות... אז הוא השאיר אתכם שתמשיכו לריב והוא כרה באר אחרת וגם שם היתה שטנה... וגם אותה הוא הספיק לעזוב... וכעת הוא חפר באר אחרת ואחרונה קבועה וקיימת שקוראים לה **רחובות!!!!** אין שטנה ואין עסק ואין גשעפט... הכל טהור... הכל נקי... איכות הסביבה... זה בסה"כ רחובות!!!! אבל עזוב... אתה תמשיך להשאיר שם בבאר של העסק... תמשיך לעשות שם גשעפט... תמשיך לחשוב שאתה הכי מעודכן והכי מבין מה קורה... תמשיך לנבור בבאר של **השטנה** ותסטיין ותקטרג ותעכיר כל מים נקיים ותהפוך כל נושא ליצרים אפלים ונגועים... העיקר **הרחובות** שלנו ישארו נקיים ממך ומשטנתך ומעסקך... אנחנו נבין שהכל עניין של רחובות הנהר נחלי אמונה... תוצאותיה חמישים שערי בינה... 50 שערים שונים בכל רחוב... יש מקום לכל אחד... ---

יש אהבת ישראל **נוסח אברהם אבינו** עמוד החסד!!!! ויש אהבת ישראל **נוסח יצחק אבינו** עמוד הגבורה!!! מה ההבדל בין אהבת ישראל של אברהם אבינו ליצחק??

אהבת ישראל של אברהם אבינו זה לחבק כל יהודי... לעשות אוהל עם ארבעה פתחים... בואו... כולם אוהבים כולם ברורים כולם קדושים... זה אברהם!!! כולו חסד. כולו הכלה והבנה לשני...

אבל יצחק?? עמוד הדין והגבורה?? איפה אהבת ישראל שלו מגיעה לידי ביטוי?? **ברחובות!!!!** לתת לכל אחד את הרחוב שלו... למקם כל יהודי במשבצת הפרטית שלו... כן... יצחק יודע ששם כל הרצון הטוב לאהוב כל יהודי באשר הוא... אם אנחנו באמת רוצים שזה יקרה... צריך לתת לכל אחד את הרחוב שלו... כל אחד יתמקם בשטעטאלע שלו ולדעת לאהוב גם מרוחק... **תבין:** מתי כל ישראל יכולים להיכנס **בשער אחד** בעליה לרגל?? רק אם לאורך כל השנה כל אחד מישראל התמקם בנחלה הפרטית שלו... שבת יהודה בדרום ושבת אשר בצפון שבת שמעון בנגב ושבת דן בחרמון... כשכל אחד יודע לאהוב את היהודי השני מהמקום שלו... רק כך אפשר שלוש פעמים בשנה לעשות מפגש משפחתי ולהיכנס כככולם בשער אחד... בעיר שחבורה לה יחדיו... אחרי שכל השנה כולה התמקמנו והתבצרנו ברחובות של **יצחק**... כעת אפשר להתאחד ב"מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב" בתו של **אברהם אבינו** שאוהב לראות את כולם יחד בעיר שחבורה לה יחדיו... אבל אם כל אחד מאיתנו היה בונה אוהל עם ארבעה פתחים בלי שום גבולות ובלי הגדרות ו"אין חרדים ואין חילונים... כלנו יהודים"... מהר מאוד היה פה מריבות עד לב השמים ועסק ושטנה... כי סו"ס אנחנו בנים לא רק של אברהם... אלא גם של יצחק... אברהם אבינו מלמד אותנו לחבק את כולם... אבל הבן יצחק מלמד אותנו שבשביל זה אנחנו צריכים לכבד כל אחד ולתת לכל אחד את הרחוב שלו... מתוך הבנה שאין פה מריבה אלא פשוט "הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ..."

עד כאן נקודה אחת למחשבה... בעמוד 6 בגיליון זה - נקודה נוספת בעניין זה...

**בס"ד זכינו בשבוע זה בהוצאה נוספת של הספר
"אהבה" לאחר שאזל.**

**ניתן להשיגו במוקדי המכירה של גיליון זה
המפורטים כאן מזמן לזמן.**

לברור מוקד המכירה הקרוב אליך:
0527683095 0548446691

הבהרה: לשואלים: ספר זה לא חדש!!

מדובר רק בהדפסה מחודשת.

**שוב נזכיר בקצרה חלק מהנושאים הנידונים בספר
זה:**

**א. כיצד להתקרב לה' גם בשלב ההמתנה לישועה שעדיין
לא הגיעה? (המתנה לשידוך, נחת, ילדים, פרנסה ושאר משאלות לב
שלא הוגשמו)**

**ב. למה ה' עשה לי את זה? (החל מקורונה או בידוד, וגם בקשיים
יותר משמעותיים בחיים, כאובדן קרוב ל"ע, וכל שאר התמודדויות מול
נתון בלתי הפיך שלא תמיד ניתן לשינוי אלא לקבל אותו.)**

**ג. אני עומד ומחכה לקבל מה', האם גם ה' עומד ומחכה
לקבל ממני? ואם כן מה?**

איפה אנחנו ממוקמים בנדנדה...??

בפרשת השבוע יש כלל ברזל שאנחנו פוגשים אותו לאורך כל
הדורות: יעקב ועשיו זה כמו נדנדה!! כשזה קם זה נופל... לא
שייך שניהם יהיו שוים באותו מעמד... "לאום מלאום יאמץ"
אם הקול קול יעקב אין הידיים ידי עשיו... ואם הידיים ידי עשיו
על כרחך שאין קולו של יעקב נשמע... את היסוד הזה אנחנו
רואים גם בפסוק: "אמלאה החרבה" אם מלאה זו חרבה זו... לא
נבנתה רומי אלא מחורבנה של ירושלים

נשאלת השאלה: רש"י במקום (בתחילת הפרשה) מפרש ש"שני
גוים בבטן" הכוונה היא אנטוניוס ורבי שלא פסק מעל שלחנם
לא צנון ולא חזרת... "אני לא מבין: עד כמה שאנטוניוס מייצג
את עשיו ורבי מייצג את יעקב... אז כבר סיכמנו שהם לא יכולים
להיות שוים... כשזה קם זה נופל... אז איך יכול להיות שכאן גם
אנטוניוס וגם רבי... לשניהם היה עשירות גדולה?? (כשלא אס
הטען שאנטוניוס התגייס והוא כבר לא מייצג את עשיו נידח... אבל תכל'ס... הוא
ורבי כן מייצגים את ה"שני גוים בבטן"... אם ככה מה נעשה עם "אמלאה
החרבה"... זה לא הולך יחד.)

על כרחך מוכרחים לומר:

שגם כשמשחקים בנדנדה... וזה למטה וזה למעלה... גם אז תמיד
עלול להיות שלב בניינים!!! השלב המאוזן שכעת שנינו עומדים
באמצע באותו מקום ו... ו... ועדיין לא הוכרע מי יכריע לכיוון
מטה ומי יעלה לכיוון מעלה...

רבי ואנטוניוס היו בתקופה מכוננת... שלאחר תקופה קשה
מאוד (עשרת הרוגי מלכות וכו') שעשיו היה למעלה ויעקב
למטה... הגיע רבי הקדוש ודורו והצליחו לשנות את לשון
המאזניים לכיוון הממוצע... ורבי בקדושתו המופלגת הצליח
לשבור על יציבות הנדנדה שלכל הפחות לא תוכרע לכיוון
ההפך...

מי יודע אם אנחנו לא נמצאים בתקופה דומה... חשבתי לעצמי:
איך ניתן להגדיר את הדור שלנו? מי נמצא היום בראש הנדנדה?
האם יעקב או עשיו???

מצד אחד הקול קול יעקב... בלע"ר קולו של יעקב נשמע בבתי
כנסיות ובבתי מדרשות המלאים מון אל זו... אבל מצד שני גם
קול המונה של רומי מהדהד למרחקים... כל השטחיות והריקנות
של הרחוב גם הם דומיננטים מאוד... נו... אז תכל'ס: מי בראש
הנדנדה ומי בתחתית?

לא יודע!!! יתכן מאוד שאתה!!! אתה הבחור בן עליה שמתמודד
מידי יום בניסיונות קשים... אתה שתולש את עצמך בכח ועמל
בתורה... מי יודע אם אתה הוא זה ששומר על היציבות של
הלשון מאוזנים של הנדנדה שלכה"פ תשאר באמצע... ולא תרד
לכיוון מטה... אנא!!! תשבור עלינו...

האם המסכה יכולה גם להזיק לי (רוחנית)??!

דווקא בגלל שעכשיו המצב יחסית רגוע ב"עניין הקורונה" ודווקא בגלל שההתפרצויות עלולות לחזור שוב כל
רגע... ואוטוטו אנחנו שוב עלולים לפגוש את הבידודים... ואת האשמים ואת אלו שהרגישו תסמינים ולא
עדכנו... והאצבע המאשימה כלפיהם...

לכן דווקא עכשיו זה הזמן לדבר על זה!!! ואדרבה... דווקא בגלל שמדברים כעת על חיסון אפשרי... זה הזמן
להזדרז לעשות תשובת המשקל לפני שנהיה מאחורי זה... ו... והלוואי...

ובכן: אנו נמצאים כעת לפני חנוכה... ובתקופה הזו אנו מדברים על כל מיני צרות שהיו לעם ישראל באותה
תקופה... וכידוע: **קיי"ל שאסור לצאת בסנדל המסומר בשבת!!!** ולמה?? משום מעשה שהיה... יש בגמ' שלוש
גרסאות לסיפור... אבל המכנה המשותף בין שלשתם שהסיפור הזה שהמלכות גזרה שלא יקיימו מצוות...
והיהודים הלכו והתחבאו במערה כדי לקיים מצוות... והיות והם בכל זאת רצו להצטייד עם כלי נשק מינימלי כדי
להתגונן מפני האויבים... מה הם עשו?? לבשו סנדל המסומר... בסנדל הזה היו כך וכך מסמרים... כדי שאם
יבואו האויבים יהיה לנו מינימום של אמצעי הגנה... נוכל לבעוט בהם עם הסנדל... והנה!!! יום אחד הם שמעו
קול מעל המערה והיו בטוחים שהאויבים הגיעו... ומרוב בהלה הם התחילו לדחוק זה בזה עם הסנדלים **והרגו זה
בזה יותר ממה שהרגו בהם אויבים** ובעקבות המעשה הזה גזרו חכמים שלא יצא האיש בסנדל המסומר משום
מעשה שהיה...

כעת מוכרחים להבין: מה טמון בסיפור הזה?? הרי כשחז"ל אסרו משום מעשה שהיה... טמון פה איזה לקח
מסוים שחז"ל ראו לנכון שנזכור אותו לדורות ע"י האיסור הזה... מה פה המסר?? **אז מישוהו אמר לי שהלקח
שחז"ל רצו שנלמד מהסנדל המסומר הוא:**

אמצעי הגנה שעלול להזיק לך יותר ממה שמועיל לך... אל תשתמש בו!!!

הרי הסנדל המסומר הזה היה מיועד בשביל להגן עלינו... ובסוף מה התברר?? **שדחקו זה בזה והרגו זה בזה יותר
ממה שהרגו בהם אויבים**... זאת אומרת: אף אחד לא מתווכח על זה שסנדל המסומר הוא אמצעי הגנה... אבל
תכל'ס... אם בסוף התברר שהוא עלול להזיק לנו יותר ממה שהוא מועיל לנו... אז תודה רבה... לתקוני שדרתיך
ולא לעוותיך...

זה הזמן לדבר על זה!!! צריך ללבשו מסכות... **צריך** להקפיד על כל ההנחיות...

אבל!!! אסור שאמצעי ההגנה הזה יזיק לנו יותר ממה שהוא יועיל לנו!!!

אני במקרה שייך למגזר שמאוד שומרים על ההנחיות של משרד הבריאות... ככה הורו רבותי ואני מצייט ושומר
על ההנחיות ונהנה להסתובב בסביבה של אנשים ששומרים על ההנחיות... **אבל!!!** יש כאלו שהמסכה הזו
וההנחיות האלו נהפכות להיות אצלם שכפול של סנדל המסומר... כן... צריך ללבשו מסכה... אבל אם המסכה הזו
עלולה להזיק לך יותר ממה שהיא מועילה... אז צריך לדעת שלא בכל מחיר!!! אני לא סולח לעצמי על אותו יום
שהייתי בביהכ"ס והיה אחד ששכח לעטות מסכה ומישוהו הלבין פניו ברבים... (מדובר באחד שלא עשה להכעיס... והיה
אפשר להעיר לו יותר יפה) ואני הייתי שם ופחדתי למחות... ואני שואל אותך עכשיו:

בתור יהודי... מה נראה לך יותר מסוכן?? אי עטיית מסכה או מלבין פני חבירו ברבים??

פשוט וברור שאי עטיית מסכה זה ספק ספק ספק... ומלבין פני חבירו ברבים זה אש!!! נו... אז תגיד לי: זה לא
בכלל: **"והרגו זה בזה יותר ממה שהרגו בהם אויבים"** כשאני רואה כאלו מקרים פעם אחר פעם... בשלב מסוים
מתחשק לי באמת להוריד את המסכה ולהפסיק לשמור על כל ההנחיות... ולא בגלל שאני מכחיש קורונה ולא
בגלל שאני חושב שזה כבר לא עוזר... זה עוזר!!! זה אמצעי הגנה!!! אבל אני מתחיל להטיל ספק שאמצעי הגנה
כזה שמזיק יותר ממה שהוא מועיל זה... זה לא ריווחי... יצא שכרו בהפסדו...

בית כנסת שרושם לעצמו הלבנת פנים והתנהגות ברוטלית מצד אחראי קורונה למיניהם שהמידות רעות שלהם
תפסו טרמפ על הקורונה והם מטילים אימה על הציבור שלא לשם שמים... כמדומני שזה בגדר "הרגו זה בזה
יותר ממה שהרגו בהם אויבים..."

אז שלא תתקשר ותמציא לי דברים שלא אמרת... לכן אני מבהיר: אני ממשיך לשמור על ההנחיות כי צריך...
אבל במקביל!!!! אסור לאבד ראש וצריך לזכור שההנחיות האלו סו"ס אמורים לשמש לנו כהגנה... וברגע שיש
סיטואציה שהם עלולים להכשיל אותנו בחטאים חמורים ביותר... אז עם כל הכבוד לסנדל המסומר ששימש לנו
כאמצעי הגנה נגד הקורונה... אם זה גורם לנו שאנחנו הורגים זה בזה יותר ממה שהאויבים הורגים בנו... אז צריך
לדעת לפרוש מזה!!!! וזה ניסיון לא פשוט... בימים האלו פתאום יש כל מיני דברים מרגזים... פתאום כתה
שלימה נכנסת לבידוד בגלל מורה שאולי לא לגמרי לגמרי שמרה על כל הכללים (גם אם נגיד שיש פה איזושהי טענה...

אף אחד לא חושב שיש פה מישוהו שרצה להדביק אותך... אף אחד לא עשה את זה במזיד... וכעת להלבין פנים ולהפנות אצבע
מאשימה כלפי אחת המשפחות בקהילה ולתת להם הרגשה קשה (שסבתא שלי עדיין לא מצליחה לשכוח את העלבון
והצער שהיה לה לפני ששים וחמש שנים כשהם שלה נדבק בפוליו וכל השכונה התייחסה אליה במשטמה... אתה מוזמן להתקשר אליה
והיא תספר לך את זה כאילו זה קרה אתמול... אתה רוצה לסחוב איתך פעקאלע של אונאת דברים 65 שנים קדימה???) זה לשחק
באש!!!! אש של הלבנת פנים!!!

כך ש-נא ואנא... קחו את הדברים בפרופורציות!!! לא לאבד ראש!!!

אני כבר הכרתי לפני שנתיים פה בגיליון זה: את המטריה שלי אני אוהב!!! אבל לא בכל מחיר!! סו"ס היא באה
לשרת אותי ולא אני אותה... אם תהיה רוח יותר מידי חזקה... והמטריה שלי כל הזמן תתהפך... ואני כבר אהיה
רטוב עד לשד עצמות... ובמקום לרוץ בהייתה אני אצטרך לרוץ אחרי המטריה המקובצ'צ'ת שלי... בשלב מסוים
אני אעשה את השיקול האישי שלי... ואני אגיע למסקנה שסו"ס המטריה באה לשרת אותי ולא אני צריך לשרת
אותה... על אותו משקל: מסכות... הנחיות... בידודים... הצהרות... הכל טוב ויפה!!!! אבל נא לא לאבד ראש...
סו"ס כל ההנחיות האלו באו לשרת אותנו ולא אנחנו אותם... כל ההנחיות האלו מיועדות בשביל לשמש לנו
כאמצעי הגנה... הם באות לעזור לנו ולא להיפך... אם אני רואה שהמחיר שאני צריך לשלם בשביל ההנחיות הוא
כ"כ יקר שאני מכעיס את הקב"ה ונכשל בבין אדם לחבירו על ימין ועל שמאל... כאן המקום לעשות את השיקול
האישי שלי... הפסד מול ריווח... סו"ס מדובר פה בהנחיות של משרד הבריאות... וכשרופא עומד מול כל מיני
שאלות רפואיות סבוכות... תמיד הנידון הוא הפסד מול ריווח... ברפואה אף פעם אין ראש בקיר!! תמיד צריך
להעמיד את סיכוי מול סיכון... על אותו משקל כאן: אני מקפיד על ההנחיות ואני אמשיך להקפיד עליהם... אבל
ההלו... קצת שיקול דעת!!!! לא לאבד עולם הבא בשביל זה... קצת ראש על הכתפיים... ואני יודע!! אני יודע
שהיו כאלו שיפרשו את הדברים שלי כאילו לא צריך להקפיד על ההנחיות... אני יודע!! אז זהו שלא!!! צריך
וצריך וצריך... אבל לא על חשבון העולם הבא שלך... מי שלא מבין את זה... לא מבין כככלום... בשום נושא...

מתחילים מסכת פסחים!!!

אתה מוכן???

ושב אנו עומדים במסגרת לימוד דף היומי- לקראת סיום מסכת עירובין ותחילת מסכת פסחים... לא נעים... אבל אנחנו עייפים ותשושים... עכ"פ אני... מסכת עירובין היתה קשה!! מה שנכון נכון...

אבל ההלו... תרגע!! כעת אנחנו לקראת תחילת מסכת פסחים שהיא-**דבר ראשון- יותר קלה!!** ברור?? כן... שיהיה ברור... לפני שאנחנו בכלל פותחים את הנושא: שיהיה ברור: **מסכת פסחים היא יותר קלה**... כך שגם אם יצאת בשן ורגל ממסכת עירובין... ויתכן שבשלב מסוים זה אפילו קצת עירער לך את הבטחון עצמי ש... שהתחלת לחשוב שאולי אני באמת לא מסוגל להבין דף גמ' בלי שוטנשטיין... **אז זהו שלא!!!!** תרגע... סו"ס אל תשכח שמסכת עירובין היא אחת מג' המסכתות הקשות ביותר בש"ס... אז זה בסדר... כעת אפשר לצאת מהמחנת... ונכון לשנה הקרובה אתה לא הולך לפגוש כזה רמה של קושי... (אגב: חשוב לציין שגם מסכת עירובין הקשה... אבל רק בפעם הראשונה היא קשה... כי מי שהצליח להחזיק מעמד במסכת עירובין הנוכחית ועשה מאמץ עליון להבין לכה"פ את המושגים בריחוף מלמעלה... אז שידע לו שהריווח הגדול שלו... כי בפעם השניה שהוא ילמד עירובין זה כבר לא יהיה קשה כ"כ... הרבה הרבה פחות!!! אז נשאר לו רק שתי מסכתות לרשימה הקשה... אחת כבר ירדה)

עד כאן ברור?? יצאת מהמחנת?? אוהו... עכשיו אפשר להתחיל לדבר...

ובכן: במסכת פסחים יש משהו שאין בשאר המסכתות!!! יש במסכת הזו ארבעה מהלכים מוצהרים!! ארבע גישות רשמיות איך ללמוד את המסכת הזו... תנחש מה הן אותן ארבע גישות??

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה... כן כן... אותם ארבעה בנים של ליל הסדר... אולי לא שמת לב... אבל אותם ארבעה בנים מדוברים... מדובר שם שהם יושבים מול מסכת פסחים ולכל אחד יש את הרייעד שלו ואת הקוק שלו איך הוא ניגש למסכת פסחים... אז הבן החכם מיד מסתער על כל המסכת ורוצה לבלוע אותה בבת אחת... הוא שואל את אבא: **"מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציווה ה' אלוקינו אתכם?"**

אבא מחייך אליו ואומר: ככה?? אתה כ"כ רוצה ללמוד את מסכת פסחים?? אם אתה כ"כ רוצה... אז יש פה את כל הסיבות שבעולם שבעזה"ש בי' בניסן הקרוב- התשפ"א!!! אנחנו בעזה"ש נזכה לעשות סיום מסכת פסחים... ושם בדף האחרון אנחנו נפגוש את המשנה שאף אתה אמור לו כהלכות הפסח "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן"

עד כאן השיעור כללי של הבן החכם במסכת פסחים...

זו גישה של הבן החכם!!! איך הוא ניגש ליום שני ז' בכסליו הבעל"ט...

כעת הגיע תורו של הבן הרשע... גם לו יש מהלך

בסוגיה...

וכאן אני רוצה לעצור רגע ולהסביר: שתבין: אותם ארבעה בנים שמוזכרים בליל הסדר... אמנם בציורי הילדים זה נראה שמדובר בארבעה פרצופים שונים... כל אחד והפרצוף המתאים לו... **אז זהו שלא!!** אותם ארבעה בנים הם לא בהכרח ארבעה גופים מחולקין... מדובר פה בארבעה קולות שונים שבוקעים מתוך הנפש של כל אחד ואחד מאיתנו... כבר הוזכר כאן בגיליון זה: שלכל אחד מאיתנו יש גו'גל שלם שמה בפנים... שבעים כוחות נפש יש בכל אחד ואחד מאיתנו והם משמשים בערבוביה... וכל אחד מושך לכיוון שלו... כל אחד בתורו נוהם את הנהימה שלו... והחכמה הגדולה זה להצליח לעשות **ליל הסדר!!! לעשות סדר!!** לזהות מי הוא הקול של הבן החכם שבי... ואיך מזהים את הקול של הבן הרשע שבוקע מתוכי... ואיפה ממקמים את הבן התם שבי... ובאיזו מגירה מכניסים את השאינו יודע לשאול שבתוכי נפשי...

כשמצליחים לבדוד ולזהות כל קול למי הוא שייך... הכל מקבל מימד אחר... אבל היא היא!! זו בדיוק העבודה הגדולה!!! ויקרא אדם שמות לכל החיה ולכל הבהמה... לקרא שם ולהצביע על כל נטיה בנפש ולזהות למי היא שייכת ולאיפה לנווט אותה ואיך להתייחס אליה...

אז הנה!! כעת!!! לקראת תחילת לימוד מסכת פסחים... מאוד חשוב לעשות את ה"ליל הסדר" הזה... להקשיב לבליל הקולות שבוקעים מתוך הנפש שלי... ולתת לכל אחד את כבודו הראוי... מוכן?? מעוניין??

אם אתה רק מוכן... מסכים... אז קדימה... יוצאים לדרך...

ובכן: בא נעשה דימיון מודרך: תעצום עיניים... ותתחיל לחשוב על יום ז' בכסליו!!! ביום הזה מתחילים בדף היומי מסכת פסחים!!! זו עובדה!! כך כתוב בלוח!!! אמרתי לך פה נתון יבש!! **כעת תתחיל להקשיב לקולות שבוקעים מתוכך**... שים לב: יש את הקול התלהב והמתרגש... אוהו... סוף סוף... זו הזדמנות להתחיל דף חדש... זו הזדמנות ליצוק בלילות של החורף תוכן של שטייגן... אני כבר רוצה להתחיל עם כל החשק... בעזה"ש אני אהיה עקבי ואני עוד אפתיע את עצמי ואסיים את המסכת... **הרי בהשגחה פרטית מופלאה...** הסיום של מסכת פסחים יוצא בדיוק בזמן... אם תבדוק בלוח שנה יוצא שהסיום יוצא ממש בערב פסח... בי' בניסן... (בפרט אם אני בכור... או הילד שלי בכור... או תמיד בערב פסח מחפשים בנרות מישהו שמסיים מסכת) ובאופן כללי תמיד חלמתי ללמוד אחת ולתמיד את כל מסכת פסחים... והנה עכשיו בעזה"ש זה יקרה... יש לי את הזכות להתכונן לפסח כבר מעכשיו! **הנה לך הקול של הבן החכם. אבל כעת שוב תעצום את העיניים ותמשיך להקשיב לעצמך.**

שים לב שיש עוד קול עמום שבוקע שמה מבפנים... קול כזה כעוס... מתעצבן... קצר רוח... יאלה... תעזוב אותי... תן לי לחיות... עוד פעם אתה משגע אותי... הבאת לי פה עוד איזה מצי'ג שיושב לי על המצפון.

תקשיב... תקשיב טוב טוב לקול הזה... תקשיב לו בסבלנות... תן לקול הזה רגע לדבר... שיוציא את כל הקיטור... שיגיד מה מפריע לו...

אוהו... הנה... שוב הם מגיעים... כל פעם לפני שמתחילים מסכת חדשה במסגרת דף היומי... הוא מגיע ומתחיל להטיף כמה המסכת הבאה היא המסכת הכי מעניינת והכי מתוקה בש"ס... וכמובן שהמסכת הזו תביא את הישועה... וכל התיקון השלם תלוי בה...

די... די... אני כבר מכיר את התקליט השבור הזה... אני כבר מכיר את זה מהמסכת הקודמת ושלפניה... כל פעם מחדש מנסים לעשות לי "הדלקה" ולדחוף אותי להיכנס למעגל הלומדים... **די... מה העבודה הזאת לכם?? מה שנקרא "עבודה בעיניים"!!!** תפסיקו להטריד...

כן... תזהה!!! זה הקול הרשע שבוקע מתוכי כל אחד ואחד מאיתנו... אני מוכרח להיות כנה ולהודות שיתכן והקול הזה צודק... **אבל זה לא סתירה שהוא קול רשע**... ואני אגיד לך למה... כי... מה אכפת לך להיגרר... מה איכפת לך להתפתות ולהצטרף לסחף החיובי הזה... הרי בלאו הכי בכל ההולך ילך שלנו אנחנו עדריים וגררים אחרי החברה ואחרי דעת קהל... נגררים אחרי לשון הרע ושאר מרעין בישינ...

והנה יש לך פה הזדמנות נדירה להיגרר ולהיות מושפע אחרי סחף חברתי שהפעם הוא גורר אותך דווקא לדברים טובים ולא לדברים רעים... אז למה דווקא עכשיו לא?? למה דווקא כאן פתאום הקול הזה מבפנים מזדעק ומפגין ונעמד על שתי רגליו האחוריות ולא נותן לך להיות נגרר אחרי כולם?? אתה מזהה את הרשעות שיש בקול הפנימי הזה?? תחשוב: הרי אם אתה עכשיו לא תתחיל עם כל המרץ מסכת פסחים... כי... כי... כי אתה לא אשם שבמסגרת דף היומי התחילו עכשיו מסכת... אז מה יקרה איתך בחורף הקרוב?? אני אגיד לך בדיוק מה יקרה... ביבי יחליט לעשות בחירות ואתה תגרר אחריו כמו איזה שכן... תנייעס ותדבר ותקשקש ותפרנס באלפי דקות את כל קווי הנייעס... העיקר שאתה לא נגרר!!!! אתה תסתכל בנימה של זלזול על כל האלו שנגררו אחרי הסחף של דף היומי... ואתה תהיה עסוק בסחף של הפוליטיקה העדכנית שדואגת לספק לך כל הזמן דם דם דם....

חבר שלך יזכה לסיים את מסכת פסחים... ואתה במקרה הטוב תסיים מערכת בחירות!!! איפה... מסכת פסחים היא בסה"כ 120 דפים... חבר שלך יסיים מסכת פסחים... ואתה תהיה עדיין באמצע...

אין לך קול רשע ומרושע יותר מהקול הצבוע הזה שמזכיר לך לפתח חוט שדרה רק כשמדובר בלימוד התורה שיכולה לחמם לך את החורף ולשמור עליך מכל צרה וצוקה... את הקול הרשע הזה תזהה!! אל תתן לו... ואף אתה הכהה את שיניו!!! תגיד לו: כן... פרנציפ... אני דף היומי זוגער... אני עוד אחד מכל אותם יהודים ש... שהתרגשו מ"ענקלה הכוינס" והתחילו דף היומי... **תעשה משהו... להכניס!!**

הוא מתחיל עם סוגיה שמשתרעת על שבע דפים... אבל נא לא להשוות... זה הרבה הרבה יותר קל... וגם סוגיה מאוד רחבה ומעניינת... הגמ' סוקרת את כל איסורי אכילה ואיסורי הנאה שיש בתורה... (אגב: יש למעלה משלושים איסורי אכילה בתורה) ללמוד את הסוגיה הזו... זה ממש לקבל טיסה בשמי התורה... לקבל מפה נרחבת ומושגים כללים שלא יזיקו לנו... את כל ימי החנוכה אנחנו נבלה בדפים האלו...

יש כאלו שמאיימים בסגר בחנוכה... אני לא יודע אם יהיה סגר או לא יהיה... אני יודע דבר אחד: מי שילמד את הדפים האלו בחנוכה הוא יטייל בכל הש"ס... בכל העולם כולו... הוא האחרון שיהיה בסגר...

מוצאי חנוכה!!! מתחילים את החורף... ואנחנו אווזים כבר בדף כ"ח... כעת מתחילים להתכונן בפועל ובאינטנסיביות לקראת חג הפסח... כן... מדף כ"ח ועד דף מ"ב... כאן מתחילים הסוגיות הרשמיות של הלכות פסח! אם זה חמץ שעבר עליו הפסח, ואם זה מצה שמורה ודיני מרור וכו'... כאן מומלץ במקביל להשקיע בלימוד **הלכות פסח**! הלכות פסח זה נתח מכובד במשנה ברורה שכדאי פעם אחת לשזור את העין בו (ולא רק בסימן תע"ב תע"ג וכו')!! גם בסוגיות האלו כמובן יש מידי פעם נגיעות של זרעים... וחושן משפט... וגם טיפה טהרות... אבל זה קל... מעניין... מגוון... כל בוקר זו סוגיה אחרת... גם אם החסרת אתמול... אתה יכול להגיע מחר בשקט ומאוד מהר אתה תהיה בעניינים...

וכעת אנחנו ממשיכים לפרק שלישי- אלו עוברין... גם פרק זה מתחיל בהלכות פסח... וכעת!!! מי שעד עכשיו היה עקבי ונאמן לדפים התובעניים של מסכת פסחים... כעת מגיע לו קצת הרפיה... ומדף מ"ט ועד נ"ח יש דפים של אגדה... ושם מגיע פרק מקום שנהגו שעוסק בכל מיני דברים מעניינים... כדי לצבור כוחות לקראת המחצית השנייה...

אבל כפי שסיכמנו אנחנו נעצור כאן!!! הגיע ה' בשבט... אם הגענו עד הלום... אנחנו מצינים בסיפוק שסיימנו את פסח ראשון!!! כעת כפי שסיכמנו **לא מדלגים על היום הזה!!!** ביום הזה צריך מפגן תמיכה... מפגן של שמחה על "חסל סידור פסח ראשון כהלכתו ככל משפטו וסידורו... כאשר זכינו לסיים אותו... כן נזכה בעזה"ש להתחיל את החלק השני... שכולם מחכים לו... את החלק של הקדשים של קרבן פסח וכו'... ובעזה"ש מי יתן שנזכה לראות בבנין אפיריון... ואז החלק השני של מסכת פסחים יהיה הלכה למעשה... ולא רק בקרוב ממש... מה שבטוח: תורה מגנא ומצלאל! החורף לפנינו... ואף אחד לא באמת יודע מה הוא טומן בחובו... האם יהיה פה חיסון או לא??? האם תהיה פה התפרצות או לא??? מה שבטוח... מסכת פסחים מגנא ומצלאל... ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף... הלימוד מעורר את הזמן... ויתן ה' שנזכה עוד השנה לומר לפנינו שירה חדשה הללויה-ה.

זה הולך להיות הפתעה או לא... אבל מה שבטוח התאריך הזה **חייב להיות רשום על המקרה!** כל אחד מהילדים צריך לזכור שיש כזה תאריך!!! (כבר דובר על זה במסכתות הקודמות... זה שיטה של "שימוש בקטנים"!! אין לך מושג איך זה עובד...)

ובכן: אנחנו מתחילים... לשם שינוי מסכת פסחים דווקא מתחילה על אש נמוכה... סוגיות קלות... (לעומת מסכתות אחרות שהסוגיה הקשה ביותר במסכת הם המשנה הראשונה...) ואז מגיעים לדף ט'... מדובר בסוגיה מתוקה מדבש... אמנם השם שלה קצת פחות נחמד... **סוגיה דחולדה!!!** מדובר באחת הסוגיות הכי ישיבתיות שיש בה המון המון רייעד והמון מושגי יסוד בש"ס... אבל זה לא מלחיץ... זה עדיין לא קשה! אבל חכה חכה!!!

כעת אני לא יכול להסתיר ממך... אדרבה... אני מכין אותך מראש: כעת מגיעים שבעה דפים- מדף י"ד ועד דף כ', שאני מכין אותך!!! זו אחת מהסוגיות הקשות ביותר בש"ס... המושג שנקרא סוגיית "רבי חנינא סגן הכהנים"!!! **שלא תגיד שלא אמרתי!** ואני ממליץ בחום: אם אתה עובד... קח כבר עכשיו חופשה בשבוע הזה!!! ואם אשתך עובדת... אז שהיא תקח חופשה... כי בשביל להבין את הסוגיה הזו צריך להשקיע... **1.1.1. וכדאי!!!** לכן אני מכין אותך לזה לטוב ו-למוטב... מי שמגיע לסוגיה הזו ערוך עם נכונות להפשיל שרוולים ולהסתער על הדפים האלו ולהבין אותם גמ' רש"י בכל מחיר... זה... זה נכסי דלא ניידי!! (רוב המושגים החשובים של סדר טהרות שתולים ושזורים בתוך הדפים האלו) וזה מתוך מדבש למי שמשקיע בזה! אני יכול להעיד באופן אישי שלייתי בחור כשרוני אבל לא היה לו טעם בלימוד גמ'... ופתאום הוא קיבל טעם בלימוד... והוא העיד בפני שזה קרה לו לא פחות ולא יותר בדפים האלו!!! אתה שואל למה?? אני לא עונה... תנסה גם אתה ואז תבין... **אז שוב: קל זה לא!!!** אבל זה גישמאק עצום למי שמוכן להשקיע ולהסתער על הסוגיה מתוך נכונות להבין אותה...

ומאידך גיסא!!! לצד השני... מי שאין לו את הזמן ואת היכולת להשקיע בדפים האלו... אז נא לא להיבהל... לא להיכנס למשבר מהסוגיה הזו... אל תחשוב שחזרנו לעירובין... זה בסה"כ שבע דפים... תוך שבוע זה עובר!!! אגב: עוד הערה אחת אחרונה בהקשר לדפים האלו: בהשגחה פרטית מיוחדת... הלימוד של השבעה דפים האלו יוצא ממש בערב חנוכה!! ואין לך הכנה לחנוכה כמו הדפים האלו... למי שידוע... הסוגיה של חנוכה זה לאו דווקא דף כ"א כ"ב כ"ג בשבת שאת זה כולם מכירים... אדרבה... הסוגיות העיקריות של עניין החנוכה זה סביב כהנין הקדושים שהפכו את העולם בשביל להשיג שמן בטהרה... אם היה צריך נס כך השמן במשך שמונה ימים זה רק בגלל שארץ להם שבעה ימים "ללמוד" את הסוגיה של "רבי חנינא סגן הכהנים..." בקיצור: חנוכה זה חג של סדר טהרות!!! ואין לך סוגיה שמתאימה להכנה רבה דחנוכה כמו להקיף בה ולהגיע אליה עם ר' חנינא סגן הכהנים... ע"י כהנין הקדושים.

זהו... סיימנו את פרק ראשון של פסחים... כעת ביום השני של חנוכה אנחנו מתחילים את הפרק השני- פרק כל שעה... מדובר בפרק מאוד מגוון ומעניין... גם

כן... סו"ס הגיע הזמן שהסחף החברתי קצת יפצה אותי בזכויות על כ"כ הרבה עבירות וחובות וביטול תורה שהיה לי באשמת הסחף החברתי...

אל תוותר לקול הרשע הזה!!! תבודד אותי!! תסמן אותי!! תזהה אותי!! תבין שהוא רשע!! ותכנה את שינוי...

אני לא סתם מעמיד אותך מול הבן הרשע הזה... כי... כי זה כעת התקופת סיכון הכי גדולה שלנו... כי מי שלא יודע... שלב המעבר הזה של סיום מסכת עירובין ותחילת מסכת פסחים זה שלב די שברירי!!!

זה שלב די רגיש שמסומן באופן רשמי כמועד למשבר בלימוד דף היומי... ושוב: מהסיבות שהזכרתי מקודם... סו"ס מסכת עירובין די מתישה (את מי שלא לומד אותה בעיון) וכעת להתחיל מסכת פסחים... פה צריך תנופה שלא תמיד יש לנו אותה ברזרבה... וכבר אמר מי שאמר: היו כאלו שהתחילו את הש"ס עד שהם הגיעו למסכת עירובין ושם הם נעלמו. ולעומת זאת היו כאלו שלמדו את כל הש"ס חוץ ממסכת עירובין...

מה בסה"כ ההבדל ביניהם?? זה שמע בקול הבן החכם והיה עסוק בלהתחיל עם כל המרץ... וזה שמע בקול הבן הרשע שעייף אותו לגמרי והכביד את לבו כפרעה בשעתו ש"לא יעיד" להתלהב מהדף החדש של מסכת פסחים... אז זהו שלא! אל תשמע בקולו. הוא רשע! הוא לא הגון!

את הבן התם והשאינו יודע לשאול נשאר להזדמנות אחרת...

כעת בא נעשה סקירה קצרה על מסכת פסחים- המתוקה מדבש... רק לקרא את מפת הדרכים מלמעלה!!! **אז דבר ראשון:** טוב לדעת שחלק מהראשונים מחלקים את מסכת פסחים **לשני חלקים!!!** פסח ראשון ופסח שני... וזה תמיד טוב... תמיד טוב להפריט כמה שיותר... תמיד טוב לספק כמה שיותר נקודות יציאה וכניסה... **אז ככה:**

כידוע: מסכת פסחים מתחלקת לשני חלקים מאוד מוגדרים... יש את החלק הראשון שמדבר על פסח שלנו... פסח של חמץ ומצה ובדיקת חמץ... ויש את החלק השני של קדשים... של קרבן פסח... כן... סו"ס אנחנו מגיעים לקדשים... הוי... כמה התגעגענו לקדשים... (מתחילת מסכת ברכות ועד עכשיו, אפשר לספור על יד אחת את הדפים שעסקו בקדשים...) אז כפי שסיכמנו: עכשיו המשימה שעומדת לנו מול העיניים זה **פסח ראשון!** שזה בסה"כ חמישים ושבעה דפים (עד פרק תמיד נשחט דף נח)... מדובר בסה"כ בפחות מחודשיים... שמעת??? אנחנו מדברים פה על חזיון לא ארוך!!! משימה של חודשיים!!! וכמובן!!! **כבר מעכשיו מתכוננים לחגיגות חצי הקדנציה ה' שבט התשפ"א!!!** שאז אנחנו מסיימים פרק מקום שנהגו... ואז עושים משהו... **נא להשאיר את התאריך הזה פנוי...** מה בדיוק יהיה בתאריך הזה?? איך נחגוג אותו?? **סוד!!!** זה הרבצען והבנות ישקדו על איזה תכנית... הם יחליטו אם

האם צריך לאהוב אוכל??

האם שמעת פעם על צדיק שאהב אוכל?? בחיים לא!! אבל יצחק אוהב מטעמים... יש לו טעם מיוחד באוכל... ורבקה אומרת ליעקב... אל תדאג... אני אכין לאבא מטעמים בדיוק כמו שהוא אוהב... רבש"ע: בדיוק יצחק אבינו... השרף הקדוש... עולה תמימה... כולו כליל לה'... בדיוק הוא אוהב אוכל ועוד התורה מזכירה את זה כאילו מדובר באיזה מצוה???

והתשובה היא ברורה:

יצחק אבינו מחדש לנו: **שמוכרחים לאהוב!!!** הרי בינינו... אם אני הייתי במקומו של יצחק אבינו ולא היה לי טעם באוכל... הייתי מרוצה עד לב השמים... תחשוב: אני כבר בלאו הכי מתנור מכל תענוגי העולם הזה ואני לא נהנה מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה (כפי שסיכמנו שאני יצחק...) אז אם אני כבר כזה... אז במקום להתמודד כל היום מול תאוות אכילה... כל הזמן להתגרות... כל הזמן להיאבק מול הגוף שכל הזמן מתאווה ולהילחם בו... אם לא היה לי שום טעם באוכל... איזה יופי... חסכתי מלחמות עולם... ברגע שאני לי טעם באוכל... אז מה שאני צריך לאכול אני אוכל כי אני חייב... והשאר אין לי שום מאבק עם עצמי (יש המון אנשים שעריכים לעשות דיאטה והיו מוכנים לשלם כסף בשביל שיורידו להם את התיאבון שמעמיד אותם מול מאבקים בלתי פוסקים...)

אז זהו שלא!!! יצחק מלמד אותנו שאם צריך לאכול... **חייבים לאהוב את האוכל!!!** זה חייב להיות טעים... חייב להיות חיבור של טעם ושייכות לאוכל... אחרת זה... זה לא!!

ההרואה: שבורא עולם שיון את העולם כולו בטוב... הרי הוא עשה את זה בחן בחדס וברחמים... הסיבה שהקב"ה ברא מזון טעים... יפה... עם חן וחסד ורחמים... זה לא רק בגלל שהקב"ה מלא חסד ורחמים... אלא בגלל שזה חלק מכללי התנונה...

צריך לאהוב את מה שאוכלים!!! ואם ליצחק אין שום שום תאוות אכילה... אז אין ברירה... צריך לעבוד על זה... ויצחק עובד על זה קשה... עושה כל מה שהוא יכול כדי לייצר שייכות של "חביב" בברכת הנהיג... ליצור איזשהו טעם ערב באוכל... והרבעון רבקה שותפה פעילה במאבק והיא מבשלת לו כל מיני סוגי מטעמים בניסיון וטעיה עד שהיא מצליחה לקלוע לטעם הערב שמצליח קצת ליהנות את הגופו הוד והקדוש של יצחק אבינו... **ושוב!!! שלא יהיו טעויות!!!** אחרי שיש כבר טעם באוכל... ואחרי שתאוות אכילה מתחילה לעבוד שעות נוספות... כעת כבר צריך להתגבר ולהתנור ונדרש מאיתנו קדש עצמן במותר לך... אבל זה רק אחרי שכבר יש! יש תאוות אכילה... אבל אם אין... צריך לייצר את זה...

השאלה היא: באמת למה?? למה צריך לאהוב את האוכל??

התשובה היא: יצחק הוא עמוד הדין והגבורה... גבורה במילים מודרניות זה גם פרקטיקה... יצחק פונה אלינו בשם הפרקטיקה ואומר: בן אדם לא עשוי מאבן!! בן אדם הוא יצור חי והוא מוכרח להיות מחובר למה שהוא עושה... יש גבול כמה בן אדם מסוגל לעשות משהו שהוא בכלל לא אוהב... כן... נדרש מאיתנו לעשות ולפעול גם כשאנחנו לא אוהבים וגם כשלא מתאים לנו... אבל גם!!! **לא רק!!!** אדם לא יכול על בסיס קבע לעשות משהו שהוא לא אוהב... אם בן אדם יעשה משהו שהוא לא אוהב... יום אחד הוא יפסיק!!! הבטריה תגמר והוא יפסיק!! ולדאבוננו הרב יש לנו על זה רבבות מצבות מהלכות שמעידות באלם קול על אמיתות התפיסה הזו... אנא... מצווה לפרסם את המידע הזה!!! להעביר אותו לנוגעים בדבר... לאלו שמבינים את זה מאוחר מידי ודו"ק

שמאי בית דין בעבודה סביב השעון אודות שומת נזקי הקורונה...

סו"ס הקורונה מאחורינו... זאת לאחר שכל אנשי המעמד שמפוזרים בכל תפוצות ישראל נזקקו בקריאת חירום והחליטו לעלות יחד לבית חינו ולזעזוע ולקרוק את השמים עד שתתבטל רוע הגזירה... ואכן בין האולם והמזבח בכו הכהנים משרתי ה' ואמרו חוסה ה' על עמך... ואז שמע ה' את תפילתם ויקנא ה' לארצו ויחמול על עמו וייעתר להם... **אבל כעת!!! ככלות הכול...** אחרי שזה מאחורינו... כעת כל בתי הדין די בכל אתר ואתר בהיערכות לקראת פתיחת מאות אם לא אלפי הדיני תורה של דין "חובל בחבירו..."

כן... בישוב שלנו היתה התפרצות גדולה... נזקים גדולים נגרמו להרבה מאנשי עירנו... גם הוצאות רפואיות וגם סבל גופני רב עבר כאן בין התושבים... **והגיע הזמן לעשות דין!!! אם יש דין למטה אין דין למעלה!!!** הסנהדרין קטנה של כ"ג דעירנו התכנסה... בררו והתיעצו עם מומחי הרפואה והנוגעים בדבר... לאחמ"כ עמדו למנוח והמסקנה שעלתה בבי"ד היתה כדלהלן: א. חולה מאומת שנכנס לבית הכנסת בשאט נפש מתוך ידיעה שהוא מדביק אחרים הרי הוא בגדר חובל בחבירו וחייב בחמשה דברים: נזק צער ריפוי שבת ובושת!!! ב. לעומת זאת מי שהיה רק צריך בידוד ועדיין לא הרגיש תסמינים והוא יצא מהבידוד והזיק... הרי הוא חייב רק בנזק כדין מדיק בשוגג... ואילו מי שלא ידע בכלל שהוא חולה הרי הוא פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים... (לא בטוח שזה נכון... יתכן שלא... עכ"פ זו המסקנה של סנהדרין קטנה דעירנו...) אם יש לך השגות על הפסק של הסנהדרין שלנו... זכותך ללכת ולערער בבית דין של הר הבית ומשם לבית דין של העזרה ומשם להגיע עד לשכת הגזית... אבל כעת!!! בשלב זה עדיין לא הגיע הוראה רשמית מלשכת הגזית וממילא כעת בשלב זה יש זכות לכל בית דין לפסוק... סו"ס מדובר פה בדיני ממונות שאפילו בית דין של שלשה יכולים לפסוק בו... כ"ש סנהדרין קטנה... (רק בדיני נפשות צריך ללכת לבית דין הגדול... ב"ה בעיירה שלנו לא הגיעו לזה... אבל בעיירה השניה היה מקרה מוות... ושם באמת היו צריכים להעלות את השאלה לבית דין הגדול...) ככל הנראה בחג הפסח הקרוב... כשנעלה לירושלים... שם נראה יעודכנו המסקנות הסופיות של לשכת הגזית מול הדיני גזרות שבירושלים בהגדרת החיוביות לשעבר והקנסות להבא... אבל לעת עתה הפסק של בית דין תקף וקיים...

ובכן: הסיפור המוכר... ר' חצק'ל עמד והודה בבית דין שביום פלוני הוא השתעל שיעול יבש... לא הרגיש טעם וריח... והיה לו חום למעלה מ-38... ובכל זאת הוא יצא לבית הכנסת ושם הוא הדביק ב"גירי דיליה" ארבעה אנשים הסמוכים אליו!!! את פייביש העגלון... ואת געציל הבן... ואת ר' זנויל ראש הקהל... וגם את יענקלה בן השתים עשרה... ארבעתם הופיעו בבית דין... ספרא דדיינא של בית דין נכנס לתמונה... ולקח כל אחד לאחד והתחיל לתחקר אותו: פייביש נכנס ראשון לחדר... וכעת התחיל השאלון:

פייביש: האם קרה לך נזק בלתי הפיך כתוצאה מהקורונה?? פייביש חשב וחשב... ובסוף אמר: לא!!! ברוך ה' לא ידוע לי על משהו בלתי הפיך... כשסיימתי את זה סיימתי לגמרי... אני כבר לא מרגיש שום שאריות... אז אפשר לסמן איקס על נזק!! נזק לא היה כאן!! (נזק זה משהו בלתי הפיך כמו קטע את יד וכו') כעת נעבור לצער... פייביש: אני מבין שעברו עליך כמה ימים קשים... הרגשת גרוע... שכבת במיטה... השתעלת... חולשה גדולה... כאבי בטן... שרירים... תגיד לי פייביש: אם הייתי מארגן לך חפיסת כדורי הרגעה מיוחדים לתסמיני קורונה... שהיית יכול לעבור את כל הקורונה הזו בלי להרגיש שום תופעות לוואי... לא כאב בטן ולא כאב שרירים... כמה היית מוכן לשלם על הכדור הזה?? פייביש התחיל לשבור את הראש... לא יודע... יש לכם שאלות יותר מידי קשות... להגיד כמה היית מוכן לשלם?? זו שאלה קשה מידי... לא היתה ברירה... פייביש קרא לאשתו בילא... היא זוכרת יותר טוב מה היה... ובכן: מה בילא?? כמה בערך סבל?? מה היית מוכנה לעשות כדי להקטין את מעגל הכאב?? בילא נזעקה... פייביש... אתה לא זוכר?? באותם שלושה ימים טפסת על הקירות... הראש שלך התפוצץ מכאבים... רציתי קצת לשמח אותך ובאתי לבשר לך שהאטון שלנו ילדה את העייר השני... וכעסת עלי ואמרת לי: לא מעניין אותי עכשיו... אני מוכן לערוך גם את הראש שלו או לתת אותו לכהן... העיקר שיתפלל לה' שיפדה אותי מהסבל שעובר עלי בימיים האחרונים... בטח - טענה בילא... אני כבר שקלתי ברצינות להגיע לרופא הכפר ולשחד אותו באחד חמור לובי קטן יחד עם האוכף... העיקר שיעשה שמניות באוויר וירקח לך סממנים מיוחדים שמשככי כאבים... השמאי של בית דין נכנס לתמונה... בירר את הרקע הכללי של פייביש... מה מצבו הכלכלי... אבל אחרי כל הבירורים התברר שחצק'ל פטור כי הוא הודה מעצמו ולא היו עדים וצער מסווג לקנס שאם מודה פטור משלם...

הלאה... סיימנו עם נזק ועם צער... כעת נעבור לריפוי!!! כעת ספרא דדיינא ביקש מפייביש שיגיש לו את הטפסים... מה כתוב במכתב שחרור של בית החולים... אני רואה שהובהלת באמבולנס... רגע... זה היה מוצדק?? כן... אני רואה שקופ"ח נותנת כיסוי לאמבולנס... זה אומר שזה היה נצרך... טוב... כעת ר' חצק'ל יצטרך להסדיר את התשלום של האמבולנס מול הקופ"ח במסגרת התשלום השלישי הנקרא ריפוי!!! הלאה... אני רואה שהוצרכת לרכוש מכשיר חמצן בהשתתפות בסך 500ש"ח... את זה גם יצטרך לשלם ר' חצק'ל... וכעת אני רואה שהיית בבית חולים שלוש ימי אישפוז!!! אמנם הקופ"ח מבטחת את זה... אבל ר' חצק'ל יצטרך להסדיר את זה מול הקופ"ח... (אם יש לו ביטוח זה כבר סיפור שלו... אבל ע"פ תורה הוא חייב לשלם) אבל רגע... לפתע פייביש נזכר... אני כעת נזכר שלאחר יום וחצי כבר רצו לשחרר אותי... אבל אני סרבת!! רציתי להישאר לייתר בטחון... אז הסכימו לי... השמאי נכנס שוב לתמונה... התקשר לבית החולים... הצליב נתונים מול הנתונים ששומרים אצלם... ואכן התברר שהמטופל כבר יכל להשתחרר לאחר מעקב של שתיים עשרה שעות... וע"פ בקשתו הוא התעכב... אם ככה: העלות הזו יורדת מאדון חצק'ל... (אבל רגע... כעת הגיע תורו של ר' חצק'ל התעבר... סליחה פייביש... אתה החלטת ללכת לבית חולים... זה בעיה שלך... אם היית מבקש ממני שארפא אותך הייתי שולח אותך לגמ"ח חסדי עמרם... היו מגיעים אליך עד הבית ולא היו גובים ממך 1500 שקל על ימי אישפוז... טענה!!! כעת בוחנים בבי"ד את הטענה של ר' חצק'ל... סו"ס פייביש עדיין נותן אישון במערכת הבריאות וטוען שזה היה חוסר אחריות מצידו להישאר בבית...) סו"ס לאחר בירור מתיש סיימנו את הנושא של ריפוי... וכעת הגענו לתשלום העיקרי: שבת!!! אוי אוי אוי... פייביש היה מרותק לבית גם כחולה וגם כמבודד במשך שבועיים ימים... שבועיים שהוא לא יצא עם הכרכרה... גם את זה ר' חצק'ל יצטרך לשלם... כמוכן לא תשלום מלא של נסיעות!!! אבל לכה"פ שמים את פייביש כאילו הוא שומר קישואים... ומה עם בושת??? אוהו... שלא תדע... פייביש עבר שתי בידודים!!! בידוד אחד של קורונה... ואח"כ הוא עבר בידוד חברתי... כולם האשימו אותו שהוא גרר אותם לבידוד... שהרי ארכו כמה ימים עד שהוא ידע שהוא חולה ולבנתיים הוא הכניס הרבה מאוד אנשים לבידוד... כולם התייחסו אליו כמפיץ מחלות... והוא ומשפחתו עברו תקופה מאוד לא נעימה... גם את זה השמאי יצטרך לבדוק!!! אבל כעת מתעוררת שאלה כללית: מי אמר שחצק'ל צריך לשלם על המידות רעות של המבוי כולו...? (מסתמא שלא) מה שבטוח בימים האלו תפקיד השמאי מטעם הבית דין עובד סביב השעון... ומה עוד ברור?? שבזמן שהיו בית דין סמוכים כל אחד שחבל בחבירו היה צריך לשלם נזק צער ריפוי שבת ובושת... ולא היו מרחמים בדין... והיום חסר לנו הדין הזה... אנחנו זקוקים לעוד קצת דין למטה שיעורר רחמים למעלה...

אדוני: זה (לא) העסק שלך!!!

בפתח הגיליון ראינו נקודה אחת איך יצחק אבינו מלמד אותנו לעבוד את ה' ממקום של גבולות... הדוגמא הראשונה היתה איך מתאימים את אהבת ישראל לגבולות המציאות... לתת לכל אחד את הרחוב שלו... **כעת נעבור לנקודה נוספת וחשובה לא פחות!!!** יצחק אבינו מלמד אותנו את המושג ששמו "**זה לא העסק שלך**"!!! הרי הבאר הראשונה שעבדי יצחק חפרו... יצחק עזב אותה... למה??? כי **התעשקו** עמו... נו... אז מה? אז מה והתעשקו? לכן צריך לעזוב אותה? התשובה היא: כן!!! אצל יצחק אבינו אין געשעפט... אין עסקים... אין כזה דבר שכמה אנשים בוחשים יחד בקלחת אחת... יצחק זה עמוד העבודה... ובעבודת ה' כל אחד מוכרח לדעת **מה העסק שלו**!!! ועוד יותר מזה לדעת מה **לא** העסק שלו!!! אם שמת לב: בעבודת ה' יש שוערים ומשוררים... הכל טוב ויפה... הדבר היחיד שלא טוב ויפה זה ברגע שמשורר שיער שהוא פתאום חייב מיתה!!! הקו האדום היחיד שלוי צריך לפחד על העור שלו זה... זה ברגע שהוא מתחיל לעשות געשעפט... לעשות החלפות... בא נעשה עסק... אתה תהיה היום משורר ואני אהיה במקומך שוער... **זה לאו זה לא בא בחשבון**!!! כל דבר אחר לא נורא... אם תהיה זייפן בשירה... אם תהיה שלעפער כשאתה עומד בשער... זה לא נורא... עם זה עוד נסתדר... אבל ברגע שאתה מתחיל לערבב... ואתה לא מספיק מה העסק שלך ומה לא העסק שלך? כאן חייב מיתה!

ולמה??? למה זה כ"ח מורא? מה כ"ח נורא ב"משורר ששער"??

אז פעם באמת לא הצלחתי להבין למה זה כ"ח עקרוני... על מה יצא הקצף... מה בסה"כ הוא עשה... המשורר רצה פעם אחת לגוון ולהיות שוער... לכן חייב מיתה??? אבל היום... לאחר כמה שנים בחיי הנישואין אני לאט לאט מתחיל להבין... אני פתאום קולט שחלק עיקרי ממה שאני צריך לעשות בעבודת ה' ולא עושה... נובע מזה ש... שיש דברים שאני לא מפנים ש... ש... **שזה לא העסק שלי**!!! (האם שמת לב מה אמרתי? יש יהודים חלשים שהחסרון שלהם בעבודת ה' נובע מזה שהם לא מספיק מחוברים... לא מספיק מבינים שהעבודת ה' **זה העסק שלהם**... את זה אני מבין... החידוש הגדול שהתחדש לי הוא ההיפך הגמור... שמי שכבר כן מחובר לעבודת ה'... יתכן שחלק גדול מהחסרון שלו בעבודת ה' שלו נובע מאדרבה... מזה שהוא לא מבין שיש דברים **שזה לא העסק שלו**!!! **לפניך כמה דוגמאות**: יש בחיים כל מיני דברים שצריך לעשות... מדובר בכל מיני סטואציות מורכבות שאנחנו פוגשים בחיים שלא צריך להיות גאון להבין מה רצון ה' כעת... אבל מממזה לא נעים לי... ואני לא יודע מאיפה להתחיל... ולא יודע מה להגיד... ואני מסתבך עם זה... הדוגמא שהכי עולה לי בראש... זה שלא נדע... קרוב משפחה שהתברר ל"ע שהוא חולה... ופתאום כולם זזים לצד ונעלמים מהאופק ואפילו לא מתקשרים לתמוך ולהתעניין... (תופעה מוכרת) **למה?** כי... כי לא נעים... וזה מאוד מביך כי אתה נורא מסתבך ולא יודע מה צריך להגיד ואין לברור את המילים... אז מה עושים?? בורחים... **בא ניקח דוגמא נוספת** שגם בחור ישיבה מכיר: כשחבר שלי התארס כולנו הגענו בהרכב מלא לוורט, לסטוכה וכו'... אבל חודש לאחר"כ שהשיוך פתאום התבטל כולנו פתאום נעלמנו מהזירה... אף אחד לא העיז להתקשר כדי לתמוך ולהשתתף... והרי כל טיפס מבין שברגעים קשים של פירוק שידוך החבר צריך הרבה יותר תמיכה מאשר ברגעים שמחים... **אז למה בדיוק כאן אנחנו נעלמים?** כי... כי... אנחנו מאוד נבוכים ולא יודעים מה להגיד... אז לכן מה? לכן אנחנו בורחים!!!

וכן הלאה וכן הלאה... בכל מיני סטואציות בחיים... שצריך אותך פה ואתה הרי יודע שצריך... אבל היות וזה מביך ולא נעים לי... אז כל טוב...

אז פעם הייתי בטוח שזה סוג של יצר הרע... היות ולא נעים לי... לא בא לי... לא מתחשק לי... לכן אני מתחמק מזה... **אבל זה לא נכון**

אני בסה"כ עובד ה'... ובעבודת ה' אני עושה כל מיני דברים שלא תמיד נחמדים לי ואני עושה אותם... אז למה בדברים האלו אני מתחמק?? התשובה היא: **כי אני מרגיש יותר מידי בעסק**!!! אני תופס את העסק יותר מידי חזק!!! ממילא כשנופלת עלי משימה שאני לא לגמרי יודע איך לעשות אותה ואין לפתור את הבעיה... אז אני מרגיש כמו איזה **בעל עסק** שנפל עליו איזה דו"ח שהוא לא יודע איך לצאת מזה... שאני כביכול מוכרח להצליח לפתור את כל הבעיות ולטפל בבעיה... והיות וזה באמת גדול עלי... אז אני בורח... מתחמק... ונעלם ממקומות שתכל"ס ה' רוצה שאני אהיה שם כי צריך אותי שם... ובינינו...

זה קורה לנו הההההה!!! **אז זהו שלא**!!! יצחק אבינו מלמד אותנו ש-**זה לא העסק שלך**!!! יש פה איזה סטואציה שצריך אותך... צריך את התמיכה שלך?? צריך שאתה תהיה פה בשביל לתמוך... להשתתף?? **אז תהיה**!!! אה... אבל אני לא מוצא את המילים... לא יודע מה להגיד... לא בטוח שאני אצליח לעזור... מישוה ביקש ממך להצליח??? מישוה ציפה ממך שתפתור בעיות?? **זה לא העסק שלך**!!! אתה צריך לעשות מה שכעת מוטל עליך!! וכעת אתה צריך להיות פה!! להשתתף... להושיט יד... להיות אוזן קשבת... האם תצליח? והאם יתברר שזה היה לעניין או לא? **זה לא העסק שלך**

(ואגב: במאמר המוסגר: זה הטעות הנפוצה שלנו לאורך כל הדרך... שאנחנו בטוחים שצריך אותנו בשביל לפתור בעיות... אז זהו שלא!! על פי רוב צריך אותך בסה"כ בשביל להשתתף!!! להיות עם השני ברגעים הקשים או השמחים שלו... גם כשנראה לך שמישהו מתייעץ אותך ורוצה לדעת מה דעתך... ע"פ רוב הוא בסה"כ רוצה שתקשיב לו ודו"ק)

עוד דוגמא בנושא זה: כל אחד מאיתנו מוצא את עצמו בשלב כזה שצריך לעשות צעד משמעותי בחיים אבל תכל"ס... הרבה מאיתנו פתאום נצמדים לרצפה לא מסוגלים לעשות את הצעד הזה!!! אני לא מדבר על אנשים ספקניים שלא יודעים להחליט... לא!! ברוב הפעמים מדובר שאתה יודע בדיוק מה אתה צריך לעשות... אבל בכל זאת יש לך פחד לבצע את הצעד הזה בפועל!!! איפה פה נקודת הטעות??? יצחק אבינו מצביע על הנקודה: בני היקר: הדבר היחיד שצריך להטריד אותך בחיים זה **מה צריך לעשות**!!!! אחרי שהעברת את כל מכלול השיקולים והגעת למסקנה שעל פי רצון ה' כך וכך זה מה שצריך לעשות... מכאן ואילך מה יהיה עם זה וזה... זה לא עסק שלך!!!! העסק היחיד שצריך להטריד אותך זה מה רצון ה'!!!

אז דבר בייחס לאנשים מתקשים לקבל החלטה כי זה על חשבון מישוה... (אם זה שמוכרחים לעזוב מקום עבודה ויש חשש שמישהו שם יתפרק בגלל... אם זה לעקור מקום דירה ומישוה לוקח את זה ללב... אם זה לתת תשובה שלילית שידוך זה עלול לגרום צער ועלבון לקד השני... אם זה קשר לא בריא בין חברים שמוכרחים לחתך ולהפריד ביניהם... או הדוגמא המצויה: חוסר התאמה בחברותא באופן שאי אפשר להמשיך ככה...) ובכל הדברים האלו צריך לעשות שיקול דעת מאוד רציני ולשקול את

הדברים עם כל המכלול... ואם אחרי כל השיקול דעת הוכרע ללא כל ספק שעל פי רצון ה' ככה צריך לעשות (לא רשות אלא חובה) אבל בכל זאת בשורה התחתונה... הרגלים שלי נדבקות לרצפה ואין לי לב לעשות את הצעד הזה... כי נקרע לי הלב... ומה יהיה עם זה ואין זה יסתדר עם זה... כאן צריך לדפוק על השלחן ולהבין: אדוני: כל המחשבות האלו **זה לא העסק שלך**!!! ואת המשפט הזה קשה לנו להפנים... וזה תוקע אותנו בעבודת ה' על ימין ועל שמאל... אני באופן אישי יכול להעיד שחודשים רבים נשרפו לי בחיים על דברים שידעתי בדיוק מה אני צריך לעשות... אבל נדבקתי לרצפה!!! כי אני רחמן "יותר" מהרבש"ע... הוא יתברך הורה לי לנתק קשר עם אותו חבר ואני רחמתי עליו יותר מהרבש"ע... כאן יצחק עמוד הדין והגבורה לוחש לך באוזן: אדוני... זה לא עסק שלך!!!! העסק היחיד שצריך להטריד אותך מה ה' רוצה ממך... מה הלאה... זה עסק של הרבש"ע...

(במאמר המוסגר: אחת הדוגמאות המעוותות לע"ד... אני מכיר אברך שמחתן את הבנות שלו ומתחייב הרבה יותר ממה שהוא יכול... ושהוא נשאל איך תחזיר?? הוא ענה: **זה לא עסק שלי**!! יחזיר... ואני חושב שהשכל הישר אומר ההיפך הגמור... אם התחייבת כספים ותקעת ליד כפיך **זה עסק שלך**... אם יש לך חובות הרי זה **לגמרי עסק שלך**... כי אתה פה הלווה רשע ולא ישלם... אז מה תעשה? אל תתחייב יותר ממה שאתה יכול... אה... איך הקב"ה יחתן את הבת שלי?? זה כבר **לא עסק שלך**!! תראה לי איפה כתוב שאדם צריך להתחייב **יותר** ממה שהוא יכול... אין כזו חיה... רק מה? זה תלוי אחד בשני... מי שדוחף את עצמו **לעס שא שייך לו** ונמדה לו שמוטל עליו להתחייב יותר ממה שהוא יכול... מה הפלא שהתוצאה העקומה היא שהוא מתנער **מהעסק שכן שייך לו**... מהתחייבויות כספיות שהוא בעצמו התחייב והוא מתנער מזה.)

--**ואותו דבר בדיוק לכיוון ההפוך לגמרי**!!! יש לפעמים תופעות ממש חמורות שככלכלים מבינים שצריך לזעזע את אמות הסיפים וצריך לדפוק על השלחן ולצעוק גיוואלד... אבל עובד ה' אמיתי יודע לזהות שנוכח... אתם צודקים... זה באמת נורא ואיום... חייבים לעשות משהו... אבל רגע רגע... חכה חכה... **מי אמר שזה העסק שלי** !!! ? **רוצה דוגמא??** עם ישראל מעונים וסובלים במצרים כבר 80 שנה... הקב"ה פונה למשה לך תגאל את עם ישראל... נו... מה אתה אומר... יש פה מה לדון?? צריך לרוץ ולגאול את ישראל רגע אחד קודם... אבל לא!!! אבל תתפלא לשמוע שמישה רבינו מסרב במשך שבוע ימים... מה קרה? מה שייך בכלל לסרבר?? כן רבש"ע... צריך לגאול את עם ישראל... אבל סו"ס יש לי אח גדול שקוראים לו אהרן... ואם אני גואלם של ישראל אז אני בא בגבול... אז אולי **זה לא העסק שלי**!!! אתה קולט?? אה... אנחנו היום מעורבים בשיחה של הקב"ה עם משה... היינו מזדעזעים... משה רבינו... יש לך פה עסק עם ששים ריבוא שסובלים ומתענים במצרים... ואתה עוסק בלא לקחת לאח שלך את השטעלע?? זה שיקול בכלל?? אבל משה רבינו לא נבהל: זה שצריך לגאול את עם ישראל זה דבר הכי חשוב בעולם... את זה אני יודע טוב מאוד!!! אבל זה עדיין לא אומר **שזה העסק שלי**!!! שמעת?? עדיין מי אמר שזה מוטל עלי?? אתה קולט?? **בנקודה הזו אנחנו מאוד מתבלבלים**!!! לפעמים אנחנו עומדים מול כל מיני משימות מאוד חשובות בהשקפה של האומה היהודית והעמדת הדת על תילה וכו' וכו'... ומרוב שאנחנו חזרוי עיקרון בחשיבות העניין אנחנו יוצאים בדהרה קדימה ויורים ללא הבחנה... ההההלו... חכה... כשאתה ניגש לעשות משהו... לא מספיק לברר שזה נורא חשוב ועקרוני ואמיתי!!! צריך לברר עוד דבר... **האם זה העסק שלי**!!! יתכן שזה מאוד חשוב אבל... אבל זה לא העסק שלך...

זה מדגם של שני הדברים שיצחק עמוד הגבורה והגבולות מלמד אותנו: גם אם הבנת שצריך לעשות משהו... **עדיין לא בטוח שזה העסק שלך**!!! אבל אחרי שכבר הבנת שזה תפקידך בעבודת ה'... קום ועשה... אה... אבל מה יהיה? ואיך? ולאיפה זה יתפתח?? **זה לא העסק שלך**!!!

--- זו העבודה של יצחק שכ"כ משלימה את העבודה של אברהם... אברהם זה הרי ההיפך הגמור... כל העבודה של אברהם אבינו זה **כן להכניס את עצמו לעסק**... כל ההבדל בין אברהם אבינו לנח... ש-נח לא מתערב לרבש"ע בעסקים... אם הרבש"ע רוצה לעשות מכול זה לא העסק שלי... ואילו אברהם אבינו כן מתערב לקב"ה... כן מביע ואכפתיות ושותפות כמו בן זוג אמיתי... רבש"ע: אכפת לי ממך!!! אכפת לי שלא תשחית את מעשי ידיך... וכל המהות של יהודי זה אכפתיות... איכפת לי מכבוד שמים... איכפת לי מכבוד התורה ולומדיה... זה אברהם!!! אברהם כן בעסק והקב"ה כורת איתו ברית ובאמת מכניס אותו עמוק לעסק... **אבל כאן מגיע יצחק ומציג את הצד ההפוך לגמרי**!!!

כן... אתה בעסק... **אבל**!!! גם אחרי שאתה בעסק של עבודת ה'... אתה תמיד צריך לזכור את השם שד-י!!! סטופ!!! צריך לדעת איפה לעצור ולהבין שלא כל דבר הוא העסק שלך!!! **אומר לנו יצחק**: גם אבא שלי... כשהוא נאלץ לשלוח את ישמעאל מהבית... וירע לאברהם מאוד על אודות בנו... מה אמר לו הקב"ה?? אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך... אל תקח ללב!!! **זה לא עסק שלך**!!! אתה עשית מצידך מה שיכולת... מכאן ואילך זה כבר עניין שלי... לישמעאל יש את השליחות שלו בעולם... הוא צריך לעבור מה שהוא צריך לעבור... וממילא אל ירע בעיניך... העיקר אתה עשית את כל מה שמוטל עליך בייחס אלינו!! זה העסק שלך! זאת אומרת: גם אחרי שאתה בעסק... יש שלב שנקרא אני קל שד-י!! די לי בעולמיי!! עצור כאן!! יש שלב מסוים שזה לא העסק שלך... (אגב: לא שאל את העסק של אברהם... העסק שלי פה הוא לכבד את הקב"ה ולתת לו לנהל את העסק) **זה המשבצת של יצחק**... ואם תשים לב: שרברקה מצווה את יעקב שגיבוג את הברכות... יעקב נבהל מאוד... אולי ימושני אבי... והבאתי עלי ברכה ולא קללה... מה עונה לו רבקה?? זה בסדר... אני מכירה את יצחק!!! אצל יצחק אין פתאום שליפות... אם יצחק יגלה שרימית אותו הוא לא פתאום יקלל אותך... כי זה לא עסק שלו!! הוא מיד יפסיר: גם ברוך יהיה... זה יצחק!!! יצחק עמוד הגבורה מלמד אותנו להתמקד בשליחות שמוטלת עלינו אבל רק על זה!! אין געשעפט... אין בחישות בקלחת... הנני!! ישר לנקודה...

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

מכתבי הקוראים

ייש"כ על הגליונות המאלפים, רבי התוכן, התורה ומוסר החיים וכו'. הם מחכימים אותנו כל שבוע מחדש, נפלא מאד.

בקשר למה שכתבתם על רבינו שליט"א שלא רצה לעכב תשובה אודות שידוך ועיכב את ארוחת הצהריים בשל כך, סיפר לי הרב אהרן כהן גבאי ביהכ"ס לדרמן:

"לפני שנים רבות, פנה אלי הגר"ח ואמר לי, כי הוא מחפש את אבי (הרב משה שליט"א) כדי להציע לו שידוך עבור אחי. אבי שהה אז על גג המבנה וטיפל בעניינים טכניים של בית הכנסת. עדכנתי את הגר"ח היכן אבי נמצא כעת והוספתי, כי אעדכן את אבא, שרבינו מחפש אותו.

לא חלפו אלא דקות בודדות והגר"ח ניצב בכל הדרו על הגג... אבא שלי היה בהלם ולא הבין, מדוע טרח הגר"ח וטיפס עד לשם כדי לאתר אותו וזאת עוד כדי להציע שידוך...

אבל הגר"ח הסביר בפשטות את פשר הבהילות: "אסור לעכב רעיון של שידוך לבן או בת ישראל, אפילו לא לרגע קטן".

ואגב, עלה בדעתי ליישב עפ"י, כי רבים מדקדקים, מדוע היה זקוק אליעזר לקפיצת הארץ בדרכו לחרן, מה שלא מצאנו זאת בדרכו מחרן לארץ ישראל.

ולפי דברי רבינו (שמקורם עוד במרן החזון איש זצ"ל שהקפיד על כך) הרי שמכיוון שאסור לעכב שידוך אפילו רגע קטן, נזדרז אליעזר ועשה קפיצת הדרך... אבל לאחר שהשידוך כבר יצא לפועל, אין כבר סיבה לקפיצה כזו...

שבוע טוב ובשו"ט
הרב אהרן טייטלבוים

פנינים על הפרשה

"ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" (כ"ה כ"ח)

"שהיה יודע לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו, אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן? כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות" (רש"י פסוק כ"ז).

וצריך עיון, שלכאורה היא שאלה של שטות, כי הכל יודעים שאין מעשרין מלח ותבן, ואיך הראה בזה שהוא מדקדק במצוות? ועוד, שהיה לו לשאול למה אין מעשרים, ולא איך מעשרים, כי אם פשוט לו שמעשרים, מה קשה לו איך מעשרים? ומה זה שונה מכל מאכל שמפרישים מעשר.

ויש לומר שבאמת שאל שאלה של חכמה.

כי הלכה היא שאסור להאכיל טבל לבהמה (תוספתא, הובא בפתיחה לדרך אמונה פ"ו ממעשר, ולהרבה פוסקים הנאה של כלוי היא מדאורייתא, עין שם ס"ק י"ח), ואם כן איך נותנים לפניו תבן, והרי מצוי שנשארו בו מעט שבליים (כדאייתא בתוספתא סוף פ"ב דפאה), ואינן מעשרות והוי טבל, [דהרי טבל הוי דבר שיש לו מתירין ואינו בטל ברב], ולקחת טבל ודאי ולעשר ממנו על הקש לא יועיל, כי הוי מן החיוב על הפטור (מפני שמן התורה המעט שבליים בטלים ברב וכנ"ל), וגם לעשר מתבן על התבן לא יועיל, שאולי בתבן שלקח לעשר אין שבליים, [ועל כל פנים אין כשעור הראוי למעשר], וגם לברר שבליים מתוך התבן ולעשר מיניה וביה לא יועיל, שאז שוב הוי מחיוב על הפטור.

וזה מה ששאל עשו כיצד מעשרין את התבן.

והתשובה לזה: שבתרומה ובמעשר שמפריש על שאר השבליים [שאינם מערבים], מכונים ופוטרים גם את זה (וזה לא נחשב תערובת, כי אפשר לברר השבליים מתוך התבן), וכדאייתא כעין זה במשנה מסכת מעשרות פ"ד מ"ה עין שם.

וכעין זה נתן להסביר מה ששאל כיצד מעשרין המלח.

שהרי כשמבשלים מאכל טבל ונותנים בו מלח, הרי המלח קבל טעם הטבל, וממילא גם את אחר כך מתקנים את הטבל על ידי שמעשרים, אבל למלח שבלוע בטעם טבל אין תקנה, כיון שלא יועיל לעשר עליו מטבל אחר כי הוא רק טעם ולא ממשות, ולא ברור איך מחשבים מעשר לדבר שאינו אלא טעם, והחזון איש בספרו (דמאי סי' י"ג סק"ז) דן איך מחשבים טעם לענין מעשר.

והתשובה לזה כנ"ל, שכשמעשרים התבשיל מכוונים גם על זה.

סח רבינו שליט"א: פעם דרש הגאון ר' איזיק שר זצ"ל ראש ישיבת כנסת ישראל סלבודקא על יעקב ועשו, והאריך בדרך דרוש, ואמר שעשו היה אדם גדול ולא כמו שנראה שהיה רק רשע ובעל עברות, אלא היה דורש בתורה ברבים (עין ילקוט שמעוני ח"ב רמז ת"ג), והיה ראש ישיבה גדול עם אלפי תלמידים, ואנשים חשבו שהוא ממשיך דרכו של זקנו אברהם אבינו, והאריך לבאר במה טעה ובמעלתו של יעקב איש תם (עין לקט שיחות מוסר ח"ג עמ' מ"ב).

וכששמע מזה מרן החזון איש זצ"ל לא היה נוחא ליה, ולא הסכים לצורת גישה זו. כי הרי התורה קוראת לו (כ"ה כ"ז) איש יודע ציד איש שדה [ובלשון חז"ל נקרא עשו הרשע], ורק יעקב נקרא איש תם יושב אהלים.

ובשנה אחרת התבטא רבנו:

הרבה מתקשים מה הטעם שיצחק בחר לתת לעשו את הברכות, וכי לא ידע שהוא רשע? ומה באמת היתה הסיבה שרצה לברך אותו. אולם באמת יצחק אבינו לא ידע! רבקה כל השנים ידעה ולא רצתה לצער אותו, והראה ללשון המדרש (ב"ר ס"ה ט"ו) 'עלי קללתך בני', אמר ר' יצחק, עלי לכנס ולומר לאבין יעקב צדיק ועשו רשע, ע"כ. ורואים שבאמת לפני זה לא ידע כלום!

הבאור שמרן בעל הקהלות יעקב מחק מן הספר

ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים (כ"ה לד)

בפעם הראשונה כסדר רבינו שליט"א לדפוס את חדושי על התורה, הוא הביא לאביו מרן בעל הקהלות יעקב, שיעיין בדברים. הוא עיין ונהנה מן הדברים, ועל כשמונה חדושים הוא אמר שכדאי שלא להדפיס, כי הוא חידוש גדול.

אחד החידושים הוא בפרשתנו.

שלכאורה קשה, הרי עשו בקש נזיד עדשים, ומדוע יעקב הביא גם לחם.

ואפשר, כי נזיד עדשים המבושלות הוא מחלוקת בגמרא (ברכות ל"ח) מה מברכים על שלקות, ולכן יעקב נתן לו גם לחם, שיפטור בברכת המוציא את התבשיל ויצא מכל השאלות.

[וכנראה מרן הקהלות יעקב ז"ע סבר שעשו לא כל כך היה מדקדק בהלכה, ואם חשש ל"לפני עור", הרי יותר היה לו לחוש שלא יברך כלל, ורחוק לומר שזה פשט הפסוק].

עם כל זה, היה הבאור חביב בעיניו של רבינו והיה חוזר על זה הרבה, ובהוצאה החדשה של 'טעמא דקרא' על התורה, בקשו המסדרים לדפוס להכניס את הפרוש בספר, ורבינו לא מחה בידם. (שבענו מסובך)

המשיכו והעתיקו בתפילה לחיזוקו של רבינו שמריהו יוסף חיים בן פעשא מרים לרפ"ש בתושח"י.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

ויצא יצחק לשוח בשדה (מאמר ב')

מצאנו לנכון ללקט בזה כמה סנסנים ממה שראיתי אצל רבינו שליט"א בהנהגות בענייני תפילת ערבית:

א) בעידנא חדתא גילה רבינו שליט"א צופן מהנהגותיו בעניין קריאת שמע של ערבית, ולפיו נוהג לומר על מיטתו קודם חצות את כל ג' פרקי ק"ש, מחשש שמא קרא ולא כיון באותיותיה, ובהיות וק"ש דאורייתא ויש להחמיר בספקותיה, ומאחר וע"פ האר"י יש עניין לומר כל הפרקים (וכן נזכר במ"ב סי' רל"ה סק"ב), בכגון דא יש לומר מהיות טוב אל תיקרי רע!.

הנהגה זו מגלה טפח מכבשונות מסתרי ליבו, שכן בשחרית אינו נוהג כן, היות ולא מצינו שיטה לומר ק"ש אחר התפילה, נערווין לבד הם לא סיבה. [וכמדומה שאמר פעם שלומר ק"ש ללא ברכות לפני התפילה בתוך ברכת 'לעולם יהא אדם' אין לזה טעם כמו שכתבו בשם הגר"א], ורק במעריב שיטת האר"י נרתמת כדי לדקדק במצווה כבדרך אגב! בספר 'אלא' (פ"ג ס"ז) מציין בזה שהיות ומרן חושש בזה לספיקא דאורייתא, לכן מקפיד לאומרה מיושב ולא מושכב, אולם בליל ת"ב שבין לומר דברי תורה ותפילה בגלל "חשש", אזי אינו אומר אלא פרשה ראשונה, ואז אומרה בשכיבה!.

ב) במ"ב (סי' ק"ח סקט"ו) מבואר שזמן תפילת מעריב לכתחילה רק עד חצות לילה, וכמדומה ששמעתי ממרן שעדיף להתפלל ביחידות קודם חצות מאשר בציבור לאחר חצות, גם בלדרמן אוסרים לקיים מניינים אחר חצות לילה, אמנם כשמרן חזר מלוויית הרבנית ע"ה במוצאי שבת חוה"מ, [וכן מלוויית אחותו הרבנית ברמן ע"ה שנערכה במוצ"ש] טרח מקורבו הגרבצ"כ שליט"א, ואסף מניין בחורים שהמתינו מלהתפלל עד אחרי הלוויה, ואז התפלל בציבור בשעה שתיים בלילה, והייתה לו קורת רוח מזה שלא ביטל תפילה בציבור. כאן המקום לציין כי ר' דוד פרנקל ז"ל תיקן שזמן ערבית האחרון יהיה 23:05 כדי לתת זמן למאחרים את ההזדמנות האחרונה לתפילה במניין.

ג) פעם אחת התפללתי לפני העמוד בבית מדרשו בערבית ליל שבת, ואחר התפילה אמר לי ישר כח התפללת יפה, לא כמו בעלי בתים, ואז הרחיב ואמר: הבעלי בתים אומרים בשמחה רבה ואמרו כולם בבת אחת, ואין זה נכון כי צריך ליתן הפסק ביניהם, וה"ה ביחד כולם הודו והמליכו ואמרו יש ליתן הפסק אחר והמליכו, כי הואמרו הולך על הפסוק שאחריו.

(ייש"כ גדול לידידנו הרה"ג ר' שמואל רוזנברג שליט"א על כתיבת הדברים)

יפה מראה

מי שומע רעמים?

וַיִּתֵּן לָהֶם אֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם (כ"ז כ"ח)

בימים אלו בהם אנו זוכים לשפע גשמים ממרומים, ברחבי ארץ ישראל, יש לברך בשעת שמיעת הברק או הרעם את הברכה הראויה לה הכתובה בשולחן ערוך סימן רכ"ז. מעניין מאוד לציין, כי בשקיעותו הרבה בלימוד די נדיר שרבינו יבחין בברק או ישמע את הרעם, הן בביתו והן בלכתו בדרך הוא שקוע בד' אמותיו של תורה, ואינו שת ליבו על המתרחש סביבו.

סיפר משמשו האישי הר"ר ישעי' אפשטיין שליט"א, כי בשנים בהם נסע רבינו לשמש כסנדק ברחבי ארץ ישראל, לא אחת היו גשמים עזים ממש אך מאומה לא מנע מרבינו ליסוע, סדר היום התנהל כיום רגיל לכל דבר.

פעם אחת אני זוכר' הוסיף הרב אפשטיין, שנסענו לברית בירושלים ובדרך היו ערימות של שלג מפונות, והסבתי את תשומת לבו של רבינו לזה, והביט לרגע ונהנה, כי השלג הזכיר לו את ימי ילדותו בצילו של רבו המובהק מרן החזון איש, שאז ירד פעם שלג בבני ברק...

תמונה נדירה: כסלו שנת תשע"ז, בתוך כדי הילוכו, הסבו בני הבית את תשומת ליבו של רבינו לגשמים העזים היוורדים בחוץ, המלווים בברקים ורעמים, הוא נענה להציץ רגע בחלון כדי להבחין בברקים ולברך עליהם את הברכה הראויה.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✍ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310